

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

на Република Северна Македонија

Број 14

22 јануари 2024, понеделник

година LXXX

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

382.	Закон за воздухопловство.....	
383.	Закон за изменување на Законот за служба во Армијата на Република Северна Македонија.....	

Стр.
2
63

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА

382.

Врз основа на членот 75, ставови 1 и 2 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

УКАЗ
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ
ЗА ВОЗДУХОПЛОВСТВО

Се прогласува Законот за воздухопловство, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 15 јануари 2024 година.

Бр. 08-315/1
15 јануари 2024 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi, с.р.**

ЗАКОН
ЗА ВОЗДУХОПЛОВСТВОПРВ ДЕЛ
ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

(1) Со овој закон се уредуваат дејностите од областа на воздухопловството кои се вршат на територијата и во воздушниот простор на Република Северна Македонија.

(2) Надвор од територијата и воздушниот простор на Република Северна Македонија одредбите од овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон се применуваат на воздухопловите регистрирани во Република Северна Македонија доколку се во согласност со законодавството на државата на чија територија се наоѓа воздухопловот.

(3) Одредбите од овој закон се применуваат на домашните цивилни воздухоплови, а на странските цивилни воздухоплови, кога вршат дејност од областа на цивилното воздухопловство на територијата и во воздушниот простор на Република Северна Македонија.

(4) Одредбите од овој закон се применуваат на државните воздухоплови само ако е тоа изречно предвидено со овој закон.

(5) Одредбите од овој закон се применуваат на цивилните аеродроми, додека на воените аеродроми и на воениот дел од воено-цивилните аеродроми (мешовити аеродроми) се применуваат само ако тоа е изречно предвидено со овој закон.

(6) Дејностите од областа на цивилното воздухопловство се вршат на територијата и во воздушниот простор на Република Северна Македонија во согласност со овој закон, другите домашни прописи, Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство (во натамошниот текст: Чикашката конвенција) и нејзините анекси и другите меѓународни договори кои се ратификувани од страна на Република Северна Македонија.

Член 2

(1) Република Северна Македонија има целосен и неограничен суверенитет на воздушниот простор над својата територија и организира управување со воздушниот сообраќај и услуги на воздухопловна навигација (во натамошниот текст: ATM/ANS услуги) во тој простор.

(2) Воздушниот простор на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: македонски воздушен простор) е неповредлив.

Член 3

(1) Подзаконските прописи предвидени со овој закон се изготвуваат во согласност со прифатените меѓународни воздухопловни стандарди, препорачани практики и легислатива на Европската Унија, односно EASA, ICAO, ECAC и EUROCONTROL, како и ратификуваните меѓународни договори.

(2) Меѓународните стандарди, регулативи, упатства и препорачани практики на кои овој закон и подзаконските прописи предвидени со овој закон вршат само упатување, се сметаат за прифатени и директно се применуваат.

(3) Подзаконските прописи за државните воздухоплови предвидени со овој закон се изготвуваат од страна на Министерството за внатрешни работи, односно Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, Министерството за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и Министерството за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности (во натамошниот текст: надлежните државни органи од областа на полицијата, одбраната или царината), а во согласност со соодветните меѓународни стандарди, прописи и процедури.

(4) Владата на Република Северна Македонија донесува подзаконски акти со кои се пропишуваат мерките, начинот и условите за спроведување на стандардите на Европската Унија и меѓународните стандарди, препорачани практики и нормативи од областа на воздухопловството во согласност со одредбите на овој закон.

Член 4

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. Авиопревозник (Air carrier) е лице кое е овластено за вршење на воздушен превоз;

2. Аеродром (Aerodrome) е определена површина (вклучувајќи ги и сите објекти, инсталации и опрема) на копно или во вода или на неподвижен објект, неподвижен објект покрај брег или на пловен објект наменета да се користи, целосно или делумно, за слетување, полетување и движење по површина на воздухоплови;

3. Аеродромска инфраструктура (Airport infra structure) се полетно слетни патеки, патеки за возење, пристанишни платформи, инсталации за вертикална сигнализација и терминална зграда со придружни објекти и инсталации;

4. Аеродромски услуги (Airport services) се услуги кои треба да се обезбедат на воздухопловно пристаниште, а кои се даваат или од телото за управување на воздухопловното пристаниште или од трето лице (како што се противпожарно-спасувачки услуги, итни медицински услуги и други услуги) од кои се исклучени земските услуги на аеродром;

5. ATM/ANS подразбира управување со воздушниот сообраќај и услуги на воздухопловна навигација и опфаќа:

а. ATM функции и услуги (Air Traffic Management) е управување со воздушниот сообраќај што подразбира збир на функции во воздух и на земја (услуги на воздушен сообраќај (ATS), управување со воздушниот простор (ASM) и управување со протокот на воздушниот сообраќај (ATFM)), кои се потребни за безбедно и ефикасно движење на воздухопловите за време на сите фази од летот;

б. ANS услуги (Air navigation services) опфаќаат услуги на воздушен сообраќај (Air Traffic Services-ATS); услуги на комуникација, навигација и надгледување (CNS Services), метеоролошки услуги (MET Services) и услуги на воздухопловно информирање (AIS Services);

в. мрежни функции и услуги (Network functions and services) се услуги кои се даваат со цел обезбедување на детални аранжмани за донесување на заеднички одлуки меѓу земјите-членки на ЕЗВО, давателите на ATM/ANS услуги и функцијата за управување со мрежата;

г. услуги со кои се подобруваат сигналите кои ги испраќаат сателитите од примарните констелации на GNSS за потребите на воздухопловната навигација;

д. изработка на процедури на летање и

г. услуги кои се состојат од создавање и обработка на податоците како и форматирањето и испраќањата на податоците на општиот воздушен сообраќај за потребите на воздухопловната навигација.

6. Безбедносен преглед (Screening) е примена на технички и/или други средства (вклучувајќи и рачен претрес), наменети за идентификација и/или откривање на оружје, експлозивни или други опасни средства, предмети и супстанции кои можат да се користат за извршување на акти на незаконско постапување;

7. Водач на воздухоплов (Pilot-in-command) е пилот назначен од операторот, или од сопственикот, кој е одговорен за безбедно оперирање со воздухопловот за време на вршење на летот;

8. Воздухопловно-информативен регион (Flight Information Region-FIR) е воздушен простор со определени димензии во чии рамки е обезбедена услуга на информирање во лет и услуга на тревожење;

9. Воздушен сообраќај (Air traffic) е летање на воздухоплови или движење на воздухоплови по површините за маневрирање на аеродром;

10. Воздушен пат (Airway) е контролирана област или дел од воздушниот простор воспоставен во форма на коридор;

11. Воздушен превоз (Air service) е лет или серија на летови која се врши заради превоз на лица, стока и пошта за надоместок и/или наемнина;

12. Воздухопловна манифестација (Air Show) е активност организирана заради изложба на воздухопловна техника (Stating display), изведба на летачка - падобранска програма (Flying display) или и двете истовремено, а којашто е наменета за публика односно јавност;

13. Воздухопловно пристаниште (Airport) е која било површина посебно приспособена за вршење на воздушен превоз;

14. Воздухоплов (Aircraft) е секоја направа што може да се одржува во атмосферата поради реакција на воздухот, освен реакцијата на воздухот што се одбива од површината на земјата;

15. Воздухоплови кои не се според ICAO стандардите (Aircraft other than ICAO standard aircraft) се ултра-лесните летала (микролесните), моторизирани крила и крилата за слободно летање (змејови, параглајдери и други);

16. Воздухоплов без екипаж (Unmanned aircraft) е секој воздухоплов кој оперира или е дизајниран да оперира самостојно или да биде управуван од далечина без пилот во него;

17. Воздухопловна информација (Aeronautical information) е информација која произлегува од групирање, анализирање и креирање на воздухопловни податоци;

18. Воздухопловно-информативен циркулар (Aeronautical Information Circular-AIC) е известување што содржи информации кои не се издаваат со NOTAM или што не влегуваат во AIP, а се од административна природа и се однесуваат на воздухопловна навигација, техничко - административни работи, на одредби од прописите или на безбедноста на летањето;

19. Воздушно патролирање (Air policing) е мирновременска мисија на НАТО, која вклучува употреба на Систем за набљудување и контрола на воздушниот простор (ASACS), воздухопловна команда и контрола (BK2), како и соодветни средства за противвоздушна одбрана (ПВО), вклучувајќи и воздухоплови за престретнување, со цел зачувување на интегритетот на воздушниот простор на земјите на НАТО, а со тоа и на воздушниот простор на Република Северна Македонија;

20. Време во кое воздухопловното пристаниште е отворено (Operation time of airport) е времето од почетокот до крајот на работата на правното лице што дава аеродромски услуги и земски услуги на аеродром;

21. Давател на земски услуги на аеродром (Supplier of groundhandling services) е правно или физичко лице што на трети лица им обезбедува една или повеќе категории на земски услуги на аеродром;

22. Дел (Part) значи кој било елемент на производ, како што е дефинирано со проектот за тој тип на производ;

23. Дозвола (Licence) е исправа со која се потврдува дека имателот на дозволата е оспособен за вршење на определени стручни работи поврзани со безбедноста во воздухопловството;

24. Државен воздухоплов (State aircraft), во смисла на овој закон, е воздухоплов кога врши воени, полициски и/или царински активности;

25. ЕЗВО е Европска заедничка воздухопловна област воспоставена со Мултилатералната спогодба меѓу Европската заедница и нејзините земји членки, Република Албанија, Босна и Херцеговина, Република Бугарија, Република Хрватска, Република Северна Македонија, Република Исланд, Република Црна Гора, Кралството Норвешка, Романија, Република Србија и Мисијата на Обединетите нации за привремена администрација на Косово за основање на Европска заедничка воздухопловна област;

26. ECAC (European Civil Aviation Conference) е Европска конференција за цивилно воздухопловство;

27. EASA (European Union Aviation Safety Agency) е Агенција на Европската Унија за безбедност во воздухопловството;

28. EUROCONTROL е Европска организација за безбедност на воздухопловната навигација;

29. Ефикасност на безбедноста (Safety performance) е успешност на Европската Унија, земјите-членки или организациите во областа на безбедноста, како што е утврдено во нивните цели вредности на ефикасноста на безбедноста и индикатори на ефикасноста на безбедноста;

30. Забранета зона (Prohibited area) е дел од македонскиот воздушен простор со утврдени димензии над одредена територија во која е забранет воздушен сообраќај;

31. Зборник на воздухопловни информации на Република Северна Македонија (Aeronautical Information Publication-AIP) е публикација која содржи воздухопловни информации од траен карактер, есенцијални за воздушниот сообраќај, а која е изготвена од давателот на ATM/ANS услуги и е одобрена од Агенцијата за цивилно воздухопловство;

32. Земски услуги на аеродром (Groundhandling services) се услуги кои им се даваат на корисниците на воздухопловно пристаниште (како што се прифаќање и испраќање на воздухоплови, патници, багаж, стока и пошта и снабдување на воздухопловот со гориво и мазиво и други услуги);

33. ICAO (International Civil Aviation Organization) е Меѓународна организација за цивилно воздухопловство;

34. Информирање во лет (Flight Information Service-FIS) е услуга која има за цел давање на совети и информации корисни за безбедно и ефикасно одвивање на летот;

35. Инцидент (Incident) е настан, кој не е несреќа, поврзан со операциите на воздухопловот кој влијае или можел да влијае врз нивната безбедност;

36. Исправа (Certificate) е секое уверение, дозвола, одобрение, овластување/рејтинг, потврда (Attestation), согласност или друг документ издаден како резултат на постапка во која се утврдува усогласеноста со применливите услови од соодветната област во воздухопловството;

37. Итно известување (Notice to Airman - NOTAM) е известување дистрибуирано по пат на телекомуникација кое содржи информации кои се однесуваат на воспоставување, состојба или измена на воздухопловно - техничко средство, објект, услуга, процедура или опасност, чиешто навремено доставување е од суштинска важност за учесниците во воздушниот сообраќај;

38. Комерцијален воздушен транспорт (Commercial air transport) е превоз на патници, карго и/или пошта за надоместок и/или закупнина;

39. Контрола на летањето (Air traffic control) е услуга која има за цел раздвојување на воздухоплови и спречување на судир меѓу воздухоплови во лет и на површините за маневрирање и меѓу воздухоплови и препреки на земја, како и да обезбеди редовен проток на воздушниот сообраќај;

40. Корисник на воздухопловно пристаниште (Airport user) е правно или физичко лице одговорно за превоз на патници, пошта и/или стока по воздух од или до соодветното воздухопловно пристаниште;

41. Леталиште (Airfield) е определена копнена или водна површина што ги исполнува пропишаните услови за безбедно полетување и слетување на воздухоплови за вршење на специјализирани операции кои, по правило, се користат за земјоделство, шумарство и слично;

42. Македонски воздушен простор (Macedonian airspace) е воздушниот простор над територијата на Република Северна Македонија;

43. Надоместок на воздухопловно пристаниште (Airport charge) е надоместок кој се наплаќа во корист на телото за управување со воздухопловно пристаниште, а кој го плаќаат корисниците на аеродромот за користење на капацитетите и услугите, кои исклучиво ги обезбедува телото за управување со воздухопловното пристаниште, а кои се однесуваат на слетување, полетување, осветлување и паркирање на воздухоплови, како и за постапување со патници и стока;

44. Настан (Occurrence) е секоја случка поврзана со безбедноста која го загрозува или, која, доколку не се исправи или реши, би можела да го загрози воздухопловот, лицата во него или кое било друго лице и опфаќа, особено, несреќи или сериозни инциденти;

45. Нередовен воздушен превоз (Non-scheduled air services) е секој воздушен превоз кој не е редовен воздушен превоз;

46. Несреќа (Accident) е настан поврзан со работата на воздухоплов кој во случај на воздухоплов со екипаж се случува во периодот кога кое било лице се качува во воздухопловот со намера да лета па се до времето кога сите овие лица се симнале или во случај на воздухоплов без екипаж, се случува во периодот од моментот кога воздухопловот е подготвен за движење заради летање до моментот кога запира на крајот на летот и неговиот примарен погонски систем е исклучен, во кој период:

а) некое лице е смртно или сериозно повредено како резултат на:

- неговиот престој во воздухопловот или
- директен контакт со кој било дел од воздухопловот, вклучувајќи ги и деловите кои се откачиле од воздухопловот или
- директно изложување на издувниот млаз на моторите,

освен кога повредите се од природни причини, се самонанесени или се нанесени од страна на други лица или кога повредите се нанесени на „слепи патници“ кои се кријат надвор од зоните кои вообичаено им стојат на располагање на патниците и екипажот или

б) воздухопловот претрпува оштетување или структурно уништување, кое:

- неповолно влијае врз цврстината на конструкцијата, перформансите или карактеристиките на летањето на воздухопловот и
- нормално би барало голема поправка (ремонт) или замена на оштетениот составен дел,

освен во случај на дефект или оштетување на моторите, кога оштетувањето е ограничено на еден мотор (вклучувајќи ги и неговите заштитни обвивки (капо-тажи) или додатоци) или на оштетување кое е ограничено на елисите, врвовите на крилјата, антените, сондите, лопатките, гумите на тркалата, кочниците, трка-

лата, аеродинамичната оплата на моторот, плочите, вратите на стојниот трап, предните стакла, обвивката на воздухопловот (како малите вдлабнатини или дупки) или помали оштетувања на краците на главниот ротор, краците на роторот на опашката, стојниот трап, како и оштетувања предизвикани од град или судари со птици (вклучувајќи и дупки на радиолокаторот) или

в) воздухопловот исчезнува или е целосно недостапен;

47. Обезбедување (Security) е збир на мерки и активности кои претставуваат комбинација на човечки и техничко-технолошки средства наменети за заштита на цивилниот воздушен сообраќај од акти на незаконско постапување;

48. Објавување на начинот вообичаен во воздушниот сообраќај е објавување во „Зборникот на воздухопловни информации (AIP)“ или за итни известувања (NOTAM) или со воздухопловни информативни циркулари (AIC);

49. Одобрение од контролата на летањето (Air traffic control clearance) е одобрување на воздухопловот летот да го изврши под услови определени од надлежната контрола на летање;

50. Одметнат воздухоплов (Renegade aircraft) е цивилен воздухоплов кој со својот лет и однесување во воздух предизвикува сомневање дека може да биде употребен како оружје за терористички напад;

51. Опасна зона (Danger area) е воздушен простор со определени димензии во кој може да се одвиваат активности опасни за воздушниот сообраќај во одредено време;

52. Оперативен лет (Operational flight) е лет на државен воздухоплов за специјални потреби на кој не можат да се применат општите правила, постапки и прописи за летање туку се применуваат правила, постапки и прописи за летање донесени од страна на надлежните државни органи од областа на полицијата, одбраната или царината;

53. Оператор на воздухоплови (Aircraft operator) значи секое правно или физичко лице кое работи или планира да работи со еден или повеќе воздухоплови;

54. Оперативен минимум за аеродром (Aerodrome operating minima) се ограничувања на употребата на аеродром за полетување, или слетување, обично изразени преку видливост (visibility) или видливост на полетно-слетна патека (RVR-runway visual range), висина на одлука (DA/H) или минимум висина на снижување (MDA/H) и услови на облачност;

55. Оператор на аеродром (Aerodrome operator) е физичко или правно лице кое оперира или предлага да оперира еден или повеќе аеродроми;

56. Патека за возење (Taxiway) е дефинирана патека на аеродром на земја, одредена за возење по земја на воздухопловите со намера да обезбеди врска меѓу еден дел со друг дел од аеродромот, вклучувајќи ја:

а) линијата на патеката за возење за запирање на воздухопловите (Aircraft stand taxi lane). Дел од патека определена како патека за возење одредена да им обезбеди пристап на воздухопловите само до местата за паркирање;

б) патека за возење на платформа (Apron taxiway). Дел од системот на патеката за возење лоциран на платформа одредена да обезбеди директна рута за возење по земја преку платформата;

в) патеката за возење за брз излез (Rapid exit taxiway). Патека за возење поврзана со полетно-слетната патека под остар агол одредена да им овозможи на авионите кои слетуваат да свртат со поголеми брзини од оние кои се постигнуваат на друг излез од патека за возење, на кој начин се сведува на минимум времето на престој на полетно-слетната патека;

57. План на лет (Flight plan) се утврдени податоци кои се доставуваат до единиците за АТС услуги, а кои се однесуваат на планиран лет или на дел од лет на воздухоплов;

58. Платформа (Apron) е определена површина на еден аеродром на земја, на која се прифаќа воздухоплов заради натоварување и растоварување на патници, пошта или стока, за полнење со гориво, паркирање или одржување;

59. Пловидбеност на воздухоплов (Aircraft Airworthiness) е на пропишан начин утврдена способност на воздухопловот за безбеден воздушен сообраќај;

60. Површина за маневрирање (Manoeuvring area) е дел од аеродромот определен за полетување, слетување и за движење на воздухоплови, исклучувајќи ги платформите;

61. Полетно-слетна патека (Runway) е определена правоаголна површина на аеродромот наменета за полетување или слетување на воздухоплови;

62. Потрага и спасување (Search and rescue) на воздухоплов е организиран систем за потрага по воздухоплови и спасување на патниците и екипажот;

63. Познат испраќач (Known consignor) е испраќач на стока или на пошта за своја сопствена сметка и чии процедури ги исполнуваат општите правила и стандарди за обезбедување доволни за да се дозволи превоз на стока или на пошта со кој било воздухоплов;

64. Препрека (Obstacle) е секој статичен (траен или времен) и подвижен објект или делови на истиот, кој:

а) се наоѓа во зоната наменета за движење на воздухопловите по земја или

б) се простира над дефинираните површини наменети за заштита на воздухопловите во лет или

в) се наоѓа надвор од површините утврдени во потточките (а) и (б) на оваа точка, а претставува опасност по воздушниот сообраќај.

65. Програма за обезбедување (Security programme) е збир на правила и постапки коишто се применуваат на национално ниво, на ниво на аеродром, авиопревозник или друго правно лице, кои се дадени во писмена форма и се усвоени, односно одобрени од надлежен орган, со цел за заштита на цивилниот воздушен сообраќај од дејства на незаконско постапување;

66. Производ (Product) значи воздухоплов, мотор или елиса;

67. Редовен воздушен превоз (Scheduled Air Services) е серија од летови, која ги има следниве карактеристики:

а) на секој лет патничките седишта и/или капацитетот за транспорт на карго и/или пошта се достапни за индивидуално купување од јавноста (директно од авиопревозникот или од овластени агенти) и

б) секој лет има за цел вршење на сообраќај меѓу два исти или повеќе аеродроми или:

- согласно со објавен ред на летање или

- со летови кои се толку редовни или чести што претставуваат препознатливи систематски серии;

68. Ред на летање (Timetable) е утврдено време на полетување и слетување на воздухоплови во редовниот воздушен превоз;

69. Регулиран агент (Regulated agent) е агент, шпедитер или кој било друг субјект кој има деловни врски со оператор и кој обезбедува безбедносни контроли кои се прифатени или ги бара надлежниот орган во однос на стока или пошта;

70. Самостоен давател на земски услуги (Self handler) е корисник на воздухопловното пристаниште кој самостојно извршува една или повеќе категории на земски услуги на аеродром;

71. Самостојно давање на земски услуги (Self-handling) е кога корисникот на воздухопловното пристаниште директно извршува сам за себе една или повеќе категории на земски услуги на аеродром, а за што не склучува договор со трето лице. Корисниците на воздухопловното пристаниште не се сметаат меѓу себе како трети лица ако:

- еден од нив има мнозински дел во сопственоста на другоиот или

- ист субјект има поголем дел во сопственоста на двата;

72. Специјализирани операции (Specialized operations) се кои било летачки операции, коишто не претставуваат комерцијален воздушен транспорт и во кои воздухопловот се користи за специјализирани активности како што се: земјоделството, градежништвото, фотографирање, снимање, набљудување и патролирање, рекламирање, проверка на одржување и друго;

73. Сериозен инцидент (Serious incident) е загрозување на безбедноста на еден воздухоплов којшто вклучува околности кои укажуваат дека речиси се случила несреќа;

74. Стручна подготовка (Vocational education) е вид и степен на образование;

75. Стручна оспособеност (Training proficiency) е ниво на знаење и способност за вршење на посебни стручни работи во воздушниот сообраќај со која не се стекнува степен на стручна подготовка;

76. Систем за воздухоплов без екипаж (Unmanned aircraft system-UAS) е воздухопловот без екипаж и опремата за да се контролира од далечина;

77. Субјекти на воздухопловната индустрија (Aviation industry entities) се оператори на воздухоплови, организации за обука, оператори на аеродроми или леталишта, даватели на аеродромски услуги или земски услуги на аеродром, даватели на АТМ/АНС услуги, организации за проектирање, производство или одржување на воздухоплови и други субјекти кои вршат некоја од дејностите во воздухопловството утврдени со овој закон;

78. Тело за управување со воздухопловно пристаниште (Managing body of the airport) е правно лице кое, со или без други активности, има за цел да управува и раководи со аеродромската инфраструктура, да ги корординира и контролира активностите на операторите присутни на соодветното воздухопловно пристаниште или систем на воздухопловни пристаништа, во согласност со законодавството на Република Северна Македонија;

79. Терен (Terrain/Landing strip) е копнена површина која ги задоволува условите за повремено извршување на активности со одреден вид на воздухоплови;

80. Условно забранета зона (Restricted area) е дел од македонскиот воздушен простор над определена територија во која воздушниот сообраќај не може да се врши во определено време и под определени услови;

81. Цивилно воздухопловство (Civil Aviation) е кој било сообраќај кој го вршат само цивилни воздухоплови, со исклучок на сообраќајот кој го вршат државните воздухоплови наведени во членот 3 на Чикашката конвенција;

82. Цивилен воздухоплов (Civil aircraft) е воздухоплов кој врши цивилни активности, односно комерцијален воздушен транспорт, специјализирани или некомерцијални летачки операции, вклучувајќи ги активностите за потрага и спасување, противпожарни активности, активностите за контрола на граници, крајбегна стража и слични активности, како и воздухопловно-спортски активности.

ВТОР ДЕЛ ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

1. НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ

Член 5

(1) За регулирање и спроведување на работите од областа на цивилното воздухопловство утврдени со овој закон надлежни се:

- Министерството за транспорт и врски и
- Агенцијата за цивилно воздухопловство.

(2) За регулирање и спроведување на работите утврдени со овој закон за потребите на државните воздухоплови надлежни се:

- Министерството за одбрана за воздухопловите кога вршат воени активности преку Воено-воздухопловниот авторитет кој е функционално одвоен од операторот на воздухопловите, комадите и единиците кои се под негова контрола,

- Министерството за внатрешни работи, односно Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога вршат полициски активности и

- Министерството за финансии – Царинската управа за воздухопловите кога вршат царински активности.

(3) За спроведување на безбедносно истражување на воздухопловни несреќи и сериозни инциденти, во смисла на овој закон, Владата на Република Северна Македонија формира Комитет за истрага на воздухопловни несреќи и сериозни инциденти (во натамошниот текст: Комитет за истражување) како независно истражно тело со својство на правно лице.

Член 6

(1) Министерството за транспорт и врски е надлежно за работите од областа на цивилното воздухопловство, и тоа:

а) ја подготвува Националната стратегија за развој на воздухопловството како оперативен документ;

б) ја реализира политиката на Владата на Република Северна Македонија во областа на воздухопловството;

в) ја спроведува политиката на Владата на Република Северна Македонија при доделување на концесии од областа на воздухопловството;

г) предлага закони од областа на воздухопловството и подготвува, донесува и изменува подзаконски акти кои се предвидени со овој закон, како и подзаконски акти со кои се пропишува спроведувањето на стандардите на Европската Унија и меѓународните стандарди, препорачани практики и нормативи од областа на воздухопловството во согласност со одредбите на овој закон;

д) спроведува постапка за привремено ставање на концесија под привремена принудна управа (секвестар);

ѓ) врши други работи утврдени со прописите од областа на воздухопловството.

(2) Националната стратегија за развој на воздухопловството од ставот (1) точка а) на овој член ја донесува Владата на Република Северна Македонија, со период на важност од десет години.

Член 7

(1) За вршење на работите од областа на цивилното воздухопловство утврдени со овој закон се основа Агенција за цивилно воздухопловство (во натамошниот текст: Агенција).

(2) Агенцијата е независно регулаторно тело со јавни овластувања утврдени со овој закон.

(3) Агенцијата ги извршува надлежностите предвидени со прописите на Европската Унија и меѓународните воздухопловни стандарди и препорачани практики во својство на надлежна воздухопловна власт за регулирање, лиценцирање, сертификација и надзор во цивилното воздухопловство во Република Северна Македонија, кои се дејности од јавен интерес.

(4) Агенцијата во својата работа и при донесување на одлуките во рамките на своите овластувања е целосно политички, финансиски и функционално независна од друг државен орган, друго јавно правно лице или трговско друштво што врши дејност од областа на воздухопловството и е непристрасна кон нив.

(5) Агенцијата стекнува статус на правно лице со запишување во Централниот регистар на Република Северна Македонија.

(6) Седиштето на Агенцијата е во Скопје.

(7) Организацијата и работењето на Агенцијата поблиску се уредува со Статутот на Агенцијата, кој особено содржи одредби за:

- седиште на Агенцијата,

- ознака, односно лого на Агенцијата,

- изработка и употреба на печати на Агенцијата,

- начинот на застапување на Агенцијата,

- внатрешна организација на Агенцијата,

- обврска за вработените во однос на чување на доверливост на податоците,

- степен на тајност на актите, документите и други податоци поврзани со работењето на Агенцијата и

- други одредби од значење за работењето на Агенцијата.

(8) Агенцијата има своја ознака, односно лого, утврдени со Статутот.

(9) Во случај на недостаток на стручен кадар во Агенцијата за извршување на определени активности во рамките на своите надлежности, Агенцијата може да ангажира домашни или странски правни или физички лица од областа на воздухопловството, без да има конфликт на интереси.

Член 8

(1) Работата на Агенцијата е јавна.

(2) Агенцијата за својата работа одговара пред Собранието на Република Северна Македонија.

Член 9

(1) Агенцијата ги има следниве надлежности:

- врши работи од својот делокруг во согласност со прописите од областа на воздухопловството, како и врз основа на Националната стратегија за развој на воздухопловството и меѓународните договори од областа на воздухопловството, ратификувани од Република Северна Македонија, со цел за безбедно и редовно одвивање на цивилното воздухопловство,

- врши надзор над примената на прописите од областа на цивилното воздухопловство,

- учествува во подготовка на предлог на закони од областа на воздухопловството,

- подготвува, донесува и изменува подзаконски акти од областа на воздухопловството кои се предвидени со овој закон, како и подзаконски акти со кои се пропишува спроведувањето на стандардите на Европската Унија и меѓународните стандарди, препорачани практики и нормативи од областа на воздухопловството во согласност со одредбите на овој закон,

- спроведува постапка за пристап на давателите на земски услуги на аеродром на пазарот на земски услуги на аеродром на трети лица,

- одобрува изземања, исклучоци и отстапувања од примената на прифатените меѓународни стандарди и препорачани практики кога е тоа предвидено со нив,

- одобрува Зборник на воздухопловни информации,

- води постапка и донесува управни акти за издавање, продолжување, обновување, ограничување, промена, суспендирање, повлекување и/или пренос на исправи и други управни акти кога тоа е утврдено со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон, како и евиденција на истите,

- врши регистрација на воздухоплови, аеродроми, леталишта и евиденција на терени,

- предлага мерки за развој и примена на нови технологии во воздухопловството,

- врши заштита на правата на патниците, правата на патниците со инвалидитет и намалена подвижност во воздушниот сообраќај,

- издава одобренија за летање и дезигнации за домашни авиопревозници,

- изготвува и/или препорачува литература од областа на воздухопловството и упатства за субјектите на воздухопловната индустрија и

- врши други работи утврдени со прописите од областа на воздухопловството.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член одредени активности од надлежност на Агенцијата ги врши EASA, кога тоа е определено со меѓународен договор, со овој закон и со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(3) Агенцијата во рамките на своите надлежности утврдени со овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон може да одобри изземање од примената на пропишаните услови на одредено физичко или правно лице само во случај на итни непредвидени околности или итни оперативни потреби на тоа лице. Изземањето може да биде со ограничено траење, односно до завршувањето на итните непредвидени околности или итните оперативни потреби, под услов тоа да не влијае негативно на нивото на безбедност.

Член 10

(1) На постапките предвидени со овој закон супсидијарно се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон или со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон поинаку не е определено.

(2) Формата, содржината и евиденцијата на исправите и другите управни акти издадени од страна на Агенцијата согласно со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон, како и постапката за нивно издавање, продолжување, обновување, промена и/или пренос, ги пропишува Агенцијата.

(3) За издавањето, продолжувањето, обновувањето, промената и/или преносот на исправите и другите управни акти од ставот (2) на овој член се плаќа надоместок, чија висина ја пропишува Управниот одбор на Агенцијата со тарифник, во зависност од реалните административни и надзорни трошоци.

Член 11

Органи на Агенцијата се: Управен одбор и директор.

Член 12

(1) Управниот одбор се состои од три члена, од кои еден е претседател.

(2) Со работата на Управниот одбор раководи претседателот на Управниот одбор.

(3) Претседателот и членовите на Управниот одбор ги именува Собранието на Република Северна Македонија, на предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Северна Македонија, со мандат од четири години, со можност за уште еден мандат.

(4) За претседател и за членови на Управниот одбор можат да бидат именувани лица кои имаат завршено високо образование од областа на техничките, правните или економските науки, со работно искуство од најмалку пет години од областа на воздухопловството и со активно познавање на англискиот јазик.

(5) За претседател и за членови на Управниот одбор можат да бидат именувани лица од редот на вработените во Агенцијата и вработените во други правни лица што вршат дејност од областа на цивилното воздухопловство основани од државата, освен ако тоа не претставува конфликт на интереси во согласност со закон.

(6) Претседателот и членовите на Управниот одбор се именуваат не подоцна од 60 дена пред истекот на мандатот на нивните претходници.

(7) За времетраењето на мандатот, претседателот и членовите на Управниот одбор не можат да бидат: пратеници во Собранието на Република Северна Македонија, членови на Владата на Република Северна Македонија, лица кои извршуваат должности во органите и телата на политички партии, членови на Управни и Надзорни одбори на јавни претпријатија или акционерски друштва, или членови на друг вид на асоцијација на правни или физички лица кои би можеле да доведат до конфликт на интереси.

(8) Претседателот, член на Управниот одбор, лицата во брачна или вонбрачна заедница со претседателот или членот на Управниот одбор, роднини по права линија до втор степен, не можат да се стекнат со акции односно удели, директно или индиректно, во организација што извршува активности директно поврзани со надлежностите на Агенцијата.

(9) За претседател и за членови на Управниот одбор не можат да бидат именувани лица кои се осудени со правосилна судска пресуда за кривично дело на казна затвор во траење подолго од шест месеци или мерка забрана за вршење професија, дејност или должност за времетраење на казната или мерката.

(10) Ако постапката за именување не е завршена пред истекот на мандатот на претседателот и на членовите на Управниот одбор чиј мандат е истечен, претседателот и на членовите на Управниот одбор можат да продолжат да ја вршат својата функција, но не подолго од шест месеци.

(11) Претседателот на Управниот одбор има право на месечен надоместок во висина од 50% од просечната месечна нето-плата на ниво на Република Северна Македонија, а членовите на Управниот одбор имаат право на месечен надоместок во висина од 40% од просечната месечна нето-плата на ниво на Република Северна Македонија.

(12) Средствата за месечниот надоместок и другите трошоци на претседателот и членовите на Управниот одбор се обезбедуваат од средствата на Агенцијата, утврдени со годишниот финансиски план.

Член 13

(1) Управниот одбор одлучува на седници.

(2) Седниците ги свикува претседателот на Управниот одбор, најмалку еднаш месечно.

(3) Седниците на Управниот одбор се јавни. По исклучок, Управниот одбор може да одлучи дали седницата или расправата по некоја точка ќе биде затворена за јавноста.

(4) Одлуките на Управниот одбор се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број на членови на Управниот одбор.

Член 14

Управниот одбор на Агенцијата е надлежен да:

- донесува Статут и други акти на Агенцијата,
- усвојува предлог и донесува годишна програма за работа и развој,
- усвојува предлог и донесува годишен финансиски план,
- усвојува годишен финансиски извештај со завршна сметка,
- усвојува извештај за реализација на годишната програма за работа и развој,
- го именува директорот на Агенцијата во согласност со овој закон,
- ги донесува општите акти за внатрешна организација и систематизација на работните места, плати на вработените, како и тарифници и трошковници за работењето на Агенцијата,
- соработува со други државни органи и институции и органи на единиците на локалната самоуправа,
- доставува извештаи, препораки и предлози до Собранието на Република Северна Македонија и други државни органи и институции од областа на цивилното воздухопловство и
- врши други работи утврдени со Статутот и со овој закон.

Член 15

(1) Собранието на Република Северна Македонија, по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Северна Македонија, може да ги разреши претседателот и членовите на Управниот одбор на Агенцијата пред истекот на мандатот за кој се именувани, поради следниве причини:

- на негово барање,
- во случај на спреченост на вршење на функцијата поради болест подолго од шест месеци или смрт,
- прифаќање на функција или работа што е неспојлива со неговата функција член на Управниот одбор,

- ако е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело на казна затвор во траење подолго од шест месеци или мерка забрана за вршење професија, дејност или должност, со денот на изрекувањето на казната или мерката,

- сторил повреда на прописите од областа на воздухопловството или злоупотреба на функцијата и

- неоправдано отсутствувал на три седници едноподруго или на пет седници во тековната година.

(2) Недоставувањето на годишна програма за работата и развој на Агенцијата, како и годишен финансиски извештај до Собранието на Република Северна Македонија е основ за колективно разрешување на претседателот и членовите на Управниот одбор.

(3) Доколку во согласност со ставовите (1) и (2) на овој член постои причина за разрешување на член на Управниот одбор на Агенцијата пред истекот на мандатот за кој е именуван, Управниот одбор на Агенцијата треба да ја извести Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието на Република Северна Македонија во рок од седум дена од денот на дознавањето на причината.

Член 16

(1) Со работата на Агенцијата раководи директор.

(2) Директорот на Агенцијата го избира Управниот одбор на Агенцијата по пат на јавен оглас, кој се објавува во најмалку три дневни весници кои се издаваат на целата територија на Република Северна Македонија, од кои еден од весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(3) Мандатот на директорот е четири години, со можност за уште еден последователен мандат.

(4) За директор на Агенцијата може да биде избрано лице кое ги исполнува следниве услови, и тоа:

1) е државјанин на Република Северна Македонија;

2) во моментот на изборот со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност;

3) има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен од областа на техничките, правните или економските науки;

4) има најмалку пет години работно искуство од областа на цивилното воздухопловство и најмалку три години работно искуство на раководно место;

5) активно да го користи македонскиот јазик;

6) поседува важечки меѓународно признат сертификат или уверение за активно познавање на англискиот јазик и тоа:

- ТОЕФЕЛ ИБТ најмалку 74 бода,

- ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода,

- ИЛЕЦ (ILEC) (Cambridge English: Legal) - најмалку B2 (B2) ниво,

- ФЦЕ (FCE) (Cambridge English: First) - положен, или

- АПТИС (APTIS) – најмалку ниво B2 (B2) и

7) поседува сертификат за познавање на компјутерски програми за канцелариско работење.

(5) Управниот одбор е должен да го именува директорот не подоцна од 30 дена пред истекот на мандатот на неговиот претходник.

(6) Директорот на Агенцијата, лицата во брачна или вонбрачна заедница со директорот на Агенцијата, роднини по права линија до втор степен, не можат да се стекнат со акции односно удели, директно или индиректно, во организација што извршува активности директно поврзани со надлежностите на Агенцијата.

(7) Директорот на Агенцијата не може да биде лице кое е осудено со правосилна судска пресуда за кривично дело на казна затвор во траење подолго од шест месеци или мерка забрана за вршење професија, дејност или должност, за времетраење на казната или мерката.

(8) Директорот е професионално ангажиран во Агенцијата со полно работно време.

Член 17

(1) Директорот раководи со работата на Агенцијата и е одговорен за законитото работење на Агенцијата и ги има следниве надлежности:

- ја претставува и ја застапува Агенцијата,

- предлага, подготвува и донесува подзаконски акти, процедури и упатства за имплементација на подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон и внатрешни процедури за работа,

- издава овластувања на физички или правни лица за вршење на дел од надлежностите на Агенцијата кога тоа е определено со пропис донесен врз основа на овој закон,

- изготвува предлог на годишна програма за работа и развој, годишен финансиски план на Агенцијата, финансиски извештај со завршна сметка и извештај од реализираната годишна програма за работа и развој на Агенцијата,

- предлага општи акти за внатрешна организација и систематизација на работните места, плати на вработените, како и тарифници и трошковници за работењето на Агенцијата,

- предлага акти што ги донесува Управниот одбор,

- ги извршува одлуките донесени од страна на Управниот одбор,

- донесува одлуки, решенија и други акти за кои не одлучува Управниот одбор во согласност со овој закон и Статутот на Агенцијата,

- обезбедува доволен стручен кадар и услови за работење со цел непречено, компетентно и ефикасно вршење на надлежностите на Агенцијата,

- назначува воздухопловни инспектори,

- назначува лица на раководни места во Агенцијата,

- издава воздухопловни информации (Air safety information letter), наредби и/или оперативни директиви,

- организира процес за консултација со субјектите на воздухопловната индустрија,

- соработува со други државни органи и институции, органи на единиците на локалната самоуправа и со невладини организации и здруженија на граѓани и

- врши други работи утврдени со овој закон и со Статутот на Агенцијата.

(2) Директорот има право да присуствува и да учествува на состаноците на Управниот одбор, без право на глас.

(3) Директорот може да поднесе оставка на својата функција во писмена форма до Управниот одбор.

(4) Ако мандатот на директорот е завршен, а постапката за именување директор не е завршена, тогаш директорот може да продолжи да ја врши функцијата сè додека не се именува директор, но не подолго од шест месеци.

Член 18

(1) Директорот може да биде разрешен од страна на Управниот одбор пред истекување на мандатот, во следниве случаи:

- на негово барање,

- во случај на спреченост за вршење на функција поради болест подолго од шест месеци,

- прифаќање функција или работа што се неспојливи со неговата функција на директор,

- ако е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело на казна затвор во траење подолго од шест месеци или мерка забрана за вршење професија, дејност или должност, со денот на изрекувањето на казната или мерката и

- повреда на прописите од областа на воздухопловството или злоупотреба на функцијата.

(2) Ако директорот биде разрешен согласно со ставот (1) на овој член или постапката за именување на директор не е завршена во наведениот рок од членот 17 став (5) од овој закон или во случај на смрт, Управниот одбор на Агенцијата назначува в.д. директор од редот

на раководните вработени лица во Агенцијата, сè додека не се именува директор, но не подолго од два месеца.

Член 19

Против решенијата на Агенцијата донесени во првостепена управна постапка, незадоволната странка има право на судска заштита пред Управниот суд во рок од 30 дена од денот на приемот на решението.

Член 20

(1) Директорот одлучува за правата, должностите и одговорностите на вработените во Агенцијата.

(2) Директорот обезбедува соодветна и правична застапеност на сите заедници кои живеат во Република Северна Македонија.

(3) Вработените во Агенцијата кои вршат административни работи имаат статус на административни службеници.

(4) За прашањата кои се однесуваат на работниот однос на вработените од ставот (3) на овој член кои не се уредени со овој закон и со колективен договор, се применуваат одредбите од Законот за административните службеници, Законот за вработените во јавниот сектор и општите прописи за работните односи.

(5) Вработените во Агенцијата кои вршат помошни-технички работи имаат статус на помошно-технички персонал.

(6) За прашањата кои се однесуваат на класификацијата, евиденцијата, вработувањето и мобилноста на вработените од ставот (5) на овој член се применува Законот за вработени во јавен сектор, а за другите прашања во врска со работниот однос се применуваат општите прописи за работните односи и колективните договори.

(7) Начинот на утврдување на основната плата и на додатоците на плата на вработените во Агенцијата се уредува со колективен договор.

Член 21

(1) Агенцијата се финансира од:

- дел од надоместокот остварен за користење на ATM/ANS услугите во македонскиот воздушен простор, со цел надоместување на трошоците на Агенцијата за надзор на работењето на давателите на ATM/ANS услуги,

- надоместок за издавање, продолжување, обновување и промена на исправи и други управни акти, предвидени со овој закон или подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон, како и за континуиран надзор во врска со дејностите во воздухопловството од членот 23 од овој закон, со исклучок на ATM/ANS услугите,

- надоместок за преглед на воздухоплов,

- надоместок за утврдување и проверка на стручна-та способност на персоналот во воздухопловството,

- надоместок од секој патник во заминување од аеродромите во Република Северна Македонија за потребите на Агенцијата и за унапредување на воздухопловството и

- донации, глоби, заеми и друга финансиска и техничка помош и други надоместоци утврдени со овој закон и други прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) Висината на делот од надоместокот од ставот (1) алинеја 1 на овој член се утврдува врз основа на одобрениот годишен финансиски план со трошковник на Агенцијата, во зависност од административните трошоци и трошоците за континуиран надзор на давањето на ATM/ANS услуги, на начин пропишан во согласност со членот 58 став (6) од овој закон.

(3) Висината на надоместоците од ставот (1) алинеи 2, 3 и 4 на овој член ја пропишува Управниот одбор на Агенцијата со тарифник, во зависност од реално направените административни и надзорни трошоци.

(4) Висината на надоместокот од став (1) алинеја 5 на овој член се утврдува од страна на Управниот одбор на Агенцијата со тарифник во зависност од административните трошоци и трошоците за безбедносен и континуиран надзор. Висината на надоместокот не може да биде поголема од едно евро во денарска противредност.

(5) Надоместокот од ставот (1) алинеја 5 на овој член авиопревозниците го наплатуваат во свое име, а за сметка на Агенцијата. Авиопревозниците на барање на Агенцијата ѝ доставуваат извештај за бројот на превезени патници во заминување од аеродромите во Република Северна Македонија, за бројот на патници кои се изземени од плаќање на надоместокот од ставот (1) алинеја 5 на овој член, како и за вкупниот износ на наплатениот надоместок.

(6) Надоместокот од ставот (1) алинеја 5 на овој член авиопревозниците го пресметуваат во патничката карта на секој патник во заминување од аеродромите во Република Северна Македонија, со исклучок на:

- патници во случај кога воздухопловот кој ги превезувал е вратен на аеродромот од кој полетал поради виша сила,

- патници на летови кои се вршат со воздухоплов со капацитет помал од 20 седишта,

- деца на возраст до две години,

- транзитни патници и

- патници со сервис-карти (ID 00, ID 90).

(7) Операторот на аеродромот до Агенцијата, врз основа на меѓусебен договор, доставува месечен извештај со податоци за бројот на патници во заминување од аеродромите во Република Северна Македонија прикажани за секој авиопревозник посебно, во согласност со ставот (6) на овој член. Врз основа на овој извештај Агенцијата доставува фактура за надоместокот до секој авиопревозник, со рок на плаќање од 15 дена, пресметан по среден курс на Народна банка на Република Северна Македонија на денот на издавањето на фактурата.

(8) Во случај кога авиопревозникот нема да го плати надоместокот во рокот утврден во ставот (7) на овој член, Агенцијата му издава опомена за плаќање на долгот. Доколку авиопревозникот не го плати долгот ни по издадената опомена, Агенцијата може да поведе судска постапка и да одбие издавање одобрение за летање на странски воздухоплов во македонскиот воздушен простор или да го повлече издаденото одобрение од членот 41 од овој закон, односно да забрани летање на авиопревозникот.

(9) Средствата од ставот (1) на овој член се уплаќаат на сметка на Агенцијата, а се користат за функционирање на Агенцијата, инвестициско и тековно одржување, за обука и стручно усовршување на вработените и за унапредување на воздухопловството.

(10) Доколку во случај на воена, војерна или кризна состојба Агенцијата не може да се финансира од средствата од ставот (1) на овој член во тековната година, тогаш средствата за извршување на надлежностите на Агенцијата се обезбедуваат во Буџетот на Република Северна Македонија во согласност со Законот за буџетите.

Член 22

(1) Предлог-годишната програма за работа и развој и предлог-годишниот финансиски план, Агенцијата ги доставува на согласност до Собранието на Република Северна Македонија, најдоцна до крајот на декември во тековната година за наредната година.

(2) Годишната програма за работа и развој и годишниот финансиски план од ставот (1) на овој член ги донесува Управниот одбор, по претходно добиена согласност од Собранието на Република Северна Македонија, најдоцна до крајот на јануари секоја година.

(3) Извештајот за реализација на годишната програма за работа и развој на Агенцијата за претходната година проследен со финансиско - сметководствени из-

вештаи изработени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување, Управниот одбор на Агенцијата ги усвојува најдоцна до 25 февруари секоја година.

(4) Годишниот финансиски план содржи податоци за приходите и расходите за работењето на Агенцијата.

(5) Извештајот од независен ревизор се доставува до Управниот одбор на Агенцијата, најдоцна до 1 јуни, секоја година.

(6) Извештајот за реализација на годишната програма за работа и развој на Агенцијата за претходната година, Управниот одбор на Агенцијата го доставува на усвојување до Собранието на Република Северна Македонија најдоцна до 30 јуни, заедно со извештајот од независен ревизор.

(7) Ревизијата ја врши надворешен и независен ревизор, избран во согласност со Законот за јавните набавки.

2. ДЕЈНОСТИ ВО ВОЗДУХОПЛОВСТВОТО

Член 23

Дејности од областа на воздухопловството кои ги вршат субјектите на воздухопловната индустрија, според овој закон се:

- 1) комерцијален воздушен транспорт;
- 2) специјализирани операции;
- 3) некомерцијални операции;
- 4) проектирање, производство и одржувањето на воздухоплови;
- 5) изградба, реконструкција и одржување на аеродроми и леталишта;
- 6) аеродромски услуги и земски услуги на аеродром;
- 7) ATM/ANS услуги;
- 8) обука на персоналот во воздухопловството и
- 9) други дејности утврдени со овој закон или други прописи.

3. БЕЗБЕДНОСТ

Член 24

(1) Со цел унапредување на системите за управување со безбедноста и постигнување прифатливо ниво на безбедност во воздушниот сообраќај, Агенцијата донесува Национална програма за безбедност во воздухопловството на предлог на Националниот комитет за управување со безбедноста во воздухопловството, а по претходно добиена согласност од Владата на Република Северна Македонија.

(2) Врз основа на Националната програма за безбедност во воздухопловството од ставот (1) на овој член, Агенцијата ги утврдува Националниот план, политиката за безбедност и целите, индикаторите и целните вредности на ефикасноста на безбедноста за период од пет години, по претходно добиена согласност од Националниот комитет за управување со безбедноста во воздухопловството и истите ги ревидира секоја година.

(3) Организациите за обука на персоналот во воздухопловството, авиопревозниците, операторите на аеродром, давателите на ATM/ANS услуги и организациите за одржување, проектирање и производство на воздухоплови, како и другите субјекти на воздухопловната индустрија изготвуваат Прирачник за управување со безбедноста во согласност со Националната програма за безбедност во воздухопловството, кој го одобрува Агенцијата.

(4) Правните лица од ставот (3) на овој член треба да воспостават и да одржуваат систем за управување со безбедноста во согласност со одобрениот прирачник и со Националната програма за безбедност во воздухопловството.

(5) Агенцијата воспоставува систем за управување со безбедноста во согласност со прифатените стандарди од областа на воздухопловството.

Член 25

(1) Со цел следење на спроведувањето на Националната програма за безбедност во воздухопловството и донесување одлуки за преземање превентивни мерки за отстранување на опасностите по безбедноста на воздухопловството и ефикасно функционирање на целокупниот систем за безбедност на воздухопловството, Владата на Република Северна Македонија формира Национален комитет за управување со безбедноста во воздухопловството (во натамошниот текст: Комитет за безбедност).

(2) Комитетот за безбедност ги врши следниве работи:

- предлага Национална програма за безбедност во воздухопловството, национален план и политика за безбедност, како и цели, индикатори и целни вредности на ефикасноста на безбедноста во воздухопловството, како и нивно изменување,
- го следи придржувањето кон целите, индикаторите и целните вредности на ефикасноста на безбедноста во воздухопловството,
- ги разгледува извештаите за несреќи и сериозни инциденти кои се однесуваат на безбедноста во воздухопловството,
- одлучува за спроведување превентивни мерки за ублажување на ризиците од потенцијални опасности за безбедноста во воздухопловството и
- врши други работи во согласност со Националната програма за безбедност во воздухопловството и другите прописи.

(3) Комитетот за безбедност се состои од по двајца претставници, членови и нивни заменици номинирани од Министерството за транспорт и врски, Министерството за одбрана, Министерството за внатрешни работи, Агенцијата, операторот на воздухопловно пристапиште, давателот на ATM/ANS услуги, здружение на оператори на воздухоплови и претседателот на Комитетот за истражување. Претставниците треба да имаат работно искуство од најмалку три години од областа на воздухопловството и истите се номинираат на барање од претседателот на Комитетот за безбедност.

(4) Претседател на Комитетот за безбедност е директорот на Агенцијата и истиот е овластен и одговорен за управување (администрирање) и координирање на имплементацијата на Националната програма за безбедност во воздухопловството.

(5) За работата во Комитетот за безбедност на номинираните претставници може да им се исплати годишен надоместок во висина од една просечна месечна исплатена нето-плата по вработен на ниво на Република Северна Македонија, доколку правното лице кое ги номинира своите претставници има обезбедено средства за таа намена и доколку претставникот учествувал на најмалку еден состанок на комитетот во таа година.

(6) За својата работа Комитетот донесува Деловник за работа.

Член 26

Заедничките основни правила за безбедност кои се однесуваат на различните дејности во областа на цивилното воздухопловство ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 27

Со цел унапредување на безбедноста на полетно - слетните патеки на аеродромите, Агенцијата донесува Национална програма за безбедност на полетно - слетните патеки, а по претходно добиена согласност од Владата на Република Северна Македонија.

4. ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

Член 28

(1) Аеродромскиот оператор изработува аеродромска програма за обезбедување, во согласност со одредбите од Националната програма за обезбедување во цивилното воздухопловство. Аеродромската програма за обезбедување ја одобрува Агенцијата.

(2) Секој домашен авиопревозник изработува Програма за обезбедување на авиопревозникот во согласност со одредбите во Националната програма за обезбедување во цивилното воздухопловство. Програмата за обезбедување на авиопревозникот ја одобрува Агенцијата.

(3) Секој странски авиопревозник на барање на Агенцијата ја поднесува Програмата за обезбедување на авиопревозникот, одобрена од надлежната воздухопловна власт на земјата која го издала уверението за исполнување на безбедносните услови (АОС).

(4) Давателот на ATM/ANS услуги изработува Програма за обезбедување на давателот на ATM/ANS услуги во согласност со одредбите од Националната програма за обезбедување во цивилното воздухопловство. Програмата за обезбедување на давателот на ATM/ANS услуги ја одобрува Агенцијата.

(5) Аеродромскиот оператор, давателот на ATM/ANS услуги и авиопревозниците се должни да имплементираат мерки за обезбедување, во согласност со соодветните одобрени програми за обезбедување, во насока на зачувување на цивилното воздухопловство од дејства на незаконско постапување.

(6) Сите физички или правни лица присутни на аеродромот мора да ги почитуваат пропишаните услови, правила и мерки за обезбедување.

(7) Владата на Република Северна Македонија ги пропишува посебните услови, правилата и начинот за обезбедување од дејства на незаконско постапување.

(8) На аеродроми каде повеќе од 40 вработени поседуваат аеродромска идентификациона картичка и на кои им е дозволен пристап до безбедно ограничени зони, ќе се воспостават критични делови на безбедно ограничени зони.

(9) Безбедносни контроли на карго и пошта во воздушниот сообраќај може да врши регулиран агент и/или познат испраќач кој ќе гарантира дека прегледаната пратка била заштитена од неовластено влијание од моментот на извршената безбедносна контрола до моментот на товарење во воздухоплов. Регулираниот агент и познатиот испраќач треба да се одобрени од Агенцијата во согласност со ставот (7) на овој член.

(10) Регулираниот агент од ставот (9) на овој член изработува програма за обезбедување во согласност со одредбите од Националната програма за обезбедување во цивилното воздухопловство. Програмата за обезбедување на регулираниот агент ја одобрува Агенцијата.

(11) Испорака на залихи кои се носат за време на лет директно во воздухопловот може да врши овластен набавувач, кој треба да биде одобрен од Агенцијата во согласност со прописот од ставот (7) на овој член.

(12) Овластениот набавувач од ставот (11) на овој член изработува програма за обезбедување во согласност со одредбите од Националната програма за обезбедување во цивилното воздухопловство. Програмата за обезбедување на овластениот набавувач ја одобрува Агенцијата.

Член 29

(1) На секој аеродром, аеродромскиот оператор формира Аеродромски комитет за обезбедување.

(2) Членови на Аеродромскиот комитетот за обезбедување се претставници на:

- операторот на аеродромот,
- домашните авиопревозници,
- давателите на земски услуги на аеродромот,
- странските авиопревозници,
- Агенцијата,
- давателот на ATM/ANS услуги,
- Министерството за транспорт и врски, Министерството за внатрешни работи, Агенцијата за национална безбедност, Министерството за одбрана и Министерството за финансии - Царинската управа и
- претставници на други субјекти доколку нивната дејност е од значење за обезбедувањето.

(3) Комитетот од ставот (1) на овој член ја контролира и ја надгледува имплементацијата на мерките за обезбедување и врши советување за сите други активности директно поврзани со обезбедувањето на аеродромот.

Член 30

(1) Со цел преземање превентивни мерки, организирани акции и елиминација на последиците од дејства на незаконско постапување во цивилното воздухопловство, Владата на Република Северна Македонија формира Национален комитет за обезбедување во цивилното воздухопловство.

(2) Националниот комитет за обезбедување во цивилното воздухопловство се состои од по двајца претставници, членови и нивни заменици од Министерството за транспорт и врски, Министерството за внатрешни работи, Агенцијата за национална безбедност, Министерството за одбрана, Министерството за финансии - Царинската управа, Агенцијата, давателот на ATM/ANS услуги, операторот на аеродромот, давателот на земски услуги на аеродром, домашните авиопревозници и претставници на други субјекти, доколку нивната дејност е од значење за обезбедувањето, номинирани на барање на претседателот на Националниот комитет за обезбедување.

(3) Претседател на Националниот комитет за обезбедување во цивилното воздухопловство е директорот на Агенцијата, во својство на национален координатор за обезбедување во цивилното воздухопловство.

(4) За работата во Националниот комитет за обезбедување во цивилното воздухопловство на номинираните претставници може да им се исплати годишен надоместок во висина од една просечна месечна исплатена нето-плата по вработен на ниво на Република Северна Македонија, доколку правното лице кое ги номинира своите претставници има обезбедено средства за таа намена и доколку претставникот учествувал на најмалку еден состанок на Комитетот во таа година.

(5) За својата работа Националниот комитет за обезбедување донесува Деловник за работа.

(6) Агенцијата, по претходно добиена согласност од Владата на Република Северна Македонија, донесува:

- Национална програма за обезбедување во цивилното воздухопловство,
- Национална програма за обука за обезбедување во цивилното воздухопловство,
- Национална програма за контрола на квалитетот во обезбедувањето во цивилното воздухопловство и
- други програми и планови.

5. ВОЗДУХОПЛОВИ БЕЗ ЕКИПАЖ, СИСТЕМИ ЗА ВОЗДУХОПЛОВИ БЕЗ ЕКИПАЖ И ВОЗДУХОПЛОВНИ МОДЕЛИ

Член 31

(1) Посебните услови за безбедно користење, давање соодветни услуги и вршење летачки операции со воздухоплови без екипаж, системи на воздухоплови без екипаж и воздухопловни модели, за стекнување на соодветните исправи како и за стручна оспособеност на лицата кои ги оперираат овие воздухоплови и системи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(2) Државен воздухоплов без екипаж може да лета во македонскиот воздушен простор во согласност со посебните услови, кои ги пропишуваат министерот за внатрешни работи односно директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности, земајќи ја предвид безбедноста на цивилниот воздушен сообраќај.

ТРЕТ ДЕЛ
ВОЗДУШЕН СООБРАЌАЈ

1. УСЛОВИ ЗА ВРШЕЊЕ ВОЗДУШЕН СООБРАЌАЈ

Член 32

(1) За воздушен сообраќај може да се користи воздухоплов кој ги исполнува условите пропишани со овој закон и подзаконските прописи, донесени врз основа на овој закон.

(2) Во воздушниот сообраќај воздухопловите се користат во согласност со видот, категоријата и намената, определени во уверението за пловидбеност, односно употребната дозвола.

(3) Правилата на летањето на воздухопловите ги пропишува директорот на Агенцијата.

(4) Правилата за оперативното летање и посебните воздухопловни активности на државните воздухоплови ги пропишуваат министерот за внатрешни работи, односно директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности.

Член 33

(1) Во случај кога воздухоплов што е запишан во регистарот на воздухоплови на Република Северна Македонија се користи во друга земја од страна на оператор кој има седиште или постојан престој во таа држава, а врз основа на договор за закуп, чартер или сличен договор за воздухопловот, Република Северна Македонија може, со договор меѓу воздухопловните власти, да и ги пренесе на таа земја сите или дел од функциите и должностите на Агенцијата кои произлегуваат од членовите 12, 30, 31 и 32-а на Чикашката конвенција. Во тој случај Република Северна Македонија како земја на регистарот на воздухопловот се ослободува од одговорноста во однос на пренесените обврски.

(2) Во случај кога воздухоплов што е запишан во регистарот на воздухоплови на друга земја се користи во Република Северна Македонија од страна на оператор кој има седиште или постојан престој во Република Северна Македонија, а врз основа на договор за закуп, чартер или сличен договор за воздухопловот, земјата на регистарот на воздухопловот може со договор меѓу воздухопловните власти да и ги пренесе на Република Северна Македонија сите или дел од функциите и должностите на воздухопловните власти на таа земја кои произлегуваат од членовите 12, 30, 31 и 32-а на Чикашката конвенција. Во тој случај земјата на регистарот на воздухопловот се ослободува од одговорноста во однос на пренесените обврски.

(3) Во договорот од ставовите (1) и (2) на овој член мора точно да се наведе кои функции и должности се пренесуваат во согласност со членот 83-bis од Чикашката конвенција.

(4) Преносот на функциите и должностите ќе има ефект откако склучениот договор од ставовите (1) и (2) на овој член, ќе биде доставен до ИКАО и објавен согласно со членот 83 од Чикашката конвенција.

(5) Одредбите од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член се применуваат и на случаите на кои се однесува членот 77 од Чикашката конвенција.

(6) Важноста на договорот за пренос од ставовите (1) и (2) на овој член се утврдува во согласност со периодот на важност на договорот за закуп, чартер или сличен договор за воздухопловот кој се користи во согласност со членот 83-bis од Чикашката конвенција.

(7) Заверени копии од склучениот договор за пренос и од уверението за исполнување на безбедносни услови (АОС) на авиопревозникот се носат во воздухопловот што е предмет на договорот за закуп, чартер или сличен договор.

Член 34

(1) Воздушниот сообраќај може постојано или привремено да се забрани над определено подрачје коешто е прогласено за забранета, условно забранета или за опасна зона.

(2) Воздушниот сообраќај над определени подрачја може да се ограничи временски, или со определување на висината под која или над која истиот не смее да се врши.

(3) Забранетите, условно забранетите и опасните зони се објавуваат на начинот вообичаен во воздушниот сообраќај.

(4) Ако воздухопловот се приближува кон подрачје на забранета, условно забранета или опасна зона или лета низ неа, или влезе во воздушниот простор на Република Северна Македонија без одобрение, надлежната контрола на летање во тој дел на македонскиот воздушен простор е должна да преземе мерки за враќање на воздухопловот на патеката на летот определена во одобрениот план на летот, согласно со подзаконскиот пропис од ставот (6) на овој член.

(5) Ако водачот, односно операторот на воздухопловот од ставот (4) на овој член не постапи по инструкцијата на надлежната контрола на летање истата, по потреба, иницира постапка за пресретнување на воздухопловот.

(6) Посебните услови кога се врши пресретнување и начинот на пресретнување на воздухоплов во согласност со ставовите (4) и (5) на овој член ги пропишува Владата на Република Северна Македонија.

Член 35

(1) Забрането е насочување на светла, ласери и одблесоци кон воздухоплови во лет.

(2) Забранета е употреба на уреди за попречување на глобалните системи за сателитска навигација.

Член 36

(1) Во случај на опасни и неповолни временски услови, хуманитарни активности, активности за заштита на луѓе и имот од пожар, град и друго, како и за експедитивност на воздушниот сообраќај, надлежната контрола на летање, по исклучок од членот 41 став (2) од овој закон, може да одобри прелет на воздухоплов во македонскиот воздушен простор.

(2) Ако воздухопловот од ставот (1) на овој член слета на територијата на Република Северна Македонија, надлежната контрола на летање има обврска без одлагање да ги извести Агенцијата, Министерството за одбрана и Министерството за внатрешни работи.

Член 37

(1) Рагети против градоносни облаци можат да се лансираат само врз основа на согласност од надлежната контрола на летање.

(2) Субјектите, посебните услови и начинот на лансирање на ракетите од ставот (1) на овој член ги пропишува Владата на Република Северна Македонија.

Член 38

(1) На воздушен пат, односно во терминална област и аеродромска зона и над воздухопловно пристаниште, забрането е скокање со падобран од воздухоплов во лет, освен ако воздухопловот се наоѓа во опасност или ако одобрение за скокање дала надлежната контрола на летање во согласност со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) Посебните услови, начинот и правилата на скокање со падобран од воздухоплов ги пропишува директорот на Агенцијата.

(3) Правилата за воено падобрански активности ги пропишува министерот за одбрана.

Член 39

(1) Владата на Република Северна Македонија може да го забрани, односно да го ограничи летањето во воздушниот простор на Република Северна Македонија доколку тоа го бараат интересите на одбраната, националната безбедност или јавниот интерес.

(2) Давателот на АТМ/АNS услуги, по барање на Министерството за одбрана и/или Министерството за внатрешни работи, а во согласност со подзаконскиот пропис од членот 60 став (1) од овој закон е должен, во определен дел на воздушниот простор или на определен аеродром, привремено да го забрани или да го ограничи летањето ако тоа го бараат интересите на одбраната, националната безбедност или безбедноста на летањето на определен воздухоплов или на група воздухоплови.

(3) Забраната на летањето, односно ограничувањето на летањето од ставовите (1) и (2) на овој член, се објавува на начин вообичаен во воздушниот сообраќај, најмалку 48 часа пред часот на влегувањето во сила на забраната или ограничувањето, односно веднаш ако тоа го бараат исклучителни околности.

Член 40

(1) Оперативните летови на македонските државни воздухоплови и воздухопловите на НАТО кога вршат воени или полициски активности со цел заштита на суверенитетот и територијалниот интегритет на Република Северна Македонија и заштита на јавниот ред и мир, се сметаат за летови од посебно значење за безбедноста на Република Северна Македонија.

(2) На летовите од ставот (1) на овој член не се применуваат правилата и прописите за цивилното воздухопловство и за истите не важат дозволите, уверенијата и другите исправи кои ги издава Агенцијата. Овие летови не подлежат под надзор на Агенцијата.

(3) Летовите од ставот (1) на овој член имаат предност пред останатите летови, освен ако се работи за летови каде што пилотот пријавил состојба на итност, опасност или вонредна состојба.

Член 41

(1) Странски воздухоплов може да лета во македонскиот воздушен простор врз основа на одобрение, освен ако поинаку не е пропишано со меѓународен договор кој го ратификувала Република Северна Македонија или подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) Во случај на прелет, одобрението од ставот (1) се издава како одобрение за влез (clearance) од страна на надлежната контрола на летање во согласност со подзаконските прописи од членот 32 од овој закон, додека во случај на слетување одобрението за влез (clearance) се издава по претходно добиено одобрение за летање во согласност со ставот (3) на овој член.

(3) За странски цивилни воздухоплови кои влегуваат на територијата на Република Северна Македонија, одобрението за летање од ставот (2) на овој член го издава Агенцијата.

(4) За странски државни воздухоплови, воздухоплови на Обединетите нации, воздухоплови кои се користат за потребите на Обединетите нации, воздухоплови кои се користат исклучиво за превоз на лица кои уживаат посебен статус, одобрението за летање од ставот (2) на овој член го издава Министерството за надворешни работи, по претходно добиена согласност од Министерството за одбрана.

(5) По исклучок од ставот (4) на овој член, за странските државни воздухоплови кои вршат воздушно патролирање (Air Policing) не е потребно одобрение за летање.

(6) Посебните услови, начинот и постапката за добивање одобрение за летање на цивилни и државни воздухоплови, ги пропишува Владата на Република Северна Македонија.

Член 42

(1) За оперативните летови на домашните државни воздухоплови, како и за летовите на домашните цивилни воздухоплови не е потребно одобрение за летање.

(2) Странски државен воздухоплов кој не се користи за државни активности се смета за цивилен воздухоплов и треба да има одобрение за летање согласно со членот 41 став (2) од овој закон.

Член 43

(1) Странски воздухоплов, кој според членот 41 од овој закон има одобрение за летање во македонски воздушен простор, може да полета и слета на аеродром што е отворен за меѓународен воздушен сообраќај.

(2) За полетување и слетување на аеродром, терен, односно леталиште што не е отворено за меѓународен сообраќај во ставот (1) на овој член, странски воздухоплов кој врши цивилни летови мора да има и посебно одобрение за аеродромот, теренот, односно леталиштето, што го издава Агенцијата, по претходно мислење на Министерството за одбрана, Министерството за финансии - Царинската управа и Министерството за внатрешни работи, освен ако поинаку не е утврдено со меѓународен договор кој го ратификувала Република Северна Македонија.

(3) Посебното одобрение од ставот (2) на овој член за странски воздухоплови кои вршат државни летови го издаваат надлежните државни органи од областа на полицијата, одбраната или царината.

(4) Министерството за финансии - Царинската управа, задачите од своја надлежност во врска со слетување на аеродром кој не е отворен за меѓународен воздушен сообраќај ќе ги извршат на местото на слетување на странскиот воздухоплов, а трошоците за овие активности паѓаат на товар на лицето корисник на услугите.

(5) Домашен воздухоплов кој ќе го напушти македонскиот воздушен простор, при повторно враќање, може да слета на територијата на Република Северна Македонија само на аеродром што е отворен за меѓународен воздушен сообраќај или на аеродром, терен, односно леталиште што не е отворено за меѓународен сообраќај доколку има посебно одобрение во согласност со ставот (2) на овој член.

Член 44

(1) На странски воздухоплов му е забрането во македонскиот воздушен простор да носи активно наполнето стрелачко, ракетно, биолошко, хемиско или бомбардерско вооружување, како и активна опрема за снимање, освен ако со меѓународен договор што го ратификувала Република Северна Македонија поинаку не е определено.

(2) За употреба на активна опрема за снимање од воздух странски воздухоплов, со исклучок на воздухоплов без екипаж со МТOW помала од 20kg, мора да има посебно одобрение во согласност со Законот за одбрана.

Член 45

Воздушниот превоз може да се врши како редовен или како нередовен воздушен превоз во домашниот или во меѓународниот воздушен сообраќај.

Член 46

(1) Меѓународен воздушен превоз може да врши домашен авиопревозник кој, покрај условите од членот 51 став (2) од овој закон, ги исполнува и условите предвидени со меѓународните договори што ја обврзуваат Република Северна Македонија, како и со други меѓународни акти со кои се регулира безбедното и уредно вршење на меѓународниот воздушен превоз.

(2) Доколку со меѓународните договори кои ја обврзуваат Република Северна Македонија е предвидено дека редовен воздушен превоз може да врши само по

еден авиопревозник по договорна земја, предност за добивање на дизајнирањата има оној домашен авиопревозник кој прв поднел барање до Агенцијата да биде дизајниран.

(3) Странски авиопревозник може да врши меѓународен воздушен превоз со Република Северна Македонија во согласност со условите од билатералниот или мултилатералниот договор за меѓународен редовен или нередовен воздушен превоз што ја обврзува Република Северна Македонија или во согласност со условите од одобриеното издадено врз основа на членот 41 од овој закон.

(4) По исклучок од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, домашен авиопревозник или авиопревозник на земја-членка на ЕЗВО може да врши меѓународен воздушен превоз меѓу Република Северна Македонија и земја-членка на ЕЗВО согласно со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

Член 47

(1) Авиопревозникот е должен редовно и уредно да го одржува превозот во воздушниот сообраќај.

(2) Операторот на воздухопловното пристаниште, службата за земски услуги на аеродром, службата за обезбедување, службата за одржување на површини за маневрирање, платформи, објекти, инсталации, уреди и опрема, медицинската служба и противпожарната служба, службата на органите за внатрешни работи, службата на царина, надлежната контрола на летање, службата за метеоролошко обезбедување на воздушниот сообраќај, се должни своите работи да ги вршат така што ќе обезбедат редовно и уредно одвивање на воздушниот сообраќај.

(3) Операторот на воздухопловното пристаниште е должен да доставува месечен извештај за редовноста и уредноста на воздушниот сообраќај до Агенцијата.

Член 48

Директорот на Агенцијата ги пропишува правилата за утврдување на листата на авиопревозници кои се предмет на оперативна забрана и ја објавува листата на авиопревозници кои се предмет на оперативна забрана.

Член 49

(1) Заради побрз развој на цивилното воздухопловство и формирање поконкурентни и подостапни цени во воздушниот сообраќај, Владата на Република Северна Македонија и единиците на локалната самоуправа можат да доделуваат финансиска поддршка за поттикнување и развој на воздушниот сообраќај во Република Северна Македонија на домашни и на странски авиопревозници.

(2) Финансиската поддршка од ставот (1) на овој член се определува врз основа на следниве критериуми:

- зголемување на фреквенцијата на летови на одредена дестинација,
- воведување нови дестинации,
- зголемување на број на патници и
- исполнување на условите за вршење на воздушен превоз во согласност со овој закон.

(3) За определување на финансиската поддршка од ставот (1) на овој член, Владата на Република Северна Македонија донесува тригодишна програма, по претходно добиено мислење од Министерството за финансии и од Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(4) За определување на финансиската поддршка од ставот (1) на овој член, единиците на локалната самоуправа донесуваат тригодишна програма, по претходно добиено мислење од Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(5) Начинот, поблиските критериуми од ставот (2) на овој член и потребната документација која треба да се достави од корисниците на финансиската поддршка од ставот (1) на овој член ги утврдува Владата на Република Северна Македонија, односно Советите на единиците на локалната самоуправа.

(6) Средствата за финансирање на програмата од ставот (3) на овој член се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, односно од буџетот на единиците на локалната самоуправа.

Член 50

(1) Во случај кога ниту еден авиопревозник нема економски интерес за вршење редовен воздушен превоз на одредена линија во рамките на ЕЗВО, а таквата линија се смета од особено значење за економскиот и за социјалниот развој на одреден регион, Владата на Република Северна Македонија може да ја определи истата како линија од јавен интерес.

(2) Постапката и потребните услови за утврдување на линија од јавен интерес и за изборот на авиопревозникот кој ќе го врши редовниот јавен превоз на таа линија ги утврдува Владата на Република Северна Македонија.

2. ЛЕТАЧКИ ОПЕРАЦИИ

Член 51

(1) Летачките операции можат да се вршат како комерцијален воздушен транспорт, специјализирани и некомерцијални летачки операции.

(2) Начинот и посебните услови за вршење летачки операции, како и за стекнување соодветните исправи за вршење на тие операции, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 52

(1) Правните или физичките лица кои организираат, примаат, предаваат за воздушен превоз или превезуваат стока или поштенски пратки кои содржат опасни материи, се должни да осигураат дека опасните материи не се забранети за воздушен превоз и дека се соодветно подготвени на начин кој ги исполнува условите во согласност со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) Посебните услови за организирање воздушен превоз на опасни материи од страна на субјектите за прифаќање, испраќање и подготвување (класифицирање, пакување, обележување и означување) на стока и поштенски пратки кои содржат опасни материи, како и за стручно оспособување за опасни материи и стекнување соодветните исправи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(3) Опасните материи кои се наменети за воздушен превоз и се подготвени во согласност со условите од ставот (2) на овој член се прифаќаат за превоз по површина до и од аеродром во согласност со Законот за превоз на опасни материи во патниот и во железничкиот сообраќај.

3. ИСПРАВИ, КНИГИ И ДРУГИ ДОКУМЕНТИ НА ВОЗДУХОПЛОВ

Член 53

Воздухопловот што се користи за воздушен сообраќај, за време на лет мора да ги има исправите, книгите и другите документи пропишани со Чикашката конвенција, со овој закон и со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

Член 54

(1) Исправите за пловидбеност и дозволите издадени или валидирани од договорна земја на ИКАО во која еден воздухоплов е регистриран, се признаваат за валидни во Република Северна Македонија во согласност со членот 33 од Чикашката конвенција доколку условите под кои тие се издадени или валидирани се исти или построги од минимум стандардите утврдени во согласност со Чикашката конвенција.

(2) Во врска со членот 33 од Чикашката конвенција, доколку земја-членка на ИКАО во која е регистриран воздухопловот ги пренесе своите надлежности за изда-

вање или валидирање на исправите од ставот (1) на овој член на земјата на операторот во согласност со членот 83-bis од Чикашката конвенција, тогаш во Република Северна Македонија се признава и валидноста на исправите од ставот (1) на овој член, издадени од земјата на операторот дополнително на оние исправи издадени од земјата на регистарот на воздухопловот под услов Република Северна Македонија да е официјално информирана за договорот за пренос на надлежностите склучен во согласност со членот 83-bis од Чикашката конвенција.

(3) Во случај воздухоплов кој е предмет на договор за пренос на надлежности да треба да го користи воздушниот простор на Република Северна Македонија, а Република Северна Македонија не е официјално информирана за договорот за пренос на надлежности склучен во согласност со членот 83-bis од Чикашката конвенција, тогаш земјата на регистарот на воздухопловот останува целосно надлежна согласно со членовите 30, 31 и 32-а од Чикашката конвенција, без оглед на склучениот договор за пренос на надлежности.

4. ОРГАНИЗИРАЊЕ НАТПРЕВАРИ И ВОЗДУХОПЛОВНИ МАНИФЕСТАЦИИ

Член 55

(1) Начинот и посебните услови за организирање натпревар или воздухопловна манифестација ги пропишува директорот на Агенцијата.

(2) На субјектите коишто ќе ги исполнат условите за организирање натпревар или воздухопловна манифестација од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе им издаде одобрение, по претходно извршен надзор и добиено одобрение од давателот на ATM/ANS услуги.

ЧЕТВРТИ ДЕЛ ВОЗДУХОПЛОВНА НАВИГАЦИЈА

1. ATM/ANS УСЛУГИ

Член 56

(1) ATM/ANS услугите се даваат врз ексклузивна основа во рамките на посебни блокови на воздушниот простор, кои се делови од воздухопловниот информативен регион кој спаѓа под надлежност на Република Северна Македонија од страна на давател на ATM/ANS услуги кој треба да е дефиниран од Владата на Република Северна Македонија, под услов да поседува уверение за оспособеност за давање на ATM/ANS услуги.

(2) Во услови на постоење функционален воздушен блок воспоставен со меѓународен договор во согласност со членот 59 од овој закон, кој се протега преку воздушниот простор на Република Северна Македонија, земјите- потписнички заеднички дефинираат со договорот еден или повеќе даватели на ATM/ANS услуги и ги определуваат нивните права и обврски.

(3) Одлуката за дефинирање од ставовите (1) и (2) на овој член се однесува на давање на ATS услуги и метеоролошки услуги и истата ги содржи условите кои треба да ги исполнува дефинираните давател за време додека трае дефинирањето.

(4) На давателите на ATM/ANS услуги кои имаат главно седиште или регистрирано претставништво во Република Северна Македонија, уверението за оспособеност за давање на ATM/ANS услуги им го издава Агенцијата.

(5) Начинот и посебните услови за давање на ATM/ANS услуги, како и за стекнување на соодветните исправи поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(6) Начинот на давање на ATM/ANS услуги за потребите на државните воздухоплови се регулира со договор за соработка меѓу давателот на ATM/ANS услуги и надлежните државни органи од областа на полицијата, одбраната или царината.

(7) Агенцијата во соработка со давателот на ATM/ANS услуги изготвува Национален план за ефикасност на давањето на ATM/ANS услуги. Националниот план за ефикасност на давањето на ATM/ANS услуги се изготвува врз основа на податоците кои се добиваат од давателот на ATM/ANS услуги за период од пет години и истиот се ревидира секоја година.

(8) Националниот план за ефикасност на давањето на ATM/ANS услуги се одобрува од Владата на Република Северна Македонија.

(9) Агенцијата ја следи реализацијата на Националниот план за ефикасност на давањето на ATM/ANS услуги од страна на давателот на ATM/ANS услуги.

Член 57

При давање на ATM/ANS услуги се употребуваат мерните единици, кратенките и мерилата што се утврдени со закон, важечките стандарди или меѓународните договори што ја обврзуваат Република Северна Македонија.

Член 58

(1) За користење на ATM/ANS услуги во македонскиот воздушен простор операторот на воздухопловот плаќа надоместок, кој се состои од надоместок со кој се финансираат трошоците за услуги за прелети (En Route Charges) и надоместок со кој се финансираат трошоците за терминални услуги (Terminal Charges).

(2) Надоместокот со кој се финансираат трошоците за услуги за прелети (En Route Charges) од ставот (1) на овој член го наплатува EUROCONTROL и го пренесува на Агенцијата и на давателот на ATM/ANS услуги врз основа на претходно склучен договор.

(3) Дел од надоместокот кој е пренесен на Агенцијата во согласност со ставот (2) на овој член, Агенцијата го пренесува на Центарот за управување со кризи, врз основа на претходно склучен договор за начинот и условите за префрлање на делот од надоместокот и трошковник за потрага и спасување во областа на воздухопловството на Центарот за управување со кризи, кој е претходно одобрен од Агенцијата во зависност од трошоците за организација и координација на потрага и спасување во цивилното воздухопловство.

(4) Надоместокот со кој се финансираат трошоците за терминални услуги (Terminal Charges) од ставот (1) на овој член го наплатува давателот на ATM/ANS услуги или EUROCONTROL. Доколку надоместокот го наплатува EUROCONTROL истиот го пренесува на давателот на ATM/ANS услуги и на Агенцијата, врз основа на претходно склучен договор. Доколку надоместокот го наплатува давателот на ATM/ANS услуги, дел од истиот го пренесува на Агенцијата во согласност со членот 21 од овој закон и претходно склучен договор.

(5) Давателот на ATM/ANS услуги може да задржи воздухоплов или да одбие давање на ATM/ANS услуги во согласност со прописот од ставот (6) на овој член, во случај кога заостанатиот долг нема да биде платен од страна на корисникот на услугите од ставот (1) на овој член.

(6) Начинот на определување на висината на надоместокот од ставот (1) на овој член, начинот на наплата и ослободувањето од плаќање на надоместокот, ги пропишува Владата на Република Северна Македонија во согласност со меѓународните договори ратификувани од Република Северна Македонија.

(7) Од плаќање на надоместокот од ставот (1) на овој член, покрај летовите определени со прописот од ставот (6) на овој член, ослободени од плаќање се летовите на воздухопловите на државните органи на Република Северна Македонија, како и други летови кои можат да бидат ослободени во согласност со прописот од ставот (6) на овој член, по претходно донесена одлука на Владата на Република Северна Македонија.

Член 59

АТМ услугите можат да се даваат и надвор од границите на воздухопловно-информативниот регион, или, пак, правото за нивно обезбедување во некој дел од воздухопловно-информативниот регион да се делегира на друг субјект врз основа на меѓународни договори кои ја обврзуваат Република Северна Македонија.

Член 60

(1) Проектирањето на воздушниот простор (организацијата и структурата), класификацијата, флексибилното користење на воздушниот простор и другите функции неопходни да се обезбеди максимално користење на воздушниот простор (во натамошниот текст: управување со воздушниот простор) ги пропишува Владата на Република Северна Македонија.

(2) Со цел да се обезбеди ефикасно стратешко управување со воздушниот простор (ASM ниво 1), Владата на Република Северна Македонија формира Цивилно-воен комитет за извршување на работите поврзани со управување со воздушниот простор и флексибилно користење на воздушниот простор.

(3) Цивилно-воениот комитет се состои од по двајца претставници, членови и нивни заменици, номинирани од Министерството за транспорт и врски, Агенцијата за национална безбедност, Министерството за одбрана, Министерството за внатрешни работи, Агенцијата и од давателот на АТМ/АNS услуги. Претставниците треба да имаат работно искуство од најмалку три години од областа на воздухопловството и истите се номинираат на барање на координаторот на Цивилно-воениот комитет.

(4) Работата на Цивилно-воениот комитет ја координира претставникот од давателот на АТМ/АNS услуги.

(5) За работата во Цивилно-воениот комитет на номинираните претставници може да им се исплати годишен надоместок во висина од една просечна месечна исплатена нето-плата по вработен на ниво на Република Северна Македонија, доколку правното лице кое ги номинира своите претставници има обезбедено средства за таа намена и доколку претставникот учествувал на најмалку еден состанок на Комитетот во таа година.

(6) За својата работа Цивилно-воениот комитет донесува Деловник за работа.

(7) Со цел обезбедување на секојдневно управување со воздушниот простор (ASM ниво 2), одредениот давател на АТМ/АNS услуги ги извршува должностите на единицата за цивилно-воено управување со воздушен простор. Претставници од Министерството за одбрана треба да учествуваат во работата на единицата.

(8) Со цел обезбедување управување со воздушниот простор во реално време (ASM ниво 3), а врз основа на одлука на Цивилно-воениот комитет, дизајнираниот давател на АТМ/АNS услуги и Министерството за одбрана воспоставуваат постапки/процедури за цивилно-воена соработка и утврдуваат комуникациски систем за заедничко споделување податоци за да се овозможи активирање, деактивирање и повторно доделување на воздушниот простор доделен од страна на единицата од ставот (7) на овој член.

Член 61

(1) Со цел имплементација на концептот на ICAO за воспоставување навигација заснована на перформанси, како и утврдување на спецификациите за воздухопловна навигација во зависност од обемот на АТМ/АNS услуги кои се даваат во воздушниот простор на Република Северна Македонија, Владата на Република Северна Македонија, на предлог на Агенцијата, донесува План за имплементација на навигација заснована на перформанси.

(2) Во планот од ставот (1) на овој член, Владата на Република Северна Македонија ги утврдува глобалните системи за сателитска навигација и сателитскиот

систем за зајакнување на сигнали, со цел подобрување на перформансите на глобалните системи за сателитска навигација кои ќе се користат во воздушниот простор на Република Северна Македонија.

Член 62

(1) Техничките средства, опремата, уредите и објектите за давање на АТМ/АNS услуги се сите оперативни технички средства кои со својата работа и функција се потребни за овозможување безбедно и уредно давање на АТМ/АNS услуги, или се на располагање за користење од страна на учесниците во воздушниот сообраќај.

(2) Техничките средства, опремата, уредите и објектите од ставот (1) на овој член се набавуваат, поставуваат и одржуваат на начин и во состојба која овозможува сигурен и редовен воздушен сообраќај.

(3) Податоците за техничките средства, опремата, уредите и објектите за давање на АТМ/АNS услуги се објавуваат на начин вообичаен за воздушниот сообраќај. Дефектот или престанувањето со работа на определено техничко средство, опрема или уред за давање на АТМ/АNS услуги, веднаш се објавуваат на начин вообичаен за воздушниот сообраќај, а нивните причини треба да се отстранат во што пократок рок.

(4) Техничките средства, опремата, уредите и објектите за давање на АТМ/АNS услуги мора да бидат заштитени од оштетување или уништување.

(5) Препреки, емисиски уреди, објекти, далноводи или други уреди што емитуираат електромагнетни бранови не смеат да се поставуваат на оддалеченост од која со својата работа можат да ја попречат работата на техничките средства и уредите за давање на АТМ/АNS услугите.

(6) Правните лица што даваат телекомуникациски и поштенско-телеграфски услуги, како и услуги на пренос, дистрибуција и снабдување со електрична енергија, се должни да обезбедат приоритет во врските неопходни за давање на АТМ/АNS услугите.

(7) Начинот на поставување, одржување и заштита на техничките средства, уреди и опрема од ставот (1) на овој член ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 63

(1) Правилата и посебните услови за заемна оперативност на системите, нивните составни делови и поврзаните процедури за давање на АТМ/АNS услугите со европската АТМ, мрежа поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(2) Доколку Агенцијата утврди дека системите или нивните составни делови не се во согласност со правилата и условите за заемна оперативност од ставот (1) на овој член, треба да преземе потребни мерки за ограничување на областа на нивна применливост или да ја забрани нивната употреба, под услов да осигура безбедност и континуитет на операциите.

Член 64

Агенцијата и давателот на услуги на АТМ/АNS услуги ги утврдуваат активностите за реализација на PAN европските задачи и цели дефинирани во European ATM Master Plan (level 3) преку LSSIP.

Член 65

(1) За секој аеродром треба да се утврдат и прифатат начин, постапки и други услови за безбедно полетување и слетување на воздухопловите.

(2) Давателот на АТМ/АNS услуги ги развива и ги утврдува начинот, постапките и другите услови за безбедно полетување и слетување на воздухоплови на контролиран аеродром.

(3) Начинот, постапките и другите услови за безбедно полетување и слетување на воздухоплови на неконтролиран аеродром ги развива и утврдува операторот на аеродромот, по претходна координација со давателот на АТМ/АNS услуги.

(4) Давателот на ATM/ANS услуги и операторот на аеродромот ги доставуваат до Агенцијата на одобрување начинот, постапките и другите услови за безбедно полетување и слетување на воздухоплови утврдени во согласност со ставовите (2) и (3) на овој член.

(5) Одобрените начини, постапки и други услови за безбедно полетување и слетување на воздухоплов се објавуваат на начин вообичаен во воздушниот сообраќај.

(6) Дефинирањето и утврдувањето на начинот, постапките и другите услови за безбедно полетување и слетување на цивилните воздухоплови ги пропишува директорот на Агенцијата.

(7) Начинот, постапките и другите услови за безбедно полетување и слетување на државните воздухоплови кога вршат воени активности ги дефинира и ги утврдува Министерството за одбрана, а по претходно добиено мислење од давателот на ATM/ANS услуги.

Член 66

(1) Давателот на ATM/ANS услуги ги дефинира и објавува на начин вообичаен во воздушниот сообраќај минималните безбедносни нивоа за летање со воздухоплови над препреки.

(2) Оперативните минимума за секој аеродром и постапките за нивно утврдување ги утврдува операторот на воздухоплов за секој аеродром што го користи за слетување и полетување, така што нивоата кои се дефинирани во согласност со аеродромските оперативни минимума не смеат да бидат под нивоата дефинирани во согласност со ставот (1) на овој член.

(3) Начинот, постапките и другите услови за безбедно полетување и слетување при неповолни временски услови, како и начинот на утврдување на аеродромските оперативни минимума, ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 67

(1) Услугата аеродромско информирање за лет може да се обезбедува на неконтролиран аеродром и на контролиран аеродром надвор од работното време на дежиграниот давател на ATM/ANS услуги.

(2) Начинот и посебните услови за давање на услугата аеродромско информирање за лет, одредувањето на аеродромите и воздушниот простор во кои се дава оваа услуга, за стекнување соодветни исправи и за персоналот што ја дава истата, како и другите посебни услови, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

2. ДАВАТЕЛ НА ATM/ANS УСЛУГИ

Член 68

(1) За вршење на ATM/ANS услуги Владата на Република Северна Македонија основа акционерско друштво со еден акционер, државата - давател на ATM/ANS услуги, во согласност со Законот за трговските друштва.

(2) Начинот на основање, дејностите и начинот на управување се регулирани со актот за основање и со статутот на друштвото.

Член 69

Предметот на работењето на давателот на ATM/ANS услуги е давање на ATM/ANS услуги, обука на ANS персонал, изготвување и редовно ажурирање на Зборникот на воздухопловни информации врз основа на податоците добиени од утврдените оригинатори и други дејности поврзани со воздухопловната навигација.

Член 70

(1) Давателот на ATM/ANS услуги се финансира од:

- делот од надоместокот остварен по основа на давање на ATM/ANS услуги, чија висина се утврдува со трошковник на давателот на ATM/ANS услуги на начин пропишан согласно со членот 58 став (6) од овој закон,

- надоместок за обука на ANS персонал,
- донации, заеми, кредити и друга финансиска и техничка помош и

- надоместоци за вршење други активности на давателот на ATM/ANS услуги.

(2) Висината на надоместокот од ставот (1) алинеи 2 и 4 на овој член, ја утврдува Управниот одбор на давателот на ATM/ANS услуги со тарифник.

Член 71

(1) Давателот на ATM/ANS услуги управува и ги користи техничките средства, уредите, опремата и објектите за давање на ATM/ANS услуги, како и со нив поврзаното земјиште.

(2) Давателот на ATM/ANS услуги мора да ги осигура од оштетување или уништување техничките средства, уредите и опремата за давање на ATM/ANS услуги.

Член 72

(1) Давателот на ATM/ANS услуги донесува програма за давање на ATM/ANS услуги и годишен финансиски план, по претходно добиена согласност од Агенцијата и ги доставува на одобрување до Владата на Република Северна Македонија, најдоцна до крајот на секоја година.

(2) Годишниот финансиски извештај со завршната сметка, ревизорскиот извештај за претходната година и годишниот извештај за работа за претходната година, давателот на ATM/ANS услуги ги доставува до Владата на Република Северна Македонија на одобрување, најдоцна до крајот на мај, секоја година, по претходно добиено позитивно мислење од Агенцијата.

Член 73

(1) Давателот на ATM/ANS услуги мора да биде осигуран за штета причинета на трети лица.

(2) Осигурувањето од ставот (1) на овој член се склучува за одговорност за штета предизвикана во врска со давањето на ATM/ANS услугите.

(3) Доколку висината на осигурителното покритие на кое е договорено осигурувањето од ставот (1) на овој член не е доволна за надоместување на одговорноста на утврдените побарувања во отштетното побарување, за отплатата на непокриениот дел од висината на утврдената штета гарантира Владата на Република Северна Македонија.

(4) Во случај кога Владата на Република Северна Македонија ќе изврши отплата на непокриениот дел од висината на утврдената штета во согласност со ставот (3) на овој член, има право на поврат на средствата.

(5) Давателот на ATM/ANS услуги треба да обезбеди систем на препознавање, процена и намалување на ризиците кои се присутни при давањето на ATM/ANS услугите во согласност со прифатените меѓународни стандарди.

Член 74

(1) Персоналот кој дава ATM/ANS услуги за време на штрајк мора да обезбеди безбеден воздушен сообраќај во согласност со овој закон, другите прописи кои го регулираат штрајкот и со колективните договори.

(2) Персоналот од ставот (1) на овој член за време на штрајк мора да обезбеди нормално извршување на:

- летовите на воздухоплови кои учествуваат во акција на потрага и спасување,

- хуманитарни и здравствени летови и

- оперативните летови на државните воздухоплови кои имаат безбедносен карактер.

ПЕТТИ ДЕЛ
АЕРОДРОМИ, ЛЕТАЛИШТА И ТЕРЕНИ

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 75

Аеродром и леталиште можат да се користат за воздушен сообраќај само ако ги исполнуваат условите за безбедност на воздушниот сообраќај пропишани со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

Член 76

(1) Аеродромите можат да бидат цивилни, воени и мешовити (цивилно-воени).

(2) Аеродромите според намената се делат на:

1) аеродроми првенствено наменети за воздушен превоз - воздухопловни пристаништа;

2) аеродроми првенствено наменети за воздухопловно-спортски активности - спортски аеродроми и

3) аеродроми за сопствени потреби.

(3) Според видот на воздухопловите и местото на слетување, аеродромите можат да бидат аеродроми за воздухоплови на копно, на вода - хидродроми и аеродроми за хеликоптери - хелидроми (на копно, вода и подигнат објект).

Член 77

(1) Воениот аеродром може да се користи како воздухопловно пристаниште под услов и на начин утврдени со договор меѓу Министерството за одбрана и корисникот.

(2) Со договорот од ставот (1) на овој член се определуваат деловите од аеродромот што можат да се користат за потребите на воздушниот превоз, начинот на користење, условите за одржување и меѓусебните права и обврски на договорните страни.

Член 78

Аеродромите се делат на класи според физичките, градежните и сообраќајните карактеристики на главната полетно-слетна патека и патеките за возење и на категории според степенот на опременост со уреди и средства за приоѓање, слетување, маневрирање и полетување на воздухопловите.

2. ИЗГРАДБА, ОДРЖУВАЊЕ И КОРИСТЕЊЕ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА НА АЕРОДРОМ, ОДНОСНО ЛЕТАЛИШТЕ

Член 79

(1) Посебните услови за изградба, одржување и користење на аеродром, односно леталиште, како и за стекнување соодветните исправи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(2) Посебните услови за изградба, одржување и користење на воените аеродроми ги пропишува министерот за одбрана.

(3) Посебните услови за безбедно користење на терен, како и за стекнување соодветните исправи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 80

(1) Во постапката за издавање акти за градење во согласност со Законот за градење, при изградба или реконструкција на аеродром, леталиште или објект на аеродром или леталиште, како и препрека во зоната на аеродромот или леталиштето, инвеститорот е должен да прибави согласност од аспект на безбедноста на воздушниот сообраќај.

(2) Во постапката за издавање акти за градење во согласност со Законот за градење за објекти во и надвор од зоната на аеродромот или леталиштето, инвеститорот е должен да прибави согласност од аспект на безбедноста на воздушниот сообраќај и тоа за издвоени

антенски столбови со височина поголема од 30 метри, оцаи со височина поголема од 30 метри, далноводи под напон поголем од 100 КВ, ветерници со височини поголеми од 30 метри, како и други објекти кои се со височина поголема од 100 метра.

(3) Согласноста од ставовите (1) и (2) на овој член ги издава Агенцијата.

(4) За објектите од ставовите (1) и (2) на овој член за кои се издава одобрение за употреба во комисиите за технички преглед на градбите учествува претставник од Агенцијата.

Член 81

(1) Операторот на аеродромот или леталиштето е должен да ги искористува полетно-слетните и другите патеки, платформата, објектите, инсталациите, уредите и опремата според нивната намена и капацитет во согласност со одредбите од овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) Операторот на аеродромот или леталиштето е должен на воздухоплов кој има одобрение за летање во македонскиот воздушен простор да му овозможи користење на аеродромските објекти и инфраструктура во согласност со важечките прописи и во границите на расположливите капацитети.

Член 82

(1) Авиопревозниците, патниците и другите корисници на аеродромската инфраструктура плаќаат надоместок за воздухопловно пристаниште.

(2) Надоместокот од ставот (1) на овој член е приход на телото за управување со воздухопловното пристаниште.

(3) Надоместокот од ставот (1) на овој член го определува телото за управување со воздухопловното пристаниште, во зависност од трошоците за одржување и користење на аеродромската инфраструктура, на начин и постапка кои ги пропишува министерот за транспорт и врски.

(4) По исклучок од одредбата од ставот (1) на овој член, надоместок не се плаќа за летовите:

- на воздухопловите на државните органи на Република Северна Македонија,

- за летовите за противпожарство,

- за мисијата за воздушно патролирање - Air Policing,

- за хуманитарни цели,

- за воздухопловно-спортска дејност,

- за обука на персонал во воздухопловството организирана од правни лица овластени од Агенцијата,

- за потрага и спасување,

- за калибража и тестирање на техничките средства и уредите за воздушен сообраќај и

- во случаи определени со меѓународни договори или документи кои ги прифатила Република Северна Македонија.

(5) Операторот на воздухопловното пристаниште не може да го користи надоместокот од ставот (1) на овој член кој се однесува на обезбедување на цивилното воздухопловство од дејства на незаконско постапување за други намени, освен за преземање мерки и активности поврзани со обезбедувањето.

Член 83

Времето во кое аеродромот е отворен за сообраќај го утврдува операторот на аеродромот и истиот го објавува на начин вообичаен во воздушниот сообраќај.

Член 84

(1) Во случаите кога ќе се појават проблеми со капацитетот на одреден аеродром, Владата на Република Северна Македонија може да го дезигнира тој аеродром за координиран аеродром или аеродром со олеснет распоред.

(2) На координиран аеродром или аеродром со олеснет распоред Владата на Република Северна Македонија ќе именува физичко или правно лице за координатор на аеродром или независен олеснувач на распоред по извршени консултации со авиопревозниците, операторот на аеродром или Комитетот за координација, доколку таков комитет постои.

(3) На координаторот на аеродром или независниот олеснувач на распоред именувани согласно со ставот (2) на овој член им следува надоместок во висина од една просечната месечна исплатена нето-плата по вработен на ниво на Република Северна Македонија.

(4) На координиран аеродром, Владата на Република Северна Македонија формира Комитет за координација.

(5) Правилата за доделување слотови ги пропишува Владата на Република Северна Македонија.

Член 85

(1) Аеродромот и леталиштето кои ги исполнуваат условите за безбедно полетување, слетување и престој на воздухоплови се запишуваат во регистар на аеродроми односно во регистар на леталишта, и истите се објавуваат во Зборникот на воздухопловни информации. Теренот кој ги исполнува условите за безбедно користење се запишува во евиденција на терени.

(2) Регистарот на аеродроми, регистарот на леталишта и евиденцијата на терени од ставот (1) на овој член ги води Агенцијата.

(3) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот на аеродроми, односно регистарот на леталишта и евиденцијата на терени, ги пропишува директорот на Агенцијата.

(4) Аеродромот, односно леталиштето, се брише од регистарот доколку врз основа на спроведен надзор се констатира дека трајно не ги исполнува условите за безбедно користење или ако сопственикот на аеродромот, односно леталиштето тоа го бара.

(5) Терен кој не ги исполнува условите за безбедно користење Агенцијата го брише од евиденцијата на терени.

Член 86

(1) Воените аеродроми, леталишта и терени кои ги исполнуваат условите за безбедно слетување и престој на воздухоплови се запишуваат во регистарот на воени аеродроми, леталишта и терени, кој го води Министерството за одбрана.

(2) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот на воени аеродроми, леталишта и терени, ги пропишува министерот за одбрана.

Член 87

(1) Операторот на аеродромот ја известува Агенцијата и давателот на ATM/ANS услуги за секоја планирана промена на намената, класата или категоријата на аеродромот, најмалку 60 дена пред денот на настанувањето на промената.

(2) За секоја планирана работа од поголем обем којашто предизвикува затворање на делови од аеродромот или ограничување на користењето на површините за маневрирање, известувањето се доставува најмалку седум дена пред почетокот на работите.

(3) За ненадејни и непредвидени промени, работи и интервенции, операторот на аеродромот веднаш ја известува Агенцијата и давателот на ATM/ANS услуги.

Член 88

(1) Изградбата, поставувањето и обележувањето објекти, инсталации и уреди во зоната на аеродромот и леталиштето, вклучувајќи ги и објектите и уредите за контрола на летањето како и на објектите надвор од зоната на аеродромот и леталиштето коишто можат да влијаат врз безбедноста на воздушниот сообраќај (ан-

тенски столбови, ојаци, кули и слично) и други препреки, се вршат на начин пропишан со овој и друг закон.

(2) Земјиштето во зоната на аеродромот, односно леталиштето и земјиштето во нивна непосредна близина се обработува и се користи на начин пропишан со овој и друг закон.

(3) Посебните услови за поставување, изградба и обележување на препреки, како и за обработка и користење на земјиштето од ставот (2) на овој член, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 89

Обележувањето на препреките го врши сопственикот односно корисникот на објектот доколку е изграден по изградбата на аеродромот, односно леталиштето, а операторот на аеродромот, односно леталиштето доколку објектот е изграден пред изградбата или реконструкцијата на аеродромот, односно леталиштето.

Член 90

(1) Ако објектот од членот 88 став (1) од овој закон е изграден спротивно на овој закон или подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон, сопственикот е должен да го отстрани на свој трошок, доколку објектот е изграден по изградбата на аеродромот или леталиштето, а доколку е изграден пред изградбата и реконструкцијата на аеродромот или леталиштето отстранувањето ќе го изврши сопственикот или инвеститорот на аеродромот, односно леталиштето на свој трошок и со правичен надоместок.

(2) Одредбата од ставот (1) на овој член се применува и на природни препреки во природно-полетните насоки на аеродромот, односно леталиштето (дрвја, грмушки и слично).

3. АЕРОДРОМСКИ УСЛУГИ И ЗЕМСКИ УСЛУГИ НА АЕРОДРОМ

Член 91

(1) На аеродром и леталиште се организира противпожарно-спасувачко и медицинско обезбедување, а на воздухопловно пристаниште се организира противпожарно-спасувачка служба, служба за итна медицинска помош и служба за земски услуги на аеродром, кои даваат аеродромски услуги, односно земски услуги на аеродром, под услови и на начин кои ги пропишува директорот на Агенцијата.

(2) Противпожарната служба, службата за итна медицинска помош, односно противпожарното обезбедување и медицинското обезбедување, како и службите за земски услуги на аеродром, ги организира операторот на воздухопловното пристаниште односно операторот на аеродромот.

(3) Извршувањето на земските услуги на аеродром, операторот на воздухопловното пристаниште може со договор да му ги додели и на друго правно лице, под услови и начин утврдени со членовите 92 и 93 од овој закон.

(4) На воздухопловното пристаниште се организира снабдување на клипните и млазните воздухоплови со гориво и мазиво, во согласност со важечкиот стандард за квалитет.

(5) На воздухопловното пристаниште треба да има обезбедено гориво и мазиво најмалку за тридневна употреба, во зависност од планираниот обем на сообраќајот на воздухопловното пристаниште.

(6) Ако поради виша сила или друг вонреден настан правното лице што врши снабдување на воздухопловите со гориво и мазиво не е во можност воздухопловот да го снабдува со гориво и мазиво, е должно веднаш по настанувањето на тие околности да ги известат операторот на аеродромот, Агенцијата и надлежната контрола на летање.

Член 92

(1) Пристапот на пазарот за извршување на земски услуги на аеродром, односно неговото организирање, го пропишува директорот на Агенцијата.

(2) Министерството за транспорт и врски до 1 јули секоја година доставува до Европската комисија податоци за воздухопловните пристаништа на територијата на Република Северна Македонија, кои ќе постигнат одредени прагови на сообраќај утврдени со подзаконскиот пропис од ставот (1) на овој член.

(3) Доколку операторот на воздухопловното пристаниште поднесе барање за исклучување или ограничување на давателите на одредени земски услуги на аеродром, нивниот број го определува Агенцијата.

Член 93

(1) Операторот на воздухопловното пристаниште организира и спроведува постапка за избор на даватели на земски услуги на аеродром доколку нивниот број е ограничен во согласност со членот 92 став (3) од овој закон.

(2) Доколку операторот на воздухопловното пристаниште не ги исполни условите за организирање и спроведување на постапката за избор на даватели на земски услуги на аеродром во согласност со членот 92 став (1) од овој закон, Агенцијата организира и имплементира постапка за избор од ставот (1) на овој член.

(3) На постапката за избор на даватели на земски услуги на аеродром од ставовите (1) и (2) на овој член не се применува Законот за јавни набавки.

(4) Одлуката во постапката за избор на даватели на земски услуги на аеродром од ставовите (1) и (2) на овој член ја донесува операторот на воздухопловното пристаниште или Агенцијата, соодветно.

(5) Против одлуките на операторот на воздухопловното пристаниште и на Агенцијата од ставот (4) на овој член, незадоволната страна може да поднесе тужба пред надлежен суд во рок од 15 дена од денот на донесувањето на одлуката за избор. Тужбата го одлага извршувањето на одлуката за избор.

Член 94

(1) Давателот на земски услуги на аеродром и самостојниот давател на земски услуги на аеродром можат да започнат со вршење на услугите по добивањето одобрение од Агенцијата.

(2) Одобрението од ставот (1) на овој член се издава на барање на давателот на земски услуги на аеродром или самостојниот давател на земски услуги, доколку ги исполнува условите пропишани врз основа на членот 91 став (1) од овој закон.

Член 95

(1) Доколку Министерството за транспорт и врски утврди дека земји кои не се страни на Мултилатералната спогодба за основање на ЕЗВО правно и фактички не им обезбедиле на македонските даватели на земски услуги на аеродром и самостојните даватели на земски услуги:

- ист третман кој го имаат давателите на земски услуги на аеродром и самостојните даватели на земски услуги на тие земји во Република Северна Македонија,

- ист третман кој го имаат давателите на земски услуги на аеродром и самостојните даватели на земски услуги во земјите каде што се основани (како национални) и

- ист третман кој го имаат давателите на земски услуги на аеродром и самостојните даватели на земски услуги од земји кои не се страни на Мултилатералната спогодба за основање на ЕЗВО, може целосно или делумно да престане со исполнување на обврските кои произлегуваат од таа спогодба во однос на пристапот на пазарот за овие услуги.

(2) Министерството за транспорт и врски ја известува Европската комисија за видот и опсегот на одлуката од ставот (1) на овој член во рок од 30 дена од денот на донесувањето на истата.

4. ОЛЕСНУВАЊЕ

Член 96

(1) На секој аеродром, аеродромскиот оператор формира Аеродромски комитет за олеснување.

(2) Членови на Аеродромскиот комитет за олеснување се претставници на:

- операторот на аеродромот,
- домашните авиопревозници,
- давателите на земски услуги на аеродромот,
- странските авиопревозници,
- Агенцијата,
- Министерството за транспорт и врски,
- Министерството за внатрешни работи,
- Министерството за финансии - Царинската управа

и

- претставници на други субјекти доколку нивната дејност е од значење за олеснувањето.

(3) Комитетот од ставот (1) на овој член ја контролира и ја надгледува имплементацијата на мерките за олеснување и врши советување за сите други активности директно поврзани со олеснувањето на аеродромот.

(4) Аеродромскиот оператор донесува аеродромска програма за олеснување во согласност со одредбите на Националната програма за олеснување во воздухопловството. Аеродромската програма за олеснување во воздухопловството ја одобрува Агенцијата.

(5) Аеродромскиот оператор е должен да имплементира мерки за олеснување во согласност со одобрената програма за олеснување.

(6) Владата на Република Северна Македонија ги пропишува мерките и процедурите за олеснување во цивилното воздухопловство.

Член 97

(1) Со цел преземање мерки за олеснување во цивилното воздухопловство, Владата на Република Северна Македонија формира Национален комитет за олеснување.

(2) Националниот комитет за олеснување се состои од по двајца претставници, членови и нивни заменици од Министерството за транспорт и врски, Министерството за внатрешни работи, Министерството за финансии - Царинската управа, Агенцијата, операторот на аеродромот, давателите на земски услуги на аеродром, домашните авиопревозници и претставници на други субјекти доколку нивната дејност е од значење за олеснувањето, номинирани на барање на претседателот на Националниот комитет за олеснување.

(3) Претседател на Националниот комитет за олеснување е директорот на Агенцијата, во својство на национален координатор за воздухопловно олеснување.

(4) За работата во Националниот комитет за олеснување на номинираните претставници може да им се исплати годишен надоместок во висина од една просечна месечна исплатена нето-плата по вработен на ниво на Република Северна Македонија, доколку правното лице кое ги номинира своите претставници има обезбедено средства за таа намена и доколку претставникот учествувал на најмалку еден состанок на комитетот во таа година.

(5) За својата работа Националниот комитет за олеснување донесува Деловник за работа.

(6) Владата на Република Северна Македонија донесува Национална програма за олеснување во воздухопловството.

5. КОНЦЕСИИ И ЈАВНО-ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО

Член 98

Концесија или јавно-приватно партнерство може да се додели за:

- изградба и користење на нов аеродром или лета-лиште или
- реконструкција и користење на постојните аеро-дроми или леталишта.

Член 99

(1) Постапката за доделување концесија или јавно-приватно партнерство од членот 98 од овој закон се врши во согласност со прописите од областа на концесиите и јавното-приватно партнерство.

(2) Периодот за кој се доделува концесијата или јавно-приватно партнерство од членот 98 од овој закон не може да биде подолг од 30 години.

Член 100

Договорите за концесија или јавно-приватно партнерство и права и обврските кои произлегуваат од истите можат да се пренесат со предходна писмена согласност од концедентот или јавниот партнер, доколку со тоа не се загрозува континуирано и квалитетно воспоставување на концесијата или јавното приватно партнерство.

ШЕСТИ ДЕЛ РЕГИСТРАЦИЈА, ДРЖАВНА ПРИПАДНОСТ И ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ВОЗДУХОПЛОВИ

1. РЕГИСТРАЦИЈА И ЕВИДЕНЦИЈА НА ВОЗДУХОПЛОВИ

Член 101

(1) Во македонскиот воздушен простор не смее да лета воздухоплов кој не е регистриран, односно евидентиран.

(2) Воздухопловот регистриран, односно евидентиран во Република Северна Македонија (во натамошниот текст: македонски воздухоплов) има македонска државна припадност.

(3) Агенцијата ги води регистарот и евиденцијата на цивилни воздухоплови на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: регистар на воздухоплови, односно евиденција на воздухоплови).

Член 102

(1) Воздухопловот е регистриран, односно евидентиран во Република Северна Македонија ако е впишан во регистарот на воздухоплови, односно во евиденцијата на воздухоплови.

(2) Во регистарот на воздухоплови се впишуваат сите воздухоплови во согласност со ИСАО стандардите.

(3) Во евиденцијата на воздухоплови се впишуваат сите воздухоплови кои не се во согласност со ИСАО стандардите (ултралесни летала, моторизирани крила и крила за слободно летање), како и аматерски градените воздухоплови.

(4) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот на воздухоплови и евиденцијата на воздухоплови ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 103

(1) Во регистарот на воздухоплови, освен воздухопловите коишто се во сопственост на државјани на Република Северна Македонија, односно домашни правни лица, можат да се впишуваат и странски воздухоплови земени на користење врз основа на договор за лизинг или закуп.

(2) Кога домашно правно лице или државјанин на Република Северна Македонија зема странски воздухоплов под закуп за вршење на воздушен сообраќај, истиот може да се впише во регистарот на воздухоплови ако:

- тоа е предвидено со договорот за закуп,
- договорот за закуп односно лизинг е одобрен од Агенцијата,

- ги исполнува условите од членот 105 став (1) од овој закон и

- се закупува само воздухоплов без летачки екипаж, односно летачките операции ги врши со сопствен екипаж.

(3) Кога домашно правно лице или државјанин на Република Северна Македонија зема странски воздухоплов со екипаж под закуп за вршење на воздушен сообраќај, истиот не се впишува во регистарот на воздухоплови туку Агенцијата му издава одобрение за закуп.

(4) Македонски воздухоплов кој му е даден под закуп на странско правно или физичко лице заради вршење на воздушен сообраќај во странство може, на барање од закупецот, а со согласност на сопственикот, да се запише во странски регистар на воздухоплови, ако тоа е предвидено со прописите на односната земја.

Член 104

(1) Регистарот, односно евиденцијата на воздухоплови се состои од главна книга и збирка на исправи.

(2) Главната книга се состои од уписен, товарен и сопственички лист.

(3) Податоците од главната книга на регистарот на воздухоплови се доставуваат до Централниот регистар на Република Северна Македонија. Агенцијата е должна да го известува Централниот регистар на Република Северна Македонија за секоја промена или бришење на тие податоци во регистарот на воздухоплови.

Член 105

(1) Посебните услови за запишување на цивилен воздухоплов во регистарот, односно евиденцијата на воздухоплови, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(2) Воздухоплов кој се користи и како државен и како цивилен воздухоплов се впишува во регистарот на воздухоплови доколку ги исполнува условите од ставот (1) на овој член.

(3) Агенцијата е должна да изврши упис во регистарот, односно евиденцијата на воздухоплови и на подносителот на барањето за упис да му издаде уверение за регистрација, односно евиденција на воздухопловот, доколку се исполнети условите од ставот (1) на овој член.

Член 106

(1) Посебните услови за бришење на цивилен воздухоплов од регистарот и издавање уверение за регистрација, односно бришење од евиденцијата на воздухоплови, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(2) Исправите на воздухопловот кој е избришан од регистарот, односно евиденцијата на воздухоплови на Република Северна Македонија, се враќаат во Агенцијата.

(3) За бришењето на воздухопловот од регистарот на воздухоплови Агенцијата ги известува лицата чишто права се запишани во товарниот лист.

Член 107

(1) Воздухоплов кој се користи исклучиво како државен воздухоплов се впишува во регистар на воздухоплови кој го водат надлежните државни органи од областа на полицијата, одбраната или царината.

(2) Посебните услови и процедурата за впишување на државните воздухоплови во регистрите на државните воздухоплови, содржината и начинот на водење на регистрите на државните воздухоплови, како и условите за бришење на државните воздухоплови во регистрите на државните воздухоплови ги пропишуваат министерот за внатрешни работи, односно директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите, кога се користат

за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите, кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности.

2. ДРЖАВНА ПРИПАДНОСТ И ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА ВОЗДУХОПЛОВИ

Член 108

(1) Цивилен воздухоплов регистриран, односно евидентиран во Република Северна Македонија врз основа на овој закон, задолжително мора да носи знаци на државна припадност и регистарски ознаки.

(2) Знаци на државна припадност се знамето на Република Северна Македонија и ознаката "Z3" (зулу три).

(3) Начинот и местото на обележување воздухоплови регистрирани и евидентирани во Република Северна Македонија со знаците за државна припадност, регистарските ознаки и другите евиденциски ознаки ги пропишува директорот на Агенцијата за цивилните воздухоплови, односно министерот за внатрешни работи, односно директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите, кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите, кога се користат за царински активности.

(4) Сите други ознаки и натписи на воздухопловот не смеат да ја попречуваат видливоста на знаците на државната припадност и регистарските ознаки.

Член 109

Странски воздухоплов за време на летањето во македонскиот воздушен простор мора да носи ознаки определени со прописот на земјата во која е регистриран или ознаки предвидени со меѓународна спогодба.

СЕДМИ ДЕЛ УСЛОВИ ЗА БЕЗБЕДНО КОРИСТЕЊЕ ВОЗДУХОПЛОВ, ПРОИЗВОДИ, ДЕЛОВИ И ОПРЕМА НА ВОЗДУХОПЛОВ

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 110

Воздухоплов, производи, делови и опрема на воздухоплов може да се користат само доколку ги исполнуваат условите за безбеден воздушен сообраќај и пловидбеност предвидени со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

Член 111

(1) Државните воздухоплови впишани во регистрите од член 107 од овој закон се распоредуваат според вид, категорија, намена, тежина, брзина и други посебни поделби.

(2) Распоредувањето, боењето и означувањето, како и употребата на државните воздухоплови впишани во регистрите од член 107 од овој закон ги пропишуваат министерот за внатрешни работи, односно директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности.

2. ПРОЕКТИРАЊЕ И ПРОИЗВОДСТВО НА ВОЗДУХОПЛОВИ

Член 112

(1) Посебните услови за проектирање, производство и оценка на сообразност на воздухоплови, производи, делови и опрема на воздухоплов и на падобрани, како и за стекнување на соодветните исправи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(2) Испитување заради оценка на сообразност на новиот тип воздухоплов, мотор, елиса, падобран и опрема на воздухоплов врши EASA.

Член 113

(1) Уверенијата за тип издадени, признати или валидирани од EASA директно се сметаат за признати во Република Северна Македонија, без спроведување постапка за нивно признавање од страна на Агенцијата.

(2) Дополнително уверение за тип (STC), модификации (MODIFICATIONS) и поправки (REPAIRS) на воздухопловите регистрирани во Република Северна Македонија се признаваат доколку истите се одобрени од EASA или од организација за проектирање и производство, овластена или прифатена од EASA или од носителот на уверението за тип на воздухопловот.

3. ОДРЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВИ

Член 114

(1) Сопственикот, односно операторот на воздухоплов е должен во текот на користењето да врши прегледи и проверки на воздухоплов, производи, делови и опрема на воздухоплов и да ги одржува во пловидбена состојба, која обезбедува безбеден воздушен сообраќај во согласност со одредбите од овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) Посебните услови за одржување на воздухоплов, производи, делови и опрема на воздухоплов, на падобрани, како и за стекнување на соодветните исправи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(3) Одржувањето и техничката контрола на државните воздухоплови се вршат во согласност со подзаконските прописи донесени од министерот за внатрешни работи, односно од директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и од министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности.

4. ПЛОВИДБЕНОСТ НА ВОЗДУХОПЛОВИ

Член 115

(1) Способноста на воздухоплов за безбеден воздушен сообраќај (во натамошниот текст: пловидбеност на воздухоплов) се утврдува со преглед, а се докажува со уверение за пловидбеност на воздухопловот, како и со уверение за преглед на пловидбеност кога тоа е определено со подзаконски пропис донесен врз основа на овој закон.

(2) Пловидбеноста на воздухоплов кој не е според ICAO стандарди се утврдува со преглед, а се докажува со употребна дозвола.

(3) Начинот, посебните услови и постапката за утврдување на пловидбеност на воздухоплови како и за стекнување на соодветните исправи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 116

(1) За пловидбеноста на воздухопловот е одговорен операторот на воздухопловот.

(2) Операторот на воздухопловот ја известува Агенцијата за сите околности, настани, пропусти и открити неправилности како на воздухопловот така и во поглед на документацијата, што можат негативно да влијаат на пловидбеноста на воздухопловот.

5. ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Член 117

(1) Операторите на воздухоплов, операторите на аеродром, давателот на ATM/ANS услуги и пилотите, треба да преземаат мерки за заштита од бучава од воздухопловите.

(2) Максимално дозволените јачини на бучава, односно максималното количество на емисија на гасови кои се создаваат од воздухопловите при полетување и слетување како и посебните услови за стекнување на соодветните исправи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

ОСМИ ДЕЛ ПЕРСОНАЛ ВО ВОЗДУХОПЛОВСТВО

Член 118

(1) Како персонал во воздухопловството се сметаат лица кои се стручно оспособени за вршење дејности од значење за безбедноста на воздухопловството, како што се:

а) членови на екипажот на воздухоплов, во кои спаѓаат: пилоти на авиони, хеликоптери, едрилици, балони, воздухоплови кои не се според ИCAO стандардите, навигатори летачи, инженери летачи и кабински персонал;

б) лица за одржување и континуирана пловидбеност на воздухопловот, производите, деловите и опремата на воздухопловот (воздухопловно-технички персонал);

в) лица кои даваат ATM/ANS услуги во кои спаѓаат:

- лица одговорни за контрола на летањето (контролори на летање и студенти контролори на летање),

- лица одговорни за обезбедување на воздухопловни информации (AIS персонал),

- лица одговорни за обработка на податоци за лет на воздухоплов (FD персонал),

- лица одговорни за ракување, одржување, ставање надвор од работа и враќање во работа на опремата на функционалниот систем (ATSEP персонал),

- лица одговорни за давање метеоролошки услуги (MET персонал) и

- лица одговорни за регулирање и обезбедување оптимален проток на воздушен сообраќај (FLOW персонал),

г) лица одговорни за подготовка, испраќање и следење на летот (диспечери на лет);

д) лица кои даваат аеродромски услуги и земски услуги на аеродром, во кои спаѓаат:

- лица одговорни за прифаќање и испраќање воздухоплови, патници, багаж, стока и пошта,

- лица одговорни за противпожарство и спасување (пожарници/спасувачи во воздухопловството),

- лица одговорни за снабдување на воздухопловите со гориво и мазива и

- лица одговорни за операции и одржување на аеродромската инфраструктура,

ѓ) лица одговорни за обезбедување од дејства на незаконско постапување и

е) лица кои скокаат со падобран (падобрански персонал).

(2) Начинот и посебните услови за стручно оспособување на персоналот во воздухопловството, утврдување на стручната оспособеност, издавање на соодветните исправи од страна на Агенцијата, субјектот на воздухопловната индустрија или организацијата за обука, како и за признавање на стекнатото стручно оспособување, положените испити, односно исправите, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

Член 119

(1) Здравствената способност на персоналот во воздухопловството се утврдува преку воздухопловни здравствени прегледи, освен ако поинаку не е утврдено со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) Посебните услови за здравствена способност на персоналот во воздухопловството кој врши активности во цивилното воздухопловство, посебните услови, начинот и постапката за вршење воздухопловни здрав-

ствени прегледи, за преиспитување на проценката на здравствената способност и за стекнување на соодветните исправи, поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, здравствените прегледи на персоналот од членот 118 од овој закон може да се вршат во согласност со прописите за безбедност и здравје при работа, доколку тоа е предвидено со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(4) Преиспитувањето на проценката од ставот (2) на овој член се врши од страна на второстепена комисија формирана од Агенцијата на барање на лицето кое не било задоволно од проценката. Барањето се поднесува во рок од 15 дена од добиеното известување дека не ги исполнува пропишаните услови за здравствена способност.

(5) Лицата кои учествуваат во работата на второстепената комисија од ставот (4) на овој член имаат право на надоместок кој го утврдува Агенцијата, а го плаќа подносителот на барањето.

(6) Персоналот од членот 118 точка а) од овој закон, кои се сметаат за мобилни работници, имаат право на здравствени прегледи кои ги плаќаат нивните работодавачи.

(7) Посебните услови за здравствена способност на персоналот во воздухопловството кој врши активности со државни воздухоплови, посебните услови, начинот и постапката за вршење здравствени прегледи и за стекнување на соодветните исправи ги пропишуваат министерот за внатрешни работи, односно директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности.

Член 120

(1) Стручната подготовка и стручната оспособеност на персоналот во воздухопловството кој врши и обезбедува работи од значење за безбедноста на воздухопловството која се однесува на државните воздухоплови се стекнува во соодветни установи на Министерството за одбрана или Министерството за внатрешни работи.

(2) Стручната подготовка и стручната оспособеност на персоналот во воздухопловството кој врши и обезбедува работи од значење за безбедноста на воздухопловството која се однесува на државните воздухоплови може да се стекне и во странство.

(3) Стручната подготовка и програмите за стручна оспособеност, посебните услови и начинот на издавање, продолжување, суспендирање и одземање на дозволите и овластувањата, како и формата и содржината на образецот на дозволите и овластувањата на персоналот во воздухопловството и друг персонал кој врши и обезбедува работи од значење за безбедноста на воздухопловството која се однесува на државните воздухоплови ги пропишуваат министерот за внатрешни работи односно директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности.

Член 121

(1) Агенцијата води регистар на персоналот во воздухопловството за кој таа има издадено исправи.

(2) Формата, содржината, како и начинот на водење на регистарот на персоналот во воздухопловството од ставот (1) на овој член, ги пропишува директорот на Агенцијата.

(3) Надлежните државни органи од областа на полицијата, одбраната или царината водат регистри за персоналот во воздухопловството кој врши воени, по-

лициски, односно царински активности од значење за безбедноста на воздухопловството со државни воздухоплови и е овластен од истите.

(4) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот на персоналот во воздухопловството од ставот (3) на овој член ги пропишуваат министерот за внатрешни работи и/или директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности.

Член 122

(1) На персоналот во воздухопловството ќе му се суспендира исправата, доколку:

1) против него во кривична или во прекршочна постапка е изречена мерка на безбедност, односно прекршочна санкција забрана за вршење професија, која произлегува од исправата што му е издадена, за времетраење на таа мерка;

2) физички или психички не е способен за вршење работи и задачи за чие извршување му е издадена исправата;

3) при надзор е констатирана повреда на прописите од областа на воздухопловството или користење на исправата во случај кога не ги исполнува пропишаните услови во согласност со кои му е издадена и

4) со проверка се утврди дека работите за коишто му е издадена исправата ги врши под дејство на алкохол, дрога или други психотропни средства или се утврди дека крајно непрофесионално и несвесно ги користи правата од истата.

(2) Во случајот од ставот (1) точка 1 на овој член исправата ја суспендира правното лице коешто ја издало.

(3) Ако воздухопловниот инспектор во вршењето надзор утврди дека постојат причините од ставот (1) точки 2, 3 и 4 на овој член, е должен лицето да го упати на вонредна проверка на здравствената и/или стручната способност, привремено да му ја одземе исправата и во рок од три дена да му ја достави на правното лице кое ја издало.

(4) Постапката за проверка на здравствената и/или стручната способност се врши од страна на правно лице кое е овластено за утврдување на здравствена, односно стручна способност и мора да се заврши во рок од 90 дена од денот на привременото одземање.

(5) Ако при проверката на здравствената способност на персоналот во воздухопловството се утврди дека е наклонет кон употреба на алкохол, дрога или други психотропни средства, исправата трајно ќе му се одземе.

(6) Во случај кога ќе се утврди дека исправата е издадена врз основа на фалсификувани докази, правното лице кое ја издало исправата истата ќе ја повлече.

(7) Во случај на воздухопловна несреќа или сериозен инцидент, Комитетот за истражување може да му предложи на правното лице кое ја издало исправата истата да ја суспендира пред да се изготви конечниот извештај за истрагата на воздухопловната несреќа или сериозен инцидент, по што воздухопловниот инспектор го упатува лицето на вонредна проверка на здравствената и/или стручната способност. Суспензијата на исправата трае до завршување на вонредната проверка во рокот утврден во ставот (4) на овој член.

Член 123

Во случај кога е изгубена исправа на персоналот во воздухопловството издадена од Агенцијата, на сопственикот ќе му се издаде нова исправа откако на сопственикот ќе ја објави за изгубена во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Член 124

(1) Персоналот во воздухопловството треба да поседува соодветна исправа за вршење на работите од своја надлежност и истите да ги врши совесно, квалитетно и уредно во согласност со овој закон и со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) Персоналот во воздухопловството за време на вршењето на своите работи не смее да биде под влијание на алкохол, опојна дрога или други психотропни средства.

(3) Персоналот во воздухопловството не смее да ги врши своите работи ако е уморен или болен или е во таква психофизичка состојба што го прави неспособен за правилно вршење на тие работи.

(4) За отстранување на персоналот во воздухопловството, одлучува непосредниот раководител и ја известува Агенцијата во рок од 72 часа од донесувањето на одлуката за отстранување.

Член 125

(1) Операторот на воздухоплов треба да обезбеди планирање на времето на должност и времето на летање за членовите на летачкиот и кабинскиот екипаж на воздухоплов, така што нема да се пречекоруваат пропишаните ограничувања во врска со времето поминато на должност, времето поминато во лет и бројот на полетувања и слетувања, како и минималното време за одмор на членовите на екипаж.

(2) Организацијата на работното време на членовите на екипажот на воздухоплов поблиску ги пропишува директорот на Агенцијата.

(3) Лицето кое управува со воздухоплов има право на користење посебно отсуство од работа со надоместок од плата и други права од работен однос во текот на календарската година заради одржување на психофизичката кондиција.

Член 126

(1) Работното време на контролорите на летање, студентите контролори на летање и лицата одговорни за обработка на податоци за лет на воздухоплов (FD) може да трае до 32 часа во текот на седум последователни дена, со тоа што во текот на 90 последователни дена да не изнесува повеќе од 416 часа.

(2) Траењето на непрекинатата работа, траењето на смените и должините на дневниот одмор на контролорите на летање, студентите контролори на летање и лицата одговорни за обработка на податоци за лет на воздухоплов (FD), ги пропишува директорот на Агенцијата.

(3) Контролорите на летање, студентите контролори на летање и лицата одговорни за обработка на податоци за лет на воздухоплов (FD) имаат право на користење посебно отсуство од работа со надоместок на плата и други права од работен однос во текот на календарската година заради одржување на психофизичката кондиција.

ДЕВЕТТИ ДЕЛ

ИСТРАЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВНИ НЕСРЕКИ, СЕРИОЗНИ ИНЦИДЕНТИ, ИНЦИДЕНТИ И НАСТАНИ И ПОТРАГА И СПАСУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ

1. ИСТРАЖУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВНИ НЕСРЕКИ, СЕРИОЗНИ ИНЦИДЕНТИ, ИНЦИДЕНТИ И НАСТАНИ

Член 127

(1) Секој настан кој ја загрозува воздухопловната безбедност мора да биде детално истражен, анализиран и класифициран според сериозноста, со цел утврдување на причините, фактите и околностите под кои се случил и преземање соодветни мерки за спречување нови настани на загрозување на безбедноста на цивилното воздухопловство.

(2) Комитетот за истражување од членот 5 став (3) на овој закон ги истражува несреките и сериозните инциденти во кои учествувале цивилни воздухоплови или падобрани.

(3) Субјектите на воздухопловната индустрија првично ги истражуваат, анализираат и класифицираат настаните на загрозување на безбедноста на цивилното воздухопловство во кои самите учествувале.

(4) Субјектите на воздухопловната индустрија по завршување на истражувањето, анализата и првичната класификација на настаните, се должни резултатите од истражувањето на првично класифицираните сериозни инциденти да ги достават до Комитетот за истражување, а резултатите од истражувањето на првично класифицираните инциденти и други настани до Агенцијата.

(5) Покрај задачите од ставовите (2) и (4) на овој член, Комитетот за истражување врши и задачи поврзани со собирање и анализа на податоци и други задачи поврзани со безбедноста во воздухопловството, особено за намалување на ризиците во воздухопловството и спречување несреки, сериозни инциденти и инциденти, под услов овие задачи да не влијаат на независноста на Комитетот за истражување.

Член 128

(1) Ако странски воздухоплов претрпи несреќа, сериозен инцидент или инцидент на територијата на Република Северна Македонија, во истражувањето можат да присуствуваат претставници и нивни советници, доколку е тоа потребно за ефективност на истрагата, од воздухопловните власти или организации на земјата каде што е регистриран воздухопловот, земјата на авиопреносот, земјата на производство и земјата чии државјани настрадале во несреќата, на нивно барање.

(2) Ако македонски воздухоплов претрпи несреќа, сериозен инцидент или инцидент на територијата на странска држава, треба да бидат определени овластени претставници на Република Северна Македонија и нивни советници, доколку е тоа потребно за ефективност на истрагата, кои ќе присуствуваат во текот на истражувањето на несреќата, сериозниот инцидент или инцидентот на тој воздухоплов.

(3) Овластените претставници на Република Северна Македонија и нивните советници од ставот (2) на овој член ги именува претседателот на Комитетот за истражување и треба да ги исполнуваат условите за истражителите пропишани во членот 131 од овој закон и за истото го информира надлежниот орган на странската држава.

Член 129

(1) Цел на безбедносното истражување на несреки, сериозни инциденти или инциденти е подобрување на воздухопловната безбедност преку собирање безбедносни информации и утврдување на причините за тие несреки, сериозни инциденти или инциденти и преземање соодветни мерки за спречување на нивно повторно настанување.

(2) Безбедносните информации, како и изјавите на лица земени од страна на истражителите, комуникацијата меѓу лицата кои биле вклучени во операциите со воздухопловот, нивните лични или медицински информации, снимките, транскриптите, снимките (CVR и други снимки), мислењата од анализата на информации и други податоци собрани при безбедносното истражување на несреки, сериозни инциденти или инциденти, не смеат несоодветно да се употребуваат.

(3) Несоодветната употреба од ставот (2) на овој член опфаќа употреба на податоците за цели кои не се поврзани со истрагата на несреки или инциденти, утврдување вина или изрекување казни мерки на оперативниот персонал, како и нивно доставување до јавноста, освен кога фактите и доказите укажуваат на постоење намера за причинување штета.

Член 130

(1) За непречено извршување на задачите, Комитетот за истражување треба да биде организациски, функционално и финансиски независен од Министерството за транспорт и врски, Агенцијата и од субјектите на воздухопловната индустрија чии интереси можат да бидат во конфликт со неговите задачи и овластувања.

(2) Средствата и опремата потребни за извршување на задачите на Комитетот за истражување поврзани со истрага на несреки и сериозни инциденти се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија.

Член 131

(1) Комитетот за истражување се состои од тројца истражителите кои ги именува Владата на Република Северна Македонија, од кои еден се именува за претседател.

(2) Истражителите треба да имаат најмалку десет години работно искуство од областа на цивилното воздухопловство, солидно познавање на англискиот јазик и да имаат или имале статус на персонал во воздухопловството во смисла на овој закон.

(3) Истражителите треба да имаат завршено соодветна обука за спроведување истраги и континуирано да го обновуваат и унапредуваат своето професионално знаење.

(4) Комитетот за истражување издава службена легитимација на истражителите, со која ги овластува да вршат истрага на несреќа или сериозен инцидент.

(5) Формата, содржината, начинот на водење на евиденцијата и начинот на издавањето и одземањето на службената легитимација, ги пропишува Владата на Република Северна Македонија.

(6) За својата работа Комитетот за истражување донесува Деловник за работа.

(7) Вработените во Комитетот за истражување кои вршат административни работи имаат статус на административни службеници.

(8) За прашањата кои се однесуваат на работниот однос на вработените од ставот (7) на овој член кои не се уредени со овој закон и со колективен договор, се применуваат одредбите од Законот за административните службеници, Законот за вработените во јавниот сектор и општите прописи за работните односи.

(9) Вработените во Комитетот кои вршат помошни и технички работи имаат статус на помошно-технички персонал.

(10) За прашањата кои се однесуваат на класификацијата, евиденцијата, вработувањето и мобилноста на вработените од ставот (9) на овој член, се применува Законот за вработени во јавниот сектор, а за другите прашања во врска со работниот однос се применуваат општите прописи за работните односи и колективните договори.

Член 132

(1) За секоја несреќа или сериозен инцидент се именува главен истражител од страна на претседателот на Комитетот за истражување.

(2) Претседателот на Комитетот за истражување во случај на несреќа или сериозен инцидент може да ангажира надворешни експерти од областа на воздухопловството или странски истражни тела од цивилното воздухопловство или други тела кои се квалификувани за истражување на воздухопловни несреки или сериозни инциденти. За нивната работа им следува надоместок определен со договорот за нивно ангажирање.

(3) Ангажираните лица треба да бидат ослободени од редовните работни обврски кај нивните работодавачи и кај истите не смее да постои конфликт на интереси.

(4) Ако во несреќа или сериозен инцидент на странски или домашен цивилен воздухоплов учествувал и државен воздухоплов, во работата на Комитетот за истражување учествува и претставник од надлежниот државен орган од областа на полицијата, одбраната или царината.

(5) Несреќите, сериозните инциденти или инцидентите на државен воздухоплов ги истражува комисија именувана од надлежниот државен орган од областа на полицијата, одбраната или царината.

Член 133

(1) Министерството за внатрешни работи, надлежните судови, Јавното обвинителство и другите субјекти во истражувањето на несреќата или сериозниот инцидент мора да им овозможат на истражителите непречен пристап и контрола на неопходните оперативни, технички и правни информации, докази и документи за истражувањето.

(2) Истражителите и надворешните експерти се должни да ги заштитат безбедносните информации во врска со воздухопловните несреќи или сериозни инциденти од несоодветна употреба согласно со членот 129 ставови (2) и (3) од овој закон.

Член 134

Доколку Комитетот за истражување утврди дека не е во можност во целост да го заврши истражувањето, може да го пренесе извршувањето на истражувањето или дел од истражувањето на несреќа или сериозен инцидент на соодветно истражно тело на друга држава, по претходна согласност од Владата на Република Северна Македонија.

Член 135

(1) Истражителите и надворешните експерти на воздухопловната несреќа или сериозен инцидент ќе го испитаат секое лице за кое сметаат дека би можело да обезбеди релевантни информации за истражувањето и може да истражуваат објекти, документи, записи и податоци од електронски уреди.

(2) Истражителите и надворешните експерти ги имаат следниве права и надлежности:

- слободен и непречен пристап до местото на несреќата или инцидентот, како и до воздухопловот, неговите составни делови или неговите остатоци,
- евидентирање на доказите,
- контролирано отстранување на остатоците или составните делови за преглед или за анализа,
- моментален пристап и користење на содржината од „дрната кутија“ или кои било други записи,
- моментален пристап до резултатите од испитувањата на лицата инволвирани во оперирањето на воздухопловот или до тестовите направени на примероци земени од тие лица,
- испитување сведоци,
- слободен пристап до сите релевантни информации или записи кои се кај сопственикот, авиопревозникот (операторот/корисникот со/на воздухопловот) или кај производителот на воздухопловот од властите одговорни за цивилно воздухопловство или за оперирање со аеродромот или од сите други релевантни субјекти,
- пристап до резултатите од испитувањето (обдукцијата) на телата на жртвите или од тестовите направени на примероци земени од телата на жртвите и
- пристап до информации од истражувањето на несреќата утврдени од Министерството за внатрешни работи, надлежните судови и од Јавното обвинителство.

(3) Секое лице кое учествува во безбедносното истражување на несреќи или сериозни инциденти треба независно да ги извршува своите должности и не смее да добива инструкции од друго лице, освен од главниот истражител или од овластени претставници.

Член 136

(1) Воздухопловот, деловите на воздухопловот и опремата кои биле транспортирани со воздухопловот, падобранот или предметите за кои постои сомнеж дека се можна причина за воздухопловната несреќа, не смеат да се вадат или поместуваат без дозвола од главниот истражител.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член дозвола од главниот истражител не е потребна во случај кога е неопходно спасување човечки живот или во други исклучителни случаи кога е неопходно за спречување на настанување поголеми штетни последици.

(3) Истражување презема мерки за заштита на воздухопловот, остатоците на воздухопловот и местото на несреќата од неовластен пристап, кражба или влошување (оштетување).

Член 137

(1) Комитетот за истражување врз основа на истражувањето на несреќата или сериозниот инцидент подготвува безбедносни препораки, кои ги испраќа до Агенцијата, субјектите на воздухопловната индустрија и/или до други заинтересирани страни.

(2) Агенцијата врз основа на безбедносните препораки од ставот (1) на овој член или кога постои основано сомнение дека нов инцидент или ризик ќе бидат избегнати на тој начин, може со наредба привремено да ја забрани или да ја ограничи употребата на одреден тип воздухоплов, неговите делови, опрема, навигациони уреди, како и изведувањето летови и вршење работа на персоналот во воздухопловството и другиот професионален персонал, сè до моментот на отстранување на можните причини за воздухопловната несреќа, сериозниот инцидент или инцидентот.

(3) Безбедносните препораки немаат за цел да создадат сомнеж на вина или одговорност за воздухопловната несреќа, сериозниот инцидент или инцидентот.

Член 138

Завршеното истражување за воздухопловната несреќа, сериозниот инцидент или инцидентот може да биде повторно отворено доколку се обезбедат нови докази.

Член 139

Владата на Република Северна Македонија поблиску ги пропишува начинот, организацијата, субјектите и принципите по кои се води истражувањето на несреќи, сериозни инциденти, инциденти и други настани на цивилни и на државни воздухоплови, како и начинот на нивно пријавување.

Член 140

(1) Комитетот за истражување одговара за својата работа пред Владата на Република Северна Македонија и најдоцна до 31 јануари во наредната година ѝ доставува годишен извештај за неговата работа во претходната година и годишна програма со финансиски план за работа за наредната година заради разгледување и усвојување.

(2) Актите од ставот (1) на овој член треба да ги содржат и преземените мерки и мерките кои треба да се преземат за подобрување на воздухопловната безбедност.

2. ПОТРАГА ПО ВОЗДУХОПЛОВ И СПАСУВАЊЕ НА ВОЗДУХОПЛОВ

Член 141

(1) Центарот за управување со кризи во својство на Координативен центар за спасување ги организира и координира активностите на потрага и спасување во цивилното воздухопловство на субјектите кои согласно со локацијата, материјалните и човечките ресурси можат да земат учество во системот на потрага и спасување домашен или странски воздухоплов кој исчезнал, се наоѓа во опасност за несреќа или претрпел несреќа на територијата на Република Северна Македонија.

(2) Активностите од ставот (1) на овој член ги спроведуваат единиците на вооружените сили, Министерството за внатрешни работи, службите и единиците на

Дирекцијата за заштита и спасување, службите на правните лица кои се занимаваат со потрага и спасување како нивна редовна активност, како и други правни и физички лица во зависност од обемот, барањата и потребите, а во согласност со нивните права, обврски и одговорности.

(3) Центарот за управување со кризи може да дозволи под негова контрола во активностите на потрага и спасување на странски воздухоплов кој се наоѓа во опасност или претрпел несреќа да учествуваат и операторот на воздухопловот, воздухопловната власт на земјата во која е регистриран тој воздухоплов и/или единиците за потрага и спасување на други земји.

(4) Центарот за управување со кризи го утврдува начинот на координирање на активностите на учесниците во акциите на потрага и спасување со стандардни оперативни процедури донесени во согласност со субјектите од ставот (2) на овој член.

(5) Операторот или сопственикот на воздухопловот, водачот на воздухоплов, операторот на аеродром и надлежните здравствени установи по барање на Центарот за управување со кризи треба да учествуваат во постапката за потрага и спасување, односно да ги стават на располагање средствата потребни за потрага и спасување, да обезбедат итна медицинска помош и да преземат мерки за превоз на преживеаните лица.

(6) Начинот, организацијата и субјектите на потрага и спасување на воздухоплов ги пропишува Владата на Република Северна Македонија.

Член 142

(1) Давателот на ATM/ANS услуги со тревога ја започнува постапката за потрага и спасување на воздухопловите што се во надлежност на контролата на летање, други воздухоплови што доставиле план за лет или на друг начин му се познати на давателот на ATM/ANS услуги, како и воздухоплови на кои им се заканува или се предмет на незаконско постапување.

(2) Давателот на ATM/ANS услуги без одлагање ги известува Центарот за управување со кризи и Комитетот за истражување. Комитетот за истражување ги известува операторот, односно сопственикот на воздухопловот и надлежниот орган на земјата во која е регистриран воздухопловот.

Член 143

(1) Субјектите што учествуваат во потрагата и спасувањето од членот 141 став (2) од овој закон имаат право на поврат на реалните трошоци што ги имале при потрагата и спасувањето, кои ги покрива Центарот за управување со кризи кој има право на поврат на средствата од операторот на воздухопловот по кој се трагало или спасувало.

(2) Трошоците за потрага и спасување на Центарот за управување со кризи се финансираат на начин утврден во согласност со членот 58 ставови (3) и (6) од овој закон.

ДЕСЕТТИ ДЕЛ НАДЗОР

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 144

(1) Надзор над спроведувањето на прописите во областа на воздухопловството врши Агенцијата во согласност со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон преку воздухопловни инспектори (во натамошниот текст: инспектори).

(2) На надзорот над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон не се применуваат одредбите од Законот за инспекциски надзор.

(3) По исклучок од ставот (1) на овој член полициски службеници можат да легитимираат лица кои употребуваат воздухоплови без екипаж или крила за сло-

бодно летање во случаите каде се загрозува животот, личната безбедност и имотот на граѓаните. Во тој случај полициските службеници можат да вршат проверка на лицата и привремено да го одземат воздухопловот доколку истиот претставува закана за општата безбедност. За преземените службени дејства од страна на полициските службеници, Министерството за внатрешни работи ја известува Агенцијата.

(4) Начинот, постапката и посебните услови за вршење надзор и преземање мерки во случај на повреда на одредбите од овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон, ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Член 145

Правилата, процедурите и посебните услови за вршење надзор на државни воздухоплови, правата, должностите и обврските како и условите кои треба да ги исполнува лице за да врши надзор, ги пропишуваат министерот за внатрешни работи односно директорот на Агенцијата за национална безбедност за воздухопловите кога се користат за полициски активности, министерот за одбрана за воздухопловите кога се користат за воени активности и министерот за финансии за воздухопловите кога се користат за царински активности.

Член 146

Правните и физичките лица кои подлежат под надзор се обврзани да му овозможат на инспекторот услови да врши надзор, да му обезбедат без одлагање пристап до нивните објекти, воздухоплови, документација, исправи и материјали, на барање на инспекторот да обезбедат точни податоци и информации кои се потребни за вршење на надзорот, како и можност за интервјуирање на одговорните лица, лицата чија работа е предмет на надзорот, како и евентуалните сведоци.

2. ВРШЕЊЕ НА НАДЗОР

Член 147

(1) Надзор на воздухоплов, компонентите на воздухоплов, деловите и опремата и воздушниот сообраќај го опфаќа особено надзорот над примената на прописите за: воздухопловите, особено во однос на условите за безбедно користење на воздухопловот и неговата пловидбеност, производство, одржување, поправка и обнова на воздухоплов, компоненти, делови и опрема, падобрани, исправи, книги и останата документација која треба да биде во воздухопловот; условите и безбедно вршење на воздушен сообраќај, летачките операции (комерцијален воздушен транспорт, специјализирани и некомерцијални операции) и користење на воздухопловите за рекреативни, спортски, школски и за други цели; условите и мерките за обезбедување на авиопревозниците и воздухопловите од дејства на незаконско постапување; условите за економска солвентност на авиопревозниците, осигурувањето, патничките права и формирањето цени.

(2) Надзорот на воздухоплов, компонентите на воздухоплов и воздушниот сообраќај вклучува безбедносен надзор на странски воздухоплови кои слетуваат и/или полетуваат од аеродромите во Република Северна Македонија.

Член 148

Надзор на аеродроми, леталишта и терени го опфаќа особено надзорот над примената на прописите за: безбедно користење на аеродромите, леталиштата и терените, проектирањето, изградбата и реконструкцијата на аеродромот и објектите во зоната на аеродромите, како и објектите надвор од таа зона кои можат да влијаат врз безбедноста на воздушниот сообраќај; обработката на земјиштето во зоната на аеродромите и земјиштето во нивна непосредна близина; одржувањето на аеродромските објекти,

инсталации, уреди и опрема што служат за безбеден воздушен сообраќај; поставувањето, исправноста и одржувањето на знаците за воочување на препреките на аеродромот, односно леталиштето во зоната на аеродромот и леталиштето, како и надвор од таа зона; состојбата на полетно-слетните и другите патеки и на пристанишната платформа и други површини за движење на воздухопловите на аеродромот; исправноста на светлечките системи што служат за приоѓање, слетување и полетување на воздухопловите и за обезбедување на исправноста на основното и резервното напојување со електрична енергија на овие системи и организацијата и безбедносното и економското работењето на операторите на воздухопловни пристаништа.

Член 149

Надзорот на персоналот во воздухопловството го опфаќа особено надзорот над примената на прописите за: работата и начинот на вршење стручни работи; начинот на стручно оспособување, утврдувањето на стручната оспособеност, исправите на тој персонал, нивната стручна и здравствена способност и утврдувањето на здравствената способност.

Член 150

Надзорот на давањето аеродромски услуги и земски услуги на аеродром го опфаќа особено надзорот над примена на прописите за: технички и други услови за безбедно давање земски услуги на аеродром; оптоварувањето на воздухопловот и редоследот на товарот во него, тип на товар и неговата безбедност, доколку истиот содржи опасни материји; постапките на одмрзнување на воздухопловите и полетно-слетната патека како и начинот и постапките за нивна заштита од замрзнување; просториите, техничката опрема и процедурите за вршење преглед на воздухопловите, патниците, багажот и на стоките; противпожарното обезбедување и условите за безбедна противпожарна заштита; информирањето на патниците за идентитетот на авиопревозниците; начинот на формирањето на надоместоците од страна на операторите на воздухопловни пристаништа и давателите на земски услуги на аеродром; организацијата, условите и начинот на давање медицинска заштита, како и обезбедувањето на аеродромите и леталиштата.

Член 151

Надзорот на давањето на ATM/ANS услуги и потрага и спасување го опфаќа особено надзорот над примена на прописите за: начинот на давање на ATM/ANS услуги и економското работење на давателот на ATM/ANS услуги; начинот на работа на Координативниот центар за спасување и субјектите кои се вклучени во системот за потрага и спасување на воздухоплов; обезбедувањето од дејства на незаконско постапување кај давателите на ATM/ANS услуги; функционирањето на системот за управување со безбедност како и за состојбата, одржувањето и правилното функционирање на техничките средства, уредите и опремата потребни за безбедно давање на ATM/ANS услуги.

3. ОВЛАСТУВАЊА И НАДЛЕЖНОСТИ НА ИНСПЕКТОР

Член 152

(1) Работи на инспектор може да врши лице кое има овластување издадено од Агенцијата. Овластувањето може да се издаде на лице кое има работно искуство од најмалку пет години на соодветни работни задачи од областа на воздухопловството и кое ги исполнува посебните услови пропишани од страна на Министерството за транспорт и врски.

(2) Инспекторот не смее да врши работи за надоместок во субјектите на воздухопловната индустрија кои се предмет на негов надзор, со цел да се избегне конфликт на интереси.

Член 153

(1) Инспекторот врши надзор, донесува решенија и презема мерки во рамките на неговите права и обврски утврдени со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(2) При вршење надзор, во случај на повреда на одредбите од овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон, инспекторот е овластен да ги изрекува следниве административни мерки и тоа: опомена, наредби, забрани и ограничувања, да бара преземање корективни мерки, да суспендира и одзема исправи, да бара вонредни проверки на стручната и здравствената способност на персоналот во воздухопловството, да задржи странски воздухоплов на аеродром, како и да презема други мерки во согласност со меѓународните договори кои ги ратификувала Република Северна Македонија, со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(3) Доколку инспекторот за време на вршење на надзорот издаде усна опомена, наредба или забрана, треба во рок од три дена за тоа писмено да го извести лицето на кое истата се однесува.

(4) Против административните мерки од ставот (2) на овој член преземени од страна на Агенцијата, незадоволната странка има право на судска заштита пред Управниот суд, во рок од 30 дена од денот на приемот на решението.

(5) Тужбата против решението од ставот (4) на овој член не го одлага извршувањето на одлуката.

Член 154

(1) За време на вршење надзор инспекторот е обврзан да ги извести присутните претставници или вработени во правното лице или физичкото лице врз кое што се врши надзор за неговото присуство.

(2) Доколку инспекторот утврди грешки и неправилности во работата на надзорираното правно лице, за тоа го известува одговорното лице.

(3) При вршењето на надзорот инспекторите треба да носат соодветна опрема неопходна за извршување на своите надлежности утврдени со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

Член 155

Инспекторот се обврзува да ги чува како тајна информациите/податоците кои ги дознал за време на вршењето надзор.

Член 156

(1) За време на вршење на надзорот инспекторот мора да поседува службена легитимација, со која се утврдуваат неговото својство и овластувања.

(2) Формата, содржината, начинот на чување на службените легитимации, како и постапката за издавање и повлекување на истите, ја пропишува директорот на Агенцијата.

Член 157

Инспекторот има право и обврска на стручно оспособување, напредна обука и обновување на постигнатите знаења во согласност со годишната програма за работа на Агенцијата.

ЕДИНАЕСЕТТИ ДЕЛ ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 158

Покрај административните мерки од членот 153 став (2) од овој закон, инспекторот може да покрене прекршочна постапка за прекршоците дадени во членовите 159, 160 и 161 од овој закон.

Член 159

(1) Глоба во износ која не може да биде помала од: - 500 евра во денарска противвредност ниту поголема од 1.000 евра во денарска противвредност за микротрговци,

- 1.000 евра во денарска противвредност ниту поголема од 2.000 евра во денарска противвредност за мали трговци,

- 2.000 евра во денарска противвредност ниту поголема од 6.000 евра во денарска противвредност за средни трговци и

- 5.000 евра во денарска противвредност ниту поголема од 10.000 евра во денарска противвредност за големи трговци,

се изрекува за прекршок на правното лице, ако:

1) не се придржува на условите пропишани во Национална програма за безбедност на полетно-слетните патеки (член 27);

2) работи без одобрена аеродромска програма за обезбедување или без програма за обезбедување на авиопревозник или на ATM/ANS давател на услуги, изработена во согласност со Националната програма за обезбедување во цивилното воздухопловство, или не имплементира мерки за обезбедување во согласност со соодветните одобрени програми за обезбедување (член 28 ставови (1), (2), (3), (4), (5), (6) и (10));

3) врши безбедносни контроли на карго и пошта без одобрение на Агенцијата (член 28 став (9));

4) врши меѓународен воздушен превоз, а не ги исполнува пропишаните услови од меѓународните договори и/или другите меѓународни акти што ја обврзуваат Република Северна Македонија (член 46);

5) не го одржува превозот редовно и уредно; своите работи ги врши така што не овозможува редовно и уредно одвивање на воздушниот сообраќај и/или не доставува месечен извештај за редовноста и уредноста на воздушниот сообраќај на Агенцијата (член 47);

6) се даваат ATM/ANS услуги спротивно на одредбите за управување со воздушниот простор пропишани од Владата на Република Северна Македонија (член 60 став (1));

7) се постават пречки, емисијски уреди, објекти, далноводи или други уреди што емитуваат електромагнетни бранови на оддалеченост од која со својата работа можат да ја попречат работата на техничките средства и на уредите за давање на услугите во воздушниот сообраќај или ако не обезбедат приоритет во врските неопходни за давање на ATM/ANS услуги (член 62);

8) не се придржува на условите и начинот на давање на услугата аеродромско информирање за лет пропишани од директорот на Агенцијата (член 67 став (2));

9) техничките средства, уредите и опремата за давање на ATM/ANS услуги не се осигурани од оштетување или уништување (член 71 став (2));

10) не е осигуран за штета причинета на трети лица или не обезбеди систем на препознавање, процена и намалување на ризиците кои се присутни при давањето на ATM/ANS услугите во согласност со прифатените меѓународни стандарди (член 73 ставови (1) и (5));

11) при издавање акти за градење во согласност со Законот за градење, инвеститорот не прибави согласност од аспект на безбедноста на воздушниот сообраќај (член 80 ставови (1) и (2));

12) полетно-слетните и другите патеки, платформата, објектите, инсталациите, уредите или опремата не ги искористува според нивната намена и капацитет во согласност со одредбите од овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон и ако не му овозможи користење на аеродромските објекти и инфраструктура на воздухоплов кој има одобрение за летање во македонскиот воздушен простор (член 81 ставови (1) и (2));

13) не го определува надоместокот за користење на аеродромска инфраструктура на начин пропишан од министерот за транспорт и врски (член 82 став (3));

14) аеродромот не е отворен за воздушен сообраќај во утврденото време и утврденото време не е објавено на начин вообичаен во воздушниот сообраќај (член 83);

15) не се придржува на пропишаните правила за доделување слотови (член 84 став (5));

16) не ја извести Агенцијата и давателот на ATM/ANS услуги во пропишаниот рок за секоја планирана промена на намената, класата или категоријата на аеродромот, потоа за секоја планирана работа во поголем обем којашто предизвикува затворање на делови од аеродромот или ограничување на користењето на површините за маневрирање, како и за секоја ненадејна и непредвидена промена, работа или интервенција (член 87);

17) изградбата, поставувањето и обележувањето на објекти, инсталации и уреди во зоната на аеродромот или леталиштето, вклучувајќи ги и објектите и уредите за контрола на летањето, како и на објекти надвор од зоната на аеродромот и леталиштето коишто можат да влијаат врз безбедноста на воздушниот сообраќај не ги врши на начин пропишан со овој и друг закон и согласно со условите пропишани од директорот на Агенцијата или ако земјиштето во зоната на аеродромот, односно во близина на аеродромот не го обработува или не го користи на начин пропишан со овој и друг закон и согласно со условите што ги пропишал директорот на Агенцијата (член 88 и 89);

18) на аеродромот или леталиштето не е организирано противпожарно-спасувачко и медицинско обезбедување, а на воздухопловно пристаниште не е организирана противпожарна-спасувачка служба, служба за итна медицинска помош и служба за земски услуги на аеродром, под услови и на начин пропишани од директорот на Агенцијата (член 91 став (1));

19) на воздухопловното пристаниште не го организира снабдувањето на клипни и млазни воздухоплови со гориво во согласност со важечкиот стандард за квалитет или ако не обезбеди гориво и мазиво за најмалку триденвна употреба според планираниот обем на сообраќајот на воздухопловното пристаниште, како и ако поради виша сила или друг вонреден настан не ги извести операторот на аеродромот, Агенцијата и надлежната контрола на летање дека не е во можност да го снабди воздухопловот со гориво и мазиво (член 91 ставови (4), (5) и (6));

20) не се придржува на пропишаните услови за пристап на пазарот за извршување земски услуги на аеродром (член 92 став (1));

21) работи без одобрена програма за олеснување, изработена во согласност со Националната програма за олеснување во воздухопловството или не имплементира мерки за олеснување во согласност со одобрената програма за олеснување или не се придржува на пропишаните мерки и процедури од Владата на Република Северна Македонија (член 96 ставови (4), (5) и (6) и член 97 став (6));

22) странски воздухоплов за време на летањето во македонски воздушен простор не ги носи ознаките определени со прописот на земјата во која е регистриран или ознаките предвидени со меѓународна спогодба (член 109);

23) врши проектирање или производство на воздухоплови, производи, делови и опрема на воздухоплови или на падобрани, а не ги исполнува условите пропишани од директорот на Агенцијата (член 112 став (1));

24) врши одржување на воздухоплови, производи, делови и опрема на воздухоплови или на падобрани спротивно на условите пропишани од директорот на Агенцијата (член 114 став (2));

25) не ја извести Агенцијата за околности, настани, пропусти и откриени неправилности како на воздухопловот така и во поглед на документацијата, што можат негативно да влијаат на пловидбеноста на воздухопловот (член 116 став (2)) и

26) сериозните инциденти, инцидентите и другите настани на загрозување на безбедноста на цивилното воздухопловство првично не ги истражува, анализира и класифицира и доколку по завршување на истражува-

њето и класификацијата на сериозните инциденти, инцидентите и другите настани не ги достави резултатите од истражувањето на сериозните инциденти до Комитетот за истражување, а резултатите од истражените инциденти и други настани до Агенцијата (член 127 ставови (3) и (4)).

(2) Глоба во износ од 250 од 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице.

(3) Покрај глобата од ставот (1) на овој член, на правното лице може да му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење одделна дејност во траење до една година, сметајќи од денот на правосилноста на одлуката.

(4) Покрај глобата од ставот (2) на овој член, на одговорното лице во правното лице може да му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност во траење до една година, сметајќи од денот на правосилноста на одлуката.

Член 160

(1) Глоба во износ кој не може да биде помал од:

- 500 евра во денарска противвредност ниту поголема од 1.000 евра во денарска противвредност за микротрговци,

- 1.000 евра во денарска противвредност, ниту поголема од 2.000 евра во денарска противвредност за мали трговци,

- 2.000 евра во денарска противвредност ниту поголема од 6.000 евра во денарска противвредност за средни трговци и

- 5.000 евра во денарска противвредност ниту поголема од 10.000 евра во денарска противвредност за големи трговци,

се изрекува за прекршок на правното лице, ако:

1) не постапува по издадените наредби и/или оперативни директиви како и по изречените наредби, забрани, ограничувања и други мерки преземени од инспектор (член 17 став (1) алинеја 12 и член 153 став (2));

2) не воспостави и не одржува систем за управување со безбедноста во согласност со Националната програма за безбедност (член 24 став (4));

3) не се придржува на заедничките основни правила кои се однесуваат на различните дејности во областа на цивилното воздухопловство (член 26);

4) не ги почитува пропишаните услови, правила и мерки за обезбедување од дејства на незаконско постапување од Владата на Република Северна Македонија или не воспостави критични делови на безбедноста ограничени зони на аеродроми каде што повеќе од 40 вработени поседуваат аеродромска идентификациона картичка (член 28 ставови (7) и (8));

5) не се придржува кон условите пропишани со Националната програма за обезбедување во цивилното воздухопловство, Националната програма за обука за обезбедување во цивилното воздухопловство и кон други програми и планови (член 30 став (6));

6) не се придржува на пропишаните услови за безбедно користење и вршење на летачки операции со воздухоплови без екипаж, системи на воздухоплови без екипаж и на воздухопловни модели (член 31 став (1));

7) користи воздухоплов кој не ги исполнува условите пропишани со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон (член 32 став (1));

8) во воздушниот сообраќај се користи воздухоплов спротивно на видот, категоријата и намената утврдени во уверението за пловидбеност или употребната дозвола (член 32 став (2));

9) не се придржува кон пропишаните правила за летање на воздухопловите (член 32 став (3));

10) врши воздушен сообраќај над подрачје кое е прогласено за забранета, условно забранета зона или опасна зона или над определени подрачја во забрането време или под или над определената височина (член 34 ставови (1) и (2));

11) во однос на воздухопловот којшто се приближува или лета преку забранета, условно забранета зона или опасна зона или лета низ неа, не ги преземе пропишаните мерки за враќање на воздухопловот на патеката на летот определена со одобриениот план за летање или ако не иницира постапка за присилно слетување на воздухопловот (член 34 ставови (4) и (5));

12) насочува светла, ласери или одблесози кон воздухоплови во лет и ако употребува уреди за попречување на глобалните системи за сателитска навигација (член 35);

13) без одлагање не ги извести Агенцијата, Министерството за одбрана и Министерството за внатрешни работи за дозволен влез на воздухоплов во македонскиот воздушен простор без претходно одобрение за летање во случај на опасни и неповолни временски услови, хуманитарни активности, активности за заштита на луѓе и имот од пожар, град, како и за ефикасност на воздушниот сообраќај (член 36);

14) употребува ракети против градоносни облаци без согласност од надлежната контрола на летање и спротивно на условите и начинот што ги пропишува Владата на Република Северна Македонија (член 37);

15) странски воздухоплов лета во македонски воздушен простор без одобрение или, ако дозволи странски воздухоплов да слета без претходно одобрение за летање (член 41 став (1));

16) врши летачки операции спротивно на условите и начинот пропишани од директорот на Агенцијата (член 51 став (2));

17) примаат, предаваат или превезуваат стока или поштенски пратки кои содржат опасни материи кои се забранети за воздушен превоз и кои не се соодветно подготвени на начин согласен со пропишаните услови утврдени во овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон и ако не се придржува на условите за организирање воздушен превоз на опасни материи односно за нивно прифаќање, испраќање, подготвување односно класифицирање, пакување, обележување и означување на стока и поштенски пратки кои содржат опасни материи, како и на условите за стручно оспособување за опасни материи (член 52);

18) за време на воздушниот сообраќај во воздухопловот не се наоѓаат исправите и книгите и другите документи пропишани со Чикашката конвенција, со овој закон и со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон (член 53);

19) организира натпревар или воздухопловна манифестација без добиено одобрение од Агенцијата и од давателот на ATM услуги или спротивно на условите и начинот пропишани од директорот на Агенцијата (член 55);

20) не се придржува на пропишаните услови и начин за давање на ATM/ANS услуги пропишани од директорот на Агенцијата (член 56 став (5));

21) при давање на ATM/ANS услуги не се употребуваат мерните единици, кратенките и мерилата што се утврдени со закон, важечките стандарди или меѓународните договори што ја обврзуваат Република Северна Македонија (член 57);

22) техничките средства, опремата, уредите и објектите за давање на ATM/ANS услуги не ги заштити од оштетување или уништување, потоа не се придржува на начинот на нивно поставување, заштитување и одржување пропишан од директорот на Агенцијата и ако дефектот на тие средства, опрема и уреди не се објави веднаш на начин вообичаен во воздушниот сообраќај (член 62 ставови (3), (4) и (7));

23) не се придржува на правилата и условите за заемна оперативност на системите, нивните составни делови и поврзаните процедури пропишани од директорот на Агенцијата (член 63);

24) не утврдат начин, постапки, процедури и други услови за безбедно полетување или слетување и одобрените начини, постапки и други услови не се објават на начин вообичаен во воздушниот сообраќај (член 65);

25) не ги дефинира и објави на начин вообичаен во воздушниот сообраќај минималните безбедносни нивоа за летање со воздухоплови над препреки или ако не ги утврди оперативните минимуми за секој аеродром што го користи за слетување и полетување, како и аеродромските оперативни минимуми на начин што го пропишува директорот на Агенцијата (член 66);

26) не го изготвува и редовно ажурира Зборникот на воздухопловни информации врз основа на податоци добиени од утврдените оригинатори (член 69);

27) користи аеродром и леталиште што не ги исполнува условите за безбедност на воздушниот сообраќај пропишани со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон (член 75);

28) изградбата, одржувањето и користењето на аеродромот односно леталиштето не ги врши во согласност со условите пропишани од директорот на Агенцијата (член 79 став (1));

29) користи терен спротивно на условите пропишани од директорот на Агенцијата (член 79 став (3));

30) не отстрани објект или природна препрека изградени спротивно на овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон (член 90);

31) на аеродром или леталиште не е организирано противпожарно-спасувачко и медицинско обезбедување, а на воздухопловно пристаниште не организира противпожарно-спасувачка служба, служба за итна медицинска помош, служба за земски услуги на аеродром или не се придржува на условите и начинот за давање аеродромски услуги и земски услуги на аеродром пропишани од директорот на Агенцијата (член 91 став (1));

32) користи воздухоплов кој не е регистриран, односно евидентиран (член 101 став (1));

33) на Агенцијата не ѝ ги достави исправите на воздухопловот избришан од регистарот, односно од евиденцијата на воздухоплови на Република Северна Македонија (член 106 став (3));

34) воздухоплов не носи знаци на државна припадност, регистарски ознаки и други евиденциски ознаки или е обележан спротивно на начинот и местото пропишани од директорот на Агенцијата или, ако други ознаки и натписи на воздухопловот ја попречуваат видливоста на знаците на државна припадност, регистарските ознаки и другите евиденциски ознаки (член 108);

35) користи воздухоплов, производи, делови и опрема на воздухоплов коишто не ги исполнуваат условите за безбеден воздушен сообраќај и пловидбеност, предвидени со овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон (член 110 став (1) и член 115 став (3));

36) во текот на користење воздухоплов не врши прегледи и проверки на воздухоплов, производи, делови и опрема на воздухоплов и не ги одржува во пловидбена состојба која обезбедува безбеден воздушен сообраќај во согласност со одредбите од овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон (член 114 ставови (1) и (2));

37) не презема мерки за заштита од бучава од воздухопловите или ако бучавата и емисијата на гасови кои се создаваат од воздухопловите при полетување и слетување не се под пропишаните максимално дозволени јачини на бучава, односно максимално количество на емисија на гасови пропишани од директорот на Агенцијата (член 117);

38) врши стручно оспособување и утврдување на стручна оспособеност на персонал во воздухопловството спротивно на условите пропишани од директорот на Агенцијата (член 118 став (2));

39) утврди здравствена способност за вршење работи на персонал во воздухопловството спротивно на пропишаните услови, или ако врши воздухопловни здравствени прегледи спротивно на условите, начинот и постапката за вршење воздухопловни здравствени прегледи пропишани од директорот на Агенцијата (член 119 став (2));

40) работите од своја надлежност како персонал во воздухопловството ги врши без соодветна исправа или истите ги врши несовесно, неквалитетно, неуредно и спротивно на овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон (член 124 став (1));

41) доколку не обезбеди планирање на времето на должност и времето на летање за членовите на летачкиот и кабинскиот екипаж на воздухоплов така што нема да се пречекоруваат пропишаните ограничувања во врска со времето поминато на должност, времето поминато во лет и бројот на полетувања и слетувања, минималното време за одмор на членовите на екипаж, односно постапува спротивно на одредбите за организацијата на работното време на членовите на екипаж на воздухоплов (член 125 ставови (1) и (2));

42) несоодветно употребува безбедносни информации, изјави на лица земени од страна на истражителите, комуникација меѓу лицата кои биле вклучени во операциите со воздухопловот, нивните лични или медицински информации, слики, транскрипти, снимки (CVR и други снимки), мислења од анализата на информации и други податоци собрани при безбедносно истражување несреќи, сериозни инциденти или инциденти (член 129 ставови (2) и (3));

43) не се придржува кон обврските, начинот, организацијата и принципите за истражување, односно спречување и пријавување несреќи, сериозни инциденти, инциденти и други настани пропишани од Владата на Република Северна Македонија (член 139);

44) операторот или сопственикот на воздухопловот, водачот на воздухоплов, и операторот на аеродром, по барање на Центарот за управување со кризи не земат учество во постапката за потрага и спасување, односно не ги стават на располагање средствата потребни за потрага и спасување, не преземат мерки за превоз на преживеаните лица или не се придржуваат на начинот и организацијата на потрага и спасување на воздухоплов пропишани од Владата на Република Северна Македонија (член 141, ставови (5) и (6));

45) не ја започне постапката за потрага и спасување на воздухоплови со тревога или ако без одлагање не го известат Центарот за управување со кризи и Комитетот за истражување (член 142 ставови (1) и (2)) и

46) не му овозможат на инспекторот услови да врши надзор, или ако без одлагање не му обезбедат пристап до нивните објекти, воздухоплови, документација, исправи, материјали или, ако на барање на инспекторот не обезбедат точни податоци и информации кои се потребни за вршење на надзорот, како и можност за интервјуирање на одговорни лица, лица чија работа е предмет на надзорот, како и евентуалните сведоци (член 146).

(2) Глоба во износ 250 од 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на одговорното лице во правното лице.

(3) Глоба во износ од 150 до 250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршокот од ставот (1) на овој член на физичко лице.

(4) Покрај глобата од ставот (1) на овој член на правното лице може да му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење одделна дејност во траење до една година, сметајќи од денот на правосилноста на одлуката.

(5) Покрај глобата од ставот (2) на овој член, на одговорното лице во правното лице може да му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност во траење до една година, сметајќи од денот на правосилноста на одлуката.

Член 161

(1) Глоба во износ од 150 до 250 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице, ако:

1) не се придржува кон условите пропишани со Националната програма за обезбедување во цивилното воздухопловство, Националната програма за обука за обезбедување во цивилното воздухопловство и со други програми и планови (член 30 став (6));

2) на воздушниот пат, терминалната област, во аеродромската зона или над воздухопловното пристаниште скока со падобран од воздухоплов во лет или не се придржува на посебните услови, начинот и правилата на скокање со падобран од воздухоплов пропишани од директорот на Агенцијата (член 38 ставови (1) и (2));

3) странски воздухоплов лета во македонски воздушен простор без одобрение (член 41 став (1));

4) без посебно одобрение полетува и слетува на аеродроми, терени, односно леталишта што не се отворени за меѓународен воздушен сообраќај (член 43 став (2));

5) по напуштање на македонскиот воздушен простор, при повторно враќање, слета на територијата на Република Северна Македонија на аеродром што не е отворен за меѓународен воздушен сообраќај или на аеродром, терен, односно леталиште што не е отворено за меѓународен сообраќај без посебно одобрение (член 43 став (5));

6) странскиот воздухоплов носи активно наполнето стрелачко, ракетно или бомбардерско вооружување, како и активна опрема за снимање, а тоа не е предвидено со меѓународен договор што го ратификувала Република Северна Македонија (член 44);

7) не отстрани објект или природна препрека изградени спротивно на овој закон и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон (член 90);

8) не се придржува на условите за проектирање или производство на воздухоплови, производи, делови и опрема на воздухоплов и на падобрани, што ги пропишува директорот на Агенцијата (член 112);

9) утврди здравствена способност за вршење работи на персонал во воздухопловството спротивно на пропишаните услови, како и врши воздухопловни здравствени прегледи спротивно на условите, начинот и постапката за вршење воздухопловни здравствени прегледи, пропишани од директорот на Агенцијата (член 119 став (2));

10) работите од своја надлежност како персонал во воздухопловството ги врши без соодветна исправа или истите ги врши несовесно, некавалитетно, неуредно и спротивно на овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон (член 124 став (1));

11) за време на вршењето на своите работи како персонал во воздухопловството е под дејство на алкохол, опојна дрога или други психотропни средства, или е уморен или болен, или ако е во таква психофизичка состојба што го прави неспособен да ги врши тие работи (член 124 ставови (2) и (3));

12) доколку не обезбеди планирање на времето на должност и времето на летање за членовите на летачкиот и кабинскиот екипаж на воздухоплов така што нема да се пречекоруваат пропишаните ограничувања во врска со времето поминато на должност, времето поминато во лет и бројот на полетувања и слетувања, минималното време за одмор на членовите на екипаж, односно постапува спротивно на одредбите за организацијата на работното време на членовите на екипаж на воздухоплов (член 125 ставови (1) и (2));

13) постапува спротивно на одредбите за траење на непрекинатата работа, траење на смените и должината на дневниот одмор за контролор на летање, студент контролор на летање или лице одговорно за обработка на податоци за лет на воздухоплов (FD) пропишани од директорот на Агенцијата (член 126 став (2)) и

14) несоодветно употребува безбедносни информации, изјави на лица земено од страна на истражителите, комуникација меѓу лицата кои биле вклучени во операциите со воздухопловот, нивните лични или медицински информации, слики, транскрипти, снимки

(CVR) и други снимки), мислења од анализата на информации и други податоци собрани при безбедно истражување на несреќи, сериозни инциденти или инциденти (член 129 ставови (2) и (3)).

(2) Покрај глобата за прекршокот од ставот (1) на овој член ќе се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност на персоналот во воздухопловство.

(3) Забраната од ставот (2) на овој член се изрекува во траење до една година, сметајќи од денот на правосилноста на одлуката.

Член 162

(1) Прекршочната постапка за прекршоците предвидени со овој закон се покренува пред надлежен суд.

(2) За прекршоците од членовите 159, 160 и 161 од овој закон инспекторот, пред поднесување барање за поведување прекршочна постапка пред надлежен суд, ќе спроведе постапка за порамнување со издавање прекршочен платен налог во согласност со Законот за прекршоците.

(3) Формата и содржината на прекршочниот платен налог ја пропишува директорот на Агенцијата.

(4) Одмерувањето на висината на глобата која е пропишана во согласност со овој закон се врши во согласност со Законот за прекршоците.

(5) Сторителот кој со заминување во странство би можел да го одбегне плаќањето на глобата, е должен веднаш да ја плати глобата изречена со прекршочниот платен налог.

(6) Ако сторителот не ја плати глобата во рокот од ставот (5) на овој член, во тој случај воздухопловниот инспектор ќе поднесе барање за поведување прекршочна постапка пред надлежен суд и привремено ќе ги одземе патната исправа или личната карта или друга соодветна исправа од областа на воздухопловството додека не биде доставен доказ дека глобата е платена, но најдолго осум дена од денот на одземањето на исправите.

ДВАНАЕСЕТТИ ДЕЛ ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 163

(1) Постапките кои се започнати пред влегувањето во сила на овој закон ќе се завршат според прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Исправите кои се издадени пред влегувањето во сила на овој закон се заменуваат, продолжуваат и/или обновуваат под услови и постапка пропишани во согласност со подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон.

(3) Подзаконските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(4) До денот на влегувањето во сила на подзаконските прописи предвидени со овој закон ќе се применуваат постојните прописи.

(5) Доколку одредбите на овој закон и подзаконските прописи донесени врз основа на овој закон се разликуваат од меѓународните договори кои ги ратификувала Република Северна Македонија, тогаш ќе се применуваат одредбите од меѓународните договори.

Член 164

(1) Одредбите со кои се утврдуваат надлежности, обврски и одговорности на Центарот за управување со кризи ќе започнат да се применуваат во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Одредбите на членот 12 став (1) алинеја 5 и став (3) од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија” број 14/2006, 24/2007, 103/2008, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16 и 64/18 и „Службен весник на Ре-

публика Северна Македонија“ број 220/19) ќе продолжат да се применуваат до денот на започнувањето со наплата на надоместокот од членот 21 став (1) алинеја 5 од овој закон.

(3) Одредбите од членот 21 став (1) алинеја 5 и ставовите (4), (5), (6), (7) и (8) од овој закон ќе започнат да се применуваат со денот на започнувањето со наплата на надоместокот од членот 21 став (1) алинеја 5 од овој закон, но не подоцна од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(4) Услугата на аеродромско информирање во лет од членот 67 од овој закон ќе започне да се обезбедува најдоцна во рок од три години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(5) Одредбите на членовите од 82-а, 82-б, 82-в, 82-г, 82-д, 82-ѓ, 82-е, 82-ж, 82-з, 82-с, 82-и, 82-ј, 82-к, 82-л и 82-љ од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2006, 24/2007, 103/2008, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 220/19) ќе продолжат да се применуваат до донесувањето на подзаконскиот пропис утврден во членот 92 од овој закон.

(6) Одредбите од членот 83 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2006, 24/2007, 103/2008, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 220/19) ќе продолжат да се применуваат до донесувањето на подзаконскиот пропис утврден во членот 30 став (6) од овој закон.

(7) Одредбите од членовите 95 и 100 од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2006, 24/2007, 103/2008, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 220/19) ќе продолжат да се применуваат до донесувањето на подзаконскиот пропис утврден во членовите 105 и 106 од овој закон.

(8) Одредбата од членот 106 став (1), која се однесува на уверението за deregistracija на воздухоплов ќе започне да се применува од 1 март 2024 година.

(9) Помошниците-контролори на летање ќе вршат обработка на податоци за лет на воздухоплов во согласност со овој закон до донесувањето на подзаконскиот акт од членот 118 став (2) од овој закон, по што ќе се стекнат со статус на лица одговорни за обработка на податоци за лет на воздухоплов (FD).

(10) Давателот на услуги на воздухопловна навигација ќе го усогласи своето работење со одредбите од овој закон, најдоцна до 1 јануари 2025 година.

Член 165

(1) Членовите на Управниот одбор на Агенцијата именувани до денот на влегувањето во сила на овој закон продолжуваат да ја извршуваат функцијата до истекот на мандатот за кој се именувани.

(2) Директорот на Агенцијата избран до денот на влегувањето во сила на овој закон продолжува да ја извршува функцијата до истекот на мандатот за кој е избран.

Член 166

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ број 14/2006, 24/2007, 103/2008, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 220/19).

Член 167

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

L I G J I AVIACIONIT

PJESA E PARË DISPOZITAT THEMELORE

Neni 1

(1) Me këtë ligj rregullohen veprimtaritë nga fusha e aviacionit që kryhen në territorin dhe hapësirën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(2) Jashtë territorit dhe hapësirës ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut, dispozitat e këtij ligji dhe dispozitat nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji zbatohen në fluturaket e regjistruara në Republikën e Maqedonisë së Veriut, nëse janë në pajtim me legjislacionin e shtetit, në territorin e të cilit gjendet fluturakja.

(3) Dispozitat e këtij ligji zbatohen ndaj fluturakeve vendore civile, ndërkaq, ndaj fluturakeve të huaja civile, kur kryejnë veprimtari nga fusha e aviacionit civil në territorin dhe në hapësirën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(4) Dispozitat e këtij ligji zbatohen ndaj fluturakeve shtetërore vetëm nëse kjo parashihet qartë me këtë ligj.

(5) Dispozitat e këtij ligji zbatohen ndaj aeroportëve civile, ndërkaq, ndaj aeroportëve dhe pjesës ushtarake të aeroportëve ushtarako-civile (aerportet e përziera) zbatohen vetëm nëse kjo parashihet qartë me këtë ligj.

(6) Veprimtaritë nga fusha e aviacionit civil kryhen në territorin dhe në hapësirën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut në pajtim me këtë ligj, me dispozitat e tjera vendore, me Konventën Ndërnacionale të Aviacionit Civil (në tekstin e mëtejshëm: Konventa e Çikagos) dhe anekset e saj dhe marrëveshjet e tjera ndërnacionale që ratifikohen nga Republika e Maqedonisë së Veriut.

Neni 2

(1) Republika e Maqedonisë së Veriut ka sovranitet të plotë dhe të pakufizuar të hapësirës ajrore mbi territorin e saj dhe organizon menaxhimin e trafikut ajror dhe shërbimet e navigacionit të aviacionit (në tekstin e mëtejshëm: shërbimet ATM/ANS) në këtë hapësirë.

(2) Hapësira ajrore e Republikës së Maqedonisë së Veriut (në tekstin e mëtejshëm: hapësira ajrore maqedonase) është e pacenueshme.

Neni 3

(1) Dispozitat nënligjore të parapara me këtë ligj përgatiten në pajtim me standardet e pranuar ndërnacionale të aviacionit, praktikata e rekomanduara dhe legjislacionin e BE-së përkatësisht EASA, ICAO, ECAC dhe EUROCONTROL, si dhe marrëveshjet e ratifikuara ndërnacionale.

(2) Standardet ndërnacionale, rregullativat, udhëzimet dhe praktikata e rekomanduara ku ky ligj dhe dispozitat nënligjore të parapara me këtë ligj kryejnë vetëm udhëzim, konsiderohen të pranuar dhe zbatohen drejtpërdrejt.

(3) Dispozitat nënligjore për fluturaket shtetërore të parapara me këtë ligj përgatiten nga Ministria e Punëve të Brendshme, gjegjësisht Agjencia e Sigurisë Nacionale kur fluturaket shfrytëzohen për aktivitete policore, nga Ministria e Mbrojtjes kur fluturaket shfrytëzohen për aktivitete ushtarake dhe nga Ministria e Financave kur fluturaket shfrytëzohen për aktivitete doganore (në tekstin e mëtejshëm: organet kompetente shtetërore nga fusha e policisë, e mbrojtjes ose e doganës) në pajtim me standardet, dispozitat dhe procedurat përkatëse ndërnacionale.

(4) Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut miraton akte nënligjore me të cilat përcaktohen masat, mënyrat dhe kushtet e zbatimit në BE dhe standardet ndërnacionale, praktikata e rekomanduara dhe normativat nga fusha e aviacionit në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 4

Disa shprehje të caktuara në këtë ligj e kanë këtë kuptim:

1. Aviotransportues (Air carrier) është personi i autorizuar për kryerjen e transportit ajror;

2. Aeroporti (Aerodrome) është sipërfaqe e caktuar (përfshirë të gjitha objektet, instalacionet dhe pajisjen) në tokë ose në ujë nëse në objekt të palëvizshëm afër bregut ose objekt lundruar i dedikuar për shfrytëzim, pjesërisht ose tërësisht, për ulje, fluturim ose lëvizje nëpër sipërfaqen e fluturakeve;

3. Infrastruktura e aeroportit (Airport infrastructure) janë fushat për fluturime dhe për ulje, lëvizje, platformat e pistës, instalacionet për sinjalizim vertikal dhe godina terminale me objekte shoqëruese dhe instalacione;

4. Shërbimet e aeroportit (Airport services) janë shërbime që duhet të sigurohen në pistën e aviacionit, të cilat ofrohen ose nga trupi i menaxhimit të pistës së aviacionit ose nga persona të tretë (siç janë shërbimet kundër zjarrit dhe shërbimet e shpëtimit, shërbimet urgjente mjekësore dhe shërbime të tjera) prej të cilave përfshihen shërbimet tokësore në aeroport;

5. ATM/ANS do të thotë menaxhim i trafikut ajror dhe shërbime të navigacionit të aviacionit dhe përfshin:

a. Funkzioni dhe shërbimi ATM (Air Traffic Management) është menaxhimi i trafikut ajror që nënkupton përmblendje të funksioneve në ajër dhe në tokë (shërbime të trafikut ajror (ATS), menaxhimi i hapësirës ajrore (ASM) dhe menaxhimi i qarkullimit të trafikut ajror (ATFM), që nevojiten për lëvizje të sigurt dhe efikase të fluturakeve gjatë të gjitha fazave të fluturimit;

b. Shërbimet ANS (Air navigation services) përfshijnë shërbimet e trafikut ajror (Air Traffic Services-ATS), shërbimet e komunikimit, të navigacionit dhe të mbikëqyrjes (CNS Services); shërbimet meteorologjike (MET Services) dhe shërbimet e informimit të aviacionit (AIS Services);

c. funksione dhe shërbime rrjeti (Network functions and services) janë shërbimet që jepen për sigurimin e aranzhmaneve të hollësishme për marrjen e vendimeve të përbashkëta mes vendeve-anëtare të FEPA-s, ofrues të shërbimeve ATM/ANS dhe funksionit për menaxhimin e rrjetit;

ç. Shërbime me të cilat përmirësohen sinjalet që i dërgojnë satelitët nga konstalacionet parësore të GNSS për nevojat e navigacionit të aviacionit;

d. përpunimi i procedurave të fluturimit dhe

dh. Shërbime që përbëhen nga krijimi dhe përpunimi i të dhënave, si dhe formatimi e dërgimi i të dhënave për trafikun e përgjithshëm ajror për nevojat e navigacionit të aviacionit.

6. Kontrolli i sigurisë (Screening) është zbatimi i mjeteve teknike dhe/ose mjeteve të tjera (përfshirë edhe kontrollin e dorës), të dedikuar për identifikimin dhe/ose zbulimin e armëve, mjeteve shpërthyes ose mjeteve të tjera të rrezikshme, lëndëve ose substancave që mund të shfrytëzohen për kryerjen e akteve të veprimit joligjor;

7. Drejtuesi i fluturakes (Pilot-in-command) është pilot i caktuar nga operatori ose pronari, i cili është përgjegjës për operim të sigurt me fluturaken gjatë kohë së realizimit të fluturimit;

8. Rajoni informativ i aviacionit (Flight Information Region- FIR) është hapësira ajrore me dimensione të caktuara, në suazat e së cilës sigurohet shërbimi i informimit gjatë fluturimit dhe alarmimit;

9. Trafiku ajror (Air traffic) është udhëtimi i fluturakeve ose lëvizja e tyre nëpër sipërfaqen për manovër në aeroport;

10. Rruga ajrore (Airway) është zonë e kontrolluar ose pjesë e hapësirës ajrore në formë korridori;

11. Transporti ajror (Air service) është fluturim ose varg fluturimesh që bëhen për transportimin e personave, mallrave ose postës për kompensim dhe/ose qira;

12. Manifestimi i aviacionit (Air Show) është aktiviteti i organizuar për shkak të ekspozimit të tekniksë së aviacionit (Stating display), për realizim të programit fluturues me parashutë (Flying display) ose të dyja njëkohësisht, që i dedikohet publikut, përkatësisht opinionit;

13. Porti i aviacionit (Airport) është çfarëdo sipërfaqe e përshtatur për kryerjen e transportit ajror;

14. Fluturakë (Aircraft) është çdo objekt që mund të mbahet në atmosferë për shkak të reagimit të ajrit, përveç reagimit të ajrit që devijohet nga sipërfaqja e tokës;

15. Fluturaket që s'janë sipas standardeve ICAO (Aircraft other than ICAO standard aircraft) janë fluturake ultra të lehta (mikro të lehta), krahët e motorizuar dhe krahët për fluturim të mirë (dragonj, paraglajderë etj);

16. Fluturake pa ekuipazh (Unmanned aircraft) është çdo fluturake që operon ose është e dizajnuar të operojë në vete ose të drejtohet nga distanca pa pilot në të;

17. Informacioni i aviacionit (Aeronautical information) është informacioni që del nga grupimi, analiza dhe krijimi i të dhënave të aviacionit;

18. Qarkulluesi informativ i aviacionit (Aeronautical Information Circular- AIC) është njoftim që përmban informacione që nuk publikohen me NOTAM ose që nuk hyjnë në AIR, por që kanë natyrë administrative dhe kanë të bëjnë me navigacionin e aviacionit, punët tekniko-administrative, me dispozitat e rregullave ose sigurisë së fluturimit;

19. Patrullimi ajror (Air policing) është mision i qetë kohor i NATO-s që përfshin përdorimin e sistemit të mbikëqyrjes dhe kontrollit të hapësirës ajrore (ASACS), komandës ajrore dhe kontrollit (BK2), si dhe mjete përkatëse për mbrojtjen kundërajrore (MKA), përfshirë edhe fluturake për kryqëzim, për ruajtjen e integritetit të hapësirës ajrore të vendeve të NATO-s dhe me këtë edhe hapësirën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut;

20. Koha kur pista e aviacionit është e hapur (Operation time of airport) është koha nga fillimi e deri në mbarimin e punës së personit juridik që jep shërbime të aeroportit dhe shërbime huaje në aeroport;

21. Ofruesi i shërbimeve të huas në aeroport (Supplier of groundhandling services) është person juridik ose fizik që personave të tretë u ofron një ose më shumë kategori të shërbimeve të huas në aeroport;

22. Pjesa (Part) domethënë çfarëdo element i produktit, siç është përcaktuar me projektin për atë lloj të produktit;

23. Leja (Licence) është dokument me të cilin vërtetohet se poseduesi i lejes është i aftë për të kryer punë të caktuara profesionale lidhur me sigurinë e aviacionit;

24. Fluturakja shtetërore (State aircraft), në kuptimin e këtij ligjit, është fluturake që kryen aktivitetet ushtarake, policore dhe/ose doganore;

25. FEPA është fusha europiane e përbashkët e aviacionit e themeluar me marrëveshje shumëpalëshe me Bashkësisë Europiane dhe vendeve-anëtare, Republikës së Shqipërisë, Bosnjës e Hercegovinës, Republikës së Bullgarisë, Republikës së Kroacisë, Republikës së Maqedonisë, Republikës së Islandës, Republikës së Malit të Zi, Mbretërisë së Norvegjisë, Rumanisë, Republikës së Serbisë dhe Misionit të Kombeve të Bashkuara për administrim të përkohshëm të Kosovës për themelimin e fushës europiane të përbashkët të aviacionit;

26. ECAC (European Civil Aviation Conference) është Konferenca Europiane e Aviacionit Civil;

27. EASA (European Union Aviation Safety Agency) është Agjencia e Sigurisë në Aviacionin e BE-së;

28. EUROCONTROL është Organizata Europiane e Sigurisë në Navigacionin e Aviacionit;

29. Efikasiteti i sigurisë (Safety performance) është sukses i BE-së, vendeve-anëtare ose organizatave në fushën e sigurisë, siç përcaktohet në vlerat e tyre të synimit për efikasitet të sigurisë dhe treguesve të efikasitetit të sigurisë;

30. Zona e ndaluar (Prohibited area) është pjesë e hapësirës ajrore maqedonase me dimensione të vërtetuara mbi një territor të caktuar ku ndalohet trafiku ajror;

31. Libri i informacioneve të aviacionit i Republikës së Maqedonisë së Veriut (Aeronautical Information Publication- AIR) është publikim që përmban informacione të aviacionit me karakter të përhershëm, thelbësore për trafikun ajror, i përgatitur nga ofruesi i shërbimeve ATM/ANS dhe i miratuar nga Agjencia e Aviacionit Civil;

32. Shërbimet tokësore në aeroport (Groundhandling services) janë shërbimet që u jepen shfrytëzuesve të pistës së aviacionit (siç është pranimit dhe dërgimi i fluturakeve, udhëtarëve, bagazhit, mallrave, postës dhe furnizimit të fluturakes me karburant dhe vaj, si dhe shërbime të tjera);

33. ICAO (International Civil Aviation Organization) është Organizata Ndërnacionale e Aviacionit Civil;

34. Informim në fluturim (Flight Information Service- FIS) është shërbim që ka për qëllim dhënien e këshillave dhe informacioneve të dobishme për realizim të sigurt dhe efikas të fluturimit;

35. Incidenti (Incident) është ngjarje që nuk është fatkeqësi, që lidhet me operacionet e fluturakes e që ndikon ose mund të ndikojë ndaj sigurisë së tyre;

36. Dokument (Certificate) është çdo diplomë, leje, pëlqim, autorizim/ rejting, vërtetim (Attestation) ose dokument tjetër i dhënë si rezultat i procedurës në të cilën vërtetohet harmonizimi me kushtet e zbatueshme nga fusha përkatëse e aviacionit;

37. Njoftimi urgjent (Notice to Airman- NOTAM) është njoftimi i shpërndarë nëpërmjet telekomunikacionit që përmban informacione që kanë të bëjnë me vendosjen, gjendjen ose ndryshimin e mjetit teknik të aviacionit, objektit, shërbimit, procedurës ose rrezikut, ku dorëzimi në kohë ka domethënie thelbësore për pjesëmarrësit e trafikut ajror;

38. Transporti ajror komercial (Commercial air transport) është transporti i udhëtarëve, kargo dhe/ose postë për kompensim dhe/ose qira;

39. Kontrolli i fluturimit (Air traffic control) është shërbimi për ndarjen e fluturakeve dhe pengimin e përplasjes mes fluturakeve gjatë fluturimit dhe në sipërfaqet e manovrimit, si dhe mes fluturakeve dhe pengesave në tokë, si dhe të sigurojë qarkullim të rregullt të trafikut ajror;

40. Shfrytëzuesi i portit të aviacionit (Airport user) është person juridik ose fizik, përgjegjës për transportin e udhëtarëve, postës dhe/ose mallrave nëpërmjet ajrit nga ose deri në portin përkatës të aviacionit;

41. Fusha e fluturimit (Airfield) është sipërfaqja e caktuar tokësore ose ujore që i plotëson kushtet e përcaktuara për fluturim dhe ulje të sigurt të fluturakeve për kryerjen e operacioneve të specializuara të cilat, sipas rregullit, shfrytëzohen për bujqësi, pylltari etj;

42. Hapësira ajrore maqedonase (Macedonian airspace) është hapësira ajrore mbi territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut;

43. Kompensimi i portit të aviacionit (Airport charge) është kompensim që paguhet për trupin e menaxhimit të pistës së aviacionit, të cilin e paguajnë shfrytëzuesit e aeroportit për shfrytëzimin e kapaciteteve dhe shërbimeve që në mënyrë ekskluzive i siguron trupi për drejtimin e pistës së aviacionit dhe që kanë të bëjnë me uljen, fluturimin, ndriçimin dhe parkimin e fluturakeve, si dhe për veprim me udhëtarët dhe mallrat;

44. Ngjarja (Occurrence) është çdo ngjarje që lidhet me sigurinë që e rrezikon ose, nëse nuk rregullohet ose nuk zgjidhet, mund ta rrezikojë fluturaken, personat në të ose cilindo person tjetër, dhe përfshin, sidomos fatkeqësi ose incidente serioze;

45. Transporti i parregullt ajror (Non- scheduled air services) është çdo transport ajror që nuk është transport i rregullt ajror;

46. Aksidenti (Accident) është ngjarje që lidhet me funksionimin e fluturakes e cila, në rastin e fluturakes me ekipazh, ndodh që nga momenti kur ndonjë person hip në fluturake me qëllim të fluturimit deri në momentin kur të gjithë këta persona kanë zbritur, ose në rast të ndonjë

fluturakeje pa ekipazh, ndodh gjatë periudhës kur fluturakja është gati për të lëvizur për qëllime fluturimi deri në momentin kur ai ndalon në fund të fluturimit dhe sistemi i tij primar i motorit është i fikur, ku:

a) një person është i lënduar për vdekje ose është i lënduar seriozisht si pasojë e:

- qëndrimin të tij në fluturake ose
- kontaktin të drejtpërdrejtë me çdo pjesë të fluturakes, duke përfshirë pjesët që janë shkëputur nga fluturakja ose
- ekspozimit të drejtpërdrejtë ndaj shkarkimit të motorit,

me përjashtim të rasteve kur dëmtimet janë për shkak natyrorë, të shkaktuara nga të tjerët ose kur dëmtimet u shkaktohen "udhëtarëve të verbër" të cilët fshihen jashtë zonave që zakonisht janë në dispozicion për udhëtarët dhe ekuipazhin ose

b) fluturakja pëson dëmtim ose shkatërrim në strukturë, që:

- ndikon negativisht në forcën strukturore, performancën ose karakteristikat e fluturimit të fluturakes dhe

- normalisht do të kërkonte riparim të madh (remont) ose zëvendësim të pjesës së dëmtuar,

- përveç në raste defekti ose dëmtim të motorit, kur dëmtimi është i kufizuar vetëm në një motor (përfshirë edhe mbështjellësit e tij (kapotazhat) ose (shtesat) ose dëmtim që kufizohet te helikat, majat e krahëve, antenat, sondat, lopatat, gomat e rrotave, frenat, rrotat, mbështjellësi aerodinamike i motorit, pllakat, dyert e shasisë së fiksuar, xhamat e përparmë, mbështjellësi i fluturakes (si gropë ose vrimë) ose dëmtime më të vogla në krahët e rotorit kryesor, krahët e rotorit të bishtit, shasia e fiksuar, si dhe dëmtimet të shkaktuara nga breshri ose goditja e zogjve (përfshirë edhe vrimat e radiolokatorit) ose

c) fluturakja zhduket ose është e pakapshme tërësisht;

47. Siguria (Security) është përmbledhje e masave dhe e aktiviteteve që paraqesin kombinim të mjeteve njerëzore dhe tekniko- teknologjike për mbrojtjen e trafikut civil ajror nga aktet e veprimtari joligjor;

48. Publikimi i mënyrës së trafikut ajror është publikim në "Fletoren e informacioneve të aviacionit (AIP) ose për njoftime urgjente (NOTAM) ose me qarkullues informues të aviacionit (AIC)

49. Leja nga kontrolli i fluturimit (Air traffic control clearance) është leja që fluturakja ta realizojë fluturimin në kushte të përcaktuara nga kontrolli kompetent i fluturimit;

50. Fluturake e devijuar (Renegade aircraft) është fluturake civile që me fluturimin e saj në ajër shkakton dyshim se mund të përdoret si armë për sulm terrorist;

51. Zona e rrezikut (Danger area) është hapësira ajrore me dimensione të caktuara ku mund të realizohen aktivitete të rrezikshme për trafikun ajror në kohë të caktuara;

52. Fluturimi operativ (Operational flight) është fluturim i fluturakes shtetërore për nevojave të veçanta ku nuk mund të zbatohen rregullat e përgjithshme, procedurat dhe dispozitat e fluturimit, por zbatohen rregullat, procedurat dhe dispozitat e fluturimit, të miratuara nga organet përkatëse shtetërore nga fusha e policisë, mbrojtjes ose doganës;

53. Operatori i fluturakeve (Aircraft operator) është çdo person juridik ose fizik që punon ose planifikon të punojë me një ose më shumë fluturake;

54. Minimumi operativ për aeroport (Aerodrome operating minima) janë kufizimet e përdorimit të aeroportit për fluturim ose ulje, zakonisht të shprehura nëpërmjet dukshmërisë (visibility) ose dukshmërisë së pistës për fluturim dhe ulje (RVR-runway visual range), lartësia e vendimit (DA/H) ose lartësia minimale e uljes (MDA/H) dhe kushtet e motit me re;

55. Operatori i aeroportit (Aerodrome operator) është person fizik ose juridik që operon ose propozon të operojë një ose më shumë aeroporteve;

56. Shtegu i ngasjes (Taxiway) është shteg i përkufizuar i aeroportit në tokë, e përcaktuar për ngasjen e fluturakeve në tokë, që të sigurojë lidhje mes një pjese me një pjesë tjetër të aeroportit, duke përfshirë:

a) linjën e shtegut të ngasjes për ndalimin e fluturakeve (Aircraft stand taxilane). Një pjesë e platformës së caktuar si shteg për ngasje siguron qasje të fluturakeve vetëm deri te vendi i parkimit.

b) shtegu i ngasjes në platformë (Apron taxiway). Një pjesë e sistemit të shtegut për ngasjes, i pozicionuar në platformë siguron rutë të drejtpërdrejtë për ngasje në tokë përmes platformës.

c) shtegu i ngasjes për dalje të shpejtë (Rapid exit taxiway). Shtegu për ngasje që lidhet me shtegun për fluturim dhe për ulje nën kënd të mprehtë, për t'u mundësuar avionëve që ulen të kthejnë me shpejtësi më të mëdha nga ato që janë në dalje tjetër të shtegut për ngasje, ku minimizohet koha e qëndrimit në shtegun për fluturim dhe ulje;

57. Plani i fluturimit (Flight plan) është informacion që dorëzohet te njësitë e shërbimeve ATC, që kanë të bëjnë me fluturim të planifikuar ose me një pjesë të fluturimit të fluturakes;

58. Platforma (Apron) është sipërfaqe e caktuar e aeroportit në tokë ku ulet fluturakja për shkak të mbingarkesës së udhëtarëve, postës ose mallrave, për mbushje me karburant, parkim ose mirëmbajtje;

59. Navigimi i fluturakes (Aircraft Airworthiness) është aftësi e vërtetuar e fluturakes për trafik të sigurt ajror;

60. Sipërfaqja e manovrës (Manoeuvring area) është pjesë e aeroportit për fluturim, ulje dhe lëvizje të fluturakeve, përfshirë edhe platformat;

61. Shteg për fluturim dhe ulje (Runway) është sipërfaqe e caktuar kënddrejtë e aeroportit për fluturim dhe ulje të fluturakeve;

62. Kërkimi dhe shpëtimi (Search and rescue) i fluturakes është sistem i organizuar për kërkim të fluturakeve dhe shpëtim të udhëtarëve dhe ekuipazhit;

63. Dërguesi i njohur (Known consignor) është dërguesi i mallrave ose postës në llogari të tij personale, procedurat e së cilës i plotësojnë rregullat dhe standardet e përgjithshme që të lejohet transporti i mallrave ose postës me cilëndo fluturake;

64. Pengesa (Obstacle) është çdo objekt statik lëvizës (i përhershëm ose i përkohshëm) ose pjesë të tij, që:

a) gjendet në zonën për lëvizje të fluturakes në tokë; ose

b) shtrihet mbi sipërfaqet e përcaktuara për mbrojtjen e fluturakeve në fluturim ose

c) gjendet jashtë sipërfaqeve të vërtetuara nën nënpikat (a) dhe (b) nga kjo pikë, ndërsa paraqet rrezik ndaj trafikut ajror.

65. Programi i sigurimit (Security programme) është përmbledhje rregullash dhe procedurash që zbatohen në nivel nacional, në nivel të aeroportit, aviopostues ose person tjetër juridik në formë të shkruar dhe që janë aprovuar, përkatësisht miratuar nga organi kompetent për mbrojtjen e trafikut ajror civil nga veprimet kundërligjore;

66. Produkti (Product) do të thotë fluturake, motor ose helikë;

67. Trafiku i rregullt ajror (Scheduled Air Services) është seria e fluturimeve që i ka këto veçori:

a) në çdo fluturim, ulëse dhe/ose kapaciteti i transportit të kargos dhe/ose postës janë të arritshme për blerje individuale nga opinioni (drejtpërdrejt nga aviopostuesi ose nga agjentët të autorizuar) dhe

b) çdo fluturim ka për qëllim kryerjen e trafikut mes dy ose më shumë aeroporteve ose:

- sipas orarit të fluturimit ose

- fluturime që janë aq të rregullt ose të shpeshtë, që paraqesin seri sistematike;

68. Orari i fluturimit (Timetable) vërtetohet gjatë fluturimit dhe uljes së fluturakeve në trafikun e rregullt ajror;

69. Agjenti i rregulluar (Regulated agent) është agjent, shpeditori ose cilido subjekt tjetër që ka lidhje afariste me operator dhe që siguron kontrollë sigurie që janë të pranuar ose që i kërkon organi kompetent në raport me mallin ose postën;

70. Ofruesi i pavarur i shërbimeve tokësore (Self handler) është shfrytëzuesi i portit të aviacionit që në mënyrë të pavarur kryen një ose më shumë kategori të shërbimeve tokësore në aeroport;

71. Ofrimi i pavarur i shërbimeve të tokës (Self-handling) është kur shfrytëzuesi i portit të aviacionit drejtpërdrejt kryen për vete një ose më shumë kategori të shërbimeve tokësore në aeroport, për çka nuk lidh kontratë me ndonjë person tjetër. Shfrytëzuesit e portit të aviacionit nuk konsiderohen midis tyre persona të tretë nëse:

- njëri prej tyre ka pjesë shumicë në pronësinë e tjetrit ose

- subjekti i njëjtë ka pjesë më të madhe në pronësinë e të dyve;

72. Operacionet e specializuara (Specialized operations) janë çfarëdo operacione fluturuese që nuk paraqesin transport komercial ajror dhe ku fluturakja përdoret për aktivitete të specializuara siç janë: bujqësia, ndërtimtaria, fotografimi, incizimi, mbikëqyrja, patrullimi, reklamimi, kontrollimi i mirëmbajtjes, etj;

73. Incidenti serioz (Serious incident) është rrezikimi i sigurisë së një fluturake që përfshin rrethana që tregojnë se pothuajse ka ndodhur aksidenti;

74. Përgatitja profesionale (Vocational education) është lloji dhe shkalla e arsimit;

75. Aftësimi profesional (Training proficiency) është niveli i diturisë dhe aftësisë për kryerjen e punëve të posaçme profesionale në trafikun ajror me çka nuk përfitohet shkalla e përgatitjes profesionale;

76. Sistemi i fluturakes pa ekuipazh (Unmanned aircraft system-UAS) është fluturake pa ekuipazh dhe pajisja kontrollohet nga distanca;

77. Subjekte të industrisë së aviacionit (Aviation industry entities) janë operatorë të fluturakeve, organizata për trajnim, operatorë të aeroporteve ose fushë fluturimi, ofrues të shërbimeve të aeroportit ose shërbimeve tokësore në aeroport, ofrues të shërbimeve ATM/ANS, organizata për projektim, prodhim ose mirëmbajtja të fluturakeve ose subjekteve të tjera që kryejnë ndonjërin nga veprimtaritë e aviacionit, të përcaktuara me këtë ligj;

78. Trupi për menaxhim e portit të aviacionit (Managing body of the airport) është person juridik i cili, me ose pa aktivitete të tjera, ka për qëllim të menaxhojë dhe të drejtojë infrastrukturën e aeroportit, t'i koordinojë dhe kontrollojë aktivitetet e operatorëve prezent në portin përkatës të aviacionit ose sistemin e porteve të aviacionit, në pajtim me legjislationin e Republikës së Maqedonisë së Veriut;

79. Fusha (Terrain/Landing strip) është një sipërfaqe tokësore që plotëson kushtet për të kryer herë pas here aktivitete me një lloj të caktuar avioni.

80. Zona e ndaluar me kusht (Restricted area) është pjesë e hapësirës maqedonase ajrore mbi një territor të caktuar ku trafiku ajror nuk mund të kryhet në kohë të caktuar dhe me kushte të caktuara;

81. Aviacioni civil (Civil Aviation) është çfarëdo trafiku që kryejnë vetëm fluturake civile me përjashtim të trafikut që realizojnë fluturaket shtetërore sipas nenit 3 të Konventës të Çikagos;

82. Fluturakja civile (Civil aircraft) është fluturake që kryen aktiviteteve civile, përkatësisht transport ajror komercial, operacione të specializuara dhe jokomerciale fluturuese, duke përfshirë aktivitetet për kërkim dhe shpëtim, aktivitete kundër zjarrit, aktivitete për kontrollin e kufijve, rrojës bregdetare dhe aktivitete të ngjashme, si dhe aktivitete të aviacionit dhe sportit.

PJESA E DYTË
DISPOZITAT E PËRBASHKËTA

1. ORGANET PËRKATËSE

Neni 5

(1) Për rregullimin dhe zbatimin e çështjeve të aviacionit civil të përcaktuara me këtë ligj, kompetentë janë:

- Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve dhe
- Agjencia e Aviacionit Civil.

(2) Për rregullimin dhe zbatimin e punëve të përcaktuara me këtë ligj për nevojat e fluturakeve shtetërore, kompetentë janë:

- Ministria e Mbrojtjes për fluturaket kur kryejnë veprimtari ushtarake nëpërmjet autoritetit të aviacionit ushtarak, i cili funksionalisht është i ndarë nga operatori i fluturakeve, komandat dhe njësitë nën kontrollin e tij,
- Ministria e Punëve të Brendshme, gjegjësisht Agjencia e Sigurisë Nacionale për Fluturaket gjatë kryerjes së veprimtarive policore dhe
- Ministria e Financave – Drejtoria e Doganave e fluturakeve gjatë kryerjes së veprimtarive doganore.

(3) Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, me qëllim të kryerjes së hetimit për sigurinë e aksidenteve ajrore dhe incidenteve të rënda në kuptim të këtij ligji, themelon komision për hetimin e aksidenteve dhe incidenteve të rënda ajrore (në tekstin e mëposhtëm: Komisioni i hetimeve) si organ i pavarur hetimor me cilësinë e personit juridik.

Neni 6

(1) Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve është përgjegjëse për çështjet në fushën e aviacionit civil, përkatësisht:

- a) përgatit strategjinë nacionale për zhvillimin e aviacionit si dokument operacional;
  - b) zbaton politikën e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut në fushën e aviacionit;
  - c) zbaton politikën e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut në dhënien e koncesioneve në fushën e aviacionit;
  - ç) propozon ligje në fushën e aviacionit dhe përgatit, miraton dhe ndryshon aktet nënligjore të parashikuara nga ky ligj, si dhe aktet nënligjore që përshkruajnë zbatimin e standardeve të BE-së dhe ato ndërnacionale, praktikatat dhe normat e rekomanduara në fushën e aviacionit në pajtim me dispozitat e këtij ligji;
  - d) zbaton procedurën për vendosjen e përkohshme të ndonjë koncesioni nën administrim të përkohshëm të detyruar (sekuestër);
  - e) kryen detyra të tjera të përcaktuara nga rregulloret në fushën e aviacionit.
- (2) Strategjinë nacionale për zhvillimin e aviacionit, sipas paragrafit (1), nënparagrafi a) të këtij neni e miraton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, me afat prej 10 viteve.

Neni 7

(1) Agjencia e Aviacionit Civil (në tekstin e mëposhtëm: Agjencia) themelohet për kryerjen e punëve nga sfera e aviacionit civil të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Agjencia është organ i pavarur rregullator me kompetenca publike të përcaktuara me këtë ligj.

(3) Agjencia i kryen kompetencat e parapara me kompetencat e BE-së dhe standardet ndërnacionale të aviacionit dhe praktikatat e rekomanduara në cilësinë e organit kompetent të aviacionit për rregullimin, licencimin, certifikimin dhe mbikëqyrjen e aviacionit civil në Republikën e Maqedonisë së Veriut, të cilat janë veprimtari me interes publik.

(4) Në punën e saj dhe në marrjen e vendimeve nga kompetencat e saj, Agjencia është plotësisht e pavarur politikisht, financiarisht dhe funksionalisht nga ndonjë

organ tjetër shtetëror, nga person tjetër juridik publik ose shoqëri tregtare që ushtron veprimtari në fushën e aviacionit dhe është e paanshme ndaj tyre.

(5) Agjencia fiton statusin e personit juridik me regjistrimin në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(6) Selia e Agjencisë është në Shkup.

(7) Organizimi dhe funksionimi i Agjencisë rregullohet më ngushtë me Statutin e Agjencisë, i cili në veçanti përmban dispozita për:

- selinë e Agjencisë,
- shenjën, gjegjësisht logon e Agjencisë,
- prodhimin dhe përdorimin e vulave të Agjencisë,
- mënyrën e përfaqësimit të Agjencisë,
- organizimin e brendshëm të Agjencisë,
- detyrimin për punonjësit për besueshmërinë e të dhënave,
- shkalla e fshehtësisë së akteve, dokumenteve dhe të dhënave të tjera në lidhje me funksionimin e Agjencisë dhe
- dispozita të tjera me rëndësi për funksionimin e Agjencisë.

(8) Agjencia ka shenjën e saj, përkatësisht logon e përcaktuar me Statut.

(9) Në rast të mungesës së kuadrit profesional në Agjenci për kryerjen e punëve të caktuara nga kompetencat e saj, Agjencia mund të punësojë persona juridikë ose fizikë vendas ose të huaj nga fusha e aviacionit, pa pasur konflikt interesi.

Neni 8

(1) Puna e Agjencisë është publike.

(2) Agjencia për punën e saj jep llogari para Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 9

(1) Agjencia i ka këto kompetenca:

- kryen punë në kuadër të fushëveprimit të saj në pajtim me rregulloret nga lëmi i aviacionit, si dhe në bazë të Strategjisë nacionale për zhvillimin e aviacionit dhe marrëveshjeve ndërnacionale në fushën e aviacionit, të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë së Veriut me qëllim të sigurojë funksionimin e sigurt dhe të rregullt të aviacionit civil;
- mbikëqyr zbatimin e rregulloreve në fushën e aviacionit civil;
- merr pjesë në përgatitjen e propozimligjeve në fushën e aviacionit;
- përgatit, miraton dhe ndryshon aktet nënligjore në fushën e aviacionit që parashikohen me këtë ligj, si dhe aktet nënligjore që parashikojnë zbatimin e standardeve të BE-së dhe ato ndërnacionale, praktikatat dhe normat e rekomanduara në fushën e aviacionit në pajtim me dispozitat e këtij ligji;
- zbaton procedurë për qasjen e ofruesve të shërbimeve tokësore të aeroportit në tregun e shërbimeve tokësore të aeroportit të palëve të treta;
- miraton përjashtime dhe shmangie nga zbatimi i standardeve të pranuar ndërnacionale dhe praktikave të rekomanduara kur kjo parashikohet prej tyre;
- miraton librin e informacioneve të aviacionit;
- mban procedurë dhe miraton akte administrative për nxjerrjen, vazhdimin, përtëritjen, kufizimin, ndryshimin, pezullimin, tërheqjen dhe/ose transferimin e dokumenteve dhe akteve të tjera administrative, kur kjo përcaktohet me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji si dhe regjistrimin e tyre;
- kryen regjistrimin e fluturakeve, aeroporteve, fushave të fluturimit dhe regjistrimin e terreneve;
- propozon masa për zhvillimin dhe aplikimin e teknologjive të reja në aviacion;
- mbron të drejtat e udhëtarëve, të drejtat e udhëtarëve me aftësi të kufizuara dhe lëvizshmëri të reduktuar në trafikun ajror;
- lëshon leje fluturimi dhe emërtime për aviotransportuesit vendas;

- përgatit dhe/ose rekomandon literaturë në fushën e aviacionit dhe udhëzime për lëndët e industrisë së aviacionit dhe

- kryen detyra të tjera të përcaktuara me rregullore në fushën e aviacionit.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, veprimtari të caktuara në kompetencë të Agjencisë i kryen EASA kur është përcaktuar me marrëveshje ndërnacionale, me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(3) Agjencia në suazat e kompetencave të saj të përcaktuara me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në baza të këtij ligji mund të lejoj përjashtim të zbatimit të kushteve të përcaktuara të personit fizik ose juridik në rast të rrethanave urgjente të paparashikuara ose nevojave urgjente operative të personit në fjalë. Përjashtimi mund të jetë me kohëzgjatje të kufizuar përkatësisht deri në përfundimin e rrethanave urgjente të paparashikuara ose nevojave urgjente operative, me kusht që të mos ndikojë negativisht në shkallën e sigurisë.

Neni 10

(1) Dispozitat e Ligjit të Procedurës së Përgjithshme Administrative do të zbatohen në mënyrë zëvendësuese në procedurat e parapara me këtë ligj, përveç nëse me këtë ligj ose me akte nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji nuk është përcaktuar ndryshe.

(2) Forma, përmbajtja dhe evidenca e dokumenteve dhe akteve të tjera administrative të nxjerra nga Agjencia në pajtim me këtë ligj dhe aktet nënligjore të nxjerra në bazë të këtij ligji, si dhe procedura për nxjerrjen, vazhdimin, rinovimin e tyre, ndryshimi dhe/ose transferimi caktohen nga Agjencia.

(3) Për dhënien, vazhdimin, rinovimin, ndryshimin dhe/ose bartjen e dokumenteve dhe akteve tjera administrative, sipas paragrafit (2) të këtij neni, paguhet kompensim, shumën e së cilës e përcakton Këshilli Drejtues i Agjencisë me tarifë, në varësi të shpenzimeve aktuale administrative dhe mbikëqyrëse.

Neni 11

Organet e Agjencisë janë Këshilli Drejtues dhe drejtori.

Neni 12

(1) Këshilli Drejtues përbëhet nga tre anëtarë, njëri prej të cilëve është kryetar.

(2) Punën e Këshillit Drejtues e udhëheq kryetari i Këshillit Drejtues.

(3) Kryetarin dhe anëtarët e Këshillit Drejtues i emëron Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut, me propozim të Komisionit të Zgjedhjeve dhe të Emërimeve, me mandat katërvjeçar, me mundësi për një mandat tjetër.

(4) Kryetar dhe anëtarë të Këshillit mund të emërohen personat që kanë përfunduar arsimin e lartë në fushën e shkencave teknike, juridike ose ekonomike, me përvojë pune së paku pesë vjet në fushën e aviacionit dhe me njohuri aktive të gjuhës angleze.

(5) Kryetar dhe anëtar të Këshillit Drejtues mund të emërohen persona nga radhët e punëtorëve të Agjencisë dhe punëtorët e personave të tjerë juridikë, të cilët kryejnë veprimtari në fushën e aviacionit civil të themeluar nga shteti, përveç nëse kjo paraqet konflikt interesi në pajtim me ligjin.

(6) Kryetari dhe anëtarët e Këshillit Drejtues emërohen jo më vonë se 60 ditë para kalimit të mandatit të paraardhësve të tyre.

(7) Kryetari dhe anëtarët e Këshillit Drejtues gjatë kohëzgjatjes së mandatit nuk mund të jenë: deputetë në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, anëtarë të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut, persona të cilët kryejnë detyra në organet e partive politike, anëtarë në këshillat administrativë dhe mbikëqyrës të ndërmarrje publike ose shoqëri aksionare ose anëtarë të ndonjë lloji tjetër të asociacioneve të personave juridikë ose fizikë, që mund të çojnë në konflikt interesi.

(8) Kryetari, anëtar i Këshillit Drejtues, personat në bashkësi martesore ose jashtëmartesore me kryetarin ose anëtarin e këshillit drejtues, të afërm të drejtpërdrejtë deri në shkallën e dytë, nuk mund të fitojnë aksione drejtpërdrejt ose indirekt në organizatat që kryen veprimtari që lidhen drejtpërdrejt me kompetencat e Agjencisë.

(9) Kryetar nuk mund të caktohen personat të cilët me aktgjykim të formës së prerë për vepër penale janë dënuar me burg më shumë se gjashtë muaj ose me masë me të cilën ndalohet ushtrimi i profesionit, veprimtarisë ose detyrës gjatë kohëzgjatjes së dënimit.

(10) Nëse procedura e emërimit nuk përfundon para kalimit të mandatit të kryetarit dhe anëtarëve të Këshillit Drejtues të cilëve u ka kaluar mandati, kryetari dhe anëtarët e Këshillit Drejtues mund të vazhdojnë t'i kryejnë detyrat e tyre, por jo më gjatë se gjashtë muaj.

(11) Kryetari i Këshillit Drejtues ka të drejtë për kompensim mujor në shumë prej 50% nga paga mesatare mujore neto në nivel të Republikës së Maqedonisë së Veriut, ndërsa anëtarët e Këshillit Drejtues kanë të drejtë për kompensim mujor në shumë prej 40% të pagës mesatare mujore neto të nivelit të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(12) Mjetet për kompensimin mujor dhe shpenzimet e tjera të kryetarit dhe anëtarëve të Këshillit Drejtues sigurohen nga mjetet e Agjencisë, të përcaktuara me planin vjetor financiar.

Neni 13

(1) Këshilli Drejtues merr vendime në seanca.

(2) Mbledhjet i cakton kryetari i Këshillit Drejtues së paku një herë në muaj.

(3) Seancat e Këshillit Drejtues janë publike. Si përjashtim, Këshilli Drejtues mund të vendosë nëse seanca ose diskutimi për ndonjë pikë do të jetë i mbyllur për publikun.

(4) Vendimet e Këshillit Drejtues merren me shumicë votash nga numri i përgjithshëm i anëtarëve të Këshillit Drejtues.

Neni 14

Këshilli Drejtues i Agjencisë:

- miraton Statutin dhe aktet e tjera të Agjencisë;
- miraton propozimin dhe programin vjetor të punës dhe zhvillimit,
- miraton propozim dhe miraton plan financiar vjetor,
- miraton raport financiar vjetor me llogari përfundimtare,
- miraton raport për zbatimin e programit vjetor të punës dhe zhvillimit,
- emëron drejtorin e Agjencisë në pajtim me këtë ligj,
- miraton aktet e përgjithshme për organizimin e brendshëm dhe sistematizimin e vendeve të punës, pagave të punonjësve, si dhe tarifave dhe listat e shpenzimeve për funksionimin e Agjencisë;
- bashkëpunon me organet e tjera shtetërore dhe institucionet dhe organet e njëjësive të vetëqeverisjes vendore,
- paraqet raporte, rekomandime dhe propozime Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe organeve dhe institucioneve të tjera shtetërore në fushën e aviacionit civil dhe
- kryen punë të tjera të përcaktuara me statut dhe me këtë ligj.

Neni 15

(1) Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut, me propozim të Komisionit të Zgjedhjeve dhe të Emërimeve të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, mund të shkarkojë kryetarin dhe anëtarët e Këshillit Drejtues të Agjencisë para kalimit të mandatit për të cilin janë emëruar për këto arsye:

- me kërkesën e tij,
- në rast të pengimit të kryerjes së funksionit për shkak të sëmundjes për më shumë se gjashtë muaj ose vdekje,

- pranimi i funksionit ose punës që nuk përputhet me funksionin e tij si anëtar i Këshillit Drejtues,

- nëse me vendim të formës së prerë për vepër penale është dënuar me burg më shumë se gjashtë muaj ose me masë që ia ndalon ushtrimin e profesionit, veprimtarisë ose detyrës, me ditën e shqiptimit të dënimit ose masës;

- ka kryer shkelje të dispozitave të aviacionit ose shpërdorim detyre dhe

- ka munguar pa arsye për tre seanca me radhë ose pesë seanca në vitin aktual.

(2) Mosparaqitja e programit vjetor për punën dhe zhvillimin e Agjencisë, si dhe raportit financiar vjetor në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, është bazë për shkarkim kolektiv të kryetarit dhe anëtarëve të Këshillit Drejtues.

(3) Nëse në pajtim me paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, ekziston arsye për shkarkimin e anëtarit të Këshillit Drejtues të Agjencisë para skadimit të mandatit për të cilin është emëruar, Këshilli Drejtues i Agjencisë duhet të ta njoftojë Komisionin e Zgjedhjeve dhe të Emërimeve të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut në afat prej shtatë ditësh nga dita kur është bërë i njohur shkaku.

Neni 16

(1) Punën e Agjencisë e udhëheq drejtori.

(2) Drejtori i Agjencisë e zgjedh Këshillin Drejtues me shpallje publike të publikuar në të paktën tri gazeta ditore të botuara në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, njëra prej të cilave botohet në gjuhën që flasin të paktën 20% e qytetarëve që flasin gjuhë zyrtare të ndryshme nga maqedonishtja.

(3) Mandati i drejtorit është katër vjet me mundësi për një mandat tjetër.

(4) Drejtori i Agjencisë mund të zgjidhet personi i cili i plotëson këto kushte:

1) të jetë shtetas i Republikës së Maqedonisë së Veriut;

2) në kohën e zgjedhjes me aktvendim të formës së prerë të gjykatës nuk i është shqiptuar asnjë dënim ose sanksion kundërvajtës për ndalimin e ushtrimit të profesionit, veprimtarisë ose detyrës;

3) të ketë së paku 240 kredi sipas SETK ose të përfunduar shkallën VII/1 në fushën e shkencave teknike, juridike ose ekonomike;

4) të ketë të paktën pesë vjet përvojë pune në fushën e aviacionit civil dhe së paku tre vjet përvojë pune në pozitë udhëheqëse;

5) ta përdorë në mënyrë aktive gjuhën maqedonase;

6) të ketë certifikatë të vlefshme të njohur ndërnacionale ose certifikatë për njohje aktive të gjuhës angleze, përkatësisht:

- TOEFL IBT të paktën 74 pikë,

- IELTS - të paktën 6 pikë,

- ILEC (Cambridge English: Legal) - të paktën niveli B2,

- FCE (Cambridge English: First) - provim të dhënë ose

- APTIS - të paktën niveli B2 (B2) dhe

7) të ketë certifikatë për njohjen e programeve kompjuterike për punë në zyrë.

(5) Këshilli Drejtues është i obliguar ta emërojë drejtorin jo më vonë se 30 ditë para skadimit të mandatit të paraardhësit të tij.

(6) Drejtori i Agjencisë, personat në bashkësi martesore ose jomartesore me drejtorin e Agjencisë, të afërm në linjë të drejtë deri në shkallën e dytë, nuk mund të fitojnë aksione drejtpërdrejt ose indirekt në organizatë që ushtron veprimtari që lidhen drejtpërdrejt me kompetencat e Agjencisë.

(7) Drejtori i Agjencisë nuk mund të jetë personi i cili me aktgjykim të formës së prerë për vepër penale është dënuar me burg në kohëzgjatje më të gjatë se gjashtë muaj ose me ndalim të ushtrimit të profesionit, veprimtarisë ose detyrës, për kohëzgjatjen e dënimit ose masës.

(8) Drejtori është i angazhuar profesionalisht në Agjenci me orar të plotë.

Neni 17

(1) Drejtori udhëheq punën e Agjencisë dhe është përgjegjës për funksionimin ligjor të saj dhe ka këto kompetenca:

- përfaqëson Agjencinë,

- propozon, përgatit dhe miraton akte nënligjore, procedura dhe udhëzime për zbatimin e akteve nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji dhe procedura të brendshme të punës,

- u jep autorizime personave fizikë ose juridikë për kryerjen e një pjese të kompetencave të Agjencisë kur kjo përcaktohet me rregullore të miratuar në bazë të këtij ligji.

- Përgatit propozim për programin vjetor të punës dhe zhvillimin, planin vjetor financiar të Agjencisë, raportin financiar me llogari përfundimtare dhe raportin për programin vjetor të realizuar të punës dhe zhvillimit të Agjencisë,

- propozon akte të përgjithshme për organizimin dhe sistemimin e brendshëm të vendeve të punës, pagave të punonjësve, si dhe tarifave dhe listat e shpenzimeve për funksionimin e Agjencisë.

- propozon akte të miratuara nga Këshilli Drejtues,

- realizon vendimet e marra nga Këshilli Drejtues,

- merr vendime, aktvendime dhe akte të tjera që nuk vendosen nga Këshilli Drejtues në pajtim me këtë ligj dhe me Statutin e Agjencisë,

- siguron kuadër të mjaftueshëm profesional dhe kushte pune për kryerjen pa pengesë, kompetente dhe efikase të kompetencave të Agjencisë,

- emëron inspektorët e aviacionit,

- emëron persona në pozita drejtuese në Agjenci,

- lëshon informacione për aviacionin (Air safety information letter), urdhra dhe/ose direktiva operacionale,

- organizon proces konsultimi me subjektet e industrisë së aviacionit,

- bashkëpunon me organet dhe institucionet e tjera shtetërore, organet e njësive të vetëqeverisjes lokale dhe me organizatat joqeveritare dhe shoqatat e qytetarëve dhe

- kryen punë të tjera të përcaktuara me këtë ligj dhe me Statutin e Agjencisë.

(2) Drejtori ka të drejtë të marrë pjesë dhe të prezantojë në mbledhjet e Këshillit Drejtues, pa të drejtë vote.

(3) Drejtori mund të japë dorëheqje nga pozita e tij me shkrim para Këshillit Drejtues.

(4) Nëse drejtorit i ka përfunduar mandati dhe nuk ka përfunduar procedura për emërimin e drejtorit, atëherë drejtori mund të vazhdojë ta ushtrtojë funksionin deri në emërimin e drejtorit, por jo më gjatë se gjashtë muaj.

Neni 18

(1) Drejtori mund të shkarkohet nga Këshilli Drejtues para kalimit të mandatit në këto raste:

— me kërkesë të tij,

— në rast të pengimit të kryerjes së funksionit për shkak të sëmundjes për më shumë se gjashtë muaj,

— pranim të funksionit ose punës që nuk përputhet me funksionin e tij si drejtor,

— nëse me vendim të formës së prerë të gjykatës për vepër penale është dënuar me burg më shumë se gjashtë muaj ose me masë që ia ndalon ushtrimin e profesionit, veprimtarisë ose detyrës, me ditën e shqiptimit të dënimit ose masës dhe

— cenim të rregullave të aviacionit ose shpërdorim të detyrës

(2) Nëse drejtori shkarkohet në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, ose procedura për emërimin e drejtorit nuk përfundon në afatin e përcaktuar sipas nenit 17, paragrafi (5) të këtij ligji, ose në rast të vdekjes, Këshilli Drejtues i Agjencisë emëron u.d. drejtor nga radhët e punonjësve drejtues në Agjenci, deri në emërimin e drejtorit, por jo më gjatë se dy muaj.

Neni 19

Kundër vendimeve të Agjencisë, të marra në procedurë administrative të shkallës së parë, pala e pakënaqur ka të drejtë për mbrojtje gjyqësore pranë Gjykatës Administrative në afat prej 30 ditësh nga pranimi i vendimit.

Neni 20

(1) Drejtori vendos për të drejtat, detyrat dhe përgjegjësitë e punëtorëve të Agjencisë.

(2) Drejtori siguron përfaqësim adekuat dhe të drejtë të të gjitha bashkësive që jetojnë në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

(3) Punonjësit e Agjencisë që kryejnë punë administrative kanë statusin e nëpunësit administrativ.

(4) Për çështjet që kanë të bëjnë me marrëdhënien e punës së punonjësve sipas paragrafit (3) të këtij neni, që nuk janë të rregulluara me këtë ligj dhe me marrëveshje kolektive, zbatohen dispozitat e Ligjit të Nëpunësve Administrativë, Ligjit të të Punësuarve në Sektorin Publik dhe rregullat e përgjithshme për marrëdhëniet e punës.

(5) Punonjësit e Agjencisë të cilët kryejnë punë ndihmëse dhe teknike kanë statusin e personelit ndihmës-teknik.

(6) Për çështjet që kanë të bëjnë me klasifikimin, evidencën, punësimin dhe mobilitetin e punonjësve sipas paragrafit (5) të këtij neni, zbatohen Ligji i të Punësuarve në Sektorin Publik ndërsa për çështjet tjera që kanë të bëjnë me marrëdhënien e punës, zbatohen rregullat e përgjithshme për marrëdhëniet e punës dhe kontratat kolektive.

(7) Mënyra e përcaktimit të pagës bazë dhe shtesave në pagë të punëtorëve të Agjencisë rregullohet me kontratë kolektive.

Neni 21

(1) Agjencia financohet nga:

- pjesë e kompensimit të realizuar për shfrytëzimin e shërbimeve ATM/ANS në hapësirën ajrore të Maqedonisë me qëllim të kompensimit të shpenzimeve të Agjencisë për mbikëqyrjen e funksionimit të ofruesve të shërbimeve ATM/ANS;

- kompensimi për lëshimin, vazhdimin, rinovimin dhe ndryshimin e dokumenteve dhe akteve të tjera administrative, të parashikuara nga ky ligj ose aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji si dhe për mbikëqyrjen e vazhdueshme, në lidhje me veprimtaritë e aviacionit, sipas nenit 23 të këtij ligji me përjashtim të shërbimeve ATM/ANS,

- tarifa e inspektimit të fluturakes,

- kompensimi për përcaktimin dhe kontrollin e kompetencës profesionale të personelit të aviacionit,

- kompensimi i çdo udhëtarit që nis nga aeroportet në Republikën e Maqedonisë së Veriut për nevojat e Agjencisë dhe për avancimin e aviacionit dhe

- donacionet, gjobat, kreditë dhe ndihmat tjera financiare dhe teknike dhe kompensimet tjera të përcaktuara me këtë ligj dhe me rregulloret e tjera të miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Shuma e pjesës së kompensimit, sipas paragrafit (1), nënparagrafi (1) të këtij neni, caktohet në bazë të planit financiar vjetor të miratuar me listën e shpenzimeve të Agjencisë, varësisht nga shpenzimet administrative dhe shpenzimet për mbikëqyrje të vazhdueshme të ofruesit të shërbimeve ATM/ANS, në mënyrën e përcaktuar në pajtim me nenin 58, paragrafi (6) të këtij ligji.

(3) Shumën e kompensimeve, sipas paragrafit (1), nënparagrafët 2, 3 dhe 4 të këtij neni, Këshilli Drejtues i Agjencisë e përcakton me tarifë, varësisht nga shpenzimet aktuale administrative dhe mbikëqyrëse.

(4) Shumën e kompensimit sipas paragrafit (1) nënparagrafi 5 të këtij neni e përcakton Këshilli Drejtues i Agjencisë me tarifë, varësisht nga shpenzimet aktuale administrative dhe mbikëqyrëse të sigurisë. Shuma e kompensimit nuk mund të jetë më e madhe se një euro në kundërvlerë denari.

5) Kompensimin, sipas paragrafit (1) nënparagrafi 5 të këtij neni, transportuesit ajror e mbledhin në emër të tyre dhe në llogari të Agjencisë. Me kërkesë të Agjencisë, aviotransportuesit dorëzojnë raport për numrin e udhëtarëve të transportuar që nisen nga aeroportet e Republikës së Maqedonisë së Veriut, për numrin e udhëtarëve të cilët lirohen nga pagesa e kompensimit, sipas paragrafit (1), nënparagrafi 5 të këtij neni, si dhe për shumën e përgjithshme të kompensimit të paguar.

(6) Aviotransportuesit e llogaritin kompensimin, sipas paragrafit (1), nënparagrafi 5 të këtij neni, në biletën e udhëtarëve të secilit udhëtar që nis nga aeroportet e Republikës së Maqedonisë së Veriut, me përjashtim të:

- udhëtarëve në rast se fluturakja që i ka transportuar është kthyer në aeroport nga i cili është nisur për shkak të fuqisë madhore,

- udhëtarëve në fluturimet e drejtuara nga fluturake me kapacitet më të vogël se 20 ulëse,

- fëmijëve deri dyvjeç,

- udhëtarëve transit dhe

- udhëtarëve me kartela shërbimi (ID 00, ID 90).

7) Operatori i aeroportit i dorëzon Agjencisë, në bazë të marrëveshjes së ndërsjellë, raport mujor me të dhëna për numrin e udhëtarëve që nisen nga aeroportet në Republikën e Maqedonisë së Veriut për secilin avio transportues veçmas, në pajtim me paragrafin (6) të këtij neni. Në bazë të këtij raporti, Agjencia i dorëzon çdo aviotransportuesi faturë për kompensim me afat pagese prej 15 ditësh, e llogaritur sipas kursit mesatar të këmbimit të Bankës Popullore të Republikës së Maqedonisë së Veriut në ditën e lëshimit të faturës.

(8) Në rast se aviotransportuesi nuk e paguan kompensimin në afatin e përcaktuar në paragrafin (7) të këtij neni, Agjencia lëshon vërejtje për pagesën e borxhit. Nëse aviotransportuesi nuk e paguan borxhin edhe pas paralajmërimit të dhënë, Agjencia mund të fillojë procedurë gjyqësore dhe të refuzojë lëshimin e lejes për fluturim të fluturakeve të huaja në hapësirën ajrore të Maqedonisë ose të tërheqë lejen e lëshuar sipas nenit 41 të këtij ligji përkatësisht të ndalojë fluturim të aviotransportuesit.

(9) Mjetet, sipas paragrafit (1) të këtij neni, paguhen në llogarinë e Agjencisë dhe përdoren për funksionimin e saj. Investimet dhe mirëmbajtjen e rregullt, për aftësimin dhe ngritjen profesionale të punonjësve dhe për avancimin e aviacionit.

10) Në rast të gjendjes së luftës, gjendjes së jashtëzakonshme ose gjendjes së krizës, Agjencia nuk mund të financohet nga mjetet, sipas paragrafit (1) të këtij neni, në vitin aktual, atëherë mjetet për kryerjen e kompetencave të Agjencisë sigurohen nga buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut, sipas Ligjit të Buxhetit.

Neni 22

(1) Propozimprogramin vjetor për punë dhe zhvillim dhe planin e propozuar vjetor financiar Agjencia ia dorëzon për miratim Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut jo më vonë se fundi i dhjetorit të vitit aktual për vitin pasardhës.

(2) Programin vjetor për punë dhe zhvillim dhe planin vjetor financiar, sipas paragrafit (1) të këtij neni, Këshilli Drejtues e miraton pas pëlqimit paraprak të marrë nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut, më së voni deri në fund të janarit çdo vit.

(3) Raportin për realizimin e programit vjetor të punës dhe zhvillimit të Agjencisë për vitin paraprak, pasuar nga raportet financiare dhe të kontabilimit, të bëra në pajtim me standardet ndërnacionale për raportim financiar, e miratohet Këshilli Drejtues i Agjencisë më së voni deri më 25 shkurt të çdo viti.

(4) Plani vjetor financiar përmban të dhëna për të hyrat dhe shpenzimet për punën e Agjencisë.

(5) Raporti nga revizori i pavarur i dorëzohet Këshilli Drejtues të Agjencisë më së voni deri më 1 qershor të çdo viti.

(6) Këshilli drejtues i Agjencisë, raportin për realizimin e programit vjetor të punës dhe zhvillimit të Agjencisë për vitin paraprak, e dorëzon në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut për miratim më së voni deri më 30 qershor, së bashku me raportin e revizorit të pavarur.

(7) Revizionin e kryen revizori i jashtëm dhe i pavarur, i zgjedhur në pajtim me Ligjin e Furnizimit Publik.

2. VEPRIMTARITË E AVIACIONIT

Neni 23

Veprimtaritë në fushën e aviacionit që kryejnë subjektet e industrisë së aviacionit sipas këtij ligji janë:

- 1) transporti ajror komercial;
- 2) operacione të specializuara;
- 3) operacionet jokomerciale;
- 4) projektimi, prodhimi dhe mirëmbajtja e fluturakeve;
- 5) ndërtimi, rikonstruksioni dhe mirëmbajtja e aeroporteve dhe fushave të fluturimit;
- 6) shërbimet e aeroportit dhe shërbimet tokësore të aeroportit;
- 7) shërbime ATM/ANS;
- 8) trajnimi i personelit të aviacionit dhe
- 9) veprimtari të tjera të përcaktuara me këtë ligj ose me rregulla të tjera.

3. SIGURIA

Neni 24

(1) Me qëllim të përmirësimit të sistemeve të menaxhimit të sigurisë dhe arritjes së nivelit të pranueshëm të sigurisë në trafikun ajror, Agjencia miraton Programin nacional të sigurisë së aviacionit me propozimin e Komitetit Nacional të Menaxhimit të Sigurisë në Aviacion, pas marrjes paraprake të pëlqimit nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(2) Në bazë të Programit nacional për sigurinë e aviacionit sipas paragrafit (1) të këtij neni, Agjencia përcakton planin nacional, politikën e sigurisë dhe objektivat, treguesit dhe vlerat e synuara të efikasitetit të sigurisë për periudhë pesëvjeçare, pas marrjes paraprake të pëlqimit nga Komiteti Nacional të Menaxhimit të Sigurisë së Aviacionit dhe ato i rishikon çdo vit.

(3) Organizatat e trajnimit të personelit të aviacionit, transportuesit ajror, operatorët e aeroportit, ofruesit e shërbimeve ATM/ANS dhe organizatat e mirëmbajtjes, projektimit dhe prodhimit të fluturakeve, si dhe subjektet e tjera të industrisë së aviacionit përgatisin Doracak të menaxhimit të sigurisë në pajtim me Sigurinë Nacionale të Aviacionit, që e miraton Agjencia.

(4) Personat juridikë sipas paragrafit (3) të këtij neni duhet të krijojnë dhe mirëmbajnë sistemin e menaxhimit të sigurisë në pajtim me doracakun e miratuar dhe Programin nacional për sigurinë e aviacionit.

(5) Agjencia vendos sistemin e menaxhimit të sigurisë në pajtim me standardet e pranura në fushën e aviacionit.

Neni 25

(1) Me qëllim të zbatimit të zbatimit të Programit nacional për sigurinë e aviacionit dhe sjelljen e vendimeve për marrjen e masave parandaluese për eliminimin e rreziqeve të sigurisë së aviacionit dhe funksionimin efikas të sistemit të përgjithshëm të sigurisë së aviacionit, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut formon komitet nacional për menaxhimin e sigurisë në aviacion (në tekstin e mëtejshëm: Komiteti i sigurisë).

(2) Komiteti i sigurisë kryen këto detyra:

- propozon program nacional të sigurisë së aviacionit, plan dhe politikë nacionale të sigurisë, si dhe qëllimet, treguesit dhe vlerat e synuara të efikasitetit të sigurisë së aviacionit, si dhe ndryshimin e tyre,

- ndjek përputhshmërinë me objektivat, treguesit dhe vlerat e synuara të efikasitetit të sigurisë së aviacionit,

- shqyrton raportet e aksidenteve dhe incidenteve të rënda që lidhen me sigurinë e aviacionit,

- vendos për zbatimin e masave parandaluese për zbutjen e rreziqeve të mundshme për sigurinë e aviacionit dhe

- kryen detyra të tjera në pajtim me Programin nacional të sigurisë së aviacionit dhe rregullat e tjera.

(3) Komisioni i sigurisë përbëhet nga dy përfaqësues, anëtarë dhe zëvendësit e tyre të emëruar nga Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve, Ministria e Mbrojtjes, Ministria e Punëve të Brendshme, Agjencia, operatori i aeroportit, ofruesi i shërbimeve ATM/ANS, shoqata e operatorëve të fluturakeve dhe kryetari i Komitetit të kërkimit. Përfaqësuesit duhet të kenë përvojë pune së paku tre vjet në fushën e aviacionit dhe ata emërohen me kërkesë të kryetarit të Komisionit të sigurisë së aviacionit.

(4) Kryetari i Komisionit të sigurisë është drejtori i Agjencisë dhe është i autorizuar dhe përgjegjës për menaxhimin (administrimin) dhe koordinimin e zbatimit të Programit nacional të sigurisë së aviacionit.

(5) Për punën në Komisionin e sigurisë, përfaqësuesve të emëruar mund t'u paguhet kompensim vjetor në lartësi prej një page mesatare mujore të paguar neto për punëtor në nivel të Republikës së Maqedonisë së Veriut, nëse personi juridik që i emëron përfaqësuesit e tij ka siguruar mjete për këtë qëllim dhe nëse përfaqësuesi ka marrë pjesë së paku në një mbledhje të komisionit në atë vit.

(6) Komisioni miraton tregulloren e punës së tij.

Neni 26

Rregullat e përbashkëta themelore për siguri që kanë të bëjnë me veprimtari të ndryshme në fushën e aviacionit civil, i përcakton drejtori i Agjencisë.

Neni 27

Për avancimin e sigurisë në fushate aeroporteve për fluturim dhe ulje, Agjencia miraton Program nacional të sigurisë, me pëlqim të marrë paraprak nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

4. SIGURIMI

Neni 28

(1) Operatori i aeroportit përgatit program të sigurisë së aeroportit në pajtim me dispozitat e Programit nacional të sigurisë së aviacionit civil. Programin e sigurimit të aeroportit e miraton Agjencia.

(2) Çdo aviotransportues vendor përgatit Program të sigurimit të aviotransportuesit në pajtim me rregullat e Programit nacional të sigurimit të aviacionit civil. Programin e sigurimit të aviotransportuesit e miraton Agjencia.

(3) Me kërkesë të Agjencisë, çdo aviotransportues i huaj paraqet Programin e sigurimit të aviotransportuesit të miratuar nga autoriteti kompetent i aviacionit të vendit që e ka lëshuar certifikatën për përmbushjen e kushteve të sigurimit (AOS).

(4) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS përgatit Program për sigurimin e ofruesit të shërbimeve ATM/ANS në pajtim me rregullat e Programit nacional për sigurim në aviacionin civil. Programin për sigurimin e ofruesit të shërbimeve ATM/ANS e miraton Agjencia.

(5) Operatori i aeroportit, ofruesi i shërbimeve ATM/ANS dhe transportuesit ajror janë të detyruar të zbatojnë masa të sigurimit në pajtim me programet përkatëse të miratuara të sigurimit për të mbrojtur aviacionin civil nga veprimet e sjelljes së paligjshme.

(6) Të gjithë personat fizikë ose juridikë të pranishëm në aeroport duhet t'i respektojnë kushtet e përcaktuara, rregullat dhe masat e sigurimit.

(7) Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut përcakton kushtet, rregullat dhe mënyrën e posaçme për sigurim nga veprimet e sjelljes së kundërligjshme.

(8) Në aeroportet ku më shumë se 40 punonjës posedojnë kartë identifikimi të aeroportit dhe u lejohet qasja në zonat e kufizuara të sigurimit, do të vendosen pjesë kritike të zonave të kufizuara të sigurimit.

(9) Kontrollat e sigurimit të kargos dhe postës në trafikun ajror mund të kryhen nga agjenti i rregulluar dhe/ose dërguesi i njohur i cili do të garantojë se dërgesa e inspektuar ka qenë e mbrojtur nga ndikimi i paautorizuar që nga momenti i kontrollit të sigurimit të kryer deri në momentin e ngarkimit në avion. Agjenti i rregulluar dhe dërguesi i njohur duhet të miratohen nga Agjencia në pajtim me paragrafin (7) të këtij neni.

(10) Agjenti i rregulluar, sipas paragrafit (9) të këtij neni përpunon programin e sigurimit në pajtim me dispozitat e Programit nacional të sigurisë së aviacionit civil. Programin për sigurimin e agjentit të rregulluar e miraton Agjencia.

(11) Dorëzimi i rezervave që barten gjatë fluturimit drejtpërdrejt në fluturake mund të bëhet nga furnizuesi i autorizuar i cili duhet të miratohet nga Agjencia në pajtim me rregullin, sipas paragrafit (7) të këtij neni.

(12) Furnizuesi i autorizuar, sipas paragrafit (11) të këtij neni, përgatit programin e sigurimit në pajtim me dispozitat e Programit nacional të sigurisë së aviacionit civil. Programin për sigurimin e blerësit të autorizuar e miraton Agjencia.

Neni 29

(1) Në çdo aeroport, operatori i aeroportit themelon Komitet të sigurisë së aeroportit.

(2) Anëtarët e Komitetit të sigurisë së aeroportit janë përfaqësues të:

- operatorit të aeroportit,
- aviotransportuesve vendor,
- ofruesve të shërbimeve tokësore në aeroport,
- aviotransportuesve të huaj,
- Agjencisë,
- ofruesve të shërbimeve ATM/ANS,

- Ministrisë së Transportit dhe të Lidhjeve, Ministrisë së Punëve të Brendshme, Agjencisë së Sigurisë Nacionale, Ministrisë së Mbrojtjes dhe Ministrisë së Financave-Drejtorisë së Doganave dhe

- përfaqësuesve të subjekteve të tjera nëse veprimtaria e tyre është e rëndësishme për sigurimin.

(3) Komisioni, sipas paragrafit (1) të këtij neni, kontrollon dhe mbikëqyr zbatimin e masave të sigurimit dhe këshillon për të gjitha aktivitetet e tjera që kanë të bëjnë drejtpërdrejt me sigurimin e aeroportit.

Neni 30

(1) Me qëllim të ndërmarrjes së masave parandaluese, organizimit të veprimeve dhe eliminimit të pasojave nga veprimet ilegale në aviacionin civil, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut formon Komitet nacional për siguri në aviacionin civil.

2) Komiteti nacional për sigurinë në aviacionin civil përbëhet nga dy përfaqësues, anëtarë dhe zëvendës të tyre nga Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve, Ministria e Punëve të Brendshme, Agjencia e Sigurisë Nacionale, Ministria e Mbrojtjes, Ministria e Financave - Drejtoria e Doganës, Agjencia, ofruesi i shërbimeve ATM/ANS, operatori i aeroporteve, ofruesi i shërbimeve tokësore në aeroport, aviotransportuesit vendor dhe përfaqësuesit e subjekteve të tjera, nëse veprimtaria e tyre ka rëndësi për sigurimin, të emëruar me kërkesë të kryetarit të Komisionit të sigurisë nacionale.

(3) Kryetari i Komitetit nacional për siguri në aviacionin civil është drejtor i Agjencisë në cilësinë e koordinatorit nacional për siguri në aviacionin civil.

(4) Për punën në Komitetin nacional për siguri në aviacionin civil, përfaqësuesve të emëruar mund t'u paguhet kompensim vjetor në vlerë prej një page mesatare mujore të paguar neto në nivel të Republikës së Maqedonisë së Veriut, nëse me ligj subjekti që emëron

përfaqësuesit e tij ka siguruar mjete për këtë qëllim dhe nëse përfaqësuesi ka marrë pjesë në të paktën një mbledhje të komisionit në atë vit.

(5) Për punën e tij, Komisioni për siguri nacionale miraton rregulloren e punës.

(6) Agjencia, pas marrjes së pëlqimit paraprak nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, miraton:

- Programin nacional për siguri në aviacionin civil,
- Programin nacional të trajnimit për siguri në aviacionin civil,
- Programin nacional për kontrollin e cilësisë në sigurimin e aviacionit civil dhe
- programe dhe plane të tjera.

5. FLUTURAKET PA EKIPIZH, SISTEMET E FLUTURAKEVE PA EKIPIZH DHE MODELET E AVIACIONIT

Neni 31

(1) Kushtet e veçanta për përdorimin e sigurt, ofrimin e shërbimeve të përshtatshme dhe kryerjen e operacioneve të fluturimit me fluturake pa ekipazh, sisteme të fluturakeve pa ekipazh dhe modele të aviacionit, për marrjen e dokumenteve përkatëse si dhe për aftësimin profesional të personave që operimin e këtyre fluturakeve dhe sistemeve, i përcakton drejtori i Agjencisë.

(2) Një fluturake shtetërore pa ekipazh mund të fluturojë në hapësirën ajrore të Maqedonisë në pajtim me kushtet e veçanta të përcaktuara nga ministri i Punëve të Brendshme përkatësisht drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nacionale për fluturake kur përdoren për veprimtari policore, ministrin e Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për veprimtari ushtarake dhe ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për veprimtari doganore, duke marrë parasysh sigurinë e trafikut ajror civil.

PJESA E TRETË TRAFIKU AJROR

1. KUSHTET PËR KRYERJEN E TRAFIKUT AJROR

Neni 32

(1) Për komunikacion ajror mund të përdoret fluturake e cila i plotëson kushtet e përcaktuara me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Në trafikun ajror, fluturaket përdoren sipas llojit, kategorisë dhe qëllimit, të përcaktuar në certifikatën e fluturimit ajror, përkatësisht lejen e përdorimit.

(3) Rregullat për fluturimin e fluturakeve i përcakton drejtori i Agjencisë.

(4) Rregullat për fluturimin operativ dhe veprimtaritë e posaçme të aviacionit të avionëve shtetërorë i përcakton ministri i Punëve të Brendshme përkatësisht drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nacionale për fluturaket kur përdoren për veprimtari policore, ministri i Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për veprimtari ushtarake dhe ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për veprimtari doganore.

Neni 33

(1) Në qoftë se fluturakja e regjistruar në regjistrin e fluturakeve të Republikës së Maqedonisë së Veriut përdoret në shtet tjetër nga operatori me seli ose vendbanim të përhershëm në atë shtet, në bazë të marrëveshjes së qirasë, për çarter ose marrëveshjes së ngjashme për fluturake, Republika e Maqedonisë së Veriut, me marrëveshje ndërmjet autoriteteve të aviacionit, mund të transferojë në atë vend të gjitha ose një pjesë të funksioneve dhe detyrimeve të Agjencisë që rrjedhin sipas neneve 12, 30, 31 dhe 32-a të Konventës së Çikagos. Në araste të tilla, Republika e Maqedonisë së Veriut, si shtet i regjistrimit të fluturakes, lirohet nga përgjegjësia në lidhje me obligimet e bartura.

(2) Në rast se fluturakja e regjistruar në regjistrin e fluturakeve të një shteti tjetër përdoret në Republikën e Maqedonisë së Veriut nga operatori me seli ose vendbanim

të përhershëm në Republikën e Maqedonisë së Veriut, në bazë të marrëveshjes së qirasë, për çarter ose marrëveshjes së ngjashme për fluturake, vendi i regjistrimit të fluturakes, me marrëveshje ndërmjet autoriteteve të aviacionit, mund t'i transferojë Republikës së Maqedonisë së Veriut të gjitha ose një pjesë të funksioneve dhe detyrimeve të autoriteteve të aviacionit të atij vendi që rrjedhin nga nenet 12, 30, 31 dhe 32-a të Konventës së Çikagos. Në atë rast, vendi i regjistrimit të fluturakes lirohet nga përgjegjësia në lidhje me obligimet e bartura.

(3) Në marrëveshjen, sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, duhet të përcaktohet saktësisht se cilat funksione dhe obligimet barten në pajtim me nenin 83-bis të Konventës së Çikagos.

(4) Bartja e funksioneve dhe obligimeve do të hyjë në fuqi pasi marrëveshja e lidhur sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni do t'i dorëzohet ICAO-s dhe do të publikohet në pajtim me nenin 83 të Konventës së Çikagos.

(5) Dispozitat e paragrafëve (1), (2), (3) dhe (4) të këtij neni zbatohen edhe për rastet e përmendura në nenin 77 të Konventës së Çikagos.

(6) Vlefshmëria e marrëveshjes për bartje, sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, përcaktohet sipas periudhës së vlefshmërisë së kontratës së qirasë, për çarter ose marrëveshjes së ngjashme për fluturaken që përdoret në pajtim me nenin 83-bis të këtij neni nga Konventa e Çikagos.

(7) Kopjet e verifikuara nga marrëveshja e lidhur për bartje dhe të certifikatës së pajtueshmërisë së kushteve të sigurisë (AOC) të aviotransportuesit dërgohen në fluturaken që është objekt i qirasë, çarterit ose marrëveshjes së ngjashme.

Neni 34

(1) Trafiku ajror mund të ndalohet përgjithmonë ose përkohësisht në një zonë të caktuar që është shpallur si e ndaluar, e ndaluar me kusht ose zonë rreziku.

(2) Trafiku ajror në zona të caktuara mund të kufizohet me kohë ose duke përcaktuar lartësinë nën të cilën ose mbi të cilën nuk mund të kryhet.

(3) Zonat e ndaluara, të ndaluara me kusht dhe zonat e rrezikshme shpallen në mënyrën e zakonshme në komunikacionin ajror.

(4) Nëse fluturakja i afrohet zonës së zonës së ndaluar, të ndaluar me kusht ose zonës së rrezikshme ose fluturon nëpër të, ose hyn në hapësirën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut pa miratim, kontrolli kompetent i fluturimit në atë pjesë të hapësirës ajrore të Maqedonisë obligohet të marrë masa për kthimin e fluturakes në rrugën e fluturimit të përcaktuar në planin e miratuar të fluturimit, në pajtim me aktet nënligjore, sipas paragrafit (6) të këtij neni.

(5) Nëse udhëheqësi përkatësisht operatori i fluturakes, sipas paragrafit (4) të këtij neni nuk vepron sipas udhëzimit të kontrollit kompetent të fluturimit, ai nis procedurë për interceptimin e fluturakes sipas nevojës.

(6) Kushtet e veçanta kur kryhet interceptimi dhe mënyra e interceptimit të fluturakes në pajtim me paragrafët (4) dhe (5) të këtij neni i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 35

(1) Ndalohet drejtimi i dritave, laserëve dhe reflektimeve drejt fluturakeve në fluturim.

(2) Ndalohet përdorimi i pajisjeve për ndërhyrje në sistemet globale të navigimit satelitor.

Neni 36

(1) Në rast të kushteve të rrezikshme dhe të pafavorshme të motit, aktiviteteve humanitare, aktiviteteve për mbrojtjen e njerëzve dhe pronës nga zjarri, breshëri dhe të tjera, si dhe për përshtatshmërinë e komunikacionit ajror, kontrolli kompetent i trafikut ajror, me përjashtim të nenit 41 paragrafi (2) të këtij ligji mund të autorizojë fluturimin e fluturakes në hapësirën ajrore të Maqedonisë.

(2) Nëse fluturakja, sipas paragrafit (1) të këtij neni, zbrit në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, kontrolli kompetent i trafikut ajror ka për obligim që pa vonesë ta njoftojë Agjencinë, Ministrinë e Mbrojtjes dhe Ministrinë e Punëve të Brendshme.

Neni 37

(1) Raketat kundër reve të breshrit mund të lëshohen vetëm në bazë të pëlqimit të kontrollit kompetent të fluturimit.

(2) Subjektet, kushtet e veçanta dhe mënyra e lëshimit të raketave, sipas paragrafit (1) të këtij neni, i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 38

(1) Në rrugë ajrore, përkatësisht në fushë terminale dhe zonë të aeroportit dhe mbi portin e aviacionit, ndalohet kërcimi me parashutë nga fluturake në fluturim, përveç nëse fluturakja është në rrezik ose nëse leje për kërcim ka dhënë kontrolli përkatës i fluturimit, në pajtim me këtë ligj dhe dispozitat nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Kushtet e veçanta, mënyrën dhe rregullat e kërcimit me parashutë nga fluturakja i përcakton drejtori i Agjencisë.

(3) Rregullat për veprimtarinë ushtarake me parashutë i përcakton ministri i Mbrojtjes.

Neni 39

(1) Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut mund të ndalojë, përkatësisht të kufizojë fluturimin në hapësirën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut nëse këtë e kërkojnë interesat e mbrojtjes, sigurisë nacionale ose interesi publik.

(2) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS, me kërkesë të Ministrisë së Mbrojtjes dhe/ose Ministrisë së Punëve të Brendshme dhe në pajtim me aktet nënligjore, sipas nenit 60 paragrafi (1) të këtij ligji, është i obliguar: në një pjesë të caktuar të hapësirës ajrore ose në një aeroport të caktuar, të ndalojë ose kufizojë përkohësisht fluturimin nëse këtë e kërkojnë interesat e mbrojtjes, sigurisë nacionale ose sigurisë së fluturimit të ndonjë fluturake ose grupi të caktuar të fluturakeve.

(3) Ndalimi i fluturimit përkatësisht kufizimi i fluturimit, sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, shpallet në mënyrën e zakonshme në komunikacionin ajror, së paku 48 orë para hyrjes në fuqi të ndalimit ose kufizimit, përkatësisht menjëherë nëse e kërkojnë rrethanat e jashtëzakonshme.

Neni 40

(1) Fluturimet operative të fluturakeve shtetërore të Maqedonisë dhe fluturakeve të NATO-s kur kryejnë veprimtari ushtarake ose policore me qëllim të mbrojtjes së sovranitetit dhe integritetit territorial të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe mbrojtjes së rendit dhe qetësisë publike konsiderohen fluturime me rëndësi të veçantë për sigurinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(2) Për fluturimet, sipas paragrafit (1) të këtij neni, nuk vlejnë rregullat dhe dispozitat e aviacionit civil dhe për to nuk vlejnë lejet, certifikatat dhe dokumentet e tjera të lëshuara nga Agjencia. Këto fluturime nuk i nënshtrohen mbikëqyrjes së Agjencisë.

(3) Fluturimet, sipas paragrafit (1) të këtij neni, kanë përparësi ndaj fluturimeve të tjera, përveç nëse bëhet fjalë për fluturime në të cilat piloti ka raportuar gjendje urgjente, rrezik ose gjendje të jashtëzakonshme.

Neni 41

(1) Një fluturake e huaj mund të fluturojë në hapësirën ajrore të Maqedonisë në bazë të miratimit, përveç nëse me marrëveshje ndërnacionale të ratifikuar nga Republika e Maqedonisë së Veriut ose me akte nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji, nuk është përcaktuar ndryshe.

(2) Në rast të fluturimit, miratimi, sipas paragrafit (1) lëshohet si leje për hyrje (clearance) nga ana e kontrollit kompetent të trafikut ajror në pajtim me rregulloret

nënligjore, sipas nenit 32 të këtij ligji, ndërsa në rastin e uljes, leja e hyrjes (clearance) lëshohet pas lejes së marrë paraprakisht për fluturim në pajtim me paragrafin (3) të këtij neni.

(3) Për fluturaket e huaja civile që hyjnë në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, lejen për fluturim, sipas paragrafit (2) të këtij neni, e jep Agjencia.

(4) Për fluturaket e huaja shtetërore, fluturaket e Kombeve të Bashkuara, fluturaket që përdoren për nevojat e Kombeve të Bashkuara, fluturaket që përdoren ekskluzivisht për transportin e personave që kanë status të veçantë, lejen për fluturim, sipas paragrafit (2) të këtij neni, e lëshon Ministria e Punëve të Jashtme, me leje paraprake nga Ministria e Mbrojtjes.

(5) Me përjashtim të paragrafit (4) të këtij neni, fluturaket e huaja shtetërorë që kryejnë patrullim ajror (Air Policing) nuk kanë nevojë për leje fluturimi.

(6) Kushtet e veçanta, mënyrën dhe procedurën për marrjen e lejes për fluturimin e fluturakeve civile dhe shtetërore i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 42

(1) Për fluturimet operative të fluturakeve vendore shtetërore, si dhe për fluturimet e fluturakeve vendore civile, nuk kërkohet leje fluturimi.

(2) Fluturakja e huaj shtetërore, e cila nuk shfrytëzohet për veprimtari shtetërore, konsiderohet fluturake civile dhe duhet të ketë leje fluturimi në pajtim me nenin 41, paragrafi (2) të këtij ligji.

Neni 43

(1) Fluturakja e huaj, e cila sipas nenit 41 të këtij ligji, ka leje për të fluturuar në hapësirën ajrore të Maqedonisë, mund të fluturojë dhe të ulet në aeroport që është i hapur për trafik ajror ndërkombëtar.

(2) Për fluturimin dhe uljen në aeroport, terren përkatësisht fushë fluturimi që nuk është e hapur për trafik ndërkombëtar, sipas paragrafit (1) të këtij neni, fluturakja e huaj që kryen fluturime civile duhet të ketë edhe miratim të veçantë për aeroportin, terrenin përkatësisht aeroportin, të cilin e lëshon Agjencia pas mendimit paraprak të Ministrisë së Mbrojtjes, Ministrisë së Financave - Drejtorisë së Doganës dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme, përveç nëse me marrëveshje ndërnacionale të ratifikuar nga Republika e Maqedonisë së Veriut përcaktohet ndryshe.

(3) Lejen e veçantë, sipas paragrafit (2) të këtij neni, për fluturake të huaja që kryejnë fluturime shtetërore e lëshojnë organet kompetente shtetërore nga sfera e policisë, mbrojtjes ose doganës.

(4) Ministria e Punëve të Brendshme dhe Ministria e Financave - Drejtoria e Doganës, detyrat nga kompetencat e tyre në lidhje me uljen në aeroport që nuk është i hapur për trafik ajror ndërkombëtar, do t'i kryejnë në vendin e uljes së fluturakes së huaj, ndërsa shpenzimet për këto aktivitete bien mbi përdoruesin e shërbimeve.

(5) Fluturakja vendore që do të largohet nga hapësira ajrore maqedonase, pas kthimit, mund të ulet në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut vetëm në aeroport i cili është i hapur për trafik ajror ndërkombëtar ose në aeroport, fushë përkatësisht aeroport që nuk është i hapur për komunikacion ndërkombëtar nëse ka miratim të veçantë në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni.

Neni 44

(1) Fluturakes së huaj në hapësirën ajrore maqedonase i ndalohet të mbajë armë qitjeje, raketore, biologjike, kimike ose bombarduese me ngarkesë aktive, përveç nëse me marrëveshje ndërnacionale të ratifikuar nga Republika e Maqedonisë së Veriut nuk përcaktohet ndryshe.

(2) Për përdorimin e pajisjeve aktive për regjistrimin ajror të fluturakeve të huaja, me përjashtim të avionëve pa pilot me MTOW më të vogël se 20 kg, duhet të ketë miratim të veçantë në pajtim me Ligjin e Mbrojtjes.

Neni 45

Transporti ajror mund të kryhet si transport ajror i rregullt ose jo i rregullt në trafikun ajror vendor ose ndërkombëtar.

Neni 46

(1) Transportin ajror ndërkombëtar mund ta kryejë aviortransportuesi vendor i cili, përveç kushteve, sipas nenit 51 paragrafi (2) të këtij ligji, i plotëson edhe kushtet e përcaktuara me marrëveshjet ndërnacionale që e obligojnë Republikën e Maqedonisë së Veriut, si dhe me akte të tjera ndërnacionale me të cilat rregullohet kryerja e sigurt dhe e rregullt e transportit ajror ndërkombëtar.

(2) Nëse marrëveshjet ndërnacionale që e obligojnë Republikën e Maqedonisë së Veriut, parashikojnë se vetëm një aviortransportues për çdo shtet kontraktues mund të kryejë transport të rregullt ajror, aviortransportuesi vendor që i pari ka paraqitur kërkesë në Agjencinë ka përparësi për marrjen e lejes.

(3) Aviortransportuesi ajror mund të kryejë transport ndërkombëtar ajror me Republikën e Maqedonisë së Veriut në pajtim me kushtet e marrëveshjes dypalëshe ose shumëpalëshe për transportin ajror ndërkombëtar të rregullt ose jo të rregullt që lidh Republikën e Maqedonisë së Veriut ose në pajtim me kushtet e miratimit në pajtim me nenin 41 të këtij ligji.

(4) Me përjashtim të paragrafëve (1), (2) dhe (3) të këtij neni, aviortransportuesi vendor ose aviortransportuesi ajror i një shteti anëtar të FEPA-s mund të kryejë transport ajror ndërkombëtar ndërmjet Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe FEPA-s në pajtim me aktet nënligjore rregullore të miratuara në bazë të këtij ligji.

Neni 47

(1) Aviortransportuesi obligohet që rregullisht ta mirëmbajë transportin e trafikun ajror.

(2) Operatori i portit të aviacionit, shërbimi tokësor i aeroportit, shërbimi i sigurisë, shërbimi i mirëmbajtjes së sipërfaqeve të manovrimit, platformave, objekteve, instalimeve, veglave dhe pajisjeve, shërbimi mjekësor dhe shërbimi zjarrfikës, shërbimi i organeve të punëve të brendshme, shërbimi doganor, kontrolli kompetent i trafikun ajror, shërbimi i sigurisë meteorologjike të trafikun ajror, obligohen të kryejnë punën e tyre në atë mënyrë që të sigurojnë zhvillimin e rregullt të trafikun ajror.

(3) Operatori i portit të aviacionit obligohet t'i dorëzojë Agjencisë raport mujor për rregullsinë e komunikacionit ajror.

Neni 48

Drejtori i Agjencisë përcakton rregullat për vërtetimin e listës së aviortransportuesve që i nënshtrohen ndalesës operative dhe publikon listën e aviortransportuesve që i nënshtrohen ndalesës operative.

Neni 49

(1) Për zhvillim më të shpejtë të aviacionit civil dhe vendosjes së çmimeve më konkurruese dhe më të përballeshme në trafikun ajror, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe njësitë e vetëqeverisjes lokale mund të japin mbështetje financiare për nxitjen dhe zhvillimin e trafikun ajror në Republikën e Maqedonisë së Veriut për aviortransportuesit vendor dhe të huaj.

(2) Mbështetja financiare, sipas paragrafit (1) të këtij neni, përcaktohet në bazë të këtyre kriterëve:

- sipas rritjes së frekuencës së fluturimeve në destinacion të caktuar,
- vendosjes së destinacioneve të reja,
- rritjes së numrit të udhëtarëve dhe
- plotësimit të kushteve për kryerjen e transportit ajror në pajtim me këtë ligj.

(3) Për përcaktimin e mbështetjes financiare, sipas paragrafit (1) të këtij neni, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut do të miratojë program trevjeçar, pas mendimit paraprak nga Ministria e Financave dhe Komisioni i Mbrojtjes së Konkurrencës.

(4) Për përcaktimin e mbështetjes financiare, sipas paragrafit (1) të këtij neni, njësitë e vetëqeverisjes lokale miratojnë program trevjeçar, pas mendimit paraprak nga Komisioni i Mbrojtjes së Konkurrencës.

(5) Mënyrën dhe kriteret, sipas paragrafit (2) të këtij neni, dhe dokumentacioni i nevojshëm që duhet të dorëzohet përfituesit e ndihmës financiare, sipas paragrafit (1) të këtij neni, i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut përkatësisht Këshilli i Njësisve të Vetëqeverisjes Lokale.

(6) Mjetet për financimin e programit, sipas paragrafit (3) të këtij neni sigurohen nga buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut, përkatësisht nga buxheti i Njësisve të Vetëqeverisjes Lokale.

Neni 50

(1) Në rast se asnjë aviotransportues nuk ka interes ekonomik në kryerjen e transportit të rregullt ajror në linjë të caktuar brenda FEPA, ndërsa kjo linjë konsiderohet e një rëndësie të veçantë për zhvillimin ekonomik dhe social të një rajoni të caktuar, Qeveria e Republika e Maqedonisë së Veriut mund të përcaktojë atë si linjë të interesit publik.

(2) Procedurën dhe kushtet e nevojshme për përcaktimin e linjës me interes publik dhe zgjedhjen e aviotransportuesit që do të kryejë transportin e rregullt publik në atë linjë i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

2. OPERACIONET FLUTURUESE

Neni 51

(1) Operacionet e fluturimit mund të kryhen si transport ajror komercial, operacione fluturimi të specializuara dhe jokomerciale.

(2) Mënyrën dhe kushtet e veçanta për kryerjen e operacioneve të fluturimit, si dhe për marrjen e dokumenteve përkatëse për kryerjen e atyre operacioneve, i përcakton drejtori i Agjencisë.

Neni 52

(1) Personat juridikë ose fizikë që organizojnë, pranojnë, dorëzojnë për transport ajror ose transportojnë mallra ose dërgesa postare që përmbajnë substanca të rrezikshme, obligohen të sigurojnë që substancat e rrezikshme nuk ndalohen për transport ajror dhe të përgatiten siç duhet në atë mënyrë që i plotëson kushtet në pajtim me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Kushtet e veçanta për organizimin e transportit ajror të substancave të rrezikshme nga ana e subjekteve për pranimin, dërgimin dhe përgatitjen (klasifikimin, paketimin, shënjimin dhe etiketimin) e mallrave dhe dërgesave postare që përmbajnë substanca të rrezikshme si dhe për aftësimin profesional për substanca të rrezikshme dhe marrjen e dokumenteve përkatëse, i përcakton drejtori i Agjencisë.

(3) Substancat e rrezikshme që janë për transport ajror dhe janë të përgatitura sipas kushteve, sipas paragrafit (2) të këtij neni, pranohen për transport në sipërfaqe deri në dhe nga aeroporti në pajtim me Ligjin e Transportit të Substancave të Rrezikshme në Transportin Rrugor dhe Hekurudhor.

3. DOKUMENTET, LIBRAT DHE DOKUMENTET E TJERA TË FLTURAKES

Neni 53

Fluturakja që përdoret për trafik ajror, gjatë fluturimit pajtetër duhet t'i ketë dokumentet, librat dhe dokumentet e tjera, të përcaktuara me Konventën e Çikagos, me këtë ligj dhe dispozitat nënligjore të miratuara sipas këtij ligji.

Neni 54

(1) Dokumentet e fluturimit dhe lejet e dhëna nga vendi kontraktues i ICAO-s ku një fluturake është regjistruar dhe janë pranuar si valide në Republikën e Maqedonisë së

Veriut, sipas nenit 33 të Konventës së Çikagos, nëse kushtet me të cilat janë dhënë janë njësoj ose më të ashpra nga standardet e vërtetuara minimale sipas Konventës së Çikagos.

(2) Lidhur me nenin 33 nga Konventa e Çikagos, nëse vendi-anëtar i ICAO-s ku është regjistruar fluturakja ia bart kompetencat e tij për dhënien e dokumenteve, sipas paragrafit (1) të këtij neni, vendi të operatorit, sipas nenit 83-bis të Konventës së Çikagos, atëherë në Republikën e Maqedonisë së Veriut pranohet validiteti i dokumenteve, sipas paragrafit (1) të këtij neni, të dhëna nga vendi i operatorit në mënyrë shtesë dokumentet e dhëna nga vendi i regjistrimit të fluturakes, me kusht Republika e Maqedonisë së Veriut të informohet zyrtarisht për marrëveshjen për bartjen e kompetencave, marrëveshje e lidhur, sipas nenit 83-bis nga Konventa e Çikagos.

(3) Në rast se një fluturake që është lëndë e marrëveshjes për bartjen e kompetencave duhet ta shfrytëzojë hapësirën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut ndërsa Republika e Maqedonisë së Veriut nuk është e informuar zyrtarisht për marrëveshjen për bartjen e kompetencave, marrëveshje e lidhur, sipas nenit 83-bis nga Konventa e Çikagos, atëherë vendi i regjistrimit të fluturakes mbetet kompetente e plotë, sipas neneve 30, 31 dhe 32-a nga Konventa e Çikagos, pa marrë parasysh marrëveshjes së lidhur për bartjen e kompetencave.

4. ORGANIZIMI I GARAVE DHE MANIFESTIMEVE TË AVIACIONIT

Neni 55

(1) Mënyrën dhe kushtet për organizimin e garës ose manifestimit të aviacionit i përcakton drejtori i Agjencisë.

(2) Subjekteve që do t'i plotësojnë kushtet për organizimin e garës ose manifestimit të aviacionit, sipas paragrafit (1) të këtij neni, Agjencia do t'u japë leje, pas mbikëqyrjes paraprake dhe lejes së marrë nga ofruesi i shërbimeve ATM/ANS.

PJESA E KATËRT NAVIGACIONI I AVIACIONIT

1. SHËRBIMET ATM/ANS

Neni 56

(1) Shërbimet ATM/ANS jepen mbi bazë ekskluzive në suazat e blloqeve të posaçme të hapësirës ajrore që janë pjesë të rajonit informativ të aviacionit që bie nën kompetencë të Republikës së Maqedonisë së Veriut, nga ana e ofruesit të shërbimeve ATM/ANS që duhet të emërohet nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, me kusht që të posedojë certifikatë për aftësi për dhënien e shërbimeve ATM/ANS.

(2) Në kushte të ekzistimit të bllokut funksional ajror, i vendosur me marrëveshje ndërnacionale, sipas nenit 59 të këtij ligji, që shtrihet nëpërmjet hapësirës ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut, vendet nënshkrues së bashku emërojnë me marrëveshje një ose më shumë ofrues të shërbimeve ATM/ANS dhe i përcaktojnë të drejtat dhe obligimet e tyre.

(3) Vendimi i emërimit, sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, kanë të bëjnë me dhënien e shërbimeve ATS dhe shërbimet meteorologjike dhe ky i përmban kushtet që duhet t'i plotësojë ofruesi i emëruar gjatë kohëzgjatjes së emërimit.

(4) Ofruesve të shërbimeve ATM/ANS që kanë seli ose përfaqësi të regjistruar në Republikën e Maqedonisë së Veriut, certifikatën e aftësimin për dhënien e shërbimeve ATM/ANS ua jep Agjencia.

(5) Mënyrën dhe kushtet e dhënies së shërbimeve ATM/ANS si dhe marrjen e dokumenteve përkatëse, i përcakton drejtori i Agjencisë.

(6) Мënyрëн e dhënies së shërbimeve ATM/ANS për nevojat e fluturakeve shtetërore rregullohet me marrëveshje bashkëpunimi mes ofruesit të shërbimeve ATM/ANS dhe organet përkatëse shtetërore nga fusha e policisë, mbrojtjes ose doganës.

(7) Agjencia në bashkëpunim me ofruesin e shërbimeve ATM/ANS përgatit Plan nacional për efikasitetin e dhënies së shërbimeve ATM/ANS. Plani nacional i efikasitetit të dhënies së shërbimeve ATM/ANS përgatit në bazë të dhënave që merren nga ofruesi i shërbimeve ATM/ANS për periudhë prej pesë viteve dhe ai rivedohet çdo vit.

(8) Plani nacional i efikasitetit për dhënien e shërbimeve ATM/ANS miratohet nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(9) Agjencia ndjek realizimin e Planit nacional të efikasitetit për dhënien e shërbimeve ATM/ANS nga ofruesi i shërbimeve ATM/ANS.

Neni 57

Gjatë dhënies së shërbimeve ATM/ANS përdoren njësité matëse, shkurtetat dhe matësit e vërtetuar me ligj, standardet në fuqi ose marrëveshjet ndërnacionale që e obligojnë Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Neni 58

(1) Për shfrytëzimin e shërbimeve ATM/ANS në hapësirën ajrore maqedonase, operatori i fluturakes paguan kompensim, që përbëhet nga kompensimi me të cilin financohen shpenzimet për shërbimet e fluturimeve (En Route Charges) dhe kompensimi me të cilin financohen shpenzimet e shërbimeve terminale (Terminal Charges).

(2) Kompensimin me të cilin financohen shpenzimet për shërbimet e fluturimeve (En Route Charges), sipas paragrafit (1) të këtij neni, e paguan EUROCONTROL dhe ia bart Agjencisë dhe ofruesit të shërbimeve ATM/ANS në bazë të marrëveshjet të lidhur paraprake.

(3) Një pjesë të kompensimit që i është bartur Agjencisë, sipas paragrafit (2) të këtij neni, Agjencia ia bart Qendrës së Menaxhimit të Krizave në bazë të marrëveshjes së lidhur paraprake për mënyrën dhe kushtet për bartjen e një pjese të kompensimit dhe listën e shpenzimeve për kërkim dhe shpëtim në fushën e aviacionit për Qendrën e Menaxhimit të Krizave, që paraprakisht miratohet nga Agjencia varësisht nga shpenzimet për organizimin dhe koordinim e kërkimit dhe shpëtimit në aviacionin civil.

(4) Kompensimin me të cilin financohen shpenzimet për shërbimet terminale (Terminal Charges), sipas paragrafit (1) të këtij neni, e paguan ofruesi i shërbimeve ATM/ANS ose EUROCONTROL. Nëse kompensimin e paguan EUROCONTROL-it, ai ia bart ofruesit të shërbimeve ATM/ANS dhe Agjencisë në bazë të marrëveshjes së lidhur paraprake. Nëse kompensimin e paguan ofruesi i shërbimeve ATM/ANS, një pjesë ia bart Agjencisë, sipas nenit 21 të këtij ligji dhe me marrëveshje të lidhur paraprake.

(5) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS mund të mbajë fluturake ose të refuzojë dhënien e shërbimeve ATM/ANS, sipas rregullit të paragrafit (6) të këtij neni, në rast kur borxhi i mbetur nuk do të paguhet nga shfrytëzuesi i shërbimeve, sipas paragrafit (1) të këtij neni.

(6) Mënyrën e përcaktimit të shumës së kompensimit, sipas paragrafit (1) të këtij neni, mënyrën e pagesës dhe lirimit nga pagesa e kompensimit, i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, në pajtim me marrëveshjet ndërnacionale, të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë së Veriut.

(7) Nga pagesa e kompensimit, sipas paragrafit (1) të këtij neni, krahas fluturimeve të përcaktuara me rregullin e paragrafit (6) të këtij neni, nga pagesa lirohen edhe fluturimet e fluturakeve të organeve shtetërore të Republikës së Maqedonisë së Veriut si dhe fluturime të tjera që mund të lirohen sipas rregullit, sipas paragrafit (6) të këtij neni, me vendim të miratuar paraprak nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 59

Shërbimet ATM mund të jepen edhe jashtë kufijve të rajonit informativ të aviacionit ose e drejta për sigurimin e tyre në një pjesë të rajonit informativ të aviacionit t'i delegohet ndonjë subjekti tjetër në bazë të marrëveshjeve ndërnacionale, që e obligojnë Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Neni 60

(1) Projektimi i hapësirës ajrore (organizimi dhe struktura), klasifikimi, shfrytëzimi fleksibil i hapësirës ajrore dhe funksionet tjera të nevojshme për të siguruar shfrytëzim maksimal të hapësirës ajrore (në tekstin e mëtejme: menaxhimi i hapësirës ajrore) e përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(2) Me qëllim të sigurimit të menaxhimit efikas strategjik të hapësirës ajrore (ASM niveli 1), Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut formon Komitetin Civil-Ushtarak për kryerjen e punëve që kanë të bëjnë me menaxhimin e hapësirës ajrore dhe përdorimin fleksibil të hapësirës ajrore.

(3) Komiteti Civil-Ushtarak përbëhet nga dy përfaqësues, anëtarë dhe zëvendës të tyre të emëruar nga Ministria e Transportit dhe Post-Telekomunikacionit, Agjencia e Sigurisë Nacionale, Ministria e Mbrojtjes, Ministria e Punëve të Brendshme, Agjencia dhe ofruesi i ATM-ve. /Shërbimet ANS. Përfaqësuesit duhet të kenë përvojë pune së paku tre vjet në fushën e aviacionit dhe emërohen me kërkesë të koordinatorit të Komitetit Civil-Ushtarak.

(4) Punën e Komitetit Civil-Ushtarak e koordinon përfaqësuesi i ofruesit të shërbimeve ATM/ANS.

(5) Për punën në Komitetin Civil-Ushtarak, përfaqësuesve të emëruar mund t'u paguhet kompensim vjetor në vlerë prej një pagë mesatare mujore neto të paguar për punonjës në nivel të Republikës së Maqedonisë së Veriut, nëse personi juridik që propozon. Përfaqësuesit e tij kanë siguruar mjete për këtë qëllim dhe nëse përfaqësuesi ka marrë pjesë së paku në një mbledhje të komisionit në atë vit.

(6) Për punën e tij, Komisioni Civil-Ushtarak miraton Rregulloren e punës.

(7) Për të ofruar menaxhim ditor të hapësirës ajrore (niveli 2 ASM), ofruesi i caktuar i shërbimit ATM/ANS kryen detyrat e një njësie të menaxhimit të hapësirës ajrore civilo-ushtarake. Në punën e njësisë duhet të marrin pjesë përfaqësues nga Ministria e Mbrojtjes.

(8) Për të siguruar menaxhimin e hapësirës ajrore në kohë reale (niveli 3 ASM), dhe bazuar në vendimin e Komitetit Civil-Ushtarak, ofruesi i caktuar i shërbimeve ATM/ANS dhe Ministria e Mbrojtjes vendosin procedura/procedura për bashkëpunim civil-ushtarak dhe të krijojë një sistem komunikimi për shkëmbimin e përbashkët të të dhënave për të mundësuar aktivizimin, çaktivizimin dhe ricaktimin e hapësirës ajrore të caktuar nga njësia, sipas paragrafit (7) të këtij neni.

Neni 61

(1) Me qëllim të zbatimit të konceptit të ICAO-s për vendosjen e navigimit të bazuar në performancë, si dhe për përcaktimin e specifikimeve për navigacion ajror në varësi të vëllimit të shërbimeve ATM/ANS të ofruara në hapësirën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Qeveria e Republika e Maqedonisë së Veriut, me propozim të Agjencisë, miraton Plan për zbatimin e navigimit të bazuar në performancë.

(2) Në planin, sipas paragrafit (1) të këtij neni, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut përcakton sistemet globale për navigim satelitor dhe sistemin satelitor për përforcimin e sinjaleve me qëllim të përmirësimit të performancës së sistemeve globale për navigim satelitor. që do të përdoret në zonën ajrore të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 62

(1) Mjetet teknike, pajisjet, pajisjet dhe pajisjet për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS janë të gjitha mjetet teknike operacionale të cilat, me punën dhe funksionin e tyre, janë të nevojshme për të mundësuar ofrimin e sigurt dhe të rregullt të shërbimeve ATM/ANS ose janë të disponueshme për përdorimi nga pjesëmarrësit në trafikun ajror.

(2) Mjetet teknike, pajisjet, pajisjet dhe objektet, sipas paragrafit (1) të këtij neni, sigurohen, instalohen dhe mirëmbahen në mënyrë dhe në gjendje që mundëson komunikacion ajror të sigurt dhe të rregullt.

(3) Të dhënat për mjetet teknike, pajisjet, pajisjet dhe objektet për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS publikohen në mënyrën e zakonshme për trafikun ajror. Dështimi ose ndërprerja e funksionimit të një mjeti, pajisjeje ose pajisjeje specifike teknike për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS njoftohet menjëherë në mënyrën e zakonshme për trafikun ajror dhe shkaqet e tyre duhet të eliminohen në kohën më të shkurtër të mundshme.

(4) Mjetet teknike, pajisjet, pajisjet dhe pajisjet për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS duhet të mbrohen nga dëmtimi ose shkatërrimi.

(5) Pengesat, pajisjet emetuese, objektet, linjat e transmetimit ose pajisjet e tjera që lëshojnë valë elektromagnetike nuk duhet të vendosen në një distancë nga e cila mund të ndërhyjnë në funksionimin e mjeteve teknike dhe pajisjeve për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS.

(6) Personat juridikë që ofrojnë shërbime telekomunikuese dhe postare-telegrafike si dhe shërbime të transmetimit, shpërndarjes dhe furnizimit me energji elektrike janë të detyruar të sigurojnë përparësi në lidhjet e nevojshme për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS.

(7) Mënyra e instalimit, mirëmbajtjes dhe mbrojtjes së mjeteve teknike, pajisjeve dhe pajisjeve, sipas paragrafit (1) të këtij neni, e përcakton drejtori i Agjencisë.

Neni 63

(1) Rregullat dhe kushtet e veçanta për funksionimin e ndërsjellë të sistemeve, pjesët përbërëse të tyre dhe procedurat përkatëse për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS me rjetin europian të ATM-ve i përcakton drejtori i Agjencisë.

(2) Nëse Agjencia konstaton se sistemet ose pjesët e tyre përbërëse nuk përputhet me rregullat dhe kushtet për ndërveprim të ndërsjellë, sipas paragrafit (1) të këtij neni, duhet t'i marrë masat e nevojshme për të kufizuar fushën e zbatueshmërisë së tyre ose ndalojë përdorimin e tyre, me kusht që të garantojë sigurinë dhe vazhdimësinë e operacioneve.

Neni 64

Agjencia dhe ofruesi i shërbimeve ATM/ANS, i vërtetojnë aktivitetet për realizimin e detyrave europiane PAN dhe synimet e përkufizuara në European ATM Master Plan (level 3) nëpërmjet LSSIP.

Neni 65

(1) Për çdo aeroport duhet të përcaktohen dhe pranohen mënyra, procedurat dhe kushtet e tjera për ngritje dhe ulje të sigurt të fluturakeve.

(2) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS zhvillon dhe vendos metodën, procedurat dhe kushtet e tjera për ngritjen dhe uljen e sigurt të avionit në një aeroport të kontrolluar.

(3) Mënyra, procedurat dhe kushtet e tjera për ngritjen dhe uljen e sigurt të fluturakeve në aeroporte të pakontrolluar zhvillohen dhe përcaktohen nga operatori i aeroportit, pas koordinimit paraprak me ofruesin e shërbimeve ATM/ANS.

(4) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS dhe operatori i aeroportit i paraqesin Agjencisë për miratimin e mënyrës, procedurat dhe kushtet e tjera për ngritje dhe ulje të sigurt të fluturakeve të përcaktuara në pajtim me paragrafët (2) dhe (3) të këtij neni.

(5) Metodrat, procedurat dhe kushtet e tjera të miratuara për ngritje dhe ulje të sigurt të fluturakeve publikohen në mënyrën e zakonshme në trafikun ajror.

(6) Përcaktimin dhe definimi i mënyrës, procedurave dhe i kushteve të tjera për ngritje dhe ulje të sigurt të fluturakeve civile i përcakton drejtori i Agjencisë.

(7) Mënyra, procedurat dhe kushtet e tjera për ngritje dhe ulje të sigurt të fluturakeve shtetërore gjatë kryerjes së veprimtarive ushtarake përcaktohen dhe vendosen nga Ministria e Mbrojtjes, pas marrjes së mendimit paraprak nga ofruesi i shërbimeve ATM/ANS.

Neni 66

(1) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS përcakton dhe publikon në mënyrën e zakonshme në trafikun ajror, nivelet minimale të sigurisë për fluturimin e fluturakeve mbi pengesa.

(2) Minimumet operacionale për çdo aeroport dhe procedurat për përcaktimin e tyre përcaktohen nga operatori i fluturakes për çdo aeroport që përdor për ulje dhe ngritje, në mënyrë që nivelet e përcaktuara në përputhje me minimumet operacionale të aeroportit nuk duhet të jenë më poshtë niveleve të përcaktuara në përputhje me paragrafin (1) të këtij neni.

(3) Mënyra, procedurat dhe kushtet e tjera për ngritje dhe ulje të sigurt në kushte të pafavorshme atmosferike, si dhe mënyrën e përcaktimit të minimumit operativ të aeroportit, i përcakton drejtori i Agjencisë.

Neni 67

(1) Shërbimi informacioni i aeroportit për fluturim mund të ofrohet në një aeroport të pakontrolluar dhe në një aeroport të kontrolluar jashtë orarit të punës të ofruesit të caktuar të shërbimit ATM/ANS.

(2) Mënyra dhe kushtet e veçanta për ofrimin e shërbimit informativ të fluturimit të aeroportit, përcaktimi i aeroporteve dhe hapësirës ajrore në të cilat ofrohet ky shërbim, për marrjen e dokumenteve përkatëse dhe për personelin që i ofron ato, si dhe kushte të tjera të veçanta më hollësisht i përshkruan drejtori i Agjencisë.

2. OFRUESI I SHËRBIMEVE ATM/ANS

Neni 68

(1) Për ofrimin e shërbimeve të ATM/ANS, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut themeloj shoqëri aksionare me aksionar, shtetin - ofrues i shërbimeve ATM/ANS, në pajtim me Ligjin e Shoqërive Tregtare.

(2) Mënyra e themelimit, veprimtaria dhe mënyra e menaxhimit rregullohen me aktin e themelimit dhe statutin e shoqërisë.

Neni 69

Subjekti i funksionimit të ofruesit të shërbimit ATM/ANS është ofrimi i shërbimeve ATM/ANS, trajnimi i personelit të ANS, përgatitja dhe përditësimi i rregullt i Përmbledhjes së Informacionit të Aviacionit bazuar në të dhënat e marra nga fillestarët e vendosur dhe aktivitete të tjera që lidhen me navigimin e aviacionit.

Neni 70

(1) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS financohet nga:

- pjesa e tarifës e realizuar në bazë të ofrimit të shërbimeve ATM/ANS, shumata e së cilës përcaktohet nga fleta e koston e ofruesit të shërbimeve ATM/ANS në mënyrën e përcaktuar në përputhje me nenin 58 paragrafi (6) të këtij ligji,

- tarifa për trajnimin e personelit të ANS,
- donacione, kredi, kredi dhe asistencë të tjera financiare dhe teknike dhe
- tarifata për kryerjen e aktiviteteve të tjera të ofruesit të shërbimit ATM/ANS.

(2) Lartësinë e tarifës, sipas paragrafit (1) paragrafët 2 dhe 4 të këtij neni, e cakton Bordi Drejtues i ofruesit të shërbimeve ATM/ANS me tarifë.

Neni 71

(1) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS menaxhon dhe përdor mjetet teknike, pajisjet, pajisjet dhe pajisjet për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS, si dhe tokën e lidhur me to.

(2) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS duhet t'i sigurojë nga dëmtimi ose shkatërrimi mjetet teknike, pajisjet dhe pajisjet për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS.

Neni 72

(1) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS miraton program për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS dhe plan vjetor financiar pas pëlqimit paraprakisht të marrë nga Agjencia dhe i dorëzon për miratim në Qeverinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut më së voni deri në fund të çdo vitit.

(2) Ofruesi i shërbimit ATM/ANS raportin financiar vjetor me llogarinë përfundimtare, raportin e revizionit për vitin paraprak dhe raportin vjetor të punës për vitin paraprak ia dorëzon për miratim Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut jo më vonë se në fund të majit çdo vit, pasi paraprakisht të ketë marrë mendim pozitiv nga Agjencia.

Neni 73

(1) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS duhet të jetë i siguruar për dëmet e shkaktuara ndaj palëve të treta.

(2) Sigurimi sipas paragrafit (1) të këtij neni lidhet për përgjegjësinë për dëmin e shkaktuar në lidhje me ofrimin e shërbimeve ATM/ANS.

(3) Nëse shuma e mbulimit të sigurimit për të cilën është kontraktuar sigurimi sipas paragrafit (1) të këtij neni nuk është i mjaftueshëm për të kompensuar detyrimin e pretendimeve të konstatuara në kërkesën për kompensim, kthimi i pjesës së pambuluar të shumës së dëmin e konstatuar e garanton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(4) Në rast se Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut e kthen pjesën e pambuluar të shumës së dëmit të përcaktuar në pajtim me paragrafin (3) të këtij neni, ka të drejtë në kthimin e mjeteve.

(5) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS duhet të sigurojë një sistem të njohjes, vlerësimit dhe zvogëlimit të rreziqeve që janë të pranishme gjatë ofrimit të shërbimeve ATM/ANS në përputhje me standardet e pranuar ndërnacionale.

Neni 74

(1) Personeli që ofron shërbime ATM/ANS gjatë grevës duhet të sigurojë trafik ajror të sigurt në përputhje me këtë ligj, rregulloret e tjera që rregullojnë grevën dhe marrëveshjet kolektive.

(2) Personeli, sipas paragrafit (1) të këtij neni, gjatë grevës duhet të sigurojë kryerjen normale të:

- fluturimet e avionëve që marrin pjesë në një operacion kërkimi dhe shpëtimi,
- fluturime humanitare dhe shëndetësore dhe
- fluturimet operative të avionëve shtetërorë që kanë karakter sigurie.

PJESA E PESTË

AEROPORTET, FUSHAT E FLUTURIMIT DHE TERRENET

1. KUSHTET E PËRGJITHSHME

Neni 75

Aeroportet dhe fushat e fluturimit mund të përdoren për komunikacion ajror vetëm nëse plotësojnë kushtet për sigurinë e trafikut ajror të përcaktuara me këtë ligj dhe me aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

Neni 76

(1) Aeroportet mund të jenë civile, ushtarake dhe të përziera (civile-ushtarake).

(2) Sipas qëllimit, aeroportet ndahen në:

1) aeroportet të destinuara kryesisht për transport ajror - porte ajrore;

2) aeroportet të destinuara kryesisht për aktivitete aviacioni-sportive - aeroportet sportive dhe

3) aeroportet për nevojat e veta.

(3) Sipas llojit të fluturakeve dhe vendit të uljes, aeroportet mund të jenë aeroportet për fluturaket në tokë, në ujë - hidrodrome dhe aeroportet për helikopterë - helipadat (në tokë, ujë dhe objekt i ngritur).

Neni 77

(1) Aeroporti ushtarak mund të përdoret si port ajror në kushtet dhe në mënyrën e përcaktuar me marrëveshje ndërmjet Ministrisë së Mbrojtjes dhe shfrytëzuesit.

(2) Marrëveshja, sipas paragrafit (1) të këtij neni, përcakton pjesët e aeroportit që mund të shfrytëzohen për nevojat e transportit ajror, mënyra e shfrytëzimit, kushtet e mirëmbajtjes dhe të drejtat dhe detyrimet e ndërsjella të palëve kontraktuese.

Neni 78

Aeroportet ndahen në klasa sipas karakteristikave fizike, ndërtimore dhe të trafikut të pistës kryesore dhe rrugëve lidhëse dhe në kategori sipas shkallës së pajisjeve dhe mjeteve të afërimit, uljes, manovrimit dhe ngritjes së avionëve.

2. NDËRTIMI, MIRËMBAJTJA DHE SHFRYTËZIMI I INFRASTRUKTURËS SË AEROPORTIT, RESPEKTIVISHT VENDFLUTURIMI

Neni 79

(1) Kushtet e veçanta për ndërtimin, mirëmbajtjen dhe shfrytëzimin e aeroportit, përkatësisht fushat e fluturimit, si dhe për marrjen e dokumenteve përkatëse i përcakton drejtori i Agjencisë.

(2) Kushtet e veçanta për ndërtimin, mirëmbajtjen dhe shfrytëzimin e aeroportëve ushtarake i përcakton ministri i Mbrojtjes.

(3) Kushtet e veçanta për përdorim të sigurt në terren, si dhe për marrjen e dokumenteve përkatëse, përcaktohen më hollësisht nga drejtori i Agjencisë.

Neni 80

(1) Në procedurën për dhënien e dokumenteve të ndërtimit në pajtim me Ligjin e Ndërtimit, gjatë ndërtimit ose rindërtimit të aeroportit, fushës së fluturimit ose objektit të aeroportit ose fushës së fluturimit, si dhe pengesë në hapësirën e aeroportit ose fushës së fluturimit, investitori është i detyruar të marrë pëlqimin nga aspekti i sigurisë së trafikut ajror.

(2) Në procedurën për dhënien e dokumenteve të ndërtimit në pajtim me Ligjin e Ndërtimit për objektet brenda dhe jashtë zonës së aeroportit ose fushës së fluturimit, investitori është i obliguar të marrë pëlqim nga aspekti i sigurisë së komunikacionit ajror dhe atë për shtylla të ndara të antenës me lartësi më të madhe se 30 m, oxhaqe me lartësi më të madhe se 30 m, largpërçues me tension më të madh se 100 KV, mullinj me erë me lartësi më të madhe se 30 m, si dhe objekte të tjera me lartësi më të madhe se 100 m.

(3) Pëlqimet, sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, i jep Agjencia.

(4) Për objektet, sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, për të cilat është lëshuar leja për shfrytëzim, në komisionet për kontroll teknik të objekteve merr pjesë përfaqësuesi nga Agjencia.

Neni 81

(1) Operatori i aeroportit ose fushës së fluturimit është i detyruar t'i shfrytëzojë pistat dhe pistat e tjera, platformën, objektet, instalimet, pajisjet sipas qëllimit dhe kapacitetit të tyre në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe të akteve nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Operatori i aeroportit ose fushës së fluturimit është i obliguar t'i lejojë mjetit fluturues i cili ka leje për të fluturuar në hapësirën ajrore të Maqedonisë t'i shfrytëzojë objektet dhe infrastrukturën e aeroportit në përputhje me rregulloret në fuqi dhe në kufijtë e kapaciteteve në dispozicion.

Neni 82

(1) Transportuesit ajrorë, udhëtarët dhe përdoruesit e tjerë të infrastrukturës së aeroportit paguajnë kompensim për aeroportin.

(2) Kompensimi, sipas paragrafit (1) të këtij neni, është e ardhur e organit drejtues të aeroportit.

(3) Kompensimi, sipas paragrafit (1) të këtij neni, e përcakton organi menaxhues i aeroportit, varësisht nga shpenzimet e mirëmbajtjes dhe shfrytëzimit të infrastrukturës së aeroportit, në mënyrë dhe procedurë të përcaktuara nga ministri i Transportit dhe i Lidhjeve.

(4) Me përjashtim nga dispozita e paragrafit (1) të këtij neni, nuk paguhet kompensim për fluturimet:

- në avionët e autoriteteve shtetërore të Republikës së Maqedonisë së Veriut,
- për fluturime zjarrfikëse,
- për misionin e patrullimit ajror - policia ajrore,
- për qëllime humanitare,
- për veprimtarinë aviacion-sportive,
- për trajnimin e personelit të aviacionit të organizuar nga persona juridikë të autorizuar nga Agjencia,
- për kërkim dhe shpëtim,
- për kalibrimin dhe testimin e mjeteve dhe pajisjeve teknike për trafikun ajror dhe
- në rastet e përcaktuara me marrëveshje ndërnacionale ose dokumente të pranuar nga Republika e Maqedonisë së Veriut.

(5) Kompensimi, sipas paragrafit (1) të këtij neni, i cili ka të bëjë me sigurinë e aviacionit civil nga veprimet e sjelljes së paligjshme, operatori i aeroportit nuk mund ta shfrytëzojë për qëllime të ndryshme nga marrja e masave dhe aktiviteteve që kanë të bëjnë me sigurinë.

Neni 83

Koha në të cilën aeroporti është i hapur për trafik përcaktohet nga operatori i aeroportit dhe publikohet në mënyrën e zakonshme në trafikun ajror.

Neni 84

(1) Në rastet kur paraqiten probleme me kapacitetin e aeroportit të caktuar, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut mund ta caktojë atë si aeroport të koordinuar ose si aeroport me orar të thjeshtuar.

(2) Në aeroport të koordinuar ose në aeroport me orar të thjeshtuar, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut do të caktojë person fizik ose juridik si koordinator aeroportit ose lehtësues të pavarur të orareve pas konsultimeve me transportuesit ajror, operatorin e aeroportit ose Komiteti Koordinues, nëse ekziston komision i tillë.

(3) Koordinatori i aeroportit ose lehtësuesi i pavarur i planifikimit i caktuar në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni, kanë të drejtë në kompensim në vlerë prej një paga mesatare mujore të paguar neto për punonjës në nivel të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(4) Në një aeroport të koordinuar, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut formon Komitetin Koordinues.

(5) Rregullat për ndarjen e slotëve i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 85

(1) Aeroportet dhe fushat e fluturimit që plotësojnë kushtet për ngritje, ulje dhe qëndrim të sigurt të fluturimeve regjistrohen në regjistrin e aeroporteve, përkatësisht në regjistrin e fushës së fluturimeve dhe ato publikohen në Përmbledhjen e Informacionit të Aviacionit. Terreni që plotëson kushtet për përdorim të sigurt regjistrohet në regjistrat e terrenit.

(2) Regjistrin e aeroporteve, regjistrin e fushave të fluturimeve dhe evidencën e aeroporteve, sipas paragrafit (1) të këtij neni, e mban Agjencia.

(3) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të aeroporteve, përkatësisht regjistrin të aeroporteve dhe evidencës në terren, i përcakton drejtori i Agjencisë.

(4) Aeroporti, përkatësisht fusha e fluturimit, fshihet nga regjistri nëse në bazë të vëzhgimit të kryer konstatohet se nuk i plotëson në mënyrë të përhershme kushtet për përdorim të sigurt ose nëse pronari i aeroportit, përkatësisht fushës së fluturimit e kërkon atë.

(5) Terreni që nuk i plotëson kushtet për shfrytëzim të sigurt Agjencia e fshin nga evidenca e terreneve.

Neni 86

(1) Aeroportet ushtarake, fushat e fluturimit dhe fushat që plotësojnë kushtet për uljen dhe qëndrimin e sigurt të fushave të fluturimeve regjistrohen në regjistrin e aeroporteve, fushave të fluturimeve dhe fushave ushtarake të mbajtur nga Ministria e Mbrojtjes.

(2) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të aeroporteve, fushave të fluturimeve dhe terreneve ushtarake i përcakton ministri i Mbrojtjes.

Neni 87

(1) Operatori i aeroportit duhet të njoftojë Agjencinë dhe ofruesin e shërbimeve ATM/ANS për çdo ndryshim të planifikuar të qëllimit, klasës ose kategorisë së aeroportit së paku 60 ditë para ndryshimit.

(2) Për çdo punë të planifikuar të përmasave më të mëdha që shkakton mbylljen e pjesëve të aeroportit ose kufizimin e përdorimit të zonave të manovrimit, njoftimi dorëzohet së paku shtatë ditë para fillimit të punës.

(3) Operatori i aeroportit njofton menjëherë Agjencinë dhe ofruesin e shërbimeve ATM/ANS për ndryshime, punë dhe ndërhyrje të papritura dhe të paparashikuara.

Neni 88

(1) Ndërtimi, vendosja dhe shënimi i objekteve, instalimeve dhe pajisjeve në zonën e aeroportit dhe fushës së fluturimit, duke përfshirë objektet dhe pajisjet e kontrollit të trafikut ajror, si dhe objektet jashtë zonës së aeroportit dhe fushës së fluturimit, të cilat mund të ndikojnë në sigurinë e trafikut ajror (shtyllat e antenave, oxhaqet, kullat etj.), dhe pengesat tjera kryhen në mënyrë të përcaktuar me këtë ligj dhe me ligje të tjera.

(2) Toka në zonën e aeroportit përkatësisht fushën e fluturimit dhe toka në afërsi të tyre, kultivohet dhe përdoret në mënyrë të përcaktuar me këtë ligj dhe me ligj tjetër.

(3) Kushtet e veçanta për vendosjen, ndërtimin dhe shënimin e pengesave, si dhe për përpunimin dhe shfrytëzimin e tokës sipas paragrafit (2) të këtij neni, më hollësisht i përcakton drejtori i Agjencisë.

Neni 89

Shënimi i pengesave bëhet nga pronari, përkatësisht shfrytëzuesi i objektit nëse është ndërtuar pas ndërtimit të aeroportit, respektivisht fushës së fluturimit, dhe operatori i aeroportit, respektivisht fushës së fluturimit, nëse objekti është i ndërtuar para ndërtimit ose rikonstruksionit të aeroportit, respektivisht fushës së fluturimit.

Neni 90

(1) Nëse objekti sipas neni 88 paragrafi (1) të këtij ligji është ndërtuar në kundërshtim me këtë ligj ose me aktet nënligjore të nxjerra në bazë të këtij ligji, pronari është i detyruar ta largojë atë me shpenzimet e veta nëse objekti është ndërtuar pas ndërtimit të aeroportit ose fushës së fluturimit, dhe nëse është ndërtuar para ndërtimit të rindërtimit të aeroportit ose fushës së fluturimit, heqja do të kryhet nga pronari ose investitori i aeroportit, respektivisht fusha e fluturimit në shpenzimet e tij dhe me kompensim të drejtë.

(2) Dispozita, sipas paragrafit (1) të këtij neni, vlen edhe për pengesat natyrore në rrugët e natyrore-fluturuese të aeroportit, gjegjësisht fushës së fluturimit (pemë, shkurre etj.).

3. SHËRBIMET E AERPORTIT DHE SHËRBIMET TOKËSORE TË AERPORTIT

Neni 91

(1) Në aeroport dhe fushë të fluturimit organizohet sigurim kundër zjarrit, shpëtimi dhe sigurim mjekësor, ndërsa në portin e aviacionit organizohet shërbimi kundër zjarrit dhe shpëtimin, shërbimi i ndihmës mjekësore emergjente dhe shërbimi tokësor i aeroportit, të cilët ofrojnë shërbime të aeroportit, respektivisht shërbime tokësore, sipas kushteve dhe mënyrës së përcaktuar nga drejtori i Agjencisë.

(2) Shërbimi zjarrfikës, shërbimi mjekësor emergjent, përkatësisht mbrojtja nga zjarri dhe siguria mjekësore, si dhe shërbimet tokësore të aeroportit organizohen nga operatori i aeroportit, përkatësisht operatori i fushës së fluturimit.

(3) Operatori i aeroportit mund t'ia caktojë kryerjen e shërbimeve tokësore në aeroport personit tjetër juridik me marrëveshje, në kushtet dhe mënyrën e përcaktuar me nenin 92 dhe 93 të këtij ligji.

(4) Furnizimi i fluturakeve me pistoni dhe reaktiv me karburant dhe lubrifikant organizohet në portin e aviacionit në përputhje me standardin e cilësisë në fuqi.

(5) Porti i aviacionit duhet të ketë lëndë djegëse dhe lubrifikant të siguruar për të paktën tre ditë përdorim, në varësi të vëllimit të planifikuar të trafikut në portin e aviacionit.

(6) Nëse për shkak të forcës madhore ose për një ngjarje tjetër të jashtëzakonshme, personi juridik që furnizon avionin me karburant dhe lubrifikant nuk është në gjendje të furnizojë avionin me karburant dhe lubrifikant, është i detyruar të njoftojë operatorin e aeroportit menjëherë pas ndodhjes së atyre rrethanat, Agjencia dhe kontrolli kompetent i trafikut ajror.

Neni 92

(1) Qasjen në treg për kryerjen e shërbimeve tokësore në aeroport, përkatësisht organizimin e tij, e përcakton drejtori i Agjencisë.

(2) Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve i dorëzon Komisionit Europian deri më 1 korrik të çdo viti të dhëna për portet e aviacionit në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, të cilat do të arrijnë kufijtë e caktuar të komunikacionit të përcaktuara me akt nënligjor, sipas paragrafit (1) të këtij neni.

(3) Nëse operatori i aeroportit paraqet kërkesë për përjashtimin ose kufizimin e ofruesve të shërbimeve të caktuara tokësore në aeroport, numrin e tyre e cakton Agjencia.

Neni 93

(1) Operatori i aeroportit organizon dhe zbaton procedurë për zgjedhjen e ofruesve të shërbimeve tokësore në aeroport nëse numri i tyre është i kufizuar në pajtim me nenin 92, paragrafi (3) të këtij ligji.

(2) Nëse operatori i aeroportit nuk i plotëson kushtet për organizimin dhe zbatimin e procedurës për përzgjedhjen e ofruesve të shërbimeve tokësore në aeroport në pajtim me nenin 92, paragrafi (1) të këtij ligji, Agjencia organizon dhe zbaton procedurën e përzgjedhjes, sipas paragrafit (1) të këtij neni.

(3) Ligji i Prokurimit Publik nuk zbatohet në procedurën për zgjedhjen e ofruesve të shërbimeve tokësore të aeroportit, sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni.

(4) Vendimin në procedurën për zgjedhjen e ofruesve të shërbimeve tokësore në aeroport, sipas paragrafëve (1) dhe (2) të këtij neni, e merr operatori i aeroportit përkatësisht Agjencia.

(5) Kundër vendimeve të operatorit të aeroportit dhe Agjencisë, sipas paragrafit (4) të këtij neni, pala e pakënaqur mund të paraqesë padi pranë gjykatës kompetente në afat prej 15 ditësh nga marrja e vendimit për përzgjedhje. Padia vonon ekzekutimin e vendimit të përzgjedhjes.

Neni 94

(1) Ofruesi i shërbimeve tokësore në aeroport dhe ofruesi i pavarur i shërbimeve tokësore në aeroport mund të fillojnë me kryerjen e shërbimeve pas marrjes së miratimit nga Agjencia.

(2) Pëlqimi, sipas paragrafit (1) të këtij neni, jepet me kërkesë të ofruesit të shërbimeve tokësore në aeroport ose ofruesit të pavarur të shërbimeve tokësore, nëse i plotëson kushtet e përcaktuara në bazë të nenit 9,1 paragrafi (1.) të këtij ligji.

Neni 95

(1) Nëse Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve konstaton se vendet që nuk janë palë në Marrëveshjen shumëpalëshe për themelimin e EZVO ligjërisht dhe faktikisht nuk kanë ofruar ofrues maqedonas të shërbimeve tokësore në aeroport dhe ofrues të pavarur të shërbimeve tokësore:

- të njëjtin trajtim si ofruesit e shërbimeve tokësore të aeroportit dhe ofruesit e pavarur të shërbimeve tokësore të atyre vendeve në Republikën e Maqedonisë së Veriut,

- të njëjtin trajtim si punonjësit tokësorë të aeroportit dhe punonjësit e pavarur tokësorë në vendet ku janë vendosur (si shtetas) dhe

- i njëjti trajtim që gëzojnë ofruesit e shërbimeve tokësore të aeroportit dhe ofruesit e pavarur të shërbimeve tokësore nga vendet që nuk janë palë në Marrëveshjen Shumëpalëshe për Themelimin e FPEA, mund të pushojë plotësisht ose pjesërisht me përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga kjo marrëveshje në lidhje me qasjen në treg për këto shërbime.

(2) Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve do ta njoftojë Komisionin Europian për llojin dhe shtrirjen e vendimit, sipas paragrafit (1) të këtij neni, në afat prej 30 ditësh nga marrja e tij.

4. LEHTËSIMI

Neni 96

(1) Në çdo aeroport, operatori i aeroportit krijon Komitet Lehtësues të Aeroportit.

(2) Anëtarët e Komitetit Lehtësues të Aeroportit janë përfaqësues të:

- operatorit të aeroportit,
- linja ajrore vendase,
- ofruesit e shërbimeve tokësore në aeroport,
- transportuesit ajror të huaj,
- agjencia,
- Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve,
- Ministria e Punëve të Brendshme,
- Ministria e Financave - Drejtoria e Doganës dhe
- përfaqësues të subjekteve të tjera nëse veprimtaria e tyre është e rëndësishme për lehtësimin.

(3) Komisioni, sipas paragrafit (1) të këtij neni, kontrollon dhe mbikëqyr zbatimin e masave lehtësuese dhe këshillon për të gjitha aktivitetet e tjera që kanë të bëjnë drejtpërdrejt me lehtësimin e aeroportit.

(4) Operatori i aeroportit miraton një program lehtësimi të aeroportit në përputhje me dispozitat e Programit Kombëtar të Lehtësimit të Aviacionit. Programi i Aeroportit për Lehtësimin e Aviacionit miratohet nga Agjencia.

(5) Operatori i aeroportit është i detyruar të zbatojë masat e ndihmës në përputhje me programin e miratuar të ndihmës.

(6) Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut i përcakton masat dhe procedurat për lehtësimin në aviacionin civil.

Neni 97

(1) Me qëllim të marrjes së masave për ndihmë në aviacionin civil, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut formon Komitetin Nacional Lehtësues.

(2) Komiteti Nacional Lehtësues përbëhet nga dy përfaqësues, anëtarë dhe zëvendës të tyre nga Ministria e Transportit dhe Lidhjeve, Ministria e Punëve të Brendshme, Ministria e Financave - Drejtoria e Doganave, Agjencia, operatori i aeroportit, shërbimi tokësor i aeroportit, ofruesit, transportuesit ajror vendas dhe përfaqësuesit e subjekteve të tjera nëse veprimtaria e tyre është e rëndësishme për lehtësimin, të emëruar me kërkesë të presidentit të Komitetit Kombëtar të Lehtësimit.

(3) Kryetari i Komitetit Nacional Lehtësues është Drejtor i Agjencisë në cilësinë e koordinatorit nacional për lehtësimin e aviacionit.

(4) Për punën në Komitetin Nacional Lehtësues, përfaqësuesve të emëruar mund t'u paguhet kompensim vjetor në vlerë prej një pagë mesatare mujore neto të paguar për punonjës në nivel të Republikës së Maqedonisë së Veriut, nëse personi juridik që e ka emëruar përfaqësuesit e tij kanë siguruar mjete për këtë qëllim dhe nëse përfaqësuesi ka marrë pjesë së paku në një mbledhje të komisionit në atë vit.

(5) Komiteti Kombëtar për Lehtësim do të miratojë Rregullore për punën e tij.

(6) Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut miraton program nacional për lehtësim në aviacion.

5. KONCESIONE DHE PARTNERITETI PUBLIKO-PRIVAT

Neni 98

Koncesioni ose partneriteti privat-publik mund të jepet për:

- ndërtimin dhe shfrytëzimin e aeroportit ose fushës së aeroplanëve ose
- rikonstruktimin dhe shfrytëzimin e aeroporteve dhe fushave ekzistuese të aeroplanëve.

Neni 99

(1) Procedura për dhënie e koncesionit ose partneritetit privat-publik sipas nenit 98 të këtij ligji bëhet në pajtim me rregullat nga sfera e koncesioneve dhe partneritetit privat-publik.

(2) Periudha për të cilën jepet koncesioni ose partneriteti privat-publik, sipas nenit 98 të këtij ligji, nuk mund të jetë më e gjatë se 30 ditë.

Neni 100

Marrëveshjet për koncesion ose partneritet privat-publik dhe të drejtat dhe obligimet që dalin nga ato mund të barten me pëlqim paraprak me shkrim nga koncedenti ose partneriteti publik, nëse me atë nuk rrezikohet vendosja e vazhdueshme dhe cilësore e koncesionit ose partneritetit privat-publik.

PJESA E GJASHTË
REGJISTRIMI, PÛRKATËSIA SHTETËRORE DHE
IDENTIFIKIMI I FLUTURAKEVE1. REGJISTRIMI DHE EVIDENTIMI I
FLUTURIMEVE

Neni 101

Në hapësirën ajrore maqedonase nuk guxon të fluturojë fluturakja e cila nuk është e regjistruare, përkatësisht evidentuar.

(2) Fluturakja e regjistruar, përkatësisht evidentuar në Republikën e Maqedonisë së Veriut (në tekstin e mëlutjeshëm: fluturakja maqedonase) ka përkatësi shtetërore maqedonase.

(3) Agjencia e mban regjistrin dhe evidencën e fluturakeve civile të Republikës së Maqedonisë së Veriut (në tekstin e mëlutjeshëm: regjistri i fluturakeve, përkatësisht evidenca e fluturakeve).

Neni 102

(1) Fluturakja është e regjistruar, përkatësisht evidentuar në Republikën e Maqedonisë së Veriut, nëse është regjistruar në regjistrin e fluturakeve, përkatësisht në evidencën e fluturakeve.

(2) Në regjistrin e fluturakeve regjistrohen të gjitha fluturaket në pajtim me standardet ICAO.

(3) Në evidencën e fluturakeve regjistrohen të gjitha fluturaket që nuk janë në pajtim me standardet ICAO (fluturake ultra të lehta, fletë të motorizuara dhe fletë për fluturim të lehtë), si dhe fluturaket amatore.

(4) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të fluturakeve dhe evidencën e fluturakeve i përcakton drejtori i Agjencisë.

Neni 103

(1) Në regjistrin e fluturakeve, përveç fluturakeve që janë në pronësi të shtetasve të Republikës së Maqedonisë së Veriut, përkatësisht personave juridikë vendorë, mund të regjistrohen edhe fluturake të huaja të marra për shfrytëzim në bazë të marrëveshjes për lizing ose qiramarrje.

(2) Kur personi juridik vendor ose shtetasi i Republikës së Maqedonisë së Veriut merr me qira fluturake të huaj për kryerje të qarkullimit ajror, i ai mund të regjistrohet në regjistrin e fluturakeve, nëse:

- kjo është e paraparë me marrëveshjen për qiramarrje,
- marrëveshja për qiramarrje përkatësisht lizing është miratuar nga Agjencia,
- i përbush kushtet, sipas nenit 105 paragrafi (1) të këtij ligji, dhe
- merret me qira vetëm fluturake pa ekip të fluturimit, përkatësisht operacionet e fluturimit i bën me ekip personal.

(3) Kur personi juridik vendor ose shtetasi i Republikës së Maqedonisë së Veriut merr me qira fluturake të huaj me ekip për kryerje të qarkullimit ajror, ky nuk regjistrohet në regjistrin e fluturakeve, por Agjencia i lëshon leje për qiramarrje.

(4) Fluturakja e Maqedonisë e cila i është dhënë me qira personit të huaj ose personit fizik për kryerje të qarkullimit ajror jashtë vendit, mund, me kërkesë të qiramarrësit, e me pëlqimin e pronarit, të regjistrohet në regjistrin e huaj të fluturakeve nëse kjo është paraparë me rregullat e vendit përkatës.

Neni 104

(1) Regjistri, përkatësisht evidenca e fluturakeve përbëhet nga libri kryesor dhe përmbledhja e dokumenteve.

(2) Libri kryesor përbëhet nga lista e regjistrimit, fletëngarkesa dhe fletë pronësisia.

(3) Të dhënat nga libri kryesor i regjistrit të fluturakeve dorëzohen në Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë së Veriut. Agjencia është e detyruar që ta njoftojë Regjistrin Qendror të Republikës së Maqedonisë së Veriut për çdo ndryshim ose fshirje të atyre të dhënave në regjistrin e fluturakeve.

Neni 105

(1) Kushtet e veçanta për regjistrim të fluturakes civile në regjistrin, përkatësisht evidencën e fluturakeve i përcakton më afërsisht drejtori i Agjencisë.

(2) Fluturakja e cila përdoret edhe si fluturake shtetërore edhe si civile regjistrohet në regjistrin e fluturakeve nëse i përbush kushtet, sipas paragrafit (1) të këtij neni.

(3) Agjencia është e detyruar që të bëjë regjistrimin në regjistrin, përkatësisht evidencën e fluturakeve dhe parashtruesit të kërkesës për regjistrim t'i lëshojë certifikatë për regjistrim, përkatësisht evidencë të fluturakes, nëse janë përbushur kushtet, sipas paragrafit (1) të këtij neni.

Neni 106

(1) Kushtet e veçanta për fshirje të fluturakes civile nga regjistri dhe për lëshim të certifikatës për çregjistrim, përkatësisht fshirje nga evidenca e fluturakeve i përcakton më afërsisht drejtori i Agjencisë.

(2) Dokumentet e fluturakes e cila është fshirë nga regjistri, përkatësisht evidenca e fluturakeve të Republikës së Maqedonisë së Veriut kthehen në Agjencinë.

(3) Për fshirje të fluturakes nga regjistri i fluturakeve Agjencia i njofton personat të drejtat e të cilave regjistrohen në fletëngarkesën.

Neni 107

(1) Fluturakja, e cila përdoret veçanërisht si fluturake shtetërore, regjistrohet në regjistrin e fluturakeve të cilin e mbajnë organet shtetërore kompetente nga sfera e policisë, mbrojtjes ose doganës.

(2) Kushtet e veçanta dhe procedura e regjistrimit të fluturakeve shtetërore në regjistrat e fluturakeve shtetërore, përmbajtjen dhe mënyrën e udhëheqjes e regjistrave të fluturakeve shtetërore, si dhe kushtet për fshirje të fluturakeve shtetërore në regjistrat e fluturakeve shtetërore i përcaktojnë ministri i Punëve të Brendshme përkatësisht drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nacionale për fluturaket që përdoren për aktivitete policore, ministri i Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për aktivitete ushtarake dhe ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për aktivitete doganore.

2. PËRKATËSIA SHTETËRORE DHE IDENTIFIKIMI I FLUTURAKEVE

Neni 108

(1) Fluturakja civile e regjistruar, përkatësisht e evidentuar në Republikën e Maqedonisë së Veriut, në bazë të këtij ligji, duhet detyrimisht mbajë shenjat e përkatësisë shtetërore dhe shenjat e regjistrimit.

(2) Shenjat e përkatësisë shtetërore janë flamuri i Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe shenja "Z3" (zulu tre).

(3) Mënyra dhe vendi i shënimit të fluturakeve të regjistruara dhe të evidentuara në Republikën e Maqedonisë së Veriut, me shenjat për përkatësinë shtetërore, shenjat e regjistrimit dhe shenjat tjera të evidentimit i përcakton drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nacionale përkatësisht ministri i Punëve të Brendshme përkatësisht Drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nacionale për fluturaket kur përdoren për aktivitete policore, ministri i Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për aktivitete ushtarake dhe ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për aktivitete doganore.

(4) Të gjitha shenjat dhe mbishkrimet e fluturakes nuk guxojnë ta pengojnë dukshmërinë e shenjave të përkatësisë shtetërore dhe shenjave të regjistrimit.

Neni 109

Fluturakja e huaj gjatë fluturimit në hapësirën ajrore maqedonase doemos duhet të mbajë shenja të caktuara me rregullin e vendit në të cilin është regjistruar ose shenja të parapara me marrëveshjen ndërnacionale.

PJESA E SHTATË
KUSHTET PËR SHFRYTËZIM TË SIGURT TË
FLUTURAKES, PRODUKTEVE, TË PJESËVE DHE TË
PAJISJES SË FLUTURAKES

1. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 110

Fluturakja, prodhimet, pjesët dhe pajisja e fluturakes mund të përdoren vetëm nëse i përmbushin kushtet e qarkullimit dhe lundrimin të sigurt ajror të paraparë me këtë ligj dhe rregullat nënligjore në bazë të këtij ligji.

Neni 111

(1) Fluturaket shtetërore të regjistruara në regjistrat sipas nenit 107 të këtij ligji sistemohen sipas llojit, kategorisë, dedikimit, peshës, shpejtësisë dhe ndarjeve tjera të veçanta.

(2) Sistemimin, ngjyrosjen dhe shënjimin, si dhe përdorimin e fluturakeve shtetërore të regjistruara në regjistrat sipas nenit 107 të këtij neni i përcakton ministri i Punëve të Brendshme, përkatësisht drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nacionale për fluturaket kur përdoren për aktivitete policore, ministri i Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për aktivitete ushtarake dhe ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për aktivitete doganore.

2. PROJEKTIMI DHE PRODHIMI I FLUTURAKEVE

Neni 112

(1) Kushtet e veçanta për projektim, prodhim dhe vlerësim të përputhshmërisë së fluturakeve, prodhimeve, pjesëve dhe pajisjes së fluturakeve, dhe parashutave, si dhe për marrjen e dokumenteve adekuate i përcakton më afërsisht drejtori i Agjencisë.

(2) Testim për vlerësimin e përputhshmërisë së tipit të ri të fluturakes, motorit, helikës, parashutës dhe pajisjes së fluturakes avionit kryen EASA.

Neni 113

(1) Certifikatat për llojin të lëshuara, të njohura ose të validizuara nga EASA konsiderohen drejtpërdrejtë si të njohura në Republikën e Maqedonisë së Veriut pa zbatim të procedurës për njohje të tyre nga ana e Agjencisë.

(2) Certifikata plotësuese për tipin (STC), modifikime (MODIFICATIONS) dhe riparime (REPAIRS) të fluturakeve të regjistruara në Republikën e Maqedonisë së Veriut njihen nëse ato aprovohen nga EASA ose nga organizata për projektim dhe prodhim, të autorizuar ose të pranuar nga EASA ose nga bartësi i certifikatës për llojin e fluturakes.

3. MIRËMBAJTJA E FLUTURAKEVE

Neni 114

(1) Pronari, përkatësisht operatori i fluturakes është i detyruar të kryejë inspektime dhe kontrole të fluturakes, produkteve, pjesëve dhe pajisjeve të fluturakes dhe t'i mbajë ato në gjendje lundrimi që siguron trafik ajror të sigurt në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Kushtet e veçanta për mirëmbajtjen e fluturakes, produkteve, pjesëve dhe pajisjeve të fluturakes, parashutave, si dhe për marrjen e dokumenteve përkatëse më afërsisht i përcakton drejtori i Agjencisë.

(3) Mirëmbajtja dhe kontrolli teknik i fluturakeve shtetërore kryhen në pajtim me aktet nënligjore të miratuara nga ministri i Punëve të Brendshme, përkatësisht drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nacionale për fluturaket kur ato përdoren për aktivitete policore, ministri i Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për aktivitete ushtarake dhe ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për aktivitete doganore.

4. LUNDRIMI I FLUTURAKEVE

Neni 115

(1) Aftësia e fluturakes për trafik të sigurt ajror (në tekstin e mëtejshëm: lundrimi i fluturakes) përcaktohet me kontroll, ndërsa dëshmohet me certifikatën e lundrimin të fluturakes, si dhe me certifikatën e kontrollit të lundrimin kur kjo përcaktohet me akt nënligjor i miratuar në bazë të këtij ligji.

(2) Lundrimi i fluturakes që nuk është sipas standardeve të ICAO përcaktohet me kontroll, ndërsa dëshmohet me përdorimin e lejes.

(3) Mënyra, kushtet e veçanta dhe procedura për përcaktimin e lundrimin të fluturakes aftësisë për fluturim të mjetit fluturues, si dhe për marrjen e dokumenteve përkatëse më afërsisht hollësisht i përcakton drejtori i Agjencisë.

Neni 116

(1) Për lundrimin e fluturakes është përgjegjës operatori i fluturakes.

(2) Operatori i fluturakes e njofton Agjencinë për të gjitha rrethanat, ngjarjet, lëshimet dhe parregullsitë e zbukurua si për fluturaken, ashtu edhe në aspekt të dokumentacionit, gjë që mund të ndikojnë negativisht në lundrimin e fluturakes.

5. MBROJTJA E MJEDISIT JETËSOR

Neni 117

(1) Operatorët e fluturakes, operatorët e aeroportit, ofruesit e shërbimeve ATM/ANS dhe pilotët, duhet të ndër marrin masa për mbrojtje nga zhurma e fluturakeve.

(2) Intensitetit i lejuar maksimal i zhurmës, përkatësisht sasia maksimale e emisionit të gazrave që krijohen nga fluturaket gjatë ngritjes dhe uljes si dhe kushtet e veçanta për marrjen e dokumenteve përkatëse i përcakton më afërsisht drejtori i Agjencisë.

PJESA E TETË
PERSONELI I FLUTURAKES

Neni 118

(1) Si personel në fluturaken konsiderohen personat me përgatitje profesionale për kryerje të veprimtarive me rëndësi për sigurimin e fluturakes, siç janë:

a) anëtarë të ekipit të fluturakes në të cilën bëjnë pjesë: pilotët e avionëve, helikopterëve, avionëve pa motor, aerostateve, fluturakeve të cilat nuk janë sipas standardeve ICAO, navigues fluturues, inxhinierë fluturues dhe personeli i kabinës,

b) personat për mirëmbajtje dhe lundrim të vazhdueshëm të fluturakes, prodhimet, pjesët dhe pajisja e fluturakes (personeli lundruer-technik),

c) personat që ofrojnë shërbime ATM/ANS në të cilat bëjnë pjesë:

- personat përgjegjës për kontroll të fluturimit (kontrollues të fluturimit dhe studentë kontrollues të fluturimit),

- personat përgjegjës për sigurimin e informacioneve të aviacionit (personeli AIS),

- personat përgjegjës për përpunimin e të dhënave për fluturim të fluturakes (personeli AD),

- personat përgjegjës për përdorimin, mirëmbajtjen e, vënie jashtë punës dhe kthim në punë të pajisjes të sistemit funksional (personeli ATSEP),

- personat përgjegjës për ofrim të shërbimeve meteorologjike (personeli MET) dhe

- personat përgjegjës për rregullimin dhe sigurimin e qarkullimit optimal të trafikut ajror (personeli FLOW)

ç) personat përgjegjës për përgatitje, dërgim dhe ndjeke të fluturimit (dispeçerë të fluturimit),

d) personat që ofrojnë shërbime të aeroportit dhe shërbime tokësore në aeroport në të cilat bëjnë pjesë:

- personat përgjegjës për pranim dhe dërgim të fluturakeve, udhëtarëve, bagazhit, mallit dhe postës,

- personat përgjegjës për zjarrfikje dhe shpëtim (zjarrfikës/shpëtimtar në aviacion),

- personat përgjegjës për furnizim të fluturakeve me karburant dhe lyrës dhe

- personat përgjegjës për operacione dhe mirëmbajtje të infrastrukturës së aeroportit,

dh) personat përgjegjës për sigurim nga veprimet joligjore dhe

e) personat që kërcejnë me parashutë.

(2) Mënyrën dhe kushtet e veçanta për aftësimin profesional të personelit të aviacionit, përcaktimin e aftësimin profesional, lëshimin e dokumenteve përkatëse

nga Agjencia, subjektin e industrisë së aviacionit ose organizata e trajnimit, si dhe për njohjen e aftësimin të fituar profesional, provimet e dhëna, përkatësisht dokumentet, i përcakton më afërsisht drejtori i Agjencisë.

Neni 119

(1) Aftësia shëndetësore e personelit të aviacionit përcaktohet përmes kontrolleve shëndetësore të aviacionit, përveç nëse me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji nuk është përcaktuar ndryshe.

(2) Kushtet e veçanta për aftësinë shëndetësore të personelit të aviacionit që kryen veprimtari në aviacionin civil, kushtet e veçanta, mënyra dhe procedura për kryerjen e kontrolleve shëndetësore të aviacionit, për rishqyrtimin e vlerësimit të aftësisë shëndetësore dhe për marrjen e dokumenteve të duhura, i përcakton më afërsisht drejtori i Agjencisë.

(3) Me përjashtim të paragrafit (2) të këtij neni, kontrollet shëndetësore të personelit sipas neni 118 të këtij ligji mund të kryhen në pajtim me rregullat për siguri dhe shëndet në punë, nëse kjo është paraparë me rregullat nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(4) Shqyrtimin e vlerësimit, sipas paragrafit (2) të këtij neni, e kryen Komisioni i Shkallës së Dytë të cilin e themelon Agjencia me kërkesë të personit i cili nuk ka qenë i kënaqur me vlerësimin. Kërkesa dorëzohet brenda 15 ditëve nga marrja e njoftimit se nuk i plotëson kushtet e përcaktuara për aftësi shëndetësore.

(5) Personat të cilët marrin pjesë në punën e Komisionit Shkallës së Dytë, sipas paragrafit (4) të këtij neni, kanë të drejtë në kompensim të përcaktuar nga Agjencia, e të cilin e paguan parashtruesi i kërkesës.

(6) Personeli, sipas neni 118 pika a) të këtij ligji, që konsiderohen punëtorë të lëvizshëm, kanë të drejtë për kontrolle shëndetësore të paguara nga punëdhënësi.

(7) Kushtet e veçanta për aftësinë shëndetësore të personelit të aviacionit që kryen aktivitetet me avionë shtetërorë, kushtet e veçanta, mënyra dhe procedura për kryerjen e kontrolleve shëndetësore dhe për marrjen e dokumenteve përkatëse i përcakton ministri i Punëve të Brendshme, përkatësisht drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nazionale për fluturaket që përdoren për aktivitetet policore, Ministri i Mbrojtjes për fluturaket që përdoren për aktivitetet ushtarake dhe Ministri i Financave për fluturake që përdoren për aktivitetet doganore.

Neni 120

(1) Përgatitja profesionale dhe aftësimi profesional i personelit në aviacion, i cili kryen dhe siguron punë me rëndësi për sigurinë e aviacionit, që kanë të bëjnë me fluturaket shtetërore, fitohet në institucionet përkatëse të Ministrisë së Mbrojtjes ose Ministrisë së Punëve të Brendshme.

(2) Përgatitja profesionale dhe aftësimi profesional i personelit në aviacion, i cili kryen dhe siguron punë me rëndësi për sigurinë e aviacionit, i cili ka të bëjë me fluturaket shtetërore, mund të fitohet jashtë vendit.

(3) Përgatitja profesionale dhe programet për aftësim profesional, kushtet e veçanta dhe mënyra e dhënies, vazhdimin, pezullimit dhe heqjes së lejeve dhe autorizimeve, si dhe forma dhe përmbajtja e formularit të lejeve dhe autorizimeve të personelit të aviacionit dhe personelit tjetër që kryen dhe siguron punë me rëndësi për sigurinë e aviacionit në lidhje me fluturaket shtetërore përcaktohen nga ministri i punëve të brendshme, përkatësisht Drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nazionale për avionët që përdoren për veprimtari policore, sekretari i Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për aktivitetet ushtarake dhe Ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për aktivitetet doganore.

Neni 121

(1) Agjencia mban regjistër të personelit të aviacionit për të cilin ka lëshuar dokumente.

(2) Formën, përmbajtjen, si dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të personelit të aviacionit, sipas paragrafit (1), i përcakton drejtori i Agjencisë.

(3) Organet kompetente shtetërore në fushën e policisë, mbrojtjes ose doganave mbajnë regjistra për personelin e aviacionit që kryen aktivitetet ushtarake, policore, përkatësisht doganore me rëndësi për sigurinë e aviacionit me fluturake shtetërore dhe i autorizuar prej tyre.

(4) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit të personelit të aviacionit, sipas paragrafit (3) të këtij neni, i përcakton ministri i Punëve të Brendshme dhe/ose drejtori i Agjencisë së Sigurisë Nacionale për fluturaket kur përdoren për aktivitetet policore, ministri i Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për aktivitetet ushtarake dhe ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për aktivitetet doganore.

Neni 122

(1) Personelit të aviacionit do t'i pezullohet licenca nëse:

1) në procedurë penale ose kundërvajtëse ndaj tij është shqiptuar masa e sigurimit, përkatësisht sanksion kundërvajtës me të cilin ndalohet ushtrimi i profesionit që rezulton nga dokumenti që i është lëshuar, për kohëzgjatjen e asaj mase;

2) është i paaftë fizikisht ose mendërisht për të kryer punë dhe detyra për kryerjen e të cilave i është lëshuar dokumenti;

3) gjatë mbikëqytjes është konstatuar shkelje e rregullave në fushën e aviacionit ose përdorimi i dokumentit në rast kur ai nuk i plotëson kushtet e përcaktuara sipas të cilave është lëshuar dhe

4) me kontroll konstatohet se punën për të cilën është lëshuar dokumenti e kryen nën ndikimin e alkoolit, drogave ose substancave tjera psikotrope, ose konstatohet se të drejtat nga ajo i shfrytëzon në mënyrë jashtëzakonisht joprofesionale dhe të pandërgjegjshme.

(2) Në rastin, sipas paragrafit (1) pika 1 e këtij neni, dokumenti pezullohet nga personi juridik që e ka lëshuar.

(3) Nëse inspektori i aviacionit konstaton se ekzistojnë arsytet, sipas paragrafit (1) pika 2, 3 dhe 4 të këtij neni, ai është i obliguar që ta dërgojë personin për kontroll të jashtëzakonshëm të shëndetit dhe/ose aftësisë profesionale, për t'ia hequr përkohësisht dokumentin dhe në afat prej tre ditësh t'ia dorëzojë dokumentin personit juridik që e ka lëshuar.

(4) Procedurën për kontrollin shëndetësor dhe/ose aftësisë profesionale e kryen personi juridik që është i autorizuar për përcaktimin e aftësisë shëndetësore, përkatësisht profesionale dhe duhet doemos të përfundojë në afat prej 90 ditësh nga dita e heqjes së përkohshëm.

(5) Nëse gjatë kontrollit të aftësisë shëndetësore të personelit të aviacionit konstatohet se ai është i prirur për përdorimin e alkoolit, drogave ose substancave të tjera psikotrope, dokumenti do t'i hiqet përgjithmonë.

(6) Në rast kur do të konstatohet se shkresa është lëshuar në bazë të dëshmive të falsifikuara, personi juridik që e ka lëshuar shkresën do ta tërheqë atë.

(7) Në rast të një aksidenti avioni ose incidenti të rëndë, Komisioni Hetimor mund t'i propozojë personit juridik që ka lëshuar dokumentin ta pezullojë atë para se të hartohet raporti përfundimtar për hetimin e aksidentit ose incidentit serioz të aviacionit, pas së cilës inspektori i aviacionit e dërgon personin për kontroll të jashtëzakonshëm të aftësisë shëndetësore dhe/ose profesionale. Pezullimi i dokumentit zgjat deri në përfundimin e kontrollit të jashtëzakonshëm në afatin e përcaktuar në paragrafin (4) të këtij neni.

Neni 123

Në rast kur ka humbur dokumenti i personelit në aviacionin të lëshuar nga Agjencia, pronarit do t'i lëshohet dokument i ri në shpenzim personal do ta publikojë për të humburën në Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 124

(1) Personeli në industrinë e aviacionit duhet të ketë dokument adekuat për kryerjen e detyrave në kompetencë të tij dhe t'i kryejë me ndërgjegje, cilësi dhe rregull, në pajtim me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Personeli i aviacionit nuk duhet të jetë nën ndikimin e alkoolit, drogave narkotike ose substancave të tjera psikotrope gjatë kryerjes së detyrës.

(3) Personeli i aviacionit nuk mund t'i kryejë detyrat e tij nëse është i lodhur ose i sëmurë ose në gjendje të tillë psikofizike që nuk mund t'i kryejë ato detyra siç duhet.

(4) Për largimin e personelit të aviacionit vendos udhëheqësi i drejtpërdrejtë dhe e njofton Agjencinë brenda 72 orëve nga vendimi për largim.

Neni 125

(1) Operatori i fluturakes duhet të sigurojë planifikimin e kohës së detyrës dhe kohës së fluturimit për anëtarët e ekuipazhit të fluturimit dhe të kabinës së fluturakes kështu që nuk do të tejkalohen kufijtë e përcaktuar në lidhje me kohën e kaluar në detyrë, kohën e kaluar në fluturim dhe numrin e ngritje dhe ulje, si dhe koha minimale e pushimit për anëtarët e ekuipazhit.

(2) Organizimin e kohës së punës së anëtarëve të ekuipazhit të fluturakes më afërsisht e përcakton drejtori i Agjencisë.

(3) Personi i cili drejton fluturaken ka të drejtë që gjatë vitit kalendarik të shfrytëzojë pushim të posaçëm nga puna me kompensim të pagës dhe të drejta të tjera të punës me qëllim të mbajtjes së aftësisë psikofizike.

Neni 126

(1) Orari i punës së kontrollorëve të fluturimit, studentëve të kontrollorëve të fluturimit dhe personave përgjegjës për përpunimin e të dhënave të fluturakes (FD) mund të zgjasë deri në 32 orë gjatë shtatë ditëve radhazi, kurse gjatë 90 ditëve radhazi jo më shumë se 416 orë.

(2) Kohëzgjatjen e punës së vazhdueshme, kohëzgjatjen e ndërrimeve dhe kohëzgjatjen e pushimit ditor të kontrollorëve të fluturimit, studentëve të kontrollorëve të fluturimit dhe personave përgjegjës për përpunimin e të dhënave të fluturimit të avionit (FD) i përcakton drejtori i Agjencisë.

(3) Kontrollorët e fluturimit, studentët kontrollorë të fluturimit ajror dhe personat përgjegjës për përpunimin e të dhënave të fluturimit të aviacionit (FD) kanë të drejtë të përdorin leje të posaçme nga puna me kompensim pagash dhe të drejta të tjera të punës gjatë vitit kalendarik për ruajtjen e aftësisë psikofizike.

PJESA E NËNTË

HETIMI I AKSIDENTEVE TË FLUTURAKEVE, TË INCIDENTEVE SERIOZE, TË INCIDENTEVE DHE TË NGJARJEVE, SI DHE KËRKIMI DHE SHPËTIMI I FLUTURAKES

1. HETIMI I AKSIDENTEVE TË FLUTURAKEVE, TË INCIDENTEVE SERIOZE, TË INCIDENTEVE DHE TË NGJARJEVE

Neni 127

(1) Çdo ngjarje që kërcënon sigurinë e aviacionit duhet të hetohet, analizohet dhe klasifikohet tërësisht sipas seriozitetit, me qëllim që të përcaktohen arsytet, faktet dhe rrethanat në të cilat ka ndodhur dhe të merren masat e duhura për të parandaluar ngjarje të reja që kërcënojnë sigurinë e aviacionit civil.

(2) Komiteti i Hetimit, sipas nenit 5 paragrafi (3) të këtij ligji, heton aksidentet dhe incidentet serioze në të cilat kanë marrë pjesë fluturake civile ose parashuta.

(3) Subjektet e industrisë së aviacionit fillimisht hetojnë, analizojnë dhe klasifikojnë ngjarjet e rrezikimit të sigurisë së aviacionit civil në të cilat kanë marrë pjesë vetë.

(4) Subjektet e industrisë së aviacionit, pas përfundimit të hulumtimit, analizës dhe klasifikimit fillestar të ngjarjeve, janë të detyruar që rezultatet nga hetimi i incidenteve të klasifikuara serioze t'i dorëzojnë në Komitetin Hetimor, ndërsa rezultatet nga hetimi i incidenteve të klasifikuara fillimisht dhe ngjarjet tjera në Agjencinë.

(5) Krahas detyrave, sipas paragrafëve (2) dhe (4) të këtij neni, Komiteti i Hetimit kryen edhe detyra lidhur me mbledhjen dhe analizën e të dhënave dhe detyrave tjera lidhur me sigurinë në aviacion, veçanërisht për zvogëlimin e rreziqeve në aviacion dhe parandalimin e aksidenteve, incidenteve dhe incidenteve serioze, me kusht që këto detyra të mos ndikojnë në pavarësinë e Komitetit të Hetimit

Neni 128

(1) Nëse një fluturake e huaj pëson aksident, incident serioz ose incident në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, në hetimin mund të marrin pjesë përfaqësues dhe këshilltarë të tyre, nëse kjo është e nevojshme për efektivitetin e hetimit, nga autoritetet e aviacionit ose organizatat e vendit ku është regjistruar fluturakja, vendi i avioparqit, vendi i prodhimit dhe vendi shtetasit e të cilit janë lënduar në aksident, me kërkesë të tyre.

(2) Nëse një fluturake maqedonas pëson aksident, një incident serioz në territorin e shtetit të huaj, duhet të caktohen përfaqësues të autorizuar të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe këshilltarë të tyre, nëse kjo është e nevojshme për efektivitetin e hetimit, të cilët do të jenë të pranishëm gjatë hetimit të aksidentit, incidentit serioz apo incidentit të asaj fluturake.

(3) Përfaqësuesit e autorizuar të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe këshilltarët e tyre, sipas paragrafit (2) të këtij neni, i emëron kryetari i Komitetit të Hetimit dhe duhet t'i plotësojnë kushtet për hetues, sipas nenit 131 të këtij ligji, dhe ta informojë organin kompetent të shtetit të huaj.

Neni 129

(1) Qëllimi i hulumtimit të sigurisë të aksidenteve, incidenteve serioze ose incidenteve është përmirësimi i sigurisë së fluturakes përmes mbledhjes së informacioneve të sigurisë dhe konstatimit të shkaqeve për ato aksidente, incidente serioze ose incidente dhe ndërmarrje të masave përkatëse për parandalimin e rindodhjes së tyre.

(2) Informacionet e sigurisë si dhe deklaratat e personave të marra nga ana e hetuesve, komunikimi ndërmjet personave që janë përfshirë në operacionet me fluturakën, informacionet e tyre personale ose mjekësore, fotografitë, transkriptuat, incizimet (CVR dhe incizime tjera), mendimet nga analiza e informacioneve dhe të dhëna tjera të mbledhura gjatë hulumtimit të sigurisë së aksidenteve, incidenteve serioze ose incidenteve nuk guxojnë të përdoren në mënyrë joadekuat.

(3) Përdorimi joadekuat, sipas paragrafit (2), i këtij përfshin përdorim të të dhënave për qëllime që nuk janë të lidhura me hetimin e fatkeqësive ose incidenteve, konstatim të fajit ose shqiptim të masave ndëshkimore të personelit operativ, si dhe dorëzimin e tyre publikut përveç kur faktet dhe dëshmitë sugjerojnë ekzistim të qëllimit për shkaktim të dëmit.

Neni 130

(1) Për kryerje të pandërprerë të detyrave, Komiteti i Hetimit duhet të jetë i pavarur në aspektin organizativ, funksional dhe financiar nga Ministria e Transportit dhe e Lidhjeve, Agjencia dhe subjektet e industrisë së aviacionit interesat e të cilit mund të jenë në konflikt me detyrat dhe autorizimet e tij.

(2) Mjetet dhe pajisja të nevojshme për kryerje të detyrave të Komitetit të Hetimit lidhur me hetimin e aksidenteve dhe incidenteve serioze sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 131

(1) Komiteti i Hetimit përbëhet nga tre hetues të cilët i emëron Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, nga të cilët njëri emërohet kryetar.

(2) Hetuesit duhet të kenë së paku dhjetë vite përvojë pune nga sfera e aviacionit civil, njohje solide të gjuhës angleze dhe të kenë ose kanë pasur status të personelit në aviacionin në kuptim të këtij ligji.

(3) Hetuesit duhet të kenë të kryer trajnim adekuat për realizimin e hetimeve dhe njohuritë e tyre i përtërijnë dhe i avancojnë vazhdimisht.

(4) Komiteti i Hetimit u lëshon legjitimacion zyrtar hetuesve me të cilin i autorizuan të kryejnë hetim të aksidenteve ose incidenteve serioze.

(5) Formën, përmbajtjen, mënyrën e mbajtjes së evidencës dhe mënyrën e lëshimit dhe heqjes së legjitimacionit zyrtar i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(6) Për punën e tij Komiteti i Hetimit miraton Rregullores të punës.

(7) Të punësuarit në Komitetin Hetimor që kryejnë punë administrative kanë status të nëpunësve administrativë.

(8) Për çështjet lidhur me marrëdhënien e punës të të punësuarve, sipas paragrafit (7) të këtij neni, që nuk janë rregulluar me këtë ligj dhe me marrëveshje kolektive, zbatohen dispozitat e Ligjit të Nëpunësve Administrativë, Ligjit të të Punësuarve në Sektorin Publik dhe rregullat e përgjithshme për marrëdhënien e punës.

(9) Të punësuarit në komitet që kryejnë punë ndihmëse-teknike kanë status të personelit ndihmës-teknik.

(10) Për çështjet që kanë të bëjnë me klasifikimin, evidencën, punësimin dhe mobilitetin e të punësuarve, sipas paragrafit (9) të këtij neni, zbatohet Ligji i të Punësuarve në Sektorin Publik, e për çështjet tjera në lidhje me marrëdhënien e punës zbatohen rregullat e përgjithshme për marrëdhëniet e punës dhe marrëveshjet kolektive.

Neni 132

(1) Për çdo fatkeqësi ose incident serioz emërohet hetues kryesor nga kryetari i Komitetit të Hetimit.

(2) Kryetari i Komitetit të Hetimit në rast të aksidentit ose incidentit serioz mund të angazhojë ekspertë të jashtëm në sferën e aviacionit ose trupave të huaj hetimorë nga aviacioni civil ose trupat tjerë që janë kualifikuar për hetim të aksidenteve të fluturakeve ose incidenteve serioze. Për punën e tyre u takon kompensim të caktuar me marrëveshje për angazhim të tyre.

(3) Personat e angazhuar duhet të lirohen nga obligimet e rregullta të punës të punëdhënësit e tyre dhe te ato nuk guxon të ketë konflikt interesi.

(4) Nëse në aksidente ose incidente serioze të fluturakeve të huaj ose vendor, ka marrë pjesë edhe fluturaku shtetëror, në punën e Komitetit të Hetimit merr pjesë edhe përfaqësues i organit shtetëror kompetent nga fusha e policisë, mbrojtjes apo doganave.

(5) Aksidentet, incidenteve serioze ose incidentet e fluturakes shtetërore i heton Komisioni i emëruar nga organi shtetëror kompetent nga sfera e policisë, mbrojtjes dhe doganës.

Neni 133

(1) Ministria e Punëve të Brendshme, gjykatat kompetente, prokuroria publike dhe subjektet tjera në hetimin e aksidenteve ose incidentit serioz doemos duhet t'u mundësojnë hetuesve qasje dhe kontroll të pandërprerë të informacioneve, dëshmimeve dhe dokumenteve të nevojshme operative, teknike dhe juridike për hetim.

(2) Hetuesit dhe ekspertët e jashtëm janë të detyruar që t'i mbrojnë informacionet e sigurisë lidhur me aksidentet e fluturakeve ose incidentet serioze nga përdorimi joadekuat në pajtim me nenin 129 paragrafët (2) dhe (3) të këtij ligji.

Neni 134

Nëse Komiteti për hetim konstaton se nuk ka mundësi që ta përfundojë plotësisht hetimin, kryerjen e hetimit ose e një pjesë të hetimit të aksidentit ose incidentit serioz mund t'ia transferojë organit hetimor të shtetit tjetër, me pëlqim paraprak të Qeverisë së Maqedonisë së Veriut.

Neni 135

(1) Hetuesit dhe ekspertët e jashtëm të aksidentit të fluturakes ose incidentit të rëndë do ta marrin në pyetje çdo person për të cilin mendojnë se mund të ofrojë informata relevante për hetimin dhe mund të hetojnë objekte, dokumente, incizim dhe të dhëna nga pajisjet elektronike.

(2) Hetuesit dhe ekspertët e jashtëm i kanë të drejtat dhe kompetencat në vijim:

- qasje të lirë dhe të papenguar në vendin e aksidentit ose incidentit, si dhe në fluturake, pjesët përbërëse të tij ose mbetjet e tij,

- evidentimi i dëshmimeve,

- heqja e kontrolluar e mbetjeve ose e pjesëve përbërëse për ekzaminim ose analizë,

- qasja dhe përdorimi momental i përmbajtjes së "kutisë së zezë" ose çdo incizim tjetër,

- qasje momentale në rezultatet nga marrja në pyetje të personave të përfshirë në drejtimin e fluturakes ose në testet e kryera në mostrat e marra nga këta persona,

- marrjen në pyetje të dëshmitarëve,

- qasje të lirë në të gjitha informacionet ose incizime përkatëse që janë të pronari, transportuesi ajror (operatori/përdoruesi me/i fluturakes) ose prodhuesi i fluturakes, nga autoritetet përgjegjëse për aviacionin civil ose për operimin e aeroportit ose nga të gjithë subjekte tjera përkatëse,

- qasje në rezultatet e ekzaminimit (autopsisë) të trupave të viktimave ose të testeve të kryera në mostrat e marra nga trupat e viktimave dhe

- qasja në informatat nga hetimi i aksidentit të konstatuara nga Ministria e Punëve të Brendshme, gjykatat kompetente dhe prokuroria publike.

(3) Personi i cili merr pjesë në hetimin e sigurisë të aksidenteve ose incidenteve serioze duhet të kryejë në mënyrë të pavarur detyrat e tij dhe nuk guxon të marrë udhëzime nga personi tjetër, përveç nga hetuesi kryesor ose përfaqësuesit e autorizuar.

Neni 136

(1) Fluturakja, pjesët e fluturakes dhe pajisja që janë transportuar me fluturaken, parashutën ose gjërat për të cilat ekziston dyshim se janë shkak potencial për aksidentin e fluturakes, nuk guxojnë të nxirren ose zhvendosen pa leje të hetuesit kryesor.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, nuk është e nevojshme leje nga hetuesi kryesor në rastet kur është i domosdoshëm shpëtimi i jetës së njerëzve ose në raste tjera të jashtëzakonshme kur është i domosdoshëm për parandalim të ndodhjes së pasojave të mëdha dëmtoese.

(3) Komiteti Hetues ndërmerr masa për mbrojtje të fluturakes, mbetjeve të fluturakes dhe vendit i aksidentit nga qasja e paautorizuar, vjedhje ose përkeqësim (dëmtim).

Neni 137

(1) Në bazë të hetimit të aksidentit ose incidentit të serioz, Komiteti i Hetimit përgatit rekomandime për sigurinë të cilat ua dërgon Agjencisë, subjekteve të industrisë së aviacionit dhe/ose palëve të tjera të interesuara.

(2) Bazuar në rekomandimet e sigurisë, sipas paragrafit (1) të këtij neni, ose kur ekziston dyshim i arsyeshëm se në atë mënyrë do të shmanget ndonjë incident ose rrezik i ri, Agjencia me urdhër mund të ndalojë ose kufizojë përkohësisht përdorimin e llojit të fluturakes, pjesëve të saj, pajisjes, pajisjeve të navigimit, si dhe realizimi i fluturimeve dhe kryerja e punës së personelit të aviacionit dhe personelit tjetër profesional, deri në momentin e mënjanimin të shkaqeve të potenciale të aksidentit të aviacionit, incidentit serioz ose incidentit.

(3) Rekomandimet e sigurisë nuk kanë për qëllim të krijojnë dyshim të fajit ose përgjegjësisë për aksidentin e aviacionit, incidentin e rëndë ose incidentin.

Neni 138

Hetimi i kryer për aksidentin e fluturakes, incidentin serioz ose incidentin mund ta hapë sërish nëse sigurohen dëshmi të reja.

Neni 139

Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut i përcakton më afërsisht mënyrën, organizimin, subjektet dhe parimet sipas të cilave realizohet hetimi i aksidenteve, incidenteve serioze, incidenteve dhe ngjarjeve tjera të fluturakeve shtetërore, si dhe mënyra e paraqitjes së tyre.

Neni 140

(1) Komiteti i Hetimit përgjigjet për punën e tij para Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut më së voni deri më 31 janar në vitin e ardhshëm dhe dorëzon raport vjetor për punën e tij në vitin paraprak dhe programin vjetor me plan financiar për punën e vitit të ardhshëm për shkak të shqyrtimit dhe miratimit.

(2) Aktet, sipas paragrafit (1) të këtij neni, duhet t'i përmbajnë edhe masat e ndërmarrja dhe masat që duhet të ndërmerren për përmirësimin e sigurisë së fluturakes.

2. KËRKIMI I FLUTURAKES DHE SHPËTIMI I FLUTURAKES

Neni 141

(1) Qendra e Menaxhimit të Krizave në cilësi të Qendrës Koordinuese për shpëtim i organizon dhe i koordinon aktivitetet për kërkim dhe shpëtim në aviacionin civil të subjekteve të cilët në pajtim me lokacionin, resurset materiale dhe njerëzore mund të marrin pjesë në sistemin e kërkimit dhe shpëtitimit të fluturakes vendore ose të huaja që janë zhdukur, gjendet në rrezik për aksident ose ka pësuar aksident në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

(2) Aktivitetet, sipas paragrafit (1) të këtij neni, i realizojnë njësitë e forcave të armatosura, Ministrinë e Punëve të Brendshme, shërbimet dhe njësitë e Drejtorisë për Mbrojtje dhe Shpëtim, shërbimet e personave juridikë që merren me kërkim dhe shpëtim si aktivitet i tyre i rregullt si dhe persona tjerë juridikë dhe fizikë, varësisht nga vëllimi, kërkimi dhe nevojat, e në pajtim me të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e tyre.

(3) Qendra e Menaxhimit të Krizave mund të lejojë që nën kontrollin e saj në aktivitetet për kërkim dhe shpëtim të fluturakes së huaj që gjendet në rrezik ose ka pësuar aksident të marrin pjesë edhe operatori i fluturakes, autoriteti i aviacionit i vendit në të cilin është regjistruar ky fluturak dhe/ose njësitë për kërkim dhe shpëtim të vendeve tjera.

(4) Qendra e Menaxhimit të Krizave e përcakton mënyrën e koordinimit të aktiviteteve të nxënësve në aksionet për kërkim dhe shpëtim me procedurat operative standarde të miratuara në pajtim me subjektet, sipas paragrafit (2) të këtij neni.

(5) Operatori ose pronari i fluturakes, udhëheqësi i fluturakes, operatori i aeroportit dhe institucionet shëndetësore kompetente me kërkesë të Qendrës së Menaxhimit të Krizave, duhet të marrin pjesë në procedurën për kërkim dhe shpëtim, përkatësisht t'i vënë në dispozicion mjetet e nevojshme për kërkim dhe shpëtim, të sigurojnë ndihmë urgjente dhe të ndërmarrin masa për transport të personave të mbijetuar.

(6) Mënyra, organizimi dhe subjektet e kërkimit dhe shpëtitimit të fluturakes i përcakton Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Neni 142

(1) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS, me alarm e fillon procedurën për kërkim dhe shpëtim të fluturakeve që janë në kompetencë të kontrollit të fluturimit, fluturake tjera që

kanë dorëzuar plan për fluturim ose në mënyrë tjetër i ka të njohur ofruesi i shërbimeve ATM/ANS, si dhe fluturaket të cilëve u kërcënohet ose janë objekt i veprimit joligjor.

(2) Ofruesi i shërbimeve ATM/ANS pa prolongim e njofton Qendrën e Menaxhimit të Krizave dhe Komitetin Hetimor. Komiteti i Hetimit e njofton operatorin, përkatësisht pronarin e fluturakes dhe organin kompetent të vendit në të cilin është regjistruar fluturakja.

Neni 143

(1) Subjektet që marrin pjesë në kërkim dhe shpëtim, sipas nenit 141 paragrafi (2), të këtij ligji kanë të drejtën e kthimit të shpenzimeve reale që i kanë pasur gjatë kërkimit dhe shpëtimit të cilat i mbulon Qendra e Menaxhimit të Krizave e cila ka të drejtën e kthimit të mjeteve nga operatori i fluturakes për të cilin është bërë kërkimi ose shpëtimi.

(2) Shpenzimet për kërkim dhe shpëtim të Qendrës së Menaxhimit të Krizave financohen në mënyrën e përcaktuar në pajtim me nenin 58, paragrafi (3) dhe (6) të këtij ligji.

PJESA E DHJETË МБИКËQYRJJA

1. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 144

(1) Mbikëqyrjen mbi zbatimin e rregulloreve nga lëmi i aviacionit Agjencia e kryen në pajtim me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji nëpërmjet inspektorëve të aviacionit (në tekstin e mëtejshëm: inspektorët).

(2) Për mbikëqyrjen e zbatimit të këtij ligji dhe dispozitave të nxjerra në bazë të këtij ligji nuk zbatohen dispozitat e Ligjit të Mbikëqyrjes Inspektuese.

(3) Me përjashtim, sipas paragrafit (1) të këtij neni, zyrtarët e policisë mund t'i legjitimojnë personat që përdorin fluturake pa ekipazh ose krahë për fluturim të lirë në rastet kur rrezikohet jeta, siguria personale dhe prona e qytetarëve. Në atë rast, zyrtarë e policisë mund t'i kontrollojnë personat dhe ta konfiskojnë përkohësisht fluturaken nëse ai paraqet kërcënim për sigurinë e përgjithshme. Ministria e Punëve të Brendshme njofton Agjencinë për veprimet zyrtare të ndërmarra nga zyrtarët e policisë.

(4) Mënyrën, procedurën dhe kushtet e veçanta për kryerjen e mbikëqyrjes dhe marrjes së masave në rast të shkeljes së dispozitave të këtij ligji dhe akteve nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji, i përcakton Ministri i Transportit dhe i Lidhjeve.

Neni 145

Rregullat, procedurat dhe kushtet e veçanta për kryerjen e mbikëqyrjes së fluturakeve shtetërorë, të drejtat, detyrat dhe detyrimet, si dhe kushtet që duhet të plotësojë një person për të kryer mbikëqyrjen, përcaktohen nga ministri i Punëve të Brendshme, përkatësisht Drejtori i Agjencisë Nacionale të Sigurisë së Aviacionit kur përdoret për aktivitete policore, ministri i Mbrojtjes për fluturaket kur përdoren për aktivitete ushtarake dhe Ministri i Financave për fluturaket kur përdoren për aktivitete doganore.

Neni 146

Personat juridikë dhe fizikë që i nënshtrohen mbikëqyrjes janë të detyruar t'i sigurojnë inspektorit kushtet për kryerjen e mbikëqyrjes, t'i sigurojnë qasje pa prolongim në objektet fluturaket, dokumentet, dokumentet e udhëtimit dhe materialet e tyre, me kërkesë të inspektorit të sigurojë të dhëna të sakta dhe informacionet që janë të nevojshme për kryerjen e mbikëqyrjes, si dhe mundësia e intervistimit të personave përgjegjës, personave puna e të cilëve është lëndë e mbikëqyrjes, si dhe dëshmitarëve të mundshëm.

2. KRYERJA E МБИКËQYRJES

Neni 147

(1) Mbikëqyrja e fluturakes, komponentëve të fluturakes, pjesëve dhe pajisjeve dhe trafikut ajror përfshin veçanërisht mbikëqyrjen e zbatimit të rregullativave për: fluturakeve, veçanërisht në lidhje me kushtet për përdorimin e sigurt të fluturakeve dhe aftësinë fluturuese të tij, prodhimin, mirëmbajtjen, riparimin dhe rinovimin e fluturakes, komponentëve, pjesëve dhe pajisjeve, parashutave, dokumenteve, librave dhe dokumentacionit tjetër që duhet të jetë në fluturake; kushtet për kryerjen e sigurt të trafikut ajror, operacioneve të fluturimit (transport ajror komercial, operacione të specializuara dhe jokomerciale) dhe përdorimin e fluturakeve për qëllime rekreative, sportive, shkollore dhe të tjera; kushtet dhe masat për sigurimin e transportuesve ajrorë dhe fluturakeve nga veprimet e sjelljes së paligjshme; kushtet për aftësinë paguese ekonomike të transportuesve ajrorë, sigurimin, të drejtat e udhëtarëve dhe formimin e çmimeve.

(2) Mbikëqyrja e fluturakes, komponentëve të fluturakes dhe trafikut ajror përfshin mbikëqyrjen e sigurisë së fluturakeve të huaja që aterojnë dhe/ose ngrihen nga aeroportet në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Neni 148

Mbikëqyrja e aeroporteve, aerodromeve dhe terreneve përfshin veçanërisht mbikëqyrjen mbi zbatimin e rregullativave për: shfrytëzimin e sigurt të aeroporteve, aerodromeve dhe terreneve, projektimin, ndërtimin dhe rindërtimin e aeroportit dhe objekteve në zonën e aeroportit, si dhe objektet jashtë asaj zone që mund të ndikojë në sigurinë e trafikut ajror; kultivimi i tokës në zonën e aeroporteve dhe tokës në afërsi të tyre; mirëmbajtjen e objekteve, instalimeve, pajisjeve dhe aparaturave të aeroportit që shërbejnë për trafik ajror të sigurt; vendosjen, korrektësinë dhe mirëmbajtjen e shenjave për perceptimin e pengesave në aeroport, përkatësisht aerodromet në zonën e aeroportit dhe aerodromit, si dhe jashtë asaj zone; gjendja e pistave dhe pistave të tjera dhe platformës së portit dhe zonave të tjera për lëvizjen e fluturakeve në aeroport; korrektësinë e sistemeve të ndriçimit që shërbejnë për afrimin, aterrimin dhe ngritjen e fluturakeve dhe për sigurimin e korrektësinë e furnizimit me energji bazë dhe rezervë të këtyre sistemeve dhe organizimin e sigurinë e funksionimit ekonomik të operatorëve të porteve ajrore.

Neni 149

Mbikëqyrja e personelit të aviacionit përfshin veçanërisht mbikëqyrjen mbi zbatimin e rregullativave për: punën dhe mënyrën e kryerjes së punës profesionale; mënyrën e formimit profesional, përcaktimin e formimit profesional, dokumentet e atij personeli, aftësinë e tyre profesionale dhe shëndetësore dhe përcaktimin e aftësisë shëndetësore

Neni 150

Mbikëqyrja e ofrimit të shërbimeve të aeroportit dhe shërbimeve tokësore në aeroport përfshin, në veçanti, mbikëqyrjen e zbatimit të rregullativave për: kushtet teknike dhe të tjera për ofrimin e sigurt të shërbimeve tokësore në aeroport; ngarkesën e fluturakes dhe renditjen e ngarkesës në të, llojin e ngarkesës dhe sigurinë e saj nëse përmban substanca të rrezikshme; procedurat për heqjen e akullit të fluturakeve dhe pistës, si dhe metodat dhe procedurat për mbrojtjen e tyre nga ngrirja; objektet, pajisjet teknike dhe procedurat për kryerjen e inspektimit të fluturakeve, udhëtarëve, bagazheve dhe mallrave; mbrojtjen nga zjarri dhe kushtet për mbrojtje të sigurt nga zjarri; informimi i udhëtarëve për identitetin e transportuesve ajrorë; mënyrën e formimit të kompensimeve nga operatorët e porteve ajrore dhe ofruesit

e shërbimeve tokësore në aeroport; organizimin, kushtet dhe mënyrën e ofrimit të mbrojtjes mjekësor, si dhe sigurinë e aeroporteve dhe aerodromeve.

Neni 151

Mbikëqyrja e ofrimit të shërbimeve ATM/ANS dhe kërkim-shpëtimi përfshin, veçanërisht, mbikëqyrjen e zbatimit të rregullativave për: mënyrën e ofrimit të shërbimeve ATM/ANS dhe funksionimin ekonomik të ofruesit të shërbimit ATM/ANS; mënyrën e funksionimit të Qendrës së Koordinimit të Shpëtimit dhe subjekteve të përfshira në sistemin e kërkim-shpëtimit të një fluturakes; mbrojtjen kundër veprimeve të sjelljes së paligjshme nga ofruesit e shërbimeve ATM/ANS; funksionimin e sistemit të menaxhimit të sigurisë si dhe gjendjen, mirëmbajtjen dhe funksionimin e duhur të mjeteve teknike, pajisjeve dhe aparaturave të nevojshme për ofrimin e sigurt të shërbimeve ATM/ANS.

3. AUTORIZIMET DHE KOMPENTENCAT E INSPEKTORIT

Neni 152

(1) Punën e inspektorit mund ta kryejë personi i cili ka autorizim të lëshuar nga Agjencia. Autorizimi mund t'i lëshohet personit që ka përvojë pune së paku pesë vjet në detyra të përshtatshme pune në fushën e aviacionit dhe i cili plotëson kushtet e veçanta të përcaktuara nga Ministria e Transportit dhe i Lidhjeve.

(2) Inspektori nuk mund të kryejë punë me kompensim në subjektet e industrisë së aviacionit që janë lëndë e mbikëqyrjes së tij me qëllim të shmangies së konfliktit të interesit.

Neni 153

(1) Inspektori kryen mbikëqyrje, sjellë aktvendime dhe merr masa në kornizë të drejtave dhe detyrimeve të tij të përcaktuara me këtë ligj dhe akte nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(2) Gjatë mbikëqyrjes, në rast të shkeljes së dispozitave të këtij ligji dhe akteve nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji, inspektori është i autorizuar të shqiptojë masa administrative në vijim, edhe atë: vërejtje, urdhra, ndalime dhe kufizimet, të kërkon marrjen e masave korrigjuese, të pezullon dhe merr dokumentet, të kërkon kontrolle të jashtëzakonshme të aftësisë profesionale dhe shëndetësore të personelit në aviacion, të mban fluturake të huaj në aeroport, si dhe marrjen e masave të tjera në përputhje me marrëveshjet ndërnacionale të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë së Veriut, ky ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(3) Nëse inspektori gjatë mbikëqyrjes lëshon vërejtje verbale ose ndalesë verbale, në afat prej tri ditësh duhet ta njoftojë me shkrim personin të cilit i referohet.

(4) Kundër masave administrative, sipas paragrafit (2) të këtij neni, të ndërmarra nga Agjencia, pala e pakënaqur ka të drejtë në mbrojtje gjyqësore para Gjykatës Administrative në afat prej 30 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit.

(5) Padia kundër aktvendimit, sipas paragrafit (4) të këtij neni, nuk e shtyn përbarimin e vendimit.

Neni 154

(1) Gjatë mbikëqyrjes, inspektori është i obliguar që për praninë e tij t'i njoftojë përfaqësuesit e pranishëm ose punëtorët e personit juridik ose fizik mbi të cilin kryhet mbikëqyrja.

(2) Nëse inspektori konstaton gabime dhe parregullsi në punën e personit juridik të mbikëqyrur, për këtë e njofton personin përgjegjës.

(3) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes, inspektorët duhet të mbajnë pajisje përkatëse të nevojshme për kryerjen e kompetencave të tyre të përcaktuara me akte nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

Neni 155

Inspektori detyrohet që t'i ruan si sekret informacionin/të dhënat që ka marrë gjatë mbikëqyrjes.

Neni 156

(1) Gjatë mbikëqyrjes, inspektori duhet të ketë legjitimacion zyrtar, me të cilin vërtetohet cilësia dhe kompetencat e tij.

(2) Formën, përmbajtjen, mënyrën e ruajtjes së legjitimacioneve zyrtare, si dhe procedurën për dhënie dhe tërheqjes së tyre, i përcakton drejtori i Agjencisë.

Neni 157

Inspektori ka të drejtë dhe obligim për aftësim profesional, aftësim të avancuar dhe ripërtëritje të njohurive të marra në përputhje me programin vjetor të punës së Agjencisë.

PJESA E NJËMBËEDHJETË DISPOZITAT E KUNDËRVAJTJES

Neni 158

Përkundër masave administrative, sipas nenit 153 paragrafi (2) të këtij ligji, inspektori mund të ngre procedurë të kundërvajtjes për kundërvajtjet e parapara në nenet 159, 160 dhe 161 të këtij ligji.

Neni 159

(1) Gjohë në një shumë që nuk mund të jetë më e vogël se:

- 500 euro në kundërvlerë denari, e as më e madhe se 1000 euro në kundërvlerë denari për mikro-tregtarët,
- 1000 euro në kundërvlerë denari, e as më e madhe se 2000 euro në kundërvlerë denari për tregtarët e vegjël,
- 2000 euro në kundërvlerë denari, e as më e madhe se 6000 euro në kundërvlerë denari për tregtarët e mesëm,
- 5000 euro në kundërvlerë denari, e as më e madhe se 10000 euro në kundërvlerë denari për tregtarët e mëdhej,

i shqiptohet për kundërvajtje ndaj personit juridik nëse:

- 1) nuk u përmbahet kushteve e përcaktuara në Programin Kombëtar të Sigurisë së Pistës (neni 27);
- 2) punon pa një program të miratuar sigurie aeroporti ose pa një transportues ajror ose program sigurie të ofruesit të shërbimit ATM/ANS të zhvilluar në përputhje me Programin Kombëtar të Sigurisë së Aviacionit Civil, ose nuk zbaton masa sigurie në përputhje me programet përkatëse të miratuara për sigurinë (neni 28 paragrafët (1), (2), (3), (4), (5), (6) dhe (10));
- 3) kryen kontrolle të sigurisë në kargo dhe postës pa pëlqimin e Agjencisë (neni 28 paragrafi (9));
- 4) kryen transport ndërkombëtar ajror dhe nuk i plotëson kushtet e parapara me marrëveshjet ndërnacionale dhe/ose aktet tjera ndërnacionale që e obligojnë Republikën e Maqedonisë së Veriut (neni 46);
- 5) nuk e mirëmban transportin në mënyrë të rregullt dhe të duhur, i kryen punët e tij në atë mënyrë që nuk mundëson komunikacion ajror të rregullt dhe të duhur dhe/ose nuk i dorëzon Agjencisë raport mujor për rregullsinë e komunikacionit ajror (neni 47);
- 6) Shërbimet ATM/ANS ofrohen në kundërshtim me dispozitat për menaxhimin e hapësirës ajrore të përcaktuara nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut (neni 60 paragrafi (1));
- 7) pengesat, pajisjet emetuese, objektet, linjat e transmetimit ose pajisjet e tjera që lëshojnë valë elektromagnetike vendosen në një distancë nga e cila mund të ndërhyjnë në funksionimin e mjeteve teknike dhe pajisjeve për ofrimin e shërbimeve në trafikun ajror, ose nëse nuk japin përparësi në lidhjet e nevojshme për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS (neni 62);
- 8) nuk u përmbahet kushteve dhe mënyrave të ofrimit të shërbimit informativ të fluturimit të aeroportit të përcaktuar nga drejtori i Agjencisë (neni 67 (2));

9) mjetet teknike, pajisjet dhe aparaturat për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS nuk janë të siguruar nga dëmtimi ose shkatërrimi (neni 71 (2));

10) nuk është i siguruar për dëmet e shkaktuara personave të tretë ose nuk ofron sistem të njohjes, vlerësimit dhe zvogëlimit të rreziqeve që janë të pranishme gjatë ofrimit të shërbimeve ATM/ANS në përputhje me standardet e pranuar ndërnacionale (neni 73 paragrafi (1)). dhe (5));

11) gjatë lëshimit të akteve për ndërtim në pajtim me Ligjin e Ndërtimit, investitori nuk ka marrë pëlqimin nga aspekti i sigurisë së komunikacionit ajror (neni 80 paragrafët (1) dhe (2));

12) nuk i përdor pistat dhe pistat tjera, platformën, objektet, instalimet, pajisjet ose aparaturat sipas qëllimit dhe kapacitetit të tyre në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji dhe nëse nuk lejon shfrytëzimin e objekteve të aeroportit dhe infrastrukturës së mjetit fluturues që ka leje për të fluturuar në hapësirën ajrore të Maqedonisë (neni 81 paragrafët (1) dhe (2));

13) nuk e cakton kompensimin për shfrytëzimin e infrastrukturës aeroportit në mënyrën e përcaktuar nga Ministri i Transportit dhe i Lidhjeve (neni 82 paragrafi (3));

14) aeroporti nuk është i hapur për komunikacion ajror në kohën e caktuar dhe koha e caktuar nuk shpallet në mënyrën e zakonshme në komunikacionin ajror (neni 83);

15) nuk i respekton rregullat e parapara për ndarjen e sloveve (neni 84 (5));

16) nuk e ka njoftuar Agjencinë dhe ofruesin e shërbimeve ATM/ANS brenda afatit të caktuar për ndonjë ndryshim të planifikuar të dedikimit, klasës apo kategorisë së aeroportit, pastaj për çdo punë të planifikuar në shkallë më të madhe që shkakton mbylljen e pjesëve të aeroportit ose kufizimi i përdorimit të sipërfaqeve për manovrim, si dhe për çdo ndryshim, punë ose ndërhyrje të papritur dhe të paparashikuar (neni 87);

17) ndërtimi, vendosja dhe shënimi i objekteve, instalimeve dhe pajisjeve në zonën e aeroportit ose aerodromit, duke përfshirë objektet dhe pajisjet e kontrollit të trafikut ajror, si dhe objektet jashtë zonës së aeroportit dhe aerodromit që mund të ndikojnë në sigurinë e trafikut ajror nuk i kryen trafikun ajror në mënyrën e përcaktuar me këtë ligj dhe ligje të tjera dhe në përputhje me kushtet e përcaktuara nga drejtori i Agjencisë ose nëse toka në zonën e aeroportit, përkatësisht afër aeroportit nuk është e kultivuar ose e përdorur në mënyrën e përcaktuar me këtë dhe ligjet tjera dhe në përputhje me kushtet e përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (nenet 88 dhe 89);

18) në aeroport ose në aerodrom nuk është organizuar sigurimi mjekësor dhe ai zjarrfikës-shpëtues, ndërsa në portin ajror nuk është organizuar shërbimi i zjarrfikës dhe ai i shpëtimit, shërbimi për ndihmë urgjente mjekësore për shërbimet tokësore të aeroportit, nën kushtet dhe mënyrën e përcaktuar nga drejtori i Agjencisë (neni 91, paragrafi (1));

19) në portin e trafikut ajror nuk e ka organizuar furnizimin e fluturakeve piston dhe reaktiv me karburant dhe vaj në përputhje me standardin e cilësisë në fuqi ose nëse nuk siguron karburant dhe lubrifikant për të paktën tre ditë përdorim sipas vëllimit të planifikuar të trafikut në aeroporti, si dhe nëse për shkak të forcës më të madhe ose ndonjë ngjarje tjetër të jashtëzakonshme nuk e ka njoftuar operatorin e aeroportit, Agjencinë dhe kontrollin kompetent të trafikut ajror se nuk është në gjendje të furnizojë fluturaket me karburant dhe vaj (neni 91 paragrafi (4), (5) dhe (6));

20) nuk u përmbahet kushteve të parapara për qasje në treg për kryerjen e shërbimeve tokësore në aeroport (neni 92 paragrafi (1));

21) punon pa program lehtësues të miratuar të përgatitur në përputhje me Programin kombëtar për lehtësimin e aviacionit ose nuk zbaton masa lehtësuese në përputhje me programin e miratuar për lehtësim ose nuk

përputhet me masat dhe procedurat e përcaktuara nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut (neni 96 paragrafët (4) dhe (5) dhe (6) dhe neni 97 paragrafi (6));

22) fluturackja e huaj gjatë fluturimit në hapësirën ajrore të Maqedonisë nuk i mban shenjat e përcaktuara me rregulloret e shtetit në të cilin është regjistruar ose shenjat e parapara me marrëveshje ndërnacionale (neni 109);

23) projektton ose prodhon fluturake, produkte, pjesë dhe pajisje të fluturakeve ose parashutave, si dhe nuk i plotëson kushtet e përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 112 paragrafi (1));

24) kryen mirëmbajtjen e fluturakeve, produkteve, pjesëve dhe pajisjeve të fluturakeve ose të parashutave, në kundërshtim me kushtet e përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 114 paragrafi (2));

25) nuk e ka njoftuar Agjencinë për rrethanat, ngjarjet, lëshimet dhe parregullsitë e konstatuara si në fluturaken ashtu edhe në dokumentacion që mund të ndikojnë negativisht në aftësinë fluturuese të mjetit fluturues (neni 116 paragrafi (2)) dhe

26) fillimisht nuk heton, analizon dhe klasifikon incidentet të rënda, incidentet dhe ngjarje të tjera që kërcënojnë sigurinë e aviacionit civil, dhe nëse pas përfundimit të hetimit dhe klasifikimit të incidenteve të rënda, incidenteve dhe ngjarjeve të tjera, nuk i paraqet rezultatet e hetimit për incidentet e rënda deri te Komisioni të Hetimit, ndërsa rezultatet e incidenteve të hetuara dhe ngjarjeve të tjera tek Agjencia (neni 127 paragrafët (3) dhe (4)).

(2) Gjohë në shumë prej 250 nga 500 euro në kundërvlerë denari do t'i shqiptohet për kundërvajtje, sipas paragrafit (1) të këtij nenit, personit përgjegjës te personi juridik.

(3) Përveç gjohës nga paragrafi (1) i këtij neni, personit juridik mund t'i shqiptohet edhe sanksion për kundërvajtje, ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë në kohëzgjatje deri në një vit, duke llogaritur nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit.

(4) Përveç gjohës nga paragrafi (2) i këtij neni, personit përgjegjës në personin juridik mund t'i shqiptohet edhe sanksion kundërvajtës, ndalim për ushtrimin e profesionit, veprimtarisë ose detyrës në kohëzgjatje deri në një vit , duke llogaritur nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit.

Neni 160

(1) Gjohë në një shumë që nuk mund të jetë më e vogël se:

- 500 euro në kundërvlerë denari, e as më e madhe se 1000 euro në kundërvlerë denari për mikro-tregtarët,
- 1000 euro në kundërvlerë denari, e as më e madhe se 2000 euro në kundërvlerë denari për tregtarët e vegjël,
- 2000 euro në kundërvlerë denari, e as më e madhe se 6000 euro në kundërvlerë denari për tregtarët e mesëm,
- 5000 euro në kundërvlerë denari, e as më e madhe se 10000 euro në kundërvlerë denari për tregtarët e mëdhej,

i shqiptohet për kundërvajtje ndaj personit juridik nëse:
1) nuk vepron sipas urdhrave të lëshuar dhe/ose udhëzimeve operative si dhe urdhrave të shqiptuara, ndalesave, kufizimeve dhe masave të tjera të ndërmarra nga inspektori (neni 17 paragrafi (1) paragrafi 12 dhe neni 153 paragrafi (2));

2) nuk themelon dhe mirëmban sistem të menaxhimit të sigurisë në përputhje me Programin e sigurisë nacionale (neni 24 paragrafi (4));

3) nuk i përmbahet rregullave të përbashkëta bazë në lidhje me aktivitetet e ndryshme në fushën e aviacionit civil (neni 26);

4) nuk respekton kushtet e përcaktuara, rregullat dhe masat për mbrojtje nga veprimet e sjelljes së paligjshme të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut ose nuk përcakton pjesë kritike të zonave të kufizuara të sigurisë në aeroportet ku më shumë se 40 të punësuar posedojnë kartelë identifikimi aeroportit. (neni 28 paragrafët (7) dhe (8));

5) nuk i përmbahet kushteve të përcaktuara me Programin kombëtar për siguri në aviacionin civil, Programin kombëtar për trajnim për siguri në aviacionin civil dhe programet dhe planet tjera (neni 30 paragrafi (6));

6) nuk i përmbahet kushteve të përcaktuara për përdorim të sigurt dhe kryerjen e operacioneve të fluturimit me fluturake pa ekipazh, sisteme të fluturakeve pa ekipazh dhe modele të fluturakeve (neni 31 paragrafi (1));

7) përdor mjet fluturues i cili nuk i plotëson kushtet e përcaktuara me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 32 paragrafi (1));

8) në komunikacionin ajror, mjeti fluturues përdoret në kundërshtim me llojin, kategorinë dhe qëllimin e përcaktuar në certifikatën e vlefshmërisë ajrore ose në lejen e përdorimit (neni 32 paragrafi (2));

9) nuk i përmbahet rregullave të përcaktuara për fluturimin e fluturakes (neni 32 paragrafi (3));

10) kryen komunikacion ajror mbi një zonë që është shpallur zonë e ndaluar, e ndaluar me kusht ose zonë e rrezikshme ose mbi zona të caktuara në kohë të ndaluar ose nën ose mbi lartësinë e caktuar (neni 34 paragrafët (1) dhe (2));

11) në lidhje me fluturaken që afrohet ose fluturon përmes një zonë të ndaluar, të ndaluar me kusht ose zonë rreziku, nuk merr masat e përcaktuara për ta kthyer fluturaken në rrugën e fluturimit të përcaktuar nga plani i miratuar i fluturimit ose nuk fillon një procedurë të aterimit të detyruar në fluturakes (neni 34 paragrafët (4) dhe (5));

12) drejton dritat, lazerët ose ndezjet drejt fluturakeve në fluturim dhe nëse përdor pajisje për të ndërhyrë në sistemet globale të navigimit satelitor (neni 35);

13) pa prolongim nuk ka njoftuar Agjencinë, Ministrinë e Mbrojtjes dhe Ministrinë e Punëve të Brendshme për lejimin e hyrjes së një fluturake në hapësirën ajrore të Maqedonisë pa leje paraprake për të fluturuar në rast të kushteve të rrezikshme dhe të pafavorshme atmosferike, aktivitetet humanitare, aktivitetet për mbrojtjen e njerëzve dhe pronës nga zjarri, qyteti si dhe për efikasitetin e trafikut ajror (neni 36);

14) përdor raketa kundër reve të breshrit pa pëlqimin e kontrollit kompetent të trafikut ajror dhe në kundërshtim me kushtet dhe mënyrën e përcaktuar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut (neni 37);

15) mjeti fluturak i huaj fluturon në hapësirën ajrore të Maqedonisë pa leje ose nëse lejon mjeti fluturak i huaj të ateron pa leje paraprake për fluturim (neni 41 paragrafi (1));

16) kryen operacione fluturimi në kundërshtim me kushtet dhe mënyrën e përcaktuar nga drejtori i Agjencisë (neni 51 paragrafi (2));

17) pranon, dorëzon ose transporton mallra ose sende postare që përmbajnë substanca të rrezikshme që janë të ndaluar për transport ajror dhe që nuk janë përgatitur në mënyrën e duhur në përputhje me kushtet e përcaktuara në këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji dhe nëse nuk i përmbush kushtet për organizimin e transportit ajror të substancave të rrezikshme, përkatësisht për pranimin, dërgimin, përgatitjen e tyre, përkatësisht klasifikimin, paketimin, shënimin dhe etiketimin e mallrave dhe dërgesave postare që përmbajnë substanca të rrezikshme, si dhe kushtet për aftësim profesional për substanca të rrezikshme (neni 52);

18) gjatë komunikacionit ajror, në fluturaken nuk gjenden dokumentet dhe librat dhe dokumentet tjera të përcaktuara me Konventën e Çikagos, me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 53);

19) organizon garë ose ngjarje të aviacionit pa marrë leje nga Agjencia dhe ofruesit të shërbimit të ATM-ve ose në kundërshtim me kushtet e përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 55);

20) nuk i përmbahet kushteve dhe mënyrave të përcaktuara për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS të përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 56 paragrafi (5));

21) gjatë ofrimit të shërbimeve ATM/ANS nuk përdoren njësitë matëse, shkurtesat dhe masat e

përcaktuara me ligj, standarde të vlefshme ose marrëveshje ndërkombëtare që e obligojnë Republikën e Maqedonisë së Veriut (neni 57);

22) nuk mbron mjetet teknike, pajisjet, aparatat dhe objektet për ofrimin e shërbimeve ATM/ANS nga dëmtimi ose shkatërrimi, madje nuk respekton mënyrën e instalimit, mbrojtjes dhe mirëmbajtjes së tyre të përcaktuar nga drejtori i Agjencisë dhe nëse defekti i atyre mjetet, pajisjet dhe aparatave nuk njoftohet menjëherë në mënyrën e zakonshme në komunikacionin ajror (neni 62 paragrafët (3), (4) dhe (7));

23) nuk i përmbahet rregullave dhe kushteve për ndërveprim të ndërsjellë të sistemeve, komponentëve të tyre dhe procedurave përkatëse të përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 63);

24) nuk e përcaktojnë mënyrën, procedurat dhe kushtet e tjera për ngritje ose aterim të sigurt dhe mënyra e miratuar, procedurat dhe kushtet e tjera nuk shpallen në mënyrën e zakonshme në komunikacionin ajror (neni 65);

25) nuk i definon dhe i shpallë në mënyrë të zakonshme në trafikun ajror, nivelet minimale të sigurisë për fluturimin e fluturakes mbi pengesa, ose nuk janë përcaktuar minimumet e operative për secilin aerodrom që përdor për aterim dhe ngritje, si dhe minimumet operative të aerodromit në mënyrën e përcaktuar nga drejtorin e Agjencisë (neni 66);

26) nuk përgatit dhe përditëson rregullisht Përmbledhjen e Informacionit të Aviacionit bazuar në të dhënat e marra nga autorët e themeluar (neni 69);

27) shfrytëzon aeroportin dhe aerodromin që nuk i plotëson kushtet për siguri të trafikut ajror të përcaktuara me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 75);

28) ndërtimi, mirëmbajtja dhe shfrytëzimi i aeroportit përkatësisht të aerodromit nuk kryhet në pajtim me kushtet e përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 79 paragrafi (1));

29) shfrytëzon terrenin në kundërshtim me kushtet e përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 79 paragrafi (3));

30) nuk e largon objektin ose pengesën natyrore të ndërtuar në kundërshtim me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 90);

31) në aerodrom ose aeroport, nuk është organizuar sigurim shpëtimi kundër zjarrit dhe mjekësor ndërsa në port ajror nuk organizon shërbimin për zjarrfikës-shpëtues, shërbim për ndihmën mjekësore urgjente, shërbimin për shërbim tokësor të aeroportit ose nuk u përmbahet kushteve dhe mënyrave të ofrimit të shërbimeve tokësore dhe aeroporte të përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 91, paragrafi (1));

32) përdor mjet fluturues i cili nuk është i regjistruar, përkatësisht i evidentuar (neni 101 paragrafi (1));

33) nuk i ka dorëzuar Agjencisë dokumentet e fluturakes të fshirë nga regjistri, përkatësisht evidencat e fluturakeve në Republikën e Maqedonisë së Veriut (neni 106 paragrafi (3));

34) fluturakja nuk ka shenja të përkatësisë shtetërore, tagra regjistrimi dhe shenja të tjera regjistrimi ose është shënuar në kundërshtim me mënyrën dhe vendin e përcaktuar nga drejtori i Agjencisë ose nëse shenjat dhe mbishkrimet e tjera në fluturaken pengojnë dukshmërinë e shenjave të përkatësisë shtetërore, tagrave të regjistrimit dhe shenjat e tjera regjistrimi (neni 108);

35) përdor fluturake, produktet, pjesët dhe pajisjet të fluturakes që nuk i plotësojnë kushtet për qarkullim të sigurt ajror dhe fluturim ajror, të parapara me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 110 paragrafi (1) dhe neni 115 paragrafi (3));

36) gjatë përdorimit të fluturakes, nuk kryen inspekte dhe kontrole të fluturakeve, produkteve, pjesëve dhe pajisjeve të fluturakes dhe nuk i mban ato në gjendje të duhur që siguron trafik ajror të sigurt, në përputhje me dispozitat e këtij ligji dhe rregullativat ligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 114, paragrafët (1) dhe (2));

37) nuk merr masa për mbrojtjen nga zhurmat e fluturakes ose nëse zhurma dhe emetimi i gazrave të krijuara nga fluturakja gjatë ngritjes dhe aterimit nuk janë nën nivelet maksimale të lejuara të zhurmes, përkatësisht sasia maksimale e emetimit të gazrave të përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 117);

38) kryen aftësimin profesional dhe certifikimin e aftësimit profesional të personelit në aviacion në kundërshtim me kushtet e përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 118, paragrafi (2));

39) vërteton se aftësia mjekësore për kryerjen e punës së personelit në aviacion është në kundërshtim me kushtet e përcaktuara, si dhe të kryejë kontrolle shëndetësore të aviacionit në kundërshtim me kushtet, mënyrën dhe procedurën për kryerjen e kontrolleve shëndetësore të aviacionit të përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 119, paragrafi (2));

40) punët e kompetencës si personel i aviacionit i kryen pa dokument përkatës ose i kryen nga pakujdesia, me cilësi të dobët, në mënyrë të çrregullt dhe në kundërshtim me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 124, paragrafi (1.));

41) nëse nuk parashikon planifikimin e kohës së detyrës dhe kohës së fluturimit për anëtarët e ekuipazhit të fluturimit dhe të kabinës së fluturakes në mënyrë që kufizimet e parapara në lidhje me kohën e kaluar në detyrë, kohën e kaluar në fluturim dhe numrin e fluturimeve dhe aterimeve, koha minimale e pushimit për anëtarët e ekuipazhit, përkatësisht vepron në kundërshtim me dispozitat për organizimin e kohës së punës së anëtarëve të ekuipazhit të fluturakes (neni 125, paragrafët (1) dhe (2));

42) shfrytëzon në mënyrë joadekuate informacione të sigurisë, deklarata të personave të marra nga hetuesit, komunikim ndërmjet personave të përfshirë në operacionet e fluturakes, informacionin e tyre personale ose mjekësore, imazhet, transkriptet, regjistrimet (CVR dhe regjistrime të tjera), mendime nga analiza e informacioneve dhe të dhëna të mbledhura gjatë hetimit të sigurisë së aksidenteve, incidenteve të rënda ose incidenteve (neni 129 paragrafët (2) dhe (3));

43) nuk i përmbahet obligimeve, metodave, organizimeve dhe parimeve për hulumtim, përkatësisht parandalimin dhe raportimin e aksidenteve, incidenteve të rënda, incidenteve dhe ngjarjeve tjera të përcaktuara nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut (neni 139);

44) operatori ose pronari i fluturakes, udhëheqësi i fluturakes dhe operatori i aeroportit me kërkesë të Qendrës për Menaxhimin të Krizave, nuk marrin pjesë në procedurën e kërkim dhe shpëtimit, përkatësisht nuk vënë në dispozicion mjetet e nevojshme për kërkim dhe shpëtimit, nuk ndërmerr masa për transportin e të mbijetuarve ose nuk respekton mënyrën dhe organizimin e kërkimit dhe shpëtimit të fluturakes të përcaktuar nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut (neni 141, paragrafët (5) dhe (6));

45) nuk e fillon procedurën për kërkim dhe shpëtimit të fluturakes me alarm ose nëse pa prolongim nuk e ka njoftuar Qendrën për Menaxhimin e Krizave dhe Komisionin Hulumtues (neni 142, paragrafët (1) dhe (2)) dhe

46) nuk i mundëson inspektorit kushte për të kryer mbikëqyrjen, ose pa prolongim nuk i ka siguruar qasje deri te objektet e tij, fluturaket, dokumentet, dokumentet e udhëtimit, materialet, ose nëse me kërkesë të inspektorit nuk i sigurojnë të dhënat dhe informacionet e sakta që janë të nevojshme për mbikëqyrjen, si dhe mundësia e intervistimit të personave përgjegjës, personave, personat që puna e të cilëve është lëndë e mbikëqyrjes si dhe dëshmitarët e mundshëm (neni 146).

(2) Gjobë në shumë prej 250 nga 500 euro në kundërvlerë denari do t'i shqiptohet për kundërvajtje sipas paragrafit (1) të këtij nenit personit përgjegjës te personi juridik.

(3) Gjobë në shumë prej 150 nga 250 euro në kundërvlerë denari do t'i shqiptohet për kundërvajtje, sipas paragrafit (1) të këtij nenit personit fizik.

(4) Përveç gjobës nga paragrafi (1) i këtij neni, personit juridik mund t'i shqiptohet edhe sanksion për kundërvajtje, ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë në kohëzgjatje deri në një vit, duke llogaritur nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit.

(5) Përveç gjobës nga paragrafi (2) i këtij neni, personit përgjegjës në personin juridik mund t'i shqiptohet edhe sanksion kundërvajtës, ndalim për ushtrimin e profesionit, veprimtarisë ose detyrës në kohëzgjatje deri në një vit , duke llogaritur nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit.

Neni 161

(1) Gjobë në shumë prej 150 deri në 250 euro në kundërvlerë denari do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit fizik, nëse:

1) nuk i përmbahet kushteve të përcaktuara me Programin kombëtar për siguri në aviacion civil, Programin Kombëtar për Trajnim për Siguri në Aviacion Civil dhe programet dhe planet tjera (neni 30 paragrafi (6));

2) në rrugën ajrore, zonën terminale, në zonën e aeroportit ose mbi portin ajror kërcen me parashutë nga një avion në fluturim ose nuk i përmbahet kushteve, metodave dhe rregullave të veçanta të kërcimit me parashutë nga një fluturake të përcaktuar nga drejtori i Agjencisë (neni 38, paragrafët (1) dhe (2));

3) fluturakja e huaj fluturon në hapësirën ajrore të Maqedonisë pa leje (neni 41, paragrafi (1));

4) fluturon dhe ateron pa leje të veçantë në aeroporte, fusha, përkatësisht aeroporte që nuk janë të hapura për komunikacion ajror ndërkombëtar (neni 43, paragrafi (2));

5) pas daljes nga hapësira ajrore e Maqedonisë, pas kthimit të përsëritshëm, ka ateruar në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut në aeroport që nuk është i hapur për komunikacion ajror ndërkombëtar ose në aeroport, terren, gjegjësisht fushë ajrore që nuk është e hapur për komunikacion ndërkombëtar pa leje të veçantë (neni 43, paragrafi (5));

6) fluturakja e huaj bart armatim me ngarkesë aktive për qitje, raketa ose bombardues si dhe pajisje aktive për incizim, ndërsa kjo nuk është e përcaktuar me marrëveshje ndërnacionale të ratifikuar nga Republika e Maqedonisë së Veriut (neni 44);

7) nuk e largon objektin ose pengesën natyrore të ndërtuar në kundërshtim me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 90);

8) nuk u përmbahet kushtet për projektimin ose prodhimin e fluturakeve, produkteve, pjesëve dhe pajisjeve për fluturake dhe parashutave të përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 112);

9) vërteton se aftësia mjekësore për kryerjen e punës së personelit në aviacion është në kundërshtim me kushtet e përcaktuara, si dhe të kryejë kontrolle shëndetësore të aviacionit në kundërshtim me kushtet, mënyrën dhe procedurën për kryerjen e kontrolleve shëndetësore të aviacionit të përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 119, paragrafi (2));

10) punët e kompetencës si personel i aviacionit i kryen pa dokument përkatës ose i kryen nga pakujdesia, me cilësi të dobët, në mënyrë të çrregullt dhe në kundërshtim me këtë ligj dhe aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji (neni 124, paragrafi (1.));

11) gjatë kryerjes së detyrës së tij si personel i aviacionit është nën ndikimin e alkoolit, drogave narkotike ose substancave të tjera psikotrope, ose është i lodhur ose i sëmurë, ose është në gjendje të tillë psikofizike që e bën të paafte për t'i kryer ato detyra (neni 124 ,paragrafët (2) dhe (3));

12) nëse nuk parashikon planifikimin e kohës së detyrës dhe kohës së fluturimit për anëtarët e ekuipazhit të fluturimit dhe të kabinës së fluturakes në mënyrë që kufizimet e parapara në lidhje me kohën e kaluar në detyrë, kohën e kaluar në fluturim dhe numrin e fluturimeve dhe

aterimeve, koha minimale e pushimit për anëtarët e ekuipazhit, përkatësisht vepron në kundërshtim me dispozitat për organizimin e kohës së punës së anëtarëve të ekuipazhit të fluturakes (neni 125, paragrafët (1) dhe (2));

(13) vepron në kundërshtim me dispozitat për kohëzgjatjen e punës së vazhdueshme, kohëzgjatjen e turneve dhe kohëzgjatjen e pushimit ditor për kontrolluesin e fluturimit, student kontrollues të trafikut ajror ose personin përgjegjës për përpunimin e të dhënave të fluturimit të fluturakes (FD) të përcaktuara nga drejtori i Agjencisë (neni 126, paragrafi (2)) dhe

(14) përdor në mënyrë të papërshtatshme informacionin e sigurisë, deklaratat e personave të marra nga hetuesit, komunikimin midis personave të përfshirë në operacionet e fluturimit, informacionin e tyre personal ose mjekësor, fotografitë, transkriptet, regjistrimet (CVR dhe incizimet të tjera), mendimet nga analiza e informacionit dhe të dhënat të tjera të mbledhura gjatë hetimit të sigurisë së aksidenteve, incidenteve të rënda ose incidenteve (neni 129 paragrafët (2) dhe (3)).

(2) Përveç dënimit për kundërvajtje nga paragrafi (1) të këtij neni, do të shqiptohet sanksion ndalesë për kryerjen e profesionit, veprimtarisë ose detyrës së personelit në aviacion.

(3) Ndalesa nga paragrafi (2) të këtij neni shqiptohet në kohëzgjatje deri në një vit, duke llogaritur nga dita e plotfuqishmërisë së vendimit.

Neni 162

(1) Procedura për kundërvajtje për shkeljet e parapara me këtë ligj do të inicohet para gjykatës kompetente.

(2) Për kundërvajtjet nga nenet 159, 160 dhe 161 të këtij ligji, inspektori para se të parashtrij kërkesë për fillimin e procedurës për kundërvajtje pranë gjykatës kompetente, do të zbatojë procedurën e barazimit me lëshimin e urdhërpagesës për kundërvajtje në pajtim me Ligjin e Kundërvajtjes.

(3) Formën dhe përmbajtjen e urdhërpagesës për kundërvajtje e përcakton drejtori i Agjencisë.

(4) Caktimi i shumës së gjobës e cila është e përshkruar në pajtim me këtë ligj bëhet në pajtim me Ligjin e Kundërvajtjes.

(5) Kryesi cili me largimin jashtë vendit do të mund të largohet të shmanget pagesën e gjobës është i detyruar menjëherë të paguajë gjobën lëshuar me urdhërpagesë kundërvajtëse.

(6) Nëse kryesi nuk e paguan gjobën në afat nga paragrafi (5) të këtij neni, në atë rast inspektori i aviacionit do të parashtrij kërkesë për procedurë kundërvajtëse para gjykatës kompetente dhe përkohësisht do të marr lejen nga fusha e aviacionit derisa nuk dorëzohet dëshmi se gjoba është paguar por më gjatë se tetë ditë nga dita e marrjes së lejes.

PJESA E DYMËDHJETË DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 163

(1) Procedurat që kanë filluar para hyrjes në fuqi të këtij ligji do të përfundojnë sipas dispozitave që kanë qenë në fuqi deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Dokumentet që janë lëshuar para hyrjes në fuqi të këtij ligji zëvendësohen, vazhdojnë dhe/ose ripërtërihen sipas kushteve dhe procedurës së përcaktuar në pajtim me aktet nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji.

(3) Rregullativat nënligjore të parapara me këtë ligj do të sillen (miratohen) në afat prej dy vjetësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(4) Deri në ditën e hyrjes në fuqi të akteve nënligjore të parapara me këtë ligj do të zbatohen rregullativat ekzistuese.

(5) Nëse dispozitat e këtij ligji dhe rregullativat nënligjore të miratuara në bazë të këtij ligji dallojnë nga marrëveshjet ndërnacionale të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë së Veriut, atëherë do të zbatohen dispozitat e marrëveshjeve ndërnacionale.

Neni 164

(1) Dispozitat me të cilat përcaktohen kompetencat, obligimet dhe përgjegjësitë e Qendrës së Menaxhimit të Krizave do të fillojnë të zbatohen në afat prej dy vjetësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Dispozitat e nenit 12, paragrafi (1), nënparagrafi 5 dhe paragrafi (3) të Ligjit të Aviacionit (Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16, 64/18 dhe Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 220/19) do të vazhdojnë të zbatohen deri në ditën e fillimit të mbledhjes së taksës nga neni 21 paragrafi (1) nënparagrafi 5 të këtij ligji.

(3) Dispozitat e nenit 21, paragrafi (1), nënparagrafi 5 dhe paragrafët (4), (5), (6), (7) dhe (8) të këtij ligji, do të fillojnë të zbatohen me ditën e fillimit me pagesës të kompensimit, sipas nenit 21 paragrafi (1) nënparagrafi 5 të këtij ligji, por jo më vonë se dy vjet nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(4) Shërbimi informativ i aeroportit gjatë fluturimit sipas nenit 67 të këtij ligji do të fillojë të ofrohet jo më vonë se tre vjet nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(5) Dispozitat e neneve 82-a, 82-b, 82-c, 82-d, 82-d, 82-f, 82-e, 82-h, 82-z, 82-x, 82-i, 82-j, 82-k, 82-l dhe 82-ll të Ligjit të Aviacionit (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16, 64/18 dhe Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 220/19) do të vazhdojnë të zbatohen deri në miratimin e aktit nënligjor të përcaktuar në nenin 92 të këtij ligji.

(6) Dispozitat e nenit 83 të Ligjit të Aviacionit (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16, 64/18 dhe Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 220/19) do të vazhdojnë të zbatohen deri në miratimin e akteve nënligjore nga neni 30 paragrafi (6) i këtij ligji.

(7) Dispozitat e neneve 95 dhe 100 të Ligjit të Aviacionit (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16, 64/18 dhe Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 220/19) do të vazhdojnë të zbatohen deri në miratimin e akteve nënligjore të përcaktuara në nenet 105 dhe 106 të këtij ligji.

(8) Dispozita e nenit 106, paragrafi (1) që ka të bëjë me certifikatën e çregjistrimit të fluturakes do të fillojë të zbatohet nga 1 marsi 2024.

(9) Ndihmës kontrollorët e trafikut ajror do të përpunojnë të dhënat e fluturimit të avionëve në pajtim me këtë ligj deri në miratimin e aktit nënligjor nga neni 118 paragrafi (2) të këtij ligji, pas së cilës do të fitojnë statusin e personit përgjegjës për përpunimin e të dhënave të fluturimit të fluturakes (FD).

(10) Ofruesi i shërbimeve të navigacionit fluturakes duhet t'i respektojë dispozitat e këtij ligji më së voni deri më 1 janar 2025.

Neni 165

(1) Anëtarët e Bordit Drejtues të Agjencisë, të emëruar deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, vazhdojnë t'i kryejnë detyrat e tyre deri në kalimin e mandatit për të cilin janë emëruar.

(2) Drejtori i Agjencisë, i zgjedhur deri në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, vazhdon ta ushtrojë funksionin deri në kalimin e mandatit për të cilin është zgjedhur.

Neni 166

Në ditën e hyrjes në fuqi të këtij ligji, shfuqizohet Ligji i Aviacionit (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë numër 14/2006, 24/2007, 103/2008, 67/10, 24/12, 80/12, 155/12, 42/14, 97/15, 152/15, 27/16, 31/16, 64/18 dhe Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut numër 220/19).

Neni 167

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga publikimi në Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

383.

Врз основа на членот 75, ставови 1 и 2 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СЛУЖБА ВО АРМИЈАТА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Се прогласува Законот за изменување на Законот за служба во Армијата на Република Северна Македонија, што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 15 јануари 2024 година.

Бр. 08-316/1
15 јануари 2024 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi, с.р.**

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СЛУЖБА ВО АРМИЈАТА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Во Законот за служба во Армијата на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 36/10, 132/10, 23/11, 47/11, 148/11, 55/12, 29/14, 33/15, 193/15 и 71/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 101/19, 275/19, 14/20, 171/22 и 65/23), членот 147 се менува и гласи:

„Вредноста на бодот за плата на активниот воен персонал се утврдува со решение на министерот за одбрана.“

Член 2

Во член 148 ставот (2) се менува и гласи:
„Основната плата ја сочинуваат минимални бодови, како и бодовите кои се определуваат според чинот, должноста, армискиот додаток и работното искуство.“

Ставот (4) се менува и гласи:
„Минималните бодови на плата се минимален број на бодови за плата што ја добива секој активен воен персонал кој изнесува 606 бода.“

Член 3

Членот 151 се менува и гласи:
„Работното искуство на активниот воен персонал се вреднува во висина од 0,5% од делот на основната плата, која ја сочинуваат збирот од минималните бодови на плата, бодовите кои се определуваат според чинот, должноста и армискиот додаток, за секоја навршена година работен стаж, а најмногу до 20%.“

Член 4

Во член 152 ставот (2) се менува и гласи:
„(2) Армискиот додаток се вреднува во висина од 30% од делот на основната плата, која ја сочинуваат збирот од минималните бодови на плата и бодовите кои се определуваат според чинот и должноста.“

Член 5

Во член 172 ставот (2) се менува и гласи:

„Основната плата ја сочинуваат минималните бодови, како и бодовите според степенот на образование за работното место на кое е распореден, должноста, армискиот додаток, додатокот на плата за кариера и работното искуство.“

Ставот (4) се менува и гласи:

„(4) Минималните бодови на плата се минимален број на бодови за плата што ја добива цивилниот персонал во висина од 606 бода.“

Член 6

Членот 175 се менува и гласи:

„Работното искуство за цивилниот персонал се вреднува во висина од 0,5% од делот на основната плата, која ја сочинуваат збирот од минималните бодови на плата, бодовите кои се определуваат според степенот на образование за работното место на кое е распореден, должноста, армискиот додаток и додатокот на плата за кариера, за секоја навршена година работен стаж, а најмногу до 20%.“

Член 7

Во член 176 ставот (2) се менува и гласи:

„Армискиот додаток се вреднува во висина од 20% од делот на основната плата, која ја сочинуваат збирот од минималните бодови на плата и бодовите кои се определуваат според степенот на образование и должноста.“

Член 8

Членот 185 се менува и гласи:

„Вредноста на бодот за плата на цивилниот персонал се утврдува со решение на министерот за одбрана.“

Член 9

Во член 220 во ставот (1) зборовите: „став (6)“ се бришат.

Член 10

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

L I G J

PËR NDRYSHIMIN E LIGJIT PËR SHËRBIM NË ARMATËN E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Neni 1

Në Ligjin për Shërbim në Armatën e Republikës së Maqedonisë së Veriut (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 132/10, 23/11, 47/11, 148/11, 55/12, 29/14, 33/15, 193/15, 77/16 dhe “Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” numër 101/19, 275/19, 14/20, 171/22 dhe 65/23), neni 147 ndryshohet dhe thotë:

„Vlera e pikëve për pagën e personelit ushtarak aktiv e shprehur në shumë parash përcaktohet me vendim të Ministrisë të Mbrojtjes.“

Neni 2

Në nenin 148 paragrafi (2) ndryshohet dhe thotë:

„(2) Paga bazë përbëhet nga pikë minimale, si dhe pikë që përcaktohen nga grada, detyra, shtesa ushtarake dhe përvoja e punës.“

Paragrafi (4) ndryshohet dhe thotë:

„Pikët minimale të pagës janë numri minimal i pikëve të pagës që merr çdo personel ushtarak aktiv prej 606 pikësh.“

Neni 3

Neni 151 ndryshohet dhe thotë:

„Пërvoja e punës së personelit ushtarak aktiv vlerësohet në masën 0,5% të pjesës së pagës bazë, të cilën e përbëjnë shuma e pikëve minimale, pikëve që përcaktohen sipas gradës, detyrës dhe shtesës ushtarake, për çdo vit stazhi të kryer, maksimum deri në 20%.”.

Neni 4

Në nenin 152 paragrafi (2) ndryshohet dhe thotë:
(2) Shtesa ushtarake vlerësohet në masën 30% të pjesës së pagës bazë, e cila përbëhet nga shuma e pikëve minimale dhe pikëve të përcaktuara sipas gradës dhe detyrës.”.

Neni 5

Neni 172 paragrafi (2) ndryshohet dhe thotë:
„(2) Paga bazë përbëhet nga paga minimale, si dhe pikët për nivelin arsimor për vendin e punës ku është i shpërndarë, detyrën, shtesën ushtarake, pagesën për karrierë dhe përvojën e punës.”

Paragrafi (4) ndryshohet dhe thotë:
„(4) Pikët minimale të pagës janë numri minimal i pikëve të pagës të marra nga personeli civil në masën 606 pikë.”.

Neni 6

Neni 175 ndryshohet dhe thotë:
„Përvoja e punës për personelin civil vlerësohet në masën 0,5% të pjesës së pagës bazë që përbën shumën e

pagës minimale, pikët që përcaktohen sipas shkallës së arsimimit për vendin e punës ku është i shpërndarë, detyra, shtesa ushtarake dhe shtesa e pagës së karrierës, për çdo vit të kryer stazh pune, maksimum deri në 20%.”.

Neni 7

Neni 176 paragrafi (2) ndryshohet dhe thotë:
„Shtesa ushtarake vlerësohet në masën 20% të pjesës së pagës bazë, e cila përbëhet nga shuma e pagës minimale dhe pikëve që përcaktohen sipas nivelit arsimor dhe detyrës.”.

Neni 8

Neni 185 ndryshohet dhe thotë:
„Vlera e pikëve të pagës së personelit civil e shprehur në shumë parash përcaktohet me aktvendim të ministrit të Mbrojtjes.”

Neni 9

Në nenin 220 paragrafi (1) fjalët: "paragrafi (6)" fshihen.

Neni 10

Ky ligj hyn në fuqi ditën e publikimit në Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

на Република Северна Македонија

www.slvesnik.com.mkcontact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП Службен весник на Република Северна Македонија, ц.о. – Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29, поштенски фах 51.
в.д. Директор и одговорен уредник – Дејанчо Цветановски
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

„Службен весник на Република Северна Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: Печатница Серафимовски ДОО Скопје.

ISSN 0354-1622

Цената на овој број е 190 денари.